

ԾՐԱԳՐԱՅԻՆ ԱԶԴԱԳԻՐ

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ
Թողարկողի ֆիրմային անվանումը

փակ բաժնետիրական ընկերություն
Կազմակերպա-իրավական ձևը

ՀՀ, ք. Երևան, Ա.Արմենակյան 127
Հեռ.՝ (+374 10) 65-00-86
Էլ. փոստ՝ office@ena.am
Կայք՝ www.ena.am

«Ամերիաբանկ» ՓԲԸ
Գլխավոր տեղաբաշխողի անվանումը

փակ բաժնետիրական ընկերություն
Կազմակերպա-իրավական ձևը

ՀՀ, ք. Երևան 0010, Վ. Սարգսյան 2
Հեռ.՝ (+37410) 56 11 11, Ֆաքս՝ (+37410) 51 31 33
Էլ.-փոստ՝ info@ameriabank.am
Կայք՝ www.ameriabank.am

**ՀՀ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԿՈՂՄԻՑ ԾՐԱԳՐԱՅԻՆ ԱԶԴԱԳՐԻ ԳՐԱՆՑՈՒՄԸ ՁԻ
ՀԱՎԱՍՏՈՒՄ ՆԵՐԴՐՄԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹՅՈՒՆԸ, ՆԵՐԿԱՅԱՑՎԱԾ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅԱՆ
ՃՇՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԱՄ ԻՍԿՈՒԹՅՈՒՆԸ:**

Արժեթղթերի տեսակը՝	անվանական, արժեկտրոնային պարտատոմս
Արժեթղթերի ձևը՝	ոչ փաստաթղթային
Արժեթղթերի քանակը՝	համապատասխան Թողարկման ծավալի ու անվանական արժեքի
Արժեթղթերի անվանական արժեքը՝	100,000 (մեկ հարյուր հազար) ՀՀ դրամ, 100 (մեկ հարյուր) ԱՄՆ դոլար
Արժեթղթերի թողարկման ծավալը՝	80 (ութսուն) մլն՝ դոլարային արտահայտությամբ
Արժեկտրոնը՝	ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ
Շրջանառության ժամկետը՝	ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

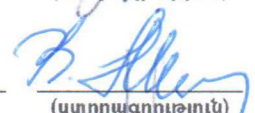
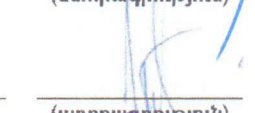
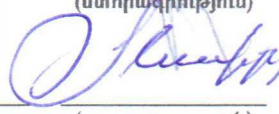
ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԱՆՁԻՆՔ	4
ՄԱՍ 1 ԱՄՓՈՓԱԹԵՐԹ	5
1.1 Տեղեկատվություն թողարկողի և նրա գործունեության վերաբերյալ	5
1.2 Թողարկողին և պարտատոմսերին առնչվող ռիսկերը	12
1.3 Թողարկողի տնտեսական գործունեության զարգացման և ֆինանսական վիճակի փոփոխության միտումները	14
1.4 Թողարկողի աուդիտն իրականացնող անձի և խորհրդատուների ինքնության մասին տեղեկություններ	15
1.5 Թողարկողի կառավարման մարմնի անդամները, աշխատակիցները և խոշոր բաժնետերերը	15
1.6 Առաջարկվող արժեթղթերի հիմնական վիճակագրական տվյալները	16
1.7 Արժեթղթերի առաջարկի համակողմանի նկարագիրը	17
1.8 Վերջնական պայմանների հրապարակման ձևը	17
1.9 Ամփոփ ֆինանսական տվյալներ	17
ՄԱՍ 2 ՊԱՐՏԱՏՈՄՍԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ	21
2.1 Ռիսկային գործոններ	21
2.2 Հիմնական տեղեկատվություն	22
2.3 Տեղեկատվություն՝ կապված առաջարկվող (կարգավորվող շուկայում առևտրին թույլատրվող) արժեթղթերի հետ	22
2.4 Առաջարկի ժամկետները և պայմանները	32
2.5 Առևտրին թույլտվությունը և առևտրի կազմակերպումը	43
2.6 Լրացուցիչ տեղեկատվություն	44
ՄԱՍ 3 ԹՈՂԱՐԿՈՂԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ	46
3.1 Անկախ աուդիտորներ	46
3.2 Ռիսկային գործոններ	46
3.3 Տեղեկատվություն թողարկողի մասին	52
3.4 Բիզնեսի նկարագիրը	68
3.5 Թողարկողի կառուցվածքը	82
3.6 Թողարկողի հիմնական միջոցները	85
3.7 Զարգացման վերջին միտումները	85
3.8 Շահույթի կանխատեսումը կամ գնահատումը	86
3.9 Թողարկողի կառավարման մարմինները և անդամները	91
3.10 Կառավարման մարմինների գործունեությունը	102
3.11 Հսկող անձինք	102
3.12 Տեղեկատվություն թողարկողի ակտիվների և պարտավորությունների, ֆինանսական վիճակի, եկամուտների և ծախսերի մասին	103
3.13 Լրացուցիչ տեղեկատվություն	104

3.14	Էական պայմանագրերը	104
3.15	Փորձագետի, գնահատողի, խորհրդատուի կամ հաշվապահի մասնագիտական կարծիքը եվ երրորդ անձանցից վերցված տեղեկատվությունը	105
3.16	Այլ տեղեկատվություն	105
ՄԱՍ 4	ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐ	106
4.1	ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1: Ֆինանսական գործակիցների հաշվարկման բանաձևերը	106
4.2	ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2: Թողարկողի կազմակերպչական կառուցվածքը	108
4.3	ՀԱՎԵԼՎԱԾ 3: Թողարկման վերջնական պայմաններ	109
4.4	ՀԱՎԵԼՎԱԾ 4: Ֆինանսական հաշվետվություններ	114

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԱՆՁԻՆՔ

«Մենք՝ ստորագրող անձինք, հավաստիացնում ենք, որ գործադրել ենք բոլոր ողջամիտ ջանքերը, որպեսզի պարզենք ազդագրում ներառված տեղեկությունների ճշգրիտ և լիարժեք լինելը: Ըստ այդմ, մենք հավաստիացնում ենք, որ մեր լավագույն տեղեկացվածության համաձայն ազդագրում ներառված տեղեկությունները ճշգրիտ և լիարժեք են, չեն պարունակում բացթողումներ, որոնք կարող են խեղաթյուրել ազդագրի բովանդակությունը»:

Ստորագրող անձինք՝

<u>Կարեն Դարբինյան</u> (անուն, ազգանուն)	<u>Խորհրդի նախագահ</u> (պաշտոն)	 (ստորագրություն)	<u>23.10.23թ.</u> (ամսաթիվ)
<u>Նարեկ Կարապետյան</u> (անուն, ազգանուն)	<u>Խորհրդի նախագահի տեղակալ</u> (պաշտոն)	 (ստորագրություն)	<u>23.10.23թ.</u> (ամսաթիվ)
<u>Սերգեյ Պողոսով</u> (անուն, ազգանուն)	<u>Խորհրդի անդամ</u> (պաշտոն)	 (ստորագրություն)	<u>23.10.23թ.</u> (ամսաթիվ)
<u>Վարդան Մակարյան</u> (անուն, ազգանուն)	<u>Խորհրդի անդամ</u> (պաշտոն)	 (ստորագրություն)	<u>23.10.23թ.</u> (ամսաթիվ)
<u>Կարեն Հարությունյան</u> (անուն, ազգանուն)	<u>Խորհրդի անդամ, գլխավոր տնօրեն</u> (պաշտոն)	 (ստորագրություն)	<u>23.10.23թ.</u> (ամսաթիվ)
<u>Նաիրի Աղամյան</u> (անուն, ազգանուն)	<u>Գլխավոր հաշվապահ</u> (պաշտոն)	 (ստորագրություն)	<u>23.10.23թ.</u> (ամսաթիվ)
<u>«Ամերիաբանկ» ՓԲԸ՝ ի դեմս Շուշանիկ Հովսեփյանի</u> (անուն, ազգանուն)	<u>Տեղաբաշխող</u>	 (ստորագրություն)	<u>23.10.23թ.</u> (ամսաթիվ)

Ստորագրությունները հավաստում են՝

<u>Կարեն Հարությունյան</u> (անուն, ազգանուն)	<u>Խորհրդի անդամ, գլխավոր տնօրեն</u> (պաշտոն)	 (ստորագրություն)	<u>23.10.23թ.</u> (ամսաթիվ)
---	--	---	--------------------------------

Կ.Տ.

ՄԱՍ 1ԱՄՓՈՓԱԹԵՐԹ

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ ՆԵՐԴՐՈՂԻՆ

ԱՄՓՈՓԱԹԵՐԹԸ ՊԵՏՔ Է ԴԻՏՎԻ ՈՐՊԵՍ ԾՐԱԳՐԱՅԻՆ ԱԶԴԱԳՐԻ ՆԵՐԱԾԱԿԱՆ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ:

ԱՌԱՋԱՐԿՎՈՂ ԱՐԺԵԹՂԹԵՐՈՒՄ ՆԵՐԴՐՈՒՄ ԱՆԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՆԵՐԴՐՈՂԻ ՈՐՈՇՈՒՄԸ ՊԵՏՔ Է ՀԻՄՆՎԱԾ ԼԻՆԻ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԱՅԻՆ ԱԶԴԱԳՐԻ ՎՐԱ:

Ամփոփաթերթի կազմման համար պատասխանատու անձինք ամփոփաթերթում պարունակվող տեղեկատվության ոչ ամբողջական կամ ապակողմնորոշիչ լինելու համար (այդ թվում՝ թարգմանությանը վերաբերող մասով) կրում են քաղաքացիական պատասխանատվություն, եթե այն ոչ ամբողջական կամ ապակողմնորոշիչ է Ծրագրային Ազդագրի մյուս մասերի հետ դիտարկելու դեպքում:

Ներդրողը կարող է ձեռք բերել Ծրագրային Ազդագիրը և վերջինիս կից ներկայացվող փաստաթղթերն էլեկտրոնային տարբերակով www.ena.am և www.ameriabank.am կայքերից:

1.1 Տեղեկատվություն թողարկողի և նրա գործունեության վերաբերյալ

1.1.1 Թողարկողի տվյալները և կապի միջոցները

Լրիվ ֆիրմային անվանում	
Հայերեն՝	«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերություն
Ռուսերեն՝	Закрытое акционерное общество «Электрические сети Армении»
Անգլերեն՝	“Electric Networks of Armenia” closed joint stock company
Կրճատ ֆիրմային անվանում	
Հայերեն՝	«ԷՏ» ՓԲԸ
Ռուսերեն՝	ЗАО “ЭСА”
Անգլերեն՝	“ENA” CJSC
Իրավաբանական հասցեն՝	Հայաստանի Հանրապետություն, ք. Երևան, 0047, Ա.Արմենակյան 127
Պետական գրանցման համար՝	273.140.01857
Գործունեության վայր՝	Հայաստանի Հանրապետություն, ք. Երևան, 0047, Ա.Արմենակյան 127
Կապի միջոցներ՝	Հեռ.՝ + 374 (10) 65-00-86 Էլ. փոստ՝ office@ena.am Կայք՝ https://www.ena.am/

Թողարկողին առնչվող հարցերի առաջացման դեպքում կարելի է դիմել Գլխավոր տնօրենի տեղակալ, Էկոնոմիկայի և Ֆինանսների տնօրեն՝ Արմեն Արշակյանին (էլ. փոստ՝ Arshakyan_AS@ena.am, հեռ.՝ +374 77 774 000):

1.1.2 Թողարկողի համառոտ պատմությունը և ռազմավարությունը

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերությունը (այսուհետ նաև՝ ՀԷՑ, Թողարկող կամ Ընկերություն) ստեղծվել է 2002թ. մայիսին «Հյուսիսային էլեկտրացանց», «Հարավային էլեկտրացանց» և «Կենտրոնական էլեկտրացանց» փակ բաժնետիրական ընկերությունները «Երևանի էլեկտրացանց» փակ բաժնետիրական ընկերությանը միացնելու և վերջինիս անվանափոխության արդյունքում:

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ն «Հյուսիսային էլեկտրացանց», «Հարավային էլեկտրացանց», «Կենտրոնական էլեկտրացանց» և «Երևանի էլեկտրացանց» փակ բաժնետիրական ընկերությունների իրավահաջորդն է:

Ընկերությունն իրականացնում է ՀՀ տարածքում էլեկտրական էներգիայի բաշխում՝ համաձայն ՀՀ էներգետիկայի կարգավորող հանձնաժողովի 2002 թ. օգոստոսի 30-ի N56-Ա որոշմամբ սահմանված էլեկտրական էներգիայի (հզորության) բաշխման N 0092 անժամկետ լիցենզիայի (այսուհետ՝ Բաշխման լիցենզիա):

2002թ.-ի նոյեմբերին Ընկերությունը մասնավորեցվեց համաձայն ««Երևանի էլեկտրացանց», «Հյուսիսային էլեկտրացանց», «Հարավային էլեկտրացանց» եվ «Կենտրոնական էլեկտրացանց» փակ բաժնետիրական ընկերությունների մասնավորեցման մասին» ՀՀ օրենքի¹ և «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության բաժնետոմսերի վաճառքի պայմանագրի² (այսուհետ՝ Մասնավորեցման պայմանագիր), ինչի արդյունքում առաջին փուլով Ընկերության բաժնետոմսերի 80.1%-ի սեփականատեր դարձավ Midland Resources Holding Ltd ընկերությունը (գրանցված 1998թ. փետրվարի 20-ին Գերսնիիում): Հետագայում Midland Resources Holding Ltd-ն ձեռքբերեց Ընկերության մնացած 19.9% բաժնետոմսերը:

Հարկ է նշել, որ Բաշխման լիցենզիան հանդիսանում է Մասնավորեցման պայմանագրի մաս:

2005թ. Interenergo B.V. (գրանցված 2004թ.-ի ապրիլին Նիդերլանդներում) և Midland Resources Holding Ltd ընկերությունների միջև կնքված պայմանագրի հիման վրա Ընկերությունն անցավ «ԻՆՏԵՐ ՌԱՕ» ընկերությունների խմբի վերահսկողությանը:

2015թ. սեպտեմբերի 30-ին «ԼԻՈՐՄԱՆԴ ՀՈԼԴԻՆԳԸ ԼԻՄԻԹԵԴ» (Liormand Holdings Limited, գրանցված 2010 նոյեմբերի 30-ին Կիպրոսում) և «ԻՆՏԵՐ ՌԱՕ ՀՈԼԴԻՆԳ ԲԻ. ՎԻ.» ընկերությունների միջև ստորագրվում է համաձայնագիր ՀՀ էլեկտրաէներգետիկ ակտիվների առուվաճառքի վերաբերյալ:

2017թ. ապրիլի 14-ից Ընկերության բաժնետոմսերի 70%-ը պատկանում է «Տաշիր Կապիտալ» փակ բաժնետիրական ընկերությանը (գրանցված 2016թ.-ի դեկտեմբերի 22-ին ՀՀ

¹ www.arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=48751

² Պամանագրի նախագծային տարբերակը ներկայացված է հետևյալ հղմամբ՝ <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=9822>

իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրի կողմից, գրանցման համար՝ 286.120.939597), 30%-ը՝ «ԼԻՈՐՄԱՆԴ ՀՈԼԴԻՆԳԶ ԼԻՄԻԹԵԴ» ընկերությանը:

Ներկայում Ընկերությունը իրականացնում է ներդրումներ համաձայն Հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի (այսուհետ՝ Հանձնաժողով) կողմից հաստատված ներդրումային ծրագրի: 2016թ. Հանձնաժողովի կողմից հաստատվել է Ընկերության 2016-2020թթ ներդրումային ծրագիրը՝ 347.7 մլրդ ՀՀ դրամ ընդհանուր ծավալով: Այսուհետև նոր բաժանորդների համար պլանավորված ներդրումների ծավալների աճով պայմանավորված՝ ներդրումային ծրագիրը վերանայվել է և 2017թ. հաստատվել է 2018-2027թթ-ի ծրագիրը՝ ներդրումային ծրագրի ընդհանուր գումարը դարձնելով 416.2 մլրդ ՀՀ դրամ:

Ներդրումային ծրագրի մասին տեղեկատվությունը ներկայացված է Ազդագրի [3.3.3 բաժնում](#):

ՀՀ էներգետիկ շուկայի ազատականացմանն ընդառաջ Ընկերության գործառույթները լիցենզավորման տեսանկյունից տարանջատվեցին, ինչի արդյունքում Ընկերությանը տրվեց ՀՀ տարածքում էլեկտրական էներգիայի երաշխավորված մատակարարման լիցենզիա՝ համաձայն Հանձնաժողովի 2018թ. դեկտեմբերի 21-ի N 748-Ա որոշմամբ տրամադրված ԼԷ N 0633 լիցենզիայի (այսուհետ՝ Երաշխավորված մատակարարման լիցենզիա), որը ուժի մեջ է մինչև 2025 թվականի հուլիսի 1-ը:

2020թ. հունվարի 30-ին միջազգային առաջատար վարկանիշային գործակալություններից Moody's Investors Service-ը (այսուհետ նաև՝ Մուդիս) առաջին անգամ Թողարկողին շնորհել է Ba2 վարկանիշ՝ «կայուն» հեռանկարով, որը մեկ վարկանիշով բարձր էր նույն գործակալության կողմից ՀՀ-ին տրված վարկանիշից: Մուդիսը 2022 և 2023 թվականներին վերահաստատել է Ընկերության Ba2 վարկանիշը (հեռանկարը՝ «բացասական»):

Թողարկողի վարկանիշի մասին տեղեկատվությունը ներկայացված է Ազդագրի [2.6.3 բաժնում](#):

Ընկերության առաքելությունն է՝

- նպաստել տնտեսության զարգացմանն ու ազգաբնակչության բարեկեցությանը՝ ապահովելով հուսալի, որակյալ և մատչելի էլեկտրամատակարարում:

Ընկերության ռազմավարական նպատակներն են.

- որակյալ էներգամատակարարման ապահովում սպառողներին,
- հաճախորդների սպասարկման մակարդակի բարձրացում
- ընթացիկ ծախսերի կրճատում, այդ թվում՝ էլեկտրաէներգիայի կորուստների նվազեցում մինչև 6.4%
- մատակարարվող էլեկտրաէներգիայի դիմաց վճարների ոչ պակաս, քան 99.5% հավաքագրում

Ընկերության կայուն զարգացման, շահառուների կարիքներն ու սպասելիքներն առավելագույնս բավարարելու, արտաքին մարտահրավերներին դիմակայելու և ներքին բացասական գործոնները և ռիսկերը չեզոքացնելու նպատակով Ընկերությունը սահմանել է զարգացման հետևյալ ռազմավարական ուղղությունները.

- կառավարման համակարգի զարգացում,
- կառուցվածքային բարեփոխումների իրականացում՝ ուղղված կառավարման կենտրոնացմանը, փուլային մոտեցման ներդրմանը և Ընկերության կազմակերպչական կառուցվածքի ձեւավորմանը՝ Ընկերության բիզնես ճարտարագիտության հիման վրա
- բաժնետոմսերի հրապարակային տեղաբաշխում (IPO) միջազգային կապիտալի շուկայում,
- էլեկտրաէներգիայի կորուստների կառավարման և բիլինգի ավտոմատացված համակարգերի կատարելագործում,
- արտադրական ենթակառուցվածքների արդիականացում էլեկտրամատակարարման անվտանգության, հուսալիության և որակի մակարդակի բարձրացման, տեխնոլոգիական կորուստների կրճատման և էլեկտրաէներգիայի աճող պահանջարկի ապահովման նպատակով
- պլանային, նախազգուշացնող կառավարման մոդելից անցում ռիսկերի գնահատման և կազմակերպության նպատակների հիման վրա գործող մոդելի,
- կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվության քաղաքականության իրականացում,
- բիզնես գործընթացների արդիականացում և թվայնացում:
- շրջակա միջավայրի պահպանություն:

Թողարկողի ուժեղ կողմերը

Ստորև ներկայացված են Թողարկողի ուժեղ կողմերը, որոնք պայմանավորված են նաև էլեկտրաէներգետիկայի շուկայում Թողարկողի բնական մենաշնորհի դիրքով (լիցենզիաների բացառիկությամբ).

- կայուն, կայացած և թափանցիկ կարգավորման ռեժիմ (ծախսերի և հաստատված ներդրումների փոխհատուցման երկարաժամկետ մեխանիզմներ),
- ուժեղ և կանխատեսելի գործառնական դրամական հոսքեր,
- ՀՀ սուվերեն վարկանիշից առավել բարձր վարկանիշի առկայություն,
- գնվող/վաճառվող էլեկտրաէներգիայի (հզորության) ծավալների փոփոխությամբ (էներգոբալանսի փոփոխությամբ) պայմանավորված ռիսկի բացակայություն,
- ոլորտի պրոֆեսիոնալներից բաղկացած ղեկավարություն,
- ներդրումային ծրագրերի արդյունավետ իրականացում,
- միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների հետ արդյունավետ համագործակցում,
- փոխարժեքային տատանումներից պաշտպանություն. փոխարժեքային տատանումների արդյունքում առաջացած վնասները փոխհատուցվում են՝ համաձայն Բաշխման լիցենզիայի պայմանների:

1.1.3 Թողարկողի կանոնադրական կապիտալը և դրա կառուցվածքը

Ընկերության կանոնադրական կապիտալն առ 30.06.2023թ. կազմել է 18,654,221,100 ՀՀ դրամ: Ազդագրի գրանցման ներկայացման պահի դրությամբ կանոնադրական կապիտալը կազմել է 20,674,889,700 ՀՀ դրամ որը բաժանված է 246,423 հատ տեղաբաշխված սովորական անվանական բաժնետոմսերի, յուրաքանչյուրը 83,900 ՀՀ դրամ անվանական արժեքով: Թողարկողի բաժնետերերի ցանկը (ներառյալ բաժնեմասնակցության չափերը) ներկայացված է սույն Ծրագրային Ազդագրի 3.5.2 գլխում:

1.1.4 Թողարկողի բիզնեսի նկարագիրը

Թողարկողի բիզնես նկարագիրը մանրամասն ներկայացված է Ազդագրի 3.2 բաժնում:

Ընկերության հիմնական գործունեությունն է էլեկտրաէներգիայի գնումը, էլեկտրաէներգիայի կարգավորվող բաշխումը և էլեկտրաէներգիայի մատակարարումը սպառողներին:

Ընկերությունն էլեկտրաէներգիա է գնում անմիջական արտադրողներից ուղիղ պայմանագրերի միջոցով (ինչպես նաև լիցենզիայով սահմանված այլ հիմքերով) էներգահամակարգի կարգավար՝ էլեկտրաէներգիայի արտադրության ռեժիմները և փոխհոսքերը կառավարող «Էլեկտրաէներգետիկական համակարգի օպերատոր» ՓԲ ընկերության կողմից սահմանված փաստացի ծավալներով:

Ընկերության կողմից էլեկտրաէներգիա արտադրողներից գնվող էլեկտրաէներգիայի (հզորության) և սպառողներին վաճառվող էլեկտրաէներգիայի սակագները, բաշխման ծառայության մատուցման սակագները, ինչպես նաև էլեկտրական ցանցին միացման վճարները սահմանվում են Հաճախորդի կողմից:

Ստորև աղյուսակով ներկայացված է տեղեկատվություն Ընկերության կողմից գնված էլեկտրաէներգիայի մասին՝ արտահայտված միլիոն կիլովատ ժամով (այսուհետ՝ մլն կվտ ժ կամ մլն կՎժ).

մլն կվտ	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 I կիսամյակ
Էլեկտրաէներգիայի գնում	6,138	6,443	6,011	6,445	6,465	6,887	6,967	2,887

Ստորև ներկայացված է տեղեկատվություն գնված հզորության վերաբերյալ՝ արտահայտված միլիոն մեգավատով (այսուհետ՝ մլն մգվտ կամ մլն մՎտ).

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 I կիսամյակ
Հզորության գնում	19.74	23.41	23.08	22.61	22.49	21.22	13.75	28.25

Ընկերության կողմից մատակարարված (2022թ.-ից սկսած՝ նաև շուկայի ազատականացված հատվածի սպառողներ բաշխված) էլեկտրաէներգիայի ծավալները (մլն կվտժ) ըստ բնակչության, տնտեսության ոլորտների և սպառողների խմբերի ներկայացված են ստորև աղյուսակով.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 I կիսամյակ
Բնակչություն	1,854	1,906	1,815	1,927	1,977	2,026	2,048	1,021
Բյուջետային կազմակերպություններ	225	234	212	216	194	208	216	115
Արդյունաբերություն	1,378	1,440	1,266	1,365	1,502	1,516	1,223	262
Տրանսպորտ	100	102	96	102	89	94	99	37
Ոռոգում	115	158	170	154	144	172	173	55
Խմելու ջուր	59	67	62	65	63	68	60	18
Այլ սպառողներ	1,699	1,867	1,789	2,067	1,932	2,244	2,315	1,178
Շուկայի ազատականացված հատվածի սպառողներ	-	-	-	-	-	-	341	519
Ընդամենը	5,430	5,774	5,410	5,895	5,901	6,328	6,475	3,205

Սակագնային քաղաքականություն

Թողարկողի ծառայությունների սակագները կարգավորվում են Հանձնաժողովի կողմից:

Էլեկտրական էներգիայի գործող սակագների բաղադրիչները սահմանված են Բաշխման և Երաշխավորված մատակարարման լիցենզիայի պայմաններում:

Սակագները կարող են փոփոխվել ոչ հաճախ քան կիսամյակը մեկ անգամ:

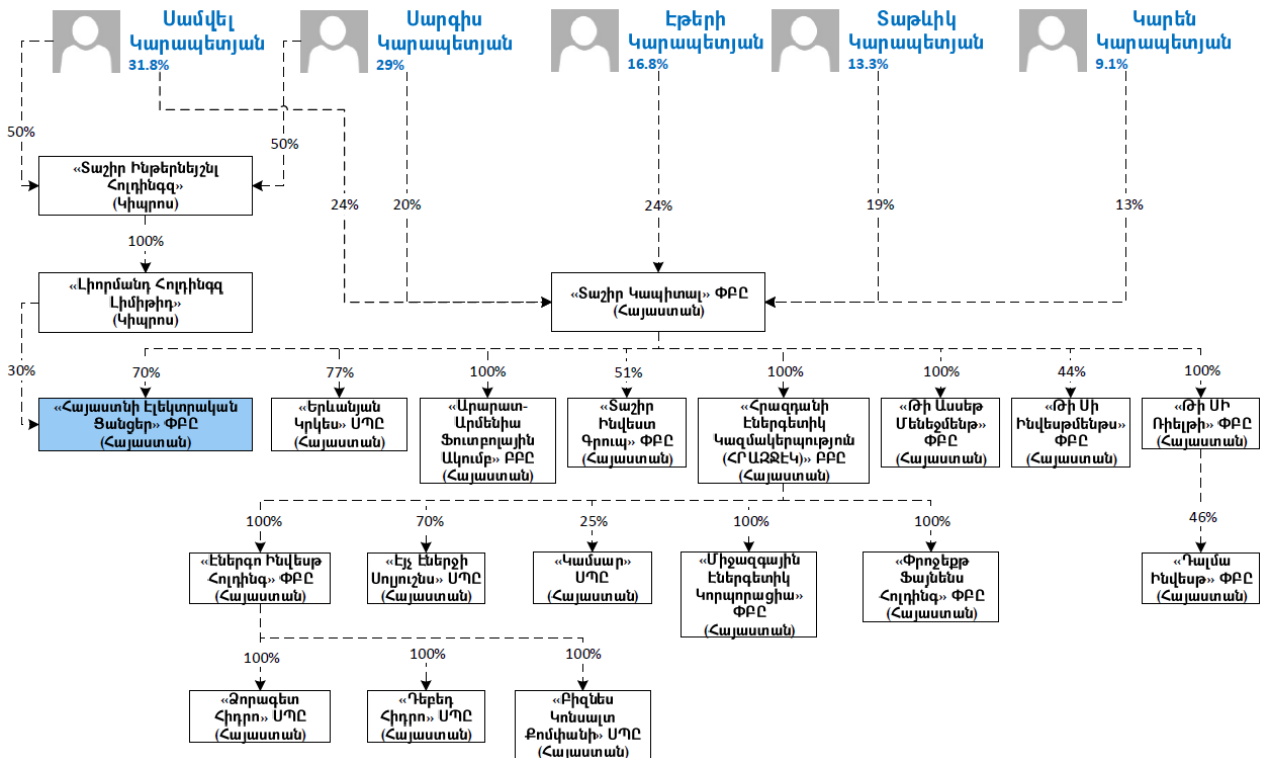
Համաձայն լիցենզավորված անձի անհրաժեշտ հասույթի և սակագնային մարժայի հաշվարկման մեթոդաբանության՝ լիցենզավորված անձի հաշվարկային տարվա համար անհրաժեշտ հասույթը հաշվարկվում է գնված էլեկտրաէներգիայի արժեքի, շահագործման և պահպանման ծախսերի, մաշվածության, փոխհատուցման գումարի և թույլատրելի շահույթի հանրագումարով՝ նվազեցնելով այլ եկամուտները:

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ Ընկերության ֆինանսական հոսքերը կապված են անհրաժեշտ հասույթի և սակագնային մարժայի հետ, իսկ վերջինս կանոնակարգված է Հանձնաժողովի որոշմամբ սահմանված մեթոդիկայով և լիցենզիաների պայմաններով, Ընկերության ղեկավարության գնահատմամբ վերջինիս ֆինանսական արդյունքները բացասական փոփոխությունների ենթարկվելու միտումներ չունեն:

1.1.5 Թողարկողի կազմակերպչական կառուցվածքը

Թողարկողի կազմակերպչական կառուցվածքը ներկայացված է [Հավելված 2-ում](#):

1.1.6 Թողարկողի խմբի կառուցվածքը

Ընկերության բաժնետերերն են «Լիորմանդ Հոլդինգ Լիմիթիդ» և «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ ընկերությունները: «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ հոլդինգային ընկերությունը ուղղակիորեն և անուղղակիորեն մասնակցություն ունի ՀՀ էլեկտրաէներգետիկական ոլորտի մի շարք ընկերություններում:

Ընկերության իրական շահառուներն են Սամվել Կարապետյանը (31.8%), Սարգիս Կարապետյանը (29%), Էթերի Կարապետյանը (16.8%), Տաթևիկ Կարապետյանը (13.3%) և Կարեն Կարապետյանը (9.1%):

1.1.7 Ակտիվների որակը

2023թ.-ի հունիսի 30-ի դրությամբ Թողարկողի ընդհանուր ակտիվների մեծությունը կազմել է 295,249,579 հազար ՀՀ դրամ: Նույն պահի դրությամբ կապիտալի համարժեքության գործակիցը (ընդհանուր կապիտալի հարաբերությունն ընդհանուր ակտիվներին) կազմել է 45%:

1.2 Թողարկողին և պարտատոմսերին առնչվող ռիսկերը

1.2.1 Թողարկողին առնչվող ռիսկերի համառոտ նկարագիրը

Թողարկողին առնչվող ռիսկերի մանրամասն նկարագիրը ներակայացված է [Աղագրի 3.2](#) մասում:

Օրենսդրական և կարգավորման դաշտի ռիսկ: Թողարկողը գործում է խիստ կարգավորվող ոլորտում: Համաձայն Բաշխման լիցենզիայի պայմանների՝ ՀՀ օրենսդրության, գործող իրավական ակտերի, տեխնիկական կանոնակարգերի և ստանդարտների փոփոխությամբ կամ նորերի հաստատմամբ պայմանավորված լիցենզավորված անձի հիմնավորված լրացուցիչ վնասները և(կամ) լրացուցիչ ծախսերը փոխհատուցվում են սակագնային մարժայով և (կամ) բաշխման ծառայության սակագներով:

Լիցենզիաների հետ կապված ռիսկեր: Լիցենզիաների պայմանների (ներառյալ սակագնի հաշվարկման մեթոդաբանությունը) փոփոխությունները կատարվում են Թողարկողի համաձայնությամբ, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ նախատեսվող փոփոխություններն անհրաժեշտ են ՀՀ օրենքների և նորմատիվ իրավական ակտերի պատշաճ կատարումն ապահովելու համար: Ընդ որում, եթե այդ փոփոխությունները հանգեցնում են ընկերության համար լրացուցիչ ծախսերի, ապա համաձայն Բաշխման լիցենզիայի պայմանների՝ դրանք փոխհատուցվում են սակագնային մարժայով և/կամ բաշխման ծառայության սակագնով:

Սակագների կարգավորման ռիսկեր: Թողարկողի գործունեությունը, սակագների կարգավորումը վերահսկվում է Հանձնաժողովի կողմից:

Սակագների ձևավորման մեխանիզմները ներառում են Թողարկողի համար ողջամիտ շահույթի ստացման հնարավորության ապահովումը, ուստի Ընկերության ղեկավարության գնահատմամբ վերջինիս ֆինանսական արդյունքները բացասական փոփոխությունների ենթարկվելու միտումներ չունեն:

Բաշխման ցանցի/ենթակառուցվածքների հետ կապված ռիսկեր: Թողարկողի գործունեության վրա կարող են էական ազդեցություն թողնել Թողարկողի վերահսկողությունից դուրս գտնվող իրադարձություններ (վատ եղանակի ազդեցությունը, երրորդ անձանց անօրինական կամ ոչ միտումնավոր գործողությունները կամ ֆորսմաժորային իրադարձությունները՝ բնական աղետներ, պատերազմներ և այլն)՝ հանգեցնելով ակտիվների և ենթակառուցվածքների վնասման, վերջինս էլ ինչ-որ ժամանակահատվածում կարող է ազդել հաճախորդների որոշակի խմբի սպասարկման շարունակականության և/կամ որակի վրա:

Տեղեկատվական համակարգերի ռիսկեր: Թողարկողն իր գործունեության համար կիրառում է բարդ տեղեկատվական տեխնոլոգիական համակարգեր: Օգտագործվող համակարգերի կամ ծրագրային ապահովման հնարավոր խափանումները (միտումնավոր կամ ոչ միտումնավոր) կարող են էական ազդեցություն ունենալ Թողարկողի բիզնես գործունեության վրա:

Ապահովագրական ռիսկեր: Թողարկողի ներկա ապահովագրական ծածկույթը հիմնականում փակում է հավանական կորուստները, պարտավորությունները ու գործունեության հետ կապված վնասները:

Ընկերության դիտարկմամբ ապահովագրական քաղաքականությունը պատշաճ կերպով ապահովում է իր հիմնական հավանական կորուստների և պարտավորությունների ապահովագրությունը:

Ֆինանսական ռիսկեր: Թողարկողի գործունեությունը ֆինանսավորվում է նրա ընթացիկ գործառնություններից ստացված, ինչպես նաև պարտքային դրամական միջոցներով: Թողարկողի ֆինանսական վիճակի վրա կարող են ազդել տոկոսադրույքների և ֆինանսական շուկայի պայմանների էական փոփոխությունները:

1.2.2 Պարտատոմսերին առնչվող ռիսկերի համառոտ նկարագիրը

Տոկոսադրույքի ռիսկ: Շուկայում պարտատոմսերի գները գտնվում են հակադարձ կախվածության մեջ տոկոսադրույքների մակարդակից, այսինքն տոկոսադրույքների բարձրացումը, այլ հավասար պայմաններում, հանգեցնում է պարտատոմսերի գնի անկմանը և հակառակը:

Շուկայական ռիսկ: Երկրորդային շուկայում Թողարկողի պարտատոմսերի գինը և դրանց նկատմամբ պահանջարկը կարող են նվազել ներքին/միջազգային տնտեսություններում տնտեսական ընթացիկ ցուցանիշների և դրանց փոփոխությունների սպասումների հետ կապված: Ներդրողը պետք է հաշվի առնի, որ արժեթղթերի գները շուկայում կարող են ժամանակի ընթացքում իջնել կամ բարձրանալ:

Վերաներդրման ռիսկ: Վերաներդրման ռիսկը պայմանավորված է Թողարկողի պարտատոմսերից պարբերաբար ստացվող արժեկտրոնային եկամուտների առնվազն համարժեք եկամտաբերությամբ (ձեռքբերման գործարքով սահմանված մինչև մարումը եկամտաբերությամբ) ներդրում կատարելու հնարավորության բացակայության հավանականությամբ:

Վարկային/դեֆոլտի ռիսկ: Ներդրողները Թողարկողի պարտատոմսեր ձեռք բերելիս իրենց վրա են վերցնում Թողարկողի վարկային ռիսկը, որը կապված է ապագայում Թողարկողի ֆինանսական վիճակի հնարավոր վատթարացման, արժեկտրոնային վճարումներ իրականացնելու կամ պարտատոմսերն իրենց անվանական արժեքով մարելու անհնարինության և հավանական սնանկացման հետ:

Արտարժույթային ռիսկ: Արտարժույթային ռիսկն առկա է այն ներդրողների մոտ, որոնք իրենց դրամական միջոցներն ԱՄՆ դոլարով կամ ՀՀ դրամով պարտատոմսերում ներդնելու նպատակով պետք է փոխարկեն մի արժույթից մեկ այլ արժույթի:

Իրացվելիության ռիսկ: Թողարկողը չի կարող երաշխավորել, որ պարտատոմսերի շրջանառության ողջ ժամկետի ընթացքում ներդրողները ցանկացած պահի կարող են իրացնել կամ ձեռք բերել պարտատոմսերը երկրորդային շուկայում (կարգավորվող շուկայում) իրենց համար տնտեսապես շահավետ գնով:

Գնաճի կամ գնողունակության ռիսկ: ՀՀ-ում գնաճի առկայության պարագայում Թողարկողի կողմից իր պարտատոմսերի դիմաց առաջարկվող անվանական արժեկտրոնային եկամտաբերությունը գնահատելիս ներդրողները պետք է հաշվի առնեն, որ իրական եկամտաբերությունը կարող է լինել անվանական արժեկտրոնային եկամտաբերությունից ավելի ցածր (գնաճի չափով):

1.3 Թողարկողի տնտեսական գործունեության զարգացման և ֆինանսական վիճակի փոփոխության միտումները

Ընկերությունն իր գործունեությունն իրականացնելու նապատակով ստացել է հետևյալ լիցենզիաները.

	Լիցենզիա	Համար	Տրված է	Գործում է մինչև
1	Էլեկտրական էներգիայի (հզորության) բաշխման լիցենզիա	N°0092	30.08.2002թ.	անժամկետ
2	Էլեկտրական էներգիայի երաշխավորված մատակարարման լիցենզիա	ԼԷ N 0633	21.12.2018թ.	01.07.2025
3	Քաղաքաշինական փաստաթղթերի ինժեներական բաժինների մշակման (բացառությամբ կոնստրուկտորական մասի, ինչպես նաև շինարարության թույլտվություն չպահանջող աշխատանքների) գործունեության լիցենզիա	ՔՊԼ 17380	25.12.2019	անժամկետ

ԼԷ N 0633 Երաշխավորված մատակարարման լիցենզիայի գործողության ժամկետը երկարաձգելու անհրաժեշտության դեպքում Ընկերությունը Հանձնաժողովի կողմից սահմանված կարգով և ժամկետներում համապատասխան հայտ կներկայացնի Հանձնաժողով:

2022 թ. փետրվարի 1-ից ՀՀ էլեկտրաէներգետիկական համակարգն աստիճանական անցում է կատարել էլեկտրաէներգետիկական շուկայի նոր մոդելին, որի ներքո համապատասխան օրենսդրական փոփոխություններով և ենթաօրենսդրական կարգավորումներով նախատեսվել են էլեկտրաէներգետիկական շուկայի ազատականացում և մրցակցային բաղադրիչների ներդրում: Էլեկտրաէներգետիկական համակարգի ազատականացման շրջանակներում լիցենզավորման տեսանկյունից առանձնացվել են էլեկտրական էներգիայի բաշխման եւ մատակարարման գործառույթները, ինչի արդյունքում շուկայում գործում են նաև այլ լիցենզավորված մատակարարներ, մինչդեռ Ընկերությունը հանդիսանում է միակ երաշխավորված մատակարարը, որը ծառայություններ է մատուցում կարգավորվող գներով:

Ընկերության 2023թ.-ի առաջին կիսամյակի հասույթը 2022թ.-ի առաջին կիսամյակի նկատմամբ նվազել է 15.3%-ով, իսկ գնված էլեկտրաէներգիան՝ 18%-ով: Ցուցանիշների նվազումը պայմանավորված է 2022թ. և 2023թ. բնակլիմայական պայմաններով, ինչի

հետևանքով 2022թ.-ի առաջին եռամսյակում էլեկտրաէներգիայի նկատմամբ պահանջարկը 2023թ.-ի նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ ավելի մեծ էր:

Ընկերության ղեկավարության գնահատմամբ էլեկտրաէներգետիկական համակարգի ազատականացումն Ընկերության ֆինանսական վիճակի և շահութաբերության վրա էական ազդեցություն չի կարող ունենալ՝ հաշվի առնելով սակագների հաշվարկի մեխանիզմները:

1.4 Թողարկողի աուդիտն իրականացնող անձի և խորհրդատուների ինքնության մասին տեղեկություններ

Թողարկողի 2021 և 2022 թթ. ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտն իրականացրել է «ՔԵՅ-ՓԻ-ԷՄ-ՋԻ ԱՐՄԵՆԻԱ» ՍՊԸ՝

ՀՀ ք. Երևան 0010, Վ. Սարգսյան 26/1, 8-րդ հարկ («Էրեբունի-Պլազա» բիզնես կենտրոն)
 հեռ.՝ (+37410) 595999
 կայք՝ www.kpmg.am

1.5 Թողարկողի կառավարման մարմնի անդամները, աշխատակիցները և խոշոր բաժնետերերը

Թողարկողի կառավարման մարմիններն են՝ բաժնետերերի ընդհանուր ժողովը (այսուհետ Ընդհանուր ժողով), Խորհուրդը և գործադիր մարմինը՝ Գլխավոր տնօրենը:

Թողարկողի բաժնետերերն են՝

Բաժնետեր	Բաժնեչափ ('000 ՀՀ դրամ)	Բաժնեչափ (%)
Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ (Հայաստանի Հանրապետություն, պետական գրանցման համար՝ 286.120.939597)	14,472,414	70%
«Լիորմանդ Հոլդինգզ Լիմիթիդ» (Կիպրոսի Հանրապետություն, պետական գրանցման համար՝ HE277812)	6,202,475	30%

Թողարկողի Խորհուրդը կազմված է 8 անդամներից.

Անունը, ազգանունը	Պաշտոնը	Փորձառությունը ոլորտում
Կարեն Դարբինյան	Տնօրենների խորհրդի նախագահ	30 Տարի
Նարեկ Կարապետյան	Տնօրենների խորհրդի նախագահի տեղակալ	7 Տարի
Հայկ Իգնատյան	Տնօրենների խորհրդի անդամ	7 Տարի
Սերգեյ Պողոսով	Տնօրենների խորհրդի անդամ	25 Տարի

Վարուժան Արտեսյան	Տնօրենների խորհրդի անդամ	7 Տարի
Արտակ Իսկանդարյան	Տնօրենների խորհրդի անդամ	12 տարի
Վարդան Մակարյան	Տնօրենների խորհրդի անդամ	4 տարի
Կարեն Հարությունյան	Տնօրենների խորհրդի անդամ, Գլխավոր տնօրեն	27 տարի

Թողարկողի գործադիր մարմնի կառուցվածքը՝

Անունը, ազգանունը	Պաշտոնը	Փորձառությունը ոլորտում
Կարեն Հարությունյան	Գլխավոր տնօրեն	27 Տարի

Թողարկողի աշխատակիցների ընդհանուր թիվն առ 31.12.2022թ. կազմել է 6,649:

1.6 Առաջարկվող արժեթղթերի հիմնական վիճակագրական տվյալները

Թողարկվող պարտատոմսերն (այսուհետ՝ Պարտատոմս կամ Պարտատոմսեր) անվանական ոչ փաստաթղթային են, բաժանելի չեն և փոխարկելի չեն:

Պարտատոմսերի դիմաց տոկոսային եկամուտը վճարվելու է արժեկտրոնների տեսքով:

Պարտատոմսերի թողարկման (առաջարկի) ընդհանուր ծավալը դոլարային արտահայտությամբ կազմում է առավելագույնը 80 (ութսուն) միլիոն ԱՄՆ դոլար: Թողարկման արժույթը << դրամն է, ԱՄՆ դոլարը: Տեղաբաշխման ենթակա պարտատոմսերի թողարկման ծավալները որոշվում են հիմք ընդունելով Թողարկողի՝ պարտատոմսերի թողարկման վերջնական պայմանները հաստատելու մասին որոշման օրվա նախորդող օրվա դրությամբ Կենտրոնական բանկի հրապարակած՝ արժույթային շուկաներում ձևավորված միջին փոխարժեքը:

Թողարկվող պարտատոմսերը տեղաբաշխվում և մարվում են այն արժույթով, որով թողարկվել են պարտատոմսերը:

Պարտատոմսերի դիմաց արժեկտրոնային վճարումները կատարվում են այն արժույթով, որով թողարկվել են պարտատոմսերը:

Տեղաբաշխվող (վաճառվող) պարտատոմսերի քանակը որոշվելու է Թողարկման ծավալին ու անվանական արժեքին համապատասխան:

Մեկ պարտատոմսի անվանական արժեքը, մարման օրը, արժեկտրոնային եկամուտների վճարման պարբերականությունը և տարեկան արժեկտրոնի մեծությունը ենթակա են որոշման

Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ:

Ընկերությունը պարտատոմսերի տեղաբաշխման արդյունքում ներգրավված միջոցները ուղղելու է առկա վարկային պարտավորությունների վերաֆինանսավորմանը և/կամ Ներդրումային ծրագրով (ներկայացված են սույն [Ազդագրի 3.3.3](#) մասում) նախատեսված կապիտալ ծախսերի իրականացմանը:

1.7 Արժեթղթերի առաջարկի համակողմանի նկարագիրը

Պարտատոմսերի տեղաբաշխումն սկսելու և ավարտելու օրը, ձեռքբերման գործընթացի մանրամասները և վաճառքի պայմանները ենթակա են որոշման Թողարկողի կողմից Պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ:

1.8 Վերջնական պայմանների հրապարակման ձևը

Պարտատոմսերի թողարկման, տեղաբաշխման, շրջանառության ու մարման վերջնական պայմանները ենթակա են որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ:

Արժեթղթերի յուրաքանչյուր թողարկման համար կազմվող թողարկման վերջնական պայմանները ՀՀ ԿԲ են ներկայացվում և հրապարակվում հրապարակային տեղաբաշխումը սկսելուց առնվազն 2 (երկու) աշխատանքային օր առաջ:

Արժեթղթերի յուրաքանչյուր թողարկման վերջնական պայմանները Թողարկողը պարտավորվում է հրապարակել առնվազն իր ինտերնետային կայքում:

1.9 Ամփոփ ֆինանսական տվյալներ

1.9.1 ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ԱՄՓՈՓ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

հազ. դրամ

Ցուցանիշի անվանումը	2023թ. 1-ին կիսամյակ (աուդիտ չանցած)	2022թ. (աուդիտ անցած)	2021թ. (աուդիտ անցած)
Արտադրանքի, ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների իրացումից հասույթ	104,016,550	243,456,622	216,596,118
Իրացված արտադրանքի, ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների ինքնարժեք	(77,150,237)	(180,303,235)	(151,356,362)
Համախառն շահույթ (վնաս)	26,866,313	63,153,387	65,239,756

Իրացման ծախսեր	(9,299,182)	(19,636,667)	(20,421,616)
Վարչական ծախսեր	(9,740,435)	(18,744,705)	(16,046,144)
Արտադրանքի, ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների իրացումից շահույթ (վնաս)	7,826,696	24,772,015	28,771,996
Գործառնական այլ եկամուտներ	329,223	954,861	581,012
Գործառնական այլ ծախսեր	(3,510,914)	(6,411,487)	(6,435,504)
Գործառնական շահույթ (վնաս)	4,645,005	19,315,389	22,917,504
Ֆինանսական (ծախսեր) եկամուտ	(2,616,192)	16,154,992	4,544,048
Այլ ոչ գործառնական շահույթ (վնաս)			
Սովորական գործունեությունից շահույթ (վնաս)	2,028,813	35,470,381	27,461,552
Զուտ շահույթ (վնաս) նախքան շահութահարկի գծով ծախսի նվազեցումը	2,028,813	35,470,381	27,461,552
Շահութահարկի գծով ծախս (փոխհատուցում)	-	(1,922,154)	(3,123,673)
Զուտ շահույթ (վնաս) շահութահարկի գծով ծախսի նվազեցումից հետո	2,028,813	33,548,227	24,337,879

1.9.2 ԱՄՓՈՓ ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵԿՇԻՌ

հազ. դրամ

Ցուցանիշի անվանումը	2023թ. 1-ին կիսամյակ (աուդիտ չանցած)	2022թ. (աուդիտ անցած)	2021թ. (աուդիտ անցած)
Հիմնական միջոցներ	225,182,357	223,907,741	213,564,656
Անավարտ ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվներ	10,002,279	9,111,666	8,075,610
Ոչ նյութական ակտիվներ	116,155	132,164	221,637
Այլ ոչ ընթացիկ ակտիվներ	9,570,996	8,810,099	4,620,036
Ընդամենը ոչ ընթացիկ ակտիվներ	244,871,787	241,961,670	226,481,939
Պաշարներ	9,345,521	11,403,896	11,138,298
Տրված ընթացիկ կանխավճարներ	1,613,180	1,110,949	3,970,311
Դեբիտորական պարտքեր վաճառքների գծով	31,339,993	27,643,810	26,155,294
Այլ դեբիտորական պարտքեր	929,433	2,244,873	5,091,337
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	7,149,665	5,843,315	5,440,348
Ընդամենը ընթացիկ ակտիվներ	50,377,792	48,246,843	51,795,588
Ընդամենը ակտիվներ	295,249,579	290,208,513	278,277,527
Կանոնադրական (թաժնեհավաք) կապիտալի զուտ գումար	18,654,221	18,654,221	18,654,221
Էմիսիոն եկամուտ	39,946,077	39,946,077	39,946,077
Կուտակված շահույթ	73,655,370	71,626,559	38,078,332
Ընդամենը սեփական կապիտալ	132,255,668	130,226,857	96,678,630
Երկարաժամկետ բանկային վարկեր և փոխառություններ	76,572,663	78,427,148	102,441,784
Այլ ոչ ընթացիկ պարտավորություններ	17,822,037	17,895,932	16,290,449
Ընդամենը ոչ ընթացիկ պարտավորություններ	94,394,700	96,323,080	118,732,233
Կարճաժամկետ բանկային վարկեր և փոխառություններ	34,323,747	27,104,900	28,204,332
Կրեդիտորական պարտքեր գնումների գծով	18,079,552	21,659,665	19,166,161
Ստացված ընթացիկ կանխավճարներ	2,626,235	4,853,060	3,130,355
Այլ կրեդիտորական պարտքեր	13,285,449	9,694,880	12,022,945
Այլ ընթացիկ պարտավորություններ	284,228	346,071	342,871
Ընդամենը ընթացիկ պարտավորություններ	68,599,211	63,658,576	62,866,664
Ընդամենը պարտավորություններ	162,993,911	159,981,656	181,598,897
Ընդամենը սեփական կապիտալ և պարտավորություններ	295,249,579	290,208,513	278,277,527

1.9.3 ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՀՈՍՔԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ԱՄՓՈՓ ՏՎՅԱԼՆԵՐ

հազ.դրամ

Ցուցանիշի անվանումը	2023թ. 1-ին կիսամյակ (աուդիտ չանցած)	2022թ. (աուդիտ անցած)	2021թ. (աուդիտ անցած)
Դրամական միջոցների մնացորդը հաշվետու ժամանակաշրջանի սկզբին	5,843,315	5,440,348	4,944,470
Գործառնական գործունեությունից դրամական միջոցների զուտ հոսքեր	17,653,715	38,710,918	35,063,546
Ներդրումային գործունեությունից դրամական միջոցների զուտ հոսքեր	(19,163,350)	(29,521,972)	(60,945,976)
Ֆինանսական գործունեությունից դրամական միջոցների զուտ հոսքեր	2,945,114	(7,795,472)	(27,493,237)
Դրամական միջոցների մնացորդը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջին	7,149,665	5,843,315	5,440,348

1.9.4 ԱՄՓՈՓ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԻՑՆԵՐ

Ցուցանիշի անվանումը	2023թ. 1-ին կիսամյակ (աուդիտ չանցած)	2022թ. (աուդիտ անցած)	2021թ. (աուդիտ անցած)
Զուտ շահույթը մեկ բաժնետոմսի հաշվով (EPS)	16,466	136,141	98,765
Սեփական կապիտալի շահութաբերություն (ROE)*	3.1%	29.6%	28.8%
Ակտիվների շահութաբերություն (ROA)*	1.4%	11.8%	9.5%
Զուտ շահույթի մարժա (NPM)	2.0%	13.8%	11.2%
Կապիտալի համարժեքության գործակից	0.45	0.45	0.35
Ֆինանսական կախվածության գործակից	1.23	1.23	1.88
Բացարձակ իրացվելիության գործակից**	0.39	0.36	0.39
Ընթացիկ իրացվելիության գործակից**	0.89	0.84	0.95
Ընդհանուր իրացվելիության գործակից**	1.02	1.02	1.13
Դեբիտորական պարտքերի շրջանառելիության գործակից*	7.1	9.1	8.6
Դեբիտորական պարտքերի շրջապտույտի տևողությունն օրերով	51.7	40.3	42.4
Պաշարների շրջանառելիության գործակից*	29.7	16.0	13.9
Պաշարների շրջապտույտի տևողությունն օրերով	12.3	22.8	26.2
Կրեդիտորական պարտքերի շրջանառելիության գործակից*	7.8	8.8	8.0
Կրեդիտորական պարտքերի շրջապտույտի տևողությունն օրերով	47.0	41.3	45.5

* Ներկայացված ցուցանիշները միջինացված են

** Տվյալ գործակիցների 2023թ. I կիսամյակի հաշվարկում ներառվել են 19,733,269 հազար ՀՀ դրամ ընդհանուր ծավալով Ասիական զարգացման բանկի, Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկի և Միջազգային ֆինանսական կորպորացիայի օգտին թողարկված երաշխիքների գումարները՝ ի ապահովումն ՀԷՑ-ի՝ վարկային պայմանագրերի գծով վճարային պարտավորությունների կատարման: Երաշխիքները թողարկվել են «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ հանձնարարությամբ: 2021թ. թողարկված երաշխիքների ծավալը կազմել է 19,047,286 հազար ՀՀ դրամ, իսկ 2022թ.՝ 16,854,420 հազար ՀՀ դրամ:

Ֆինանսական գործակիցների հաշվարկման բանաձևերը ներկայացված են [Հավելված 1](#)-ում:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ ՆԵՐԴՐՈՂԻՆ

ԱՄՓՈՓԱԹԵՐԹԸ ՊԵՏՔ Է ԴԻՏՎԻ ՈՐՊԵՍ ԾՐԱԳՐԱՅԻՆ ԱԶԴԱԳՐԻ ՆԵՐԱԾԱԿԱՆ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ:

ԱՌԱՋԱՐԿՎՈՂ ԱՐԺԵԹՂԹԵՐՈՒՄ ՆԵՐԴՐՈՒՄ ԱՆԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՆԵՐԴՐՈՂԻ ՈՐՈՇՈՒՄԸ ՊԵՏՔ Է ՀԻՄՆՎԱԾ ԼԻՆԻ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԱՅԻՆ ԱԶԴԱԳՐԻ ՎՐԱ:

ԱՄՓՈՓԱԹԵՐԹԻ ԿԱԶՄՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԱՆՁՆ ԱՄՓՈՓԱԹԵՐԹՈՒՄ ՊԱՐՈՒՆԱԿՎՈՂ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՈՉ

ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԿԱՄ ԱՊԱԿՈՂՄՆՈՐՈՇԻՉ ԼԻՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ (ԱՅԴ ԹՎՈՒՄ՝ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹՅԱՆԸ ՎԵՐԱԲԵՐՈՂ ՄԱՍՈՎ) ԿՐՈՒՄ Է ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ, ԵԹԵ ԱՅՆ ՈՉ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԿԱՄ ԱՊԱԿՈՂՄՆՈՐՈՇԻՉ Է ԾՐԱԳՐԱՅԻՆ ԱԶԴԱԳՐԻ ՄՅՈՒՍ ՄԱՍԵՐԻ ՀԵՏ ԴԻՏԱՐԿԵԼՈՒ ԴԵՊՔՈՒՄ:

ՄԱՍ 2 ՊԱՐՏԱՏՈՄՍԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

2.1 Ռիսկային գործոններ

Տոկոսադրույքի ռիսկ: Տնտեսությունում տոկոսադրույքների փոփոխությունը կարող է հանգեցնել ներդրողների կողմից Թողարկողի պարտատոմսերի նկատմամբ եկամտաբերության ցուցանիշի վերանայման, ընդ որում երկրորդային շուկայում պարտատոմսերի գները գտնվում են հակադարձ կախվածության մեջ տոկոսադրույքների մակարդակից, այսինքն տոկոսադրույքների բարձրացումը, այլ հավասար պայմաններում, հանգեցնում է պարտատոմսերի գնի անկմանը և հակառակը:

Շուկայական ռիսկ: Երկրորդային շուկայում Թողարկողի պարտատոմսերի գինը և դրանց նկատմամբ պահանջարկը կարող են (կարճաժամկետ կամ երկարաժամկետ ժամանակամիջոցում) նվազել ներքին և միջազգային տնտեսություններում տնտեսական ընթացիկ ցուցանիշների և դրանց փոփոխությունների սպասումների հետ կապված: Ներդրողը պետք է հաշվի առնի, որ արժեթղթերի գները շուկայում կարող են տատանվել և ժամանակի ընթացքում կարող են իջնել կամ բարձրանալ: Միևնույն ժամանակ ներդրողը պետք է հաշվի առնի, որ, անկախ շուկայում գների փոփոխություններից և սպասումներից, Թողարկողի կողմից վճարվող արժեկտրոնների և պարտատոմսի մարման գումարային մեծություններն, արտահայտված թողարկման արժույթով, չեն փոփոխվում:

Վերաներդրման ռիսկ: Այն բոլոր ներդրողներն, որոնք Թողարկողի պարտատոմսերը ձեռք կբերեն դրանք մինչև մարումը պահելու և ձեռքբերման գործարքով սահմանված մինչև մարումը եկամտաբերությունն ապահովելու ու ստանալու համար, պետք է նկատի ունենան, որ իրենց վրա են վերցնում վերաներդրման ռիսկ, որը պայմանավորված է Թողարկողի պարտատոմսերից պարբերաբար ստացվող արժեկտրոնային եկամուտներին առնվազն համարժեք եկամտաբերությամբ (ձեռքբերման գործարքով սահմանված մինչև մարումը եկամտաբերությամբ) ներդրում կատարելու հնարավարության բացակայությամբ:

Վարկային/դեֆոլտի ռիսկ: Ներդրողները Թողարկողի պարտատոմսեր ձեռք բերելիս իրենց վրա են վերցնում Թողարկողի վարկային ռիսկը, որը կապված է ապագայում Թողարկողի ֆինանսական վիճակի հնարավոր վատթարացման, արժեկտրոնային վճարումներ իրականացնելու կամ պարտատոմսերը իրենց անվանական արժեքով մարելու անհնարինության և հավանական սնանկացման հետ:

Արտարժույթային ռիսկ: Թողարկվող պարտատոմսերն արտահայտված են ՀՀ դրամով և/կամ ԱՄՆ դոլարով, և հետևապես, ներդրումները և ներդրումների ետ ստացումը (պարտատոմսերի ձեռք բերման/մարման դիմաց ստացվող գումարներ) իրականացվելու են համապատասխանաբար ՀՀ դրամով և/կամ ԱՄՆ դոլարով: Ուստի, այս իմաստով

արտարժութային ռիսկն առկա է այն ներդրողների մոտ, որոնք իրենց դրամական միջոցները պարտատոմսերում ներդնելու նպատակով պետք է փոխարկեն մի արժույթից մեկ այլ արժույթի:

Իրացվելիության ռիսկ: Թողարկողը պարտատոմսերը ցուցակելու և/կամ առևտրին թույլատրելու նպատակով դիմելու է «Հայաստանի ֆոնդային բորսա» ԲԲԸ (այսուհետ նաև Բորսա կամ Ֆոնդային բորսա), ինչպես նաև երկրորդային շուկայում պարտատոմսերի իրացվելիությունն ապահովելու համար ներգրավելու է շուկա ստեղծողներ: Այնուամենայնիվ, Թողարկողը չի կարող երաշխավորել, որ պարտատոմսերի շրջանառության ողջ ժամկետի ընթացքում ներդրողները ցանկացած պահի կարող են իրացնել կամ ձեռք բերել պարտատոմսերը երկրորդային շուկայում իրենց համար տնտեսապես շահավետ գնով և ծավալով:

Գնաճի կամ գնողունակության ռիսկ: ՀՀ-ում գնաճի առկայության պարագայում, Թողարկողի կողմից իր պարտատոմսերի դիմաց առաջարկվող անվանական արժեկտրոնային եկամտաբերությունը գնահատելիս ներդրողները պետք է հաշվի առնեն, որ իրական եկամտաբերությունը կարող է լինել անվանական արժեկտրոնային եկամտաբերությունից ավելի ցածր:

2.2 Հիմնական տեղեկատվություն

Ընկերությունը պարտատոմսերի տեղաբաշխման արդյունքում ներգրավված միջոցները ուղղելու է առկա վարկային պարտավորությունների վերաֆինանսավորմանը և/կամ Ներդրումային ծրագրով (ներկայացված են սույն [Ազդագրի 3.3.3](#) մասում) նախատեսված կապիտալ ծախսերի իրականացմանը:

2.3 Տեղեկատվություն՝ կապված առաջարկվող (կարգավորվող շուկայում առևտրին թույլատրվող) արժեթղթերի հետ

2.3.1 Արժեթղթերի տեսակը և դասը

Թողարկվող պարտատոմսերն անվանական արժեկտրոնային պարտատոմսեր են, անբաժանելի են և փոխարկելի չեն: Թողարկվող պարտատոմսերը դեռևս չունեն տարբերակիչ ծածկագիր:

2.3.2 Երկիրը

Պարտատոմսերը թողարկվել են ՀՀ տարածքում՝ համաձայն ՀՀ օրենսդրության և ենթաօրենսդրական ակտերի: Վեճերի և դատական գործընթացների առկայության դեպքերում վերջիններս կարգավորվելու են ՀՀ օրենսդրության համաձայն:

2.3.3 Արժեթղթերի ձևը

Թողարկված պարտատոմսերը ոչ փաստաթղթային են, իսկ պարտատոմսերի սեփականատերերի/անվանատերերի ռեեստրը կվարի «Հայաստանի Կենտրոնական Դեպոզիտարիա» ԲԲԸ-ը (ՀՀ, ք. Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյան 26/1 5-րդ հարկ, հեռ.՝ (+374) 60 615555)՝ ըստ «Հայաստանի Կենտրոնական Դեպոզիտարիա» ԲԲԸ-ի (այսուհետ՝ Դեպոզիտարիա) համապատասխան կանոնների, ընթացակարգերի:

2.3.4 Արժեթղթի անվանական արժեքը և քանակը

Մեկ պարտատոմսի անվանական արժեքը ՀՀ դրամով թողարկվող պարտատոմսերի դեպքում կազմում է 100,000 (հարյուր հազար) ՀՀ դրամ, իսկ ԱՄՆ դոլարով թողարկումների դեպքում՝ 100 (հարյուր) ԱՄՆ դոլար: Թողարկվող և տեղաբաշխվող (վաճառվող) պարտատոմսերի քանակը կհաշվարկվի Թողարկման ծավալին ու անվանական արժեքին համապատասխան:

2.3.5 Թողարկման արժույթը

Թողարկման արժույթը ՀՀ դրամն է և/կամ ԱՄՆ դոլարը:

2.3.6 Առաջարկվող արժեթղթերի դասակարգման մասին տեղեկատվություն

Համաձայն ՀՀ Քաղաքացիական օրենսգրքի՝ Թողարկողի լուծարման դեպքում նրա պարտատերերի պահանջները բավարարվում են հետևյալ հերթականությամբ՝

- 1) առաջին հերթին բավարարվում են լուծարվող իրավաբանական անձի գույքի գրավով ապահովված պարտավորությունների մասով պարտատերերի պահանջները.
- 2) երկրորդ հերթին բավարարվում են այն քաղաքացիների պահանջները, որոնց առջև լուծարվող իրավաբանական անձը պատասխանատվություն է կրում նրանց կյանքին կամ առողջությանը վնաս պատճառելու համար՝ համապատասխան պարբերական վճարումների կապիտալացման միջոցով.
- 3) երրորդ հերթին վճարվում է աշխատանքային պայմանագրով աշխատող անձանց արձակման նպաստների, աշխատավարձի և հեղինակային պայմանագրերով վարձատրությունը.
- 4) չորրորդ հերթին մարվում է պետական բյուջե կատարվող պարտադիր վճարների պարտքը.
- 5) հինգերորդ հերթին հաշվարկներ են կատարվում մնացած պարտատերերի հետ՝ բացառությամբ ստորադաս փոխառություններով պարտատերերի.

6) վեցերորդ հերթին հաշվարկներ են կատարվում ստորադաս փոխառություններով պարտատերերի հետ:

Յուրաքանչյուր հերթի պահանջները բավարարվում են նախորդ հերթի պահանջները լրիվ բավարարվելուց հետո: Թողարկողի կողմից առաջարկվող պարտատոմսերի սեփականատերերի պահանջները բավարարվում են հինգերորդ հերթին:

2.3.7 Արժեթղթերից բխող իրավունքները

Պարտատոմսերից բխող իրավունքներն են.

- 1) ստանալ պարտատոմսերով նախատեսված արժեկտրոնային եկամուտները և մարման գումարը՝ ըստ Ծրագրային Ազդագրով սահմանված կարգի: Արժեկտրոնային եկամտի ստացման և շրջանառության ժամկետի վերջում պարտատոմսերի մարման գումարի ստացման իրավունքի իրականացման համար ներդրողներից լրացուցիչ գործողությունների կատարում չի պահանջվում և արժեկտրոնային եկամուտը/պարտատոմսի մարման գումարը փոխանցվելու է ներդրողի բանկային հաշվին (ա) համաձայն Դեպոզիտարիայի և Հաշվի օպերատորի հետ կնքվելիք Արժեթղթերի գծով եկամուտների փոխանցման եռակողմ պայմանագրի (այսուհետ՝ Եռակողմ պայմանագիր), կամ (բ) ՀՀ որևէ առևտրային բանկի կողմից, որի հետ Թողարկողը կկնքի վճարային գործակալի ծառայությունների մատուցման պայմանագիր (այսուհետ՝ Վճարային գործակալ),
- 2) Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի արժեկտրոնները և/կամ մարման գումարը սահմանված ժամկետից ուշացնելու դեպքում ձեռնարկել պարտատոմսերի սեփականության իրավունքից բխող իր պահանջների բավարարման ուղղությամբ օրենսդրությամբ թույլատրվող գործողություններ,
- 3) Գրավադրել պարտատոմսերը օրենսդրությամբ սահմանված կարգով,
- 4) Իր ցանկությամբ օտարել պարտատոմսերը ֆոնդային բորսայում (ֆոնդային բորսայում ցուցակված լինելու դեպքում) կամ արտաբորսայում՝ «Արժեթղթերի շուկայի մասին» ՀՀ օրենքով (այսուհետ տեքստում՝ Օրենք) սահմանված կարգով, ընդ որում ներդրողները պետք է հաշվի առնեն, որ Օրենքով արգելվում է կարգավորվող շուկայից (ֆոնդային բորսա) դուրս վաճառել կարգավորվող շուկայում առևտրին թույլատրված կորպորատիվ արժեթղթեր,
- 5) Օրենսդրությամբ նախատեսված այլ իրավունքներ:

Միաժամանակ պարտատոմսի սեփականատերը պարտավոր է պարտատոմսերի թողարկման պայմաններով սահմանված ժամկետներում իրականացնել պարտատոմսերի ձեռքբերման համար անհրաժեշտ գումարների փոխանցում համապատասխան բանկային հաշվին,

կատարել պարտատոմսերի ձեռքբերումից, օտարումից և այլ գործողություններից ծագող դրամային և ոչ դրամային ցանկացած պարտավորություն, ինչպես նաև կրել օրենսդրությամբ նախատեսված այլ պարտականություններ:

2.3.8 Անվանական տոկոսադրույքը և այդ տոկոսների վճարման պայմանները

Պարտատոմսերի դիմաց հաշվարկվելու և վճարվելու է արժեկտրոնային անվանական եկամուտ, որը ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ:

Պարտատոմսերի դիմաց նախատեսվող արժեկտրոնային անվանական եկամուտների վճարման պարբերականությունը ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ:

ՀՀ դրամով և ԱՄՆ դոլարով պարտատոմսերի դիմաց նախատեսվող արժեկտրոնային եկամուտը հաշվարկվելու և վճարվելու են համապատասխանաբար ՀՀ դրամով և ԱՄՆ դոլարով:

Արժեկտրոնների հաշվարկման օրերը ենթակա են որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ:

Արժեկտրոնները պարտատոմսերի սեփականատերերին և/կամ անվանատերերին վճարվելու են արժեկտրոնների հաշվարկման օրը: Եթե հաշվարկման օրը ոչ աշխատանքային է, ապա արժեկտրոնը վճարման օր է համարվում դրան հաջորդող առաջին աշխատանքային օրը:

Արժեկտրոնները (տոկոսագումարները) ստանալու իրավունք ունեն պարտատոմսերի արժեկտրոնների հաշվարկման օրվան նախորդող օրվա վերջի դրությամբ պարտատոմսերի սեփականատերերի/անվանատերերի ռեեստրում գրանցված անձինք (սեփականատերերը կամ անվանատերերը):

Արժեկտրոնների վճարումների համար նախատեսվող գումարներն անվանատերերին և/կամ սեփականատերերին վճարվում են մինչև 0.1 ՀՀ դրամ ճշտությամբ (ընդ որում կլորացումը իրականացվում է թվաբանական կլորացման կանոններին համաձայն՝ մինչև ամենամոտ ամբողջ տասնավոր թիվը): Թվաբանական կլորացման կանոնի ներքո հարկ է հասկանալ կլորացման այն մեթոդը, որի դեպքում միավորի ամբողջ թիվը չի փոխվում, եթե կլորացման ենթակա տասնորդական միավորը հավասար է 0-ից 4-ի, և փոխվում է՝ մեծանալով մեկ միավորով, եթե կլորացման ենթակա տասնորդական միավորը հավասար է 5-ից 9-ի:

Թողարկողը արժեկտրոնի գումարները վճարելու է անկանխիկ ձևով՝ համաձայն Եռակողմ պայմանագրի կամ Վճարային գործակալի հետ կնքած պայմանագրի: Դրամական միջոցների այն մասը, որը հնարավոր չի լինի փոխանցել արժեթղթերի սեփականատիրոջը և/կամ անվանատիրոջը Արժեթղթերի հաշվառման և հաշվարկային միասնական համակարգում

պարտատոմսի սեփականատերերի ռեեստրի փակման օրվա դրությամբ ռեեստրում գրանցված բանկային հաշիվների բացակայության կամ դրանց ճշտման անհնարինության պատճառով, կվերադարձվի Թողարկողի համապատասխան բանկային հաշվին: Այնուհետև Թողարկողը կգործադրի իրենից կախված բոլոր ողջամիտ ջանքերը ներդրողին բոլոր հնարավոր կապի միջոցներով հայտնաբերելու ու նրան վճարման ենթակա գումարը փոխանցելու համար: Ներդրողին հայտնաբերելու անհնարինության դեպքում Թողարկողը վճարման ենթակա գումարը մուծելու է նոտարի կամ դատարանի (օրենքով սահմանված դեպքերում) դեպոզիտ համաձայն ՀՀ օրենսդրության:

Վճարային գործակալը կամ Դեպոզիտարիան (Եռակողմ պայմանագիր կնքելու դեպքում)՝ արժեկտրոնի գումարների վճարման հիմքով, մինչև արժեկտրոնների վճարման օրվա 14:00 ՀՀ ԿԲ է ներկայացնում տեղեկատվություն պարտատոմսի արժեկտրոնների վճարման փաստի մասին:

Արժեկտրոնի գումարի հաշվարկման համար հիմք է ընդունվում հետևյալ բանաձևը՝

$$ԱԳ = (FV \times C) / k,$$

որտեղ՝

ԱԳ-ն արժեկտրոնի գումարն է,

FV- մեկ պարտատոմսի անվանական արժեքն է,

C- տարեկան արժեկտրոնային անվանական տոկոսադրույքն է՝ արտահայտված տոկոսներով,

k-ն մեկ տարում վճարվող արժեկտրոնների թիվն է (արժեկտրոնների եռամսյակային վճարման դեպքում k=4):

Արժեկտրոնի կուտակումն իրականացվելու է հետևյալ բանաձևով՝

$$AI = FV \times \frac{C}{k} \times \frac{DCS}{DCC}$$

- AI – կուտակված արժեկտրոնային եկամուտն է,
- FV – մեկ պարտատոմսի անվանական արժեքն է,
- C – տարեկան արժեկտրոնային անվանական տոկոսադրույքն է՝ արտահայտված տոկոսներով,
- k – մեկ տարում վճարվող արժեկտրոնների թիվն է, հաճախականությունը, (արժեկտրոնների եռամսյակային վճարման դեպքում k=4, կիսամյակային վճարման դեպքում՝ k=2),
- Օրերի հաշվարկման պայմանականությունը Թողարկողի պարտատոմսերի համար համարվում է Actual/Actual-ը, ընդ որում
 - DCS – գործարքի կատարման օրվան նախորդող արժեկտրոնի մարման/արժեկտրոնի կուտակման սկզբի ամսաթվի և գործարքի կատարման

օրվա միջև եղած օրերի քանակն է համապատասխան պայմանականության դեպքում [D2M2Y2 - D1M1Y1];

- DCC – արժեկտրոնային փուլի օրերի քանակն է համապատասխան պայմանականության դեպքում [D3M3Y3 - D1M1Y1];
- D1M1Y1 – գործարքի կատարման օրվան նախորդող արժեկտրոնի մարման/արժեկտրոնի կուտակման սկզբի ամսաթիվն է;
- D2M2Y2 – գործարքի կատարման ամսաթիվն է;
- D3M3Y3 – գործարքի կատարման օրվան հաջորդող արժեկտրոնի մարման/անվանական արժեքի մարման ամսաթիվն է:

2.3.9 Արժեթղթերի մարման ժամկետը և արժեքը

Պարտատոմսերի մարման օրը ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ:

Մեկ դոլարային պարտատոմսի մարման արժեքը կազմում է 100 (մեկ հարյուր) ԱՄՆ դոլար, իսկ մեկ դրամային պարտատոմսինը՝ 100,000 (մեկ հարյուր հազար) ՀՀ դրամ:

Պարտատոմսերի սեփականատերերի/անվանատերերի ռեեստրը փակվում է պարտատոմսերի մարման օրվան նախորդող օրը: Պարտատոմսերի մարման գումարն իրավունք ունեն ստանալ մինչև ռեեստրի փակման պահը պարտատոմսերի սեփականատերերի և/կամ անվանատերերի ռեեստրում գրանցված անձինք:

Պարտատոմսերի մարման գումարները պարտատոմսերի սեփականատերերին/անվանատերերին վճարվում են պարտատոմսերի մարման օրը: Եթե մարման օրը ոչ աշխատանքային օր է, ապա մարման գումարները վճարվում են մարման օրվան հաջորդող աշխատանքային օրը:

Թողարկողը մարման գումարները վճարելու է անկանխիկ ձևով՝ համաձայն եռակողմ պայմանագրի կամ Վճարային գործակալի հետ կնքած պայմանագրի: Դրամական միջոցների այն մասը, որը հնարավոր չի լինի փոխանցել արժեթղթերի սեփականատիրոջը և/կամ անվանատիրոջը Արժեթղթերի հաշվառման և հաշվարկային միասնական համակարգում պարտատոմսի սեփականատերերի ռեեստրի փակման օրվա դրությամբ ռեեստրում գրանցված բանկային հաշիվների բացակայության կամ դրանց ճշտման անհնարինության պատճառով, կվերադարձվի Թողարկողի համապատասխան բանկային հաշվին: Այնուհետև Թողարկողը կգործադրի իրենից կախված բոլոր ողջամիտ ջանքերը ներդրողին բոլոր հնարավոր կապի միջոցներով հայտնաբերելու ու նրան վճարման ենթակա գումարը փոխանցելու համար: Ներդրողին հայտնաբերելու անհնարինության դեպքում Թողարկողը վճարման ենթակա գումարը մոծելու է նոտարի կամ դատարանի (օրենքով սահմանված դեպքերում) դեպոզիտ՝ համաձայն ՀՀ օրենսդրության:

Վճարային գործակալը կամ Դեպոզիտարիան (Եռակողմ պայմանագիր կնքելու դեպքում), հիմք ընդունելով մարման գումարների վճարման փաստը, մինչև մարման գումարների վճարման

օրվա 14:00 ՀՀ ԿԲ է ներկայացնում տեղեկատվություն պարտատոմսի մարման գումարների փաստացի վճարման մասին:

ՀՀ դրամով և ԱՄՆ դոլարով թողարկված պարտատոմսերի մարման դիմաց վճարումները կատարվելու են համապատասխանաբար ՀՀ դրամով և ԱՄՆ դոլարով:

Հաշվի առնելով պարտատոմսերի անվանական արժեքի արժույթը և պարտատոմսերի մարման հետ կապված միջբանկային փոխանցումների անհրաժեշտությունը (եթե ներդրողի թողարկման արժույթով արտահայտված բանկային հաշիվը չի գտնվում «Ամերիաբանկ» ՓԲԸ-ում), ներդրողները պետք է նկատի ունենան, որ մարման գումարների փոխանցման (միջբանկային փոխանցումներ) հետ կապված միջնորդավճարների ծախսերը պետք է կատարվեն ներդրողի հաշվին, հետևաբար նման դեպքերում ներդրողները մարման գումարները կստանան պահումներով՝ ըստ Տեղաբաշխողի և այլ միջնորդ բանկերում /առկայության դեպքում/ գործող սակագների:

Պարտատոմսերի մասնակի մարումներ կամ վաղաժամկետ մարում չի նախատեսվում:

2.3.10 Արժեթղթերի տարեկան եկամտաբերությունը

Արժեթղթերի եկամտաբերությունը ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ սույն [Ազդագրի 2.4.3.1](#) մասում բերված բանաձևի համաձայն:

2.3.11 Նոր թողարկման մասին տեղեկատվություն

Պարտատոմսերի թողարկման/առաջարկի ծրագրի վերաբերյալ որոշումն ընդունվել է Թողարկողի Խորհրդի 2023թ.-ի հոկտեմբերի 10-ի թիվ 17/23-ՀՄ որոշմամբ: Որոշմամբ ամրագրվել է այն առավելագույն ծավալը, որի շրջանակներում Թողարկողի առանձին որոշմամբ (որոշումներով) կարող է իրականացվել պարտատոմսերի տեղաբաշխում (տեղաբաշխումներ): Պարտատոմսերի տեղաբաշխումներին վերաբերող վերջնական պայմանները հաստատվում են Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ:

2.3.12 Արժեթղթերի ազատ շրջանառելիության սահմանափակումների նկարագրությունը

Թողարկողի կանոնադրությամբ կամ պարտատոմսերի թողարկման/առաջարկի ծրագրի մասին Թողարկողի համապատասխան իրավասու մարմնի որոշմամբ (այսուհետ՝ Թողարկողի որոշում) պարտատոմսերի թողարկման/տեղաբաշխման, ինչպես նաև պարտատոմսերում ներդրումներ կատարողների նկատմամբ որևէ այլ սահմանափակումներ չեն սահմանվում, բացի տեղաբաշխման ընթացքում մեկ ներդրողի նկատմամբ կիրառվող ձեռք բերվող պարտատոմսերի ծավալի սահմանափակումից, եթե նման որոշում կայացվի Թողարկողի

կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ:

Պարտատոմսերի ազատ շրջանառության հետ կապված որևէ այլ սահմանափակումներ չկան՝ բացառությամբ Օրենքով և ենթաօրենսդրական ակտերով սահմանված դեպքերի:

Թողարկողը պարտադիր դիմելու է Բորսա պարտատոմսերը ցուցակելու և/կամ առևտրին թույլատրելու համար, և համաձայն գործող օրենսդրության պարտատոմսերի ցուցակման դեպքում վերջիններիս շրջանառությունը կարող է իրականացվել միայն Բորսայում:

Ներդրողները կարող են իրենց ցանկությամբ օտարել պարտատոմսերը Ֆոնդային բորսայում (ցուցակված և առևտրին թույլատրված լինելու դեպքում) կամ արտաբորսայում՝ Օրենքով սահմանված կարգով, ընդ որում ներդրողները պետք է հաշվի առնեն, որ ՀՀ օրենսդրությամբ չի թույլատրվում կարգավորվող շուկայից (ֆոնդային բորսա) դուրս վաճառել կարգավորվող շուկայում առևտրին թույլատրված կորպորատիվ արժեթղթեր. բացառություն են կազմում.

- ՀՀ ԿԲ կողմից կնքվող գործարքները. դրանք ՀՀ ԿԲ և ֆին. շուկայի մասնագիտացված ընկերությունների միջև հնարավոր գործարքներն են,
- թողարկողի կողմից իր թողարկած արժեթղթերի հետգնման կամ ձեռքբերման գործարքները:

2.3.13 Արժեթղթերից ստացվող եկամուտների հարկումը

Կարևոր ծանուցում: Չնայած այն հանգամանքին, որ Թողարկողը, իրականացնելով իր լավագույն ջանքերը և առկա գիտելիքները, սույն բաժնում ներկայացնում է արժեթղթերից ստացվող եկամուտների հարկման մոտեցումները ՀՀ-ում, այնուամենայնիվ Թողարկողը ցանկանում է հայտարարել, որ ներդրողներն այն չպետք է համարեն հարկային խորհրդատվություն և ներդրումներ անելիս հիմնվեն միայն այս բաժնում ներկայացված նյութի վրա: Թողարկողը չի երաշխավորում, որ ներդրողի կողմից Ազդագրի ստացման և ծանոթացման պահին հարկային օրենսդրությունը կհամապատասխանի ներկայացվածին, կամ համարժեքորեն կիրառություն կունենա ՀՀ հարկային մարմինների կողմից և ցանկացած պարագայում խորհուրդ է տալիս օգտվել մասնագիտացված հարկային խորհրդատվության ծառայություններից: Թողարկողը ցանկանում է հայտարարել, որ սույնով զերծ է մնում ցանկացած ներդրողի հնարավոր պահանջներից կապված հարկային օրենսդրության և հարկման մեխանիզմների փոփոխության արդյունքում առաջացած լրացուցիչ ֆինանսական պահանջների նկատմամբ պատասխանատվությունից:

Թողարկողի պարտատոմսերից ստացվող եկամուտը ենթակա է հարկման շահութահարկով (իրավաբանական անձանց համար) և եկամտային հարկով (ֆիզիկական անձանց համար):

2.3.13.1 Պարտավորումներից ստացվող եկամտի շահութահարկով հարկման կարգը և նկարագիրը

ՀՀ-ում շահութահարկ են վճարում (հարկատու են) ՀՀ ռեզիդենտները և ոչ ռեզիդենտները, բացառությամբ ՀՀ պետական կառավարչական հիմնարկների, ՀՀ տեղական ինքնակառավարման մարմինների, պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների և ՀՀ ԿԲ-ի: ՀՀ Հարկային օրենսգրքով (այսուհետ՝ Հարկային օրենսգիրք) ՀՀ ռեզիդենտ կազմակերպություն (այսուհետ՝ ռեզիդենտ կազմակերպություն) է համարվում այն կազմակերպությունը, որի գտնվելու վայրը հանդիսանում է ՀՀ-ն:

Ռեզիդենտ իրավաբանական անձանց հարկումը

Ռեզիդենտների համար հարկվող օբյեկտ է համարվում ՀՀ տարածքում և նրա սահմաններից դուրս ստացվող հարկվող շահույթը: Հարկվող շահույթը հարկատուի համախառն եկամտի և Հարկային օրենսգրքի սահմանված նվազեցումների դրական տարբերությունն է: Շահութահարկի գումարը ռեզիդենտ իրավաբանական անձանց համար հաշվարկվում է հարկվող շահույթի նկատմամբ 18 (տասնութ) տոկոս դրույքաչափով:

Ոչ ռեզիդենտ իրավաբանական անձանց հարկումը

Ոչ ռեզիդենտ իրավաբանական անձանց համար հարկվող օբյեկտ է համարվում հայաստանյան աղբյուրներից ստացվող հարկվող շահույթը: Համաձայն Հարկային օրենսգրքի՝ հայաստանյան աղբյուրներից ստացվող եկամուտներին են դասվում նաև ոչ ռեզիդենտի՝ ռեզիդենտից կամ ոչ ռեզիդենտից ստացված պասիվ եկամուտները: Ընդ որում, ոչ ռեզիդենտի ստացված պասիվ եկամուտներ են համարվում ոչ ռեզիդենտի կողմից իր գույքի կամ այլ ակտիվների ներդրմամբ (տրամադրելով) ՀՀ տարածքում բացառապես այլ անձանց գործունեությունից ստացված եկամուտները, այսինքն՝ շահաբաժիններ, տոկոսներ, ռոյալթիներ և այլ պասիվ եկամուտներ:

ՀՀ-ում ոչ ռեզիդենտի կողմից հայաստանյան աղբյուրներից ստացվող եկամուտների հարկումը կատարում է հարկային գործակալը՝ եկամտի վճարման աղբյուրի մոտ: ՀՀ-ում ոչ ռեզիդենտի ստացած եկամտից վճարման աղբյուրի մոտ Հարկային օրենսգրքով սահմանված կարգով հարկային գործակալները շահութահարկը պահում են 10 (տասը) տոկոս դրույքաչափով:

Ոչ ռեզիդենտ իրավաբանական անձինք ՀՀ-ում գործող ֆոնդային բորսայում մինչև 2024թ.-ի դեկտեմբերի 31-ը ցուցակված պարտատոմսերից տոկոսի կամ մարելիս զեղչի ձևով ստացվող եկամուտների, ինչպես նաև նշյալ պարտատոմսերի օտարումից ստացվող եկամուտների մասով ազատվում են շահութահարկի վճարումից:

2.3.13.2 Պարտավորումներից ստացվող եկամտի՝ եկամտային հարկով հարկման կարգը և նկարագիրը

ՀՀ-ում եկամտային հարկ են վճարում (հարկատու են) ՀՀ ռեզիդենտ և ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձինք: Ընդ որում, Հարկային օրենսգրքի համաձայն ռեզիդենտ է համարվում

այն ֆիզիկական անձը, որը հարկային տարում (հունվարի 1-ից մինչև դեկտեմբերի 31-ը ներառյալ) սկսվող կամ ավարտվող տասներկուամսյա ցանկացած ժամանակահատվածում գտնվել է ՀՀ-ում ընդհանուր առմամբ 183 օր և ավելի, կամ ում կենսական շահերի կենտրոնը գտնվում է ՀՀ-ում, ինչպես նաև ՀՀ-ում պետական ծառայության մեջ գտնվող ժամանակավորապես ՀՀ տարածքից դուրս աշխատող ֆիզիկական անձը: Կենսական շահերի կենտրոն է համարվում այն վայրը, որտեղ կենտրոնացված են անձի ընտանեկան կամ տնտեսական շահերը: Մասնավորապես, համարվում է, որ ֆիզիկական անձի կենսական շահերի կենտրոնը գտնվում է Հայաստանի Հանրապետությունում, եթե Հայաստանի Հանրապետությունում է գտնվում նրա տունը կամ այլ բնակարանը, ընտանիքը, մասնագիտական կամ այլ գործունեության հիմնական վայրը:

Ռեզիդենտ ֆիզիկական անձանց հարկում

Ռեզիդենտի համար հարկվող օբյեկտ է համարվում ՀՀ տարածքում և նրա սահմաններից դուրս ստացվող հարկվող եկամուտը:

Տոկոսագումարների համար եկամտային հարկը հաշվարկվում է 10 տոկոս դրույքաչափով: Ռեզիդենտ ֆիզիկական անձանց եկամուտներ վճարելիս եկամտային հարկը պահում (գանձում) է հարկային գործակալը:

Արժեկտրոնային պարտատոմսերի դեպքում եկամտային հարկի պահումը (գանձումը) իրականացվում է տոկոսագումարների (արժեկտրոնային եկամուտների) յուրաքանչյուր վճարման դեպքում:

Զեղչատոկոսային (գրոյական արժեկտրոնով) պարտատոմսերի դեպքում եկամտային հարկը հաշվարկվում և պահվում է մարման ժամանակ ստացվող զեղչի նկատմամբ: Վերջինս հաշվարկվում է, որպես անվանական արժեքի և թողարկման գնի տարբերություն:

ՀՀ-ում գործող ֆոնդային բորսայում մինչև 2024թ.-ի դեկտեմբերի 31-ը ցուցակված պարտատոմսերից ստացվող եկամուտները ազատվում են եկամտային հարկից, բացառությամբ են կազմում միայն բանկերի թողարկած այն պարտատոմսերը, որոնց տեղաբաշխման պահից մինչև մարումն ընկած ժամկետը պակաս է երկու տարուց:

Ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձանց հարկում

Ոչ ռեզիդենտի համար հարկվող օբյեկտ է համարվում հայաստանյան աղբյուրներից ստացվող հարկվող եկամուտը: Հարկվող եկամուտը հարկատուի համախառն եկամտի և Հարկային օրենսգրքի դրույթներին համաձայն իրականացված նվազեցումների դրական տարբերությունն է:

Պարտատոմսերից ստացված եկամուտների հարկման կանոնները և եկամտային հարկի կիրառվող դրույքաչափը նույնն են ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձանց համար:

Ռեզիդենտ և ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձանց (եկամտային հարկի գծով), ինչպես նաև ոչ ռեզիդենտ իրավաբանական անձանց (շահութահարկի գծով) համար հարկային գործակալ է հանդիսանում Թողարկողը:

2.4 Առաջարկի ժամկետները և պայմանները

2.4.1 Առաջարկի պայմանները և վիճակագրությունը

Պարտատոմսերի տեղաբաշխման ձևը (աճուրդ կամ ուղղակի վաճառք), ինչպես նաև տեղաբաշխումն սկսելու օրը ենթակա են որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ: Թողարկողի որոշմամբ է սահմանվում նաև տեղաբաշխման կազմակերպման եղանակը՝ Ֆոնդային բորսայի տեղաբաշխման համակարգով կամ Ֆոնդային բորսայից դուրս:

Ֆոնդային բորսայի տեղաբաշխման համակարգով պարտատոմսերի տեղաբաշխումն իրականացվում է համաձայն Արժեթղթերի տեղաբաշխման կազմակերպման կանոնների և համակարգում որպես գնորդ կարող են մասնակցել միայն Բորսայի անդամները: Բորսայի անդամ չհանդիսացող ներդրողները կարող են օգտվել առաջարկից Բորսայի անդամների միջոցով (ներդրումային ծառայությունների շրջանակներում)՝ վերջիններիս կողմից սահմանված կարգով և պայմաններով:

Ֆոնդային բորսայից դուրս տեղաբաշխման դեպքում գործում են առաջարկից օգտվելու հետևյալ պայմանները.

Պարտատոմսերի ձեռքբերման համար ներդրողը վճարումը պետք է կատարի մինչև պարտատոմսերի ձեռքբերման օրվա ավարտը՝ պարտատոմսերի ձեռքբերման հայտ-հանձնարարականի ներկայացման հիմքով: Պարտատոմսերի ձեռքբերման համար կատարվող վճարումը համարվում է պատշաճ կերպով կատարված համապատասխան բանկային հաշվին դրամական միջոցների մուտքագրման պահից:

Պարտատոմսերի ձեռքբերման հայտ-հանձնարարական ներկայացնողները պետք է տեղյակ լինեն, որ իրենց հայտ-հանձնարարականները չբավարարվելու կամ մասնակի բավարարվելու դեպքում պարտատոմսերի ձեռքբերման համար վճարված գումարների՝ բանկային հաշվի վրա մնալը՝ մինչև պարտատոմսերի թողարկման պայմանների համաձայն դրանք իրենց վերադարձնելու պահը, միջոցների ապօրինի պահում կամ դրանք վերադարձնելուց խուսափել չի հանդիսանում և դրանք վրա տոկոսներ չեն հաշվարկվում:

Բանկային փոխանցման միջոցով պարտատոմսերի ձեռքբերման համար կատարվող վճարման դեպքում ներդրողները պարտավոր են իրենց հաշվին հոգալ հնարավոր բանկային միջնորդավճարների հետ կապված ծախսերը:

Պարտավորումների ձեռքբերման հայտ-հանձնարարականի ներկայացումից հետո սահմանված ժամկետում համապատասխան վճարում չիրականացրած ներդրողների հայտ-հանձնարարականները համարվում են անվավեր:

Պարտավորումների ձեռքբերման հայտ-հանձնարարականում նշված քանակի պարտավորումներ ձեռք բերելու դիմաց վճարման համար անհրաժեշտ դրամական միջոցների մեծությունը որոշվում է հետևյալ բանաձևով՝

$V = P * Q$, որտեղ՝

- V -ն պարտավորումների ձեռքբերման հայտում նշված քանակի պարտավորումներ ձեռք բերելու դիմաց վճարման համար անհրաժեշտ դրամական միջոցների մեծությունն է:
- P -ն պարտավորումների ձեռք բերման հայտի Բանկ ներկայացման օրվա դրությամբ պարտավորման գինն է, որը հաշվարկվում է [Ազդագրի 2.4.3.1](#) բաժնի համաձայն:
- Q -ն պարտավորումների այն քանակն է, որը ներդրողը ցանկանում է ձեռք բերել:

2.4.1.1 Առաջարկի ընդհանուր ծավալը

Պարտավորումների թողարկման (առաջարկի) ընդհանուր ծավալը դոլարային արտահայտությամբ կազմում է առավելագույնը 80,000,000 (ութսուն միլիոն) ԱՄՆ դոլար:

Միևնույն սերիայի շրջանակներում թողարկված պարտավորումները (միևնույն ԱՄՏԾ-ով պարտավորումները) կարող են տեղաբաշխվել նաև մաս-մաս՝ թողարկման վերաբացման միջոցով՝ համաձայն Թողարկողի որոշման:

Մաս-մաս տեղաբաշխման դեպքում թողարկման հերթական վերաբացված ծավալն ամբողջությամբ չտեղաբաշխվելու դեպքում չտեղաբաշխված պարտավորումների ծավալը գումարվում է տվյալ սերիայի տեղաբաշխման ենթակա պարտավորումների ծավալին:

Պարտավորումների թողարկման և տեղաբաշխման ծավալը ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտավորումների տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ:

2.4.1.2 Առաջարկի իրականացման սկիզբը և ավարտը

Պարտավորումների տեղաբաշխման հստակ ժամանակահատվածը՝ ներառյալ տեղաբաշխումը սկսելու և ավարտելու օրը, ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտավորումների տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ:

Թողարկողի կողմից պարտավորումների առաջարկը, ինչպես նաև տեղաբաշխումը կարող է հետաձգվել կամ չեղյալ հայտարարվել անհաղթահարելի ուժի ազդեցության դեպքում (Ֆորս մաժոր):

Եթե Թողարկողը տեղաբաշխման ընթացքում ներկայացնում է Ծրագրային Ազդագրի լրացում, որը կապված է Ծրագրային Ազդագրում ներառված տեղեկատվության էական փոփոխության,

նոր էական հանգամանքի կամ փաստի ի հայտ գալու հետ, ապա նա ներդրողի պահանջով պարտավոր է չեղյալ համարել ներդրողի տված ակցեպտը և հետ վերադարձնել տեղաբաշխման ընթացքում նրանից ստացված միջոցները կամ հետ գնել մինչև լրացման ներկայացումը ներդրողին վաճառված արժեթղթերը՝ առնվազն նրա կողմից արժեթղթերի ձեռքբերման գնով: Սահմանված հետգնման պահանջը պետք է Տեղաբաշխողին ներկայացվի գրավոր: Հետգնման պահանջի ներկայացման ժամկետը չի կարող ավելի կարճ լինել, քան 5 աշխատանքային օրը՝ Ծրագրային Ազդագրի լրացման հրապարակումից հետո:

Եթե առկա են հետ վերադարձման ենթակա դրամական միջոցներ, ապա դրանք վերադարձվում են Տեղաբաշխողի կողմից՝ հետաձգման կամ չեղյալ հայտարարման որոշումն ընդունելուց հետո՝ 3 (երեք) աշխատանքային օրվա ընթացքում՝ անկանխիկ եղանակով:

Տեղաբաշխումը դադարեցնելու մասին որոշման կայացման և տեղաբաշխման ընթացքում ստացված միջոցները ներդրողներին վերադարձվում են կուտակված արժեկտրոնային եկամուտների հետ միասին: Արժեկտրոնային եկամուտը նման դեպքում հաշվարկվում է տեղաբաշխման առաջին օրվա և այն դադարեցնելու մասին որոշման կայացման օրերի միջև ընկած ժամանակամիջոցի համար:

ՀՀ ԿԲ-ն իր որոշմամբ կարող է կասեցնել պարտատոմսերի տեղաբաշխման ընթացքը՝ Օրենքի համաձայն:

Տեղաբաշխողի նախաձեռնությամբ տեղաբաշխման ընթացքը կարող է կասեցվել միայն ՀՀ ԿԲ համաձայնությամբ՝ առավելագույնը 10 (տասը) աշխատանքային օրով:

Եթե կասեցման ժամկետն ավարտվելու պահից՝ մեկ աշխատանքային օրվա ընթացքում, տեղաբաշխումը չի շարունակվում, ապա Տեղաբաշխողը պարտավոր է կայացնել տեղաբաշխումը դադարեցնելու մասին որոշում և վերադարձնել տեղաբաշխման ընթացքում ստացված միջոցներն արժեթղթերը ձեռք բերած անձանց Օրենքով սահմանված կարգով՝ կասեցման ժամկետի ավարտից 10 (տասը) աշխատանքային օրվա ընթացքում:

2.4.1.3 Առաջարկից օգտվելու համար դիմելու գործընթացը

Ֆոնդային բորսայի տեղաբաշխման համակարգով պարտատոմսերի տեղաբաշխման դեպքում ներդրողները պետք է առաջնորդվեն Արժեթղթերի տեղաբաշխման կազմակերպման կանոններով: Վերջինիս համաձայն՝ ուղղակիորեն որպես գնորդ կարող են մասնակցել միայն Բորսայի անդամները: Բորսայի անդամ չհանդիսացող ներդրողները կարող են օգտվել առաջարկից Բորսայի անդամների միջոցով (ներդրումային ծառայությունների շրջանակներում)՝ վերջիններիս կողմից սահմանված կարգով և պայմաններով:

Ֆոնդային բորսայից դուրս տեղաբաշխման դեպքում ներդրում կատարելու համար պետք է կատարել հետևյալ քայլերը.

Պարտավորումների ձեռքբերման համար ներդրողները սահմանված կարգով պետք է լրացնեն և պատշաճ կերպով Տեղաբաշխողին ներկայացնեն պարտավորումների ձեռքբերման հայտ-հանձնարարականը, որով կհավաստեն պարտավորումների թողարկման պայմաններն ընդունելու իրենց պարտաստականությունը, և որով այդ պայմանները կդառնան ներդրողների համար պարտադիր:

Պարտավորումների ձեռքբերման համար ֆիզիկական և/կամ իրավաբանական անձինք լրացնում են հայտ-հանձնարարականում նշված դաշտերը, որոնց լրացումը պարտադիր է հայտ-հանձնարարականի վավերականությունն ապահովելու համար:

Պարտավորումների ձեռքբերման հայտ-հանձնարարականները կիրառարակվեն Տեղաբաշխողի և/կամ Թողարկողի պաշտոնական ինտերնետային կայքերում: Հայտ-հանձնարարականն առնվազն պետք է պարունակի հետևյալ տեղեկությունները.

- Հայտ-հանձնարարականի ներկայացման և ձեռքբերման ամսաթվերը
- Ներդրողի տվյալները.
 - ֆիզիկական անձանց (անհատ ձեռնկարկատերերի) դեպքում՝ անունը և ազգանունը, անձը հաստատող փաստաթղթի տվյալները, գրանցման վայրը, ռեզիդենտությունը
 - իրավաբանական անձանց դեպքում՝ անվանումը, գրանցման համարը, գտնվելու վայրը, ՀՎՀՀ-ն, ռեզիդենտությունը
- Ներդրողի բանկային վավերապայմանները
 - արժեթղթերի հաշվի համարը և արժեթղթերի հաշիվը հաշվառող անձի անունը
- Ձեռքբերվող պարտավորումների տվյալները
 - պարտավորման գինը
 - պարտավորումների քանակը
 - վճարման ենթակա ընդհանուր գումարը

Պարտավորումների ձեռքբերման հայտ-հանձնարարականի լրացումից և պատշաճ կերպով Տեղաբաշխողին առաքումից հետո պարտավորումների ձեռքբերման համար համապատասխան դրամական միջոցները ներդրողների կողմից պետք է մուտքագրվեն թողարկման նպատակով բացված հաշվեհամարին (այսուհետ՝ Թողարկման հաշվեհամար) մինչև հայտ-հանձնարարականի ձեռքբերման օրվա ավարտը: Հայտ-հանձնարարականը կհամարվի վավեր պատշաճ առաքման և համապատասխան վճարի կատարման հիմքով (այսուհետ՝ Վավեր հայտ-հանձնարարական):

Պարտավորումների ձեռքբերման օր է համարվում հայտ-հանձնարարականը ներկայացնելու օրը:

Սահմանված ժամկետում համապատասխան վճարում չիրականացրած ներդրողների հայտ-հանձնարարականները համարվում են անվավեր:

Պարտավորումների ձեռքբերման հայտ-հանձնարարականի ձեռքբերման օրվա ավարտից հետո, ինչպես նաև պարտավորումների տեղաբաշխման նախարեսված վերջնաժամկետից հետո Թողարկման հաշվեհամարին ստացված գումարները ենթակա են եր վերադարձման, իսկ դրանց համապատասխան հայտ-հանձնարարականները չեն կարող բավարարվել:

Պարտավորումների ձեռքբերման հայտ-հանձնարարականը կհամարվի պատշաճ կերպով առաքված Տեղաբաշխողին, եթե այն առաքվել է Տեղաբաշխողի հետ ներքոնշյալ կապի միջոցներից որևէ մեկի միջոցով:

Օնլայն եղանակով՝ • Տեղաբաշխողի MyAmeria հավելվածի MyInvest հարթակի միջոցով էլեկտրոնային հայտ ներկայացնելու միջոցով • Տեղաբաշխողի ինտերնետ բանկինգ համակարգով ներկայացնելու դեպքում
Առձեռն՝ այցելելով Տեղաբաշխողի որևէ մասնաճյուղ³ և հաճախորդի մենեջերների միջոցով լրացնելով համապատասխան հայտ-հանձնարարականը
Էլեկտրոնային փոստ՝ CapitalMarkets@ameriabank.am
CBAnet հասցե՝ CapitalMarkets Ameriabank/AMERIA/CBANet@CBANet

Տեղաբաշխողը Վավեր հայտ-հանձնարարական ներկայացրած անձին նույնականացնելու նպատակով վերջինից կարող է պահանջել հավելյալ տեղեկատվություն/փաստաթղթեր:

Վավեր հայտ-հանձնարարականները բավարարվում կամ մերժվում են այն ներկայացնելու օրվան հաջորդող մեկ աշխատանքային օրվա ընթացքում:

Վավեր հայտ-հանձնարարականները կարող են մերժվել, եթե փոխանցված դրամական միջոցները չեն համապատասխանում փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման ոլորտը կարգավորող միջազգային և/կամ ՀՀ օրենսդրության պահանջներին և/կամ Տեղաբաշխողի ներքին նորմատիվ ակտերին, ինչպես նաև Ազդագրով նշված դեպքերում:

Պարտավորումների ձեռքբերմանը մասնակցել ցանկացող ֆիզիկական և/կամ իրավաբանական անձինք կարող են ներկայացնել մեկից ավելի հայտ-հանձնարարականներ:

2.4.1.4 Առաջարկի ընդհանուր ծավալի նվազեցման հնարավորությունը

Տեղաբաշխման ընթացքում առաջարկի ընդհանուր ծավալի նվազեցման հնարավորություն (ինչպես նաև այդ պարագայում ներդրողների կողմից վճարված գումարները հետ վերադարձնելու եղանակը և ձևը) կարող է նախատեսվել Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ:

Ֆոնդային բորսայից դուրս տեղաբաշխման դեպքում տեղաբաշխման կարգով պայմանավորված՝ հնարավոր է պարտատոմսերի ձեռքբերման որևէ հայտ-հանձնարարականի և/կամ հայտ-հանձնարարականների մասնակի բավարարում:

³ Մասնաճյուղերի գործառնական օրերը և ժամերը ներկայացված են հետևյալ հղմամբ՝ <https://ameriabank.am/service-network>:

Մասնակի բավարարման դեպք կարող է առաջանալ, երբ հայտ-հանձնարարականում նշված ձեռքբերվող պարտատոմսերի քանակը գերազանցում է հայտ-հանձնարարականը ներկայացնելու պահին առկա տեղաբաշխման ենթակա պարտատոմսերի մնացորդային քանակը:

Միաժամանակ ներկայացված հայտ-հանձնարարականների դեպքում, եթե հայտ-հանձնարարականներում նշված ձեռքբերվող պարտատոմսերի ընդհանուր քանակը գերազանցում է տեղաբաշխման ենթակա պարտատոմսերի մնացորդային քանակը, ապա տվյալ հայտ-հանձնարարականները բավարարվում են համամասնորեն՝ ըստ հայտ-հանձնարարականներում նշված ձեռքբերվող պարտատոմսերի ընդհանուր քանակում յուրաքանչյուր հայտ-հանձնարարականով նշված ձեռքբերվող պարտատոմսերի քանակի մասնաբաժնի:

Ֆոնդային բորսայից դուրս տեղաբաշխման դեպքում հայտ-հանձնարարականի մասնակի բավարարման դեպքում, եթե առկա է լինում ներդրողին հետ վերադարձման ենթակա գումար, ապա տեղաբաշխման ավարտից հետո 3 (երեք) աշխատանքային օրվա ընթացքում նշված գումարը Թողարկողի կողմից ենթակա է վերադարձման, ինչն իրականացվում է անկանխիկ եղանակով՝ համապատասխան ներդրողի բանկային հաշվին փոխանցմամբ:

Ֆոնդային բորսայի տեղաբաշխման համակարգով տեղաբաշխելու դեպքում մասնակի բավարարման դեպք ի հայտ գալու ժամանակ գումարների վերադարձն իրականացվում է համաձայն Արժեթղթերի տեղաբաշխման կազմակերպման կանոնների:

2.4.1.5 Հայտը հետ կանչելու ժամանակաշրջանը

Ֆոնդային բորսայից դուրս տեղաբաշխման դեպքում հայտ-հանձնարարականի ներկայացումից հետո սահմանված ժամկետում (մինչև բաժնետոմսերի ձեռքբերման հայտ-հանձնարարականի ներկայացման օրվա ավարտը) համապատասխան վճարում չիրականացրած ներդրողների հայտ-հանձնարարականները համարվում են անվավեր և չեն մասնակցում տեղաբաշխմանը:

Բացի վերոնշյալ դեպքերից, ներդրողները պարտատոմսերի հայտ-հանձնարարականները պատշաճ կերպով առաքելուց, Տեղաբաշխողի կողմից հայտ-հանձնարարականի ստացման հաստատումը/ծանուցումը ստանալուց և համապատասխան վճարումը կատարելուց հետո դրանք չեն կարող ետ կանչել:

2.4.1.6 Նվազագույն և առավելագույն գումարները

Թողարկման ընթացքում կարող են լինել Պարտատոմսերի ձեռքբերման քանակական և գումարային սահմանափակումներ, եթե նման որոշում կայացվի Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ:

2.4.1.7 Արժեթղթերի դիմաց վճարներ կատարելը

Ֆոնդային բորսայից դուրս տեղաբաշխման դեպքում Թողարկողի կողմից թողարկվող պարտատոմսերի ձեռքբերման համար իրավաբանական և/կամ ֆիզիկական անձինք վճարումը կատարում են Թողարկման հաշվեհամարին: Վճարումը համարվում է պատշաճ կերպով կատարված համապատասխան բանկային հաշվին դրամական միջոցների մուտքագրման պահից:

Համապատասխան հայտ-հանձնարարականները բավարարվելուց հետո ներդրողներն արժեթղթերի սեփականության վերաբերյալ քաղվածք կարող են ստանալ իրենց արժեթղթերի հաշիվը սպասարկող Պահառուից կամ Հաշվի Օպերատորից՝ Տեղաբաշխողից իրենց հայտ-հանձնարարականների բավարարման մասին տեղեկացվելուց հետո:

Տեղաբաշխողն իրավունք ունի պարտատոմսեր ձեռք բերել ցանկացող անձի կողմից պարտատոմսերի ձեռքբերման հայտում նշված քանակի պարտատոմսեր ձեռք բերելու համար Թողարկման հաշվեհամարին փոխանցված դրամական միջոցները չկրեդիտագրել Թողարկման հաշվեհամարին, չտալ համապատասխան հանձնարարական Դեպոզիտարիային պարտատոմսերի թողարկման հաշվից պարտատոմսերը ձեռք բերել ցանկացողի արժեթղթերի հաշվին փոխանցելու համար, եթե փոխանցված դրամական միջոցները չեն համապատասխանում փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման ոլորտը կարգավորող միջազգային և/կամ ՀՀ օրենսդրության պահանջներին և/կամ Տեղաբաշխողի ներքին նորմատիվ ակտերին: Նման իրավիճակում Տեղաբաշխողն իրավունք ունի մերժել հայտ-հանձնարարականը, իսկ փոխանցված դրամական միջոցները ետ փոխանցել, որի հետ կապված ֆինանսական ծախսերը կրում է պարտատոմսեր ձեռք բերել ցանկացող անձը: Տեղաբաշխողի կողմից բանկային փոխանցմամբ ստացված և չընդունված դրամական միջոցների ետփոխանցման/ետդարձման ծառայության սակագինը հրապարակված է Տեղաբաշխողի ինտերնետային կայքում: Ներդրողները պետք է հաշվի առնեն, որ բացի Տեղաբաշխողի կողմից գանձվող ծառայության վճարից, Թողարկման հաշվեհամարին փոխանցված դրամական միջոցները Տեղաբաշխողի կողմից նույն վավերապայմաններով ետ փոխանցելու դեպքում հնարավոր են նաև ծառայության դիմաց գանձումներ միջնորդ բանկերի և շահառուի բանկի կողմից:

Ներդրողի՝ ձեռքբերված պարտատոմսի նկատմամբ սեփականության իրավունքը ծագում է ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով Դեպոզիտարիայում կամ լիցենզավորված այլ պահառուի մոտ ներդրողի անունով այդ պարտատոմսի գրանցման պահից:

Պարտատոմսերը փոխանցվում են ներդրողի արժեթղթերի հաշվին համապատասխան հայտ-հանձնարարականի բավարարման օրը:

Հայաստանի ֆոնդային բորսայի տեղաբաշխման համակարգով տեղաբաշխելու դեպքում պարտատոմս ձեռք բերել ցանկացող անձինք պետք է նախապես կատարեն դրամական միջոցների դեպոնացում՝ համաձայն Արժեթղթերի տեղաբաշխման կազմակերպման

կանոնների: Բորսայի անդամ չհանդիսացող ներդրողները դեպոնացումը իրականացնում են Բորսայի անդամների միջոցով (ներդրումային ծառայությունների շրջանակներում)՝ վերջիններիս կողմից սահմանված կարգով և պայմաններով:

2.4.1.8 Առաջարկի արդյունքների հրապարակումը

Տեղաբաշխման արդյունքները կհրապարակվեն տեղաբաշխման ավարտից 3 (երեք) աշխատանքային օր Տեղաբաշխողի և/կամ Թողարկողի պաշտոնական կայքում:

2.4.1.9 Նախապատվության իրավունքը

Ֆոնդային բորսայից դուրս տեղաբաշխման դեպքում պարտատոմսերի տեղաբաշխումն իրականացվելու է ըստ պարտատոմսերի ձեռքբերման հայտ-հանձնարարականների և դրանց դիմաց կատարված վճարման ստացման հերթականության, այսինքն առաջնահերթություն ունի այն ներդրողը, ում հայտ-հանձնարարականի համաձայն վճարումը թողարկման նպատակով Տեղաբաշխողի կողմից բացված Թողարկման հաշվեհամարին ավելի վաղ է ստացվել:

Հայաստանի ֆոնդային բորսայի տեղաբաշխման համակարգով տեղաբաշխելու դեպքում պարտատոմսերի ձեռքբերման հայտերի բավարարման հերթականությունը կախված է տեղաբաշխման համար ընտրված աճուրդի եղանակից և ձևից և կարգավորվում է Արժեթղթերի տեղաբաշխման կազմակերպման կանոններով:

Թողարկվող պարտատոմսերը ձեռք բերելու նախապատվության իրավունք ունեցող անձինք չկան:

2.4.2 Տեղաբաշխման պլանը

2.4.2.1 Ներդրողների խմբերը

Առաջարկն արվում է ՀՀ-ում և ուղղված է ռեզիդենտ և ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց:

2.4.2.2 Հայտերի բավարարման մասին տեղեկացումը

Ֆոնդային բորսայից դուրս տեղաբաշխման դեպքում ներդրողները Տեղաբաշխողից տեղեկացվում են իրենց հայտ-հանձնարարականների բավարարման մասին մինչև հայտ-հանձնարարականի ներկայացման օրվան հաջորդող աշխատանքային օրվա ավարտը: Հայտ-հանձնարարականների բավարարման մասին ներդրողին տեղեկացումը տրամադրվում է այն կապի միջոցով, որով ներդրողը Տեղաբաշխողին է ներկայացրել պարտատոմսերի ձեռքբերման հայտ-հանձնարարականը/երը: Բացառություն է կազմում միայն Տեղաբաշխողի MyInvest հարթակի միջոցով տրամադրված էլեկտրոնային հայտերի դեպքը, երբ հայտերի բավարարման մասին տեղեկացումը տրամադրվում է Տեղաբաշխողի համակարգում գրանցված ներդրողի էլեկտրոնային հասցեին:

Հայաստանի ֆոնդային բորսայի տեղաբաշխման համակարգով տեղաբաշխելու դեպքում ներդրողներն իրենց հայտերի բավարարման մասին տեղեկացվում են Կորպորատիվ արժեթղթերի տեղաբաշխման կազմակերպման կանոններով սահմանված ձևով և կարգով: Բորսայի անդամ չհանդիսացող ներդրողները իրենց հայտերի բավարարման մասին տեղեկացվում են Բորսայի անդամների միջոցով (ներդրումային ծառայությունների շրջանակներում)՝ վերջիններիս կողմից սահմանված կարգով և պայմաններով:

2.4.3 Առաջարկի գինը

2.4.3.1 Արժեթղթերի գինը

Պարտատոմսերի լրիվ գինը յուրաքանչյուր 100 միավոր անվանական արժեքի դիմաց, տեղաբաշխման առաջին օրվանից սկսած հաշվարկվում է հետևյալ կերպ՝

$$DP = \frac{C}{f} \sum_{t=1}^N \frac{1}{\left(1 + \frac{y}{100 * f}\right)^{i-1+\tau}} + \frac{100}{\left(1 + \frac{y}{100 * f}\right)^{N-1+\tau}}$$

որտեղ՝

$$\tau = \frac{DSN}{DCC}$$

DP - Պարտատոմսի գինն է,

DSN - գործարքի կատարման օրից (settlement/trade date) մինչև հաջորդ արժեկտրոնի վճարումը մնացած օրերի քանակ համապատասխան պայմանականության դեպքում,

DCC - գործարքին նախորդող արժեկտրոնի վճարման օրից մինչև գործարքին հաջորդող արժեկտրոնի վճարման օրերի քանակ համապատասխան պայմանականության դեպքում,

f - արժեկտրոնի վճարման հաճախականությունն է,

N - հաշվարկման պահին մնացած արժեկտրոնների վճարումների թիվը,

C - տարեկան արժեկտրոնը 100 միավոր անվանական արժեքի դիմաց,

Y - մինչև մարում եկամտաբերություն:

Ֆոնդային բորսայից դուրս տեղաբաշխման դեպքում մինչև տեղաբաշխման սկիզբը տեղաբաշխման ամբողջ ժամանակահատվածի համար՝ ըստ օրերի, պարտատոմսերի վաճառքի գինը կիրառարակվի առնվազն Տեղաբաշխողի ինտերնետային կայքում:

Բանկային փոխանցման միջոցով պարտատոմսերի ձեռքբերման համար կատարվող վճարման դեպքում ներդրողները պարտավոր են իրենց հաշվին հոգալ հնարավոր բանկային միջնորդավճարների հետ կապված ծախսերը:

Ներդրողները պարտավոր են նաև Դեպոզիտարիայում կամ լիցենզավորված որևէ այլ ենթապահառուի մոտ բացել արժեթղթերի հաշվառման անձնական արժեթղթերի հաշիվ և կրել վերջինիս հետ կապված ծախսերը:

2.4.4 Տեղաբաշխումը

2.4.4.1 Երաշխավորված տեղաբաշխում իրականացնողները

Ազդագրի գրանցման ներկայացման պահին երաշխավորված տեղաբաշխում իրականացնելու համաձայնություն առկա չէ Թողարկողի և Տեղաբաշխողի միջև: Սակայն պետք է հաշվի առնել, որ առանձին սերիաների վերջնական պայմաններով կարող է նախատեսվել Տեղաբաշխողի կողմից թողարկված պարտատոմսերի ամբողջական կամ մասնակի երաշխավորված տեղաբաշխում:

2.4.4.2 Չերաշխավորված տեղաբաշխում իրականացնողները

Չերաշխավորված տեղաբաշխում իրականացնելու կապակցությամբ Թողարկողը կնքել է «Պարտատոմսերի տեղաբաշխման ծառայությունների մատուցման մասին» պայմանագիր «ԱՄԵՐԻԱԲԱՆԿ» ՓԲԸ-ի հետ (ՀՀ, Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյան 2):

Համաձայն կնքված պայմանագրի՝ «ԱՄԵՐԻԱԲԱՆԿ» ՓԲԸ-ն իրականացնելու է պարտատոմսերի տեղաբաշխում չերաշխավորված եղանակով՝ բացառությամբ այն դեպքերի, երբ առանձին սերիաների վերջնական պայմաններով կնախատեսվի թողարկված պարտատոմսերի ամբողջական կամ մասնակի երաշխավորված տեղաբաշխում:

Ներդրողները պետք է հաշվի առնեն, որ

- չերաշխավորված տեղաբաշխման դեպքում տեղաբաշխման ավարտին պարտատոմսերի՝ հայտարարված տեղաբաշխման ծավալը կարող է ամբողջությամբ չտեղաբաշխվել, այսինքն կարող է տեղի ունենալ թերտեղաբաշխում,
- անկախ տեղաբաշխման ավարտին պարտատոմսերի փաստացի տեղաբաշխված ծավալից՝ տեղաբաշխումը համարվում է կայացած:

2.4.4.3 **Տեղաբաշխման պայմանները**

Համաձայն «ԱՄԵՐԻԱԲԱՆԿ» ՓԲԸ-ի հետ կնքած «Պարտատոմսերի տեղաբաշխման ծառայությունների մատուցման մասին» պայմանագրի՝ Թողարկողը պարտավորվել է Տեղաբաշխողին վճարել՝

- Ծառայությունների մատուցման հիմնական վճար, որը կազմում է 21,200,000 (քսանմեկ միլիոն երկու հարյուր հազար) ՀՀ դրամ,
- Տեղաբաշխման վճար, որը կսահմանվի Թողարկողի և Տեղաբաշխողի միջև կնքվելիք՝ պարտատոմսերի առանձին սերիաների թողարկման վերջնական պայմանները հաստատող առանձին համաձայնագրով՝ որպես որոշակի տոկոս յուրաքանչյուր սերիայի տեղաբաշխված անվանական ծավալից:

2.4.4.4 **Երաշխավորված տեղաբաշխման պայմանագիրը**

Ազդագրի ներկայացման պահին երաշխավորված տեղաբաշխման պայմանագիր չի կնքվել: Համաձայն Թողարկողի և Տեղաբաշխողի միջև կնքված «Պարտատոմսերի տեղաբաշխման ծառայությունների մատուցման մասին» պայմանագրի՝ Տեղաբաշխողն իրականացնելու է պարտատոմսերի տեղաբաշխում չերաշխավորված եղանակով՝ բացառությամբ այն դեպքերի, երբ առանձին սերիաների վերջնական պայմաններով կնախատեսվի թողարկված պարտատոմսերի ամբողջական կամ մասնակի երաշխավորված տեղաբաշխում:

2.4.4.5 **Վճարում ընդունող բանկերը և պահառուները**

Ֆոնդային բորսայից դուրս տեղաբաշխում իրականացնելու դեպքում պարտատոմսերի դիմաց անհրաժեշտ է վճարում կատարել թողարկման նպատակով «ԱՄԵՐԻԱԲԱՆԿ» ՓԲԸ-ում (ՀՀ, Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյան 2) բացված Թողարկման հաշվեհամարին: Եթե ներդրողը պարտատոմսերի ձեռքբերումը իրականացնելու է իր բրոքերային ընկերության միջոցով, ապա հարկավոր է վճարման գործընթացի մանրամասները հստակեցնել ներդրողի բրոքերային ընկերության հետ:

Ֆոնդային բորսայի տեղաբաշխման համակարգով տեղաբաշխելու դեպքում ներդրողներն արժեթղթերի դիմաց վճարումներ կատարում են գումարների նախնական դեպոնացմամբ: Եթե ներդրողը պարտատոմսերի ձեռքբերումը իրականացնելու է իր բրոքերային ընկերության միջոցով, ապա հարկավոր է վճարման գործընթացի մանրամասները հստակեցնել ներդրողի բրոքերային ընկերության հետ:

Թողարկողի պարտատոմսերի նկատմամբ իրավունքների և պարտավորությունների հաշվառումն ու (կամ) գրանցումն (սեփականատերերի/անվանատերերի ռեեստրի վարում) իրականացվելու է Դեպոզիտարիայի միջոցով, որը հանդես է գալու որպես անվանական արժեթղթերի սեփականատերերի (անվանատերերի) ռեեստրավար՝ վերջինիս համակարգում գործող որևէ Հաշվի օպերատորի միջնորդությամբ:

Պարտատոմսերը կարող են հաշվառվել նաև ՀՀ ԿԲ կողմից լիցենզավորված որևէ պահառուի կողմից (Դեպոզիտարիայի ենթապահառու)՝ այդ պահառուի մոտ պարտատոմսերի սեփականատիրոջ/անվանատիրոջ համար արժեթղթերի հաշիվ բացելու և վարելու միջոցով:

Դեպոզիտարիայի հասցեն է՝ Հայաստանի Հանրապետություն, ք. Երևան, Վազգեն Սարգսյան 26/1, 5-րդ հարկ (հեռ.՝ (+374) 60 615555):

Պարտատոմսերի ռեեստրի վարման Հաշվի Օպերատորը Ամերիաբանկ ՓԲԸ-ն է:

Մինչև պարտատոմսերի ձեռքբերումը ներդրողները պարտավոր են Դեպոզիտարիայում կամ լիցենզավորված որևէ այլ ենթապահառուի մոտ բացել արժեթղթերի հաշիվ:

Տեղաբաշխողն իրավունք ունի պարտատոմսեր ձեռք բերել ցանկացող անձի կողմից պարտատոմսերի ձեռքբերման հայտում նշված քանակի պարտատոմսեր ձեռք բերելու համար Թողարկման հաշվեհամարին փոխանցված դրամական միջոցները չկրեդիտագրել Թողարկման հաշվեհամարին, չտալ համապատասխան հանձնարարական Դեպոզիտարիային պարտատոմսերի թողարկման հաշվից պարտատոմսերը ձեռք բերել ցանկացողի արժեթղթերի հաշվին փոխանցելու համար, եթե փոխանցված դրամական միջոցները չեն համապատասխանում փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման ոլորտը կարգավորող միջազգային և/կամ ՀՀ օրենսդրության պահանջներին և/կամ Տեղաբաշխողի ներքին նորմատիվ ակտերին: Նման իրավիճակում Տեղաբաշխողն իրավունք ունի մերժել հայտ-հանձնարարականը, իսկ փոխանցված դրամական միջոցները ետ փոխանցել, որի հետ կապված ֆինանսական ծախսերը կրում է պարտատոմսեր ձեռք բերել ցանկացող անձը: Տեղաբաշխողի կողմից բանկային փոխանցմամբ ստացված և չընդունված դրամական միջոցների ետփոխանցման/ետդարձման ծառայության սակագինը հրապարակված է Տեղաբաշխողի ինտերնետային կայքում: Ներդրողները պետք է հաշվի առնեն, որ բացի Տեղաբաշխողի կողմից գանձվող ծառայության վճարից, Թողարկման հաշվեհամարին փոխանցված դրամական միջոցները Տեղաբաշխողի կողմից նույն վավերապայմաններով ետ փոխանցելու դեպքում հնարավոր են նաև ծառայության դիմաց գանձումներ միջնորդ բանկերի և շահառուի բանկի կողմից:

2.5 Առևտրին թույլտվությունը և առևտրի կազմակերպումը

2.5.1 Առևտրին թույլտվությունը

Սույն Ծրագրային Ազդագիրը ՀՀ ԿԲ կողմից գրանցելուց և պարտատոմսերը տեղաբաշխելուց հետո Թողարկողը պարտադիր դիմելու է «Հայաստանի ֆոնդային բորսա» ԲԲԸ-ին տեղաբաշխված պարտատոմսերը կարգավորվող շուկայում ցուցակելու և/կամ առևտրին թույլատրելու համար: Ընդ որում պարտատոմսերը կարգավորվող շուկայում ցուցակելու և/կամ առևտրին թույլատրելու հայտը կարող է չբավարարվել Բորսայի կողմից:

Պարտատոմսերի՝ առևտրի թույլտվություն չստանալու դեպքում, տեղաբաշխումը կհամարվի չեղյալ: Չեղյալ համարելու վերաբերյալ Թողարկողի որոշումն ուժի մեջ մտնելու պահից 10 (տասը) աշխատանքային օրվա ընթացքում Թողարկողը ետ է գնելու պարտատոմսերն իրենց առաջարկի գնով:

2.5.2 Շուկաները

Այս պահին Թողարկողի կողմից սույն Ծրագրային Ազդագրով գրանցվող պարտատոմսերը թույլատրված չեն հրապարակային առևտրի ոչ մի շուկայում:

2.5.3 Շուկա ստեղծողները

Թողարկողը մասնագիտացված անձանց հետ դեռ չի կնքել երկրորդային շուկայում շուկա ստեղծողի (մարքեթ մեյքերի) ծառայություններից օգտվելու վերաբերյալ պայմանագիր:

Տեղաբաշխված պարտատոմսերը «Հայաստանի ֆոնդային բորսա» ԲԲԸ-ի կողմից ցուցակվելու և առևտրին թույլատրվելու դեպքում Թողարկողը պարտավորվում է մասնագիտացված անձանց հետ կնքել երկրորդային շուկայում շուկա ստեղծողի պայմանագիր:

2.6 Լրացուցիչ տեղեկատվություն

2.6.1 Խորհրդատուներ

Սույն Ազդագրի պատրաստման ընթացքում Թողարկողը չի օգտվել այլ խորհրդատուների ծառայություններից, բացի Տեղաբաշխողի կողմից մատուցվող տեղաբաշխման ծառայություններից:

2.6.2 Աուդիտորական եզրակացությունը

Բացի սույն Ծրագրային Ազդագրում ներկայացված Թողարկողի պատմական ֆինանսական հաշվետվություններից (2021-2022թթ. թվականների համար), որոնք ենթարկվել են աուդիտի անկախ աուդիտորական ընկերությունների կողմից, սույն Ծրագրային Ազդագրում ներկայացված այլ ֆինանսական տեղեկատվություն չի ենթարկվել աուդիտի անկախ աուդիտորական ընկերությունների կողմից: Հաշվետվությունների և դրանց վերաբերյալ անկախ աուդիտորական կազմակերպությունների կողմից տրված եզրակացությունների պատճենները ներկայացված են [Հավելված 4-ում](#):

2.6.3 Թողարկողի վարկանիշը

Թողարկողը վարկանիշ ստանալու նպատակով սեփական նախաձեռնությամբ դիմել է Մուդիս միջազգային վարկանիշային գործակալությանը:

2020թ. հունվարի 30-ին Թողարկողին շնորհվել է Ba2 վարկանիշ՝ «կայուն» հեռանկարով, որը մեկ վարկանիշով բարձր էր նույն գործակալության կողմից ՀՀ-ին տրված սուվերեն վարկանիշից:

2022թ.-ի մարտին Մուդիսը վերանայել է շնորհված վարկանիշի «կայուն» հեռանկարը՝ սահմանելով «բացասական», որը պայմանավորված էր ՀՀ-ին տրված սուվերեն վարկանիշի հեռանկարի փոփոխությամբ՝ «կայուն»-ից «բացասական»:

2023թ.-ի մայիսին Մուդիսը վերահաստատել է Ընկերության Ba2 վարկանիշը՝ «բացասական» հեռանկարով:

Վարկանշման ընթացքում հաշվի են առնվել այնպիսի գործոններ ինչպիսիք են՝

- ընկերության կայուն կարգավիճակը ՀՀ էլեկտրաէներգետիկայի շուկայում,
- կարգավորող մարմնի անկախությունը կառավարությունից,
- ընկերության կողմից վերջին տարիների ընթացքում գրանցած բարձր ֆինանսական ցուցանիշները,
- ֆինանսական և տնտեսական պլանավորման բարձր մակարդակը և տեսանելի ապագայում բարձր եկամտաբերության հստակ սպասումները (կարգավորող մարմնի կողմից մինչև 2027 թվականը հաստատված լիցենզիայի պայմաններ),
- սակագնային կարգավորման թափանցիկ համակարգը, ծախսերի և հաստատված ներդրումների փոխհատուցման երկարաժամկետ մեխանիզմները:

Ստորև ներկայացված են այն գործոնները որոնց շնորհիվ Ընկերությունը կարողացել է ստանալ ՀՀ սուվերեն վարկանիշից բարձր վարկանիշ.

- անկախությունը կարգավորող մարմիններից և կառավարությունից,
- ցածր կախվածություն ներքին կապիտալի շուկայից,
- կայուն բիզնես՝ որպես ենթակառուցվածքային ընկերություն, կանխատեսելի դրամական հոսքերի առաջացմամբ և առողջ ֆինանսական նկարագրով: Ընկերությունն ունի թափանցիկ սակագնային կարգավորում, որը նաև սահմանափակում է ներքին տնտեսական իրադրության և տեղական արժույթի անկայունության անբարենպաստ ազդեցությունը Ընկերության վրա:

ՄԱՍ 3 ԹՈՂԱՐԿՈՂԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

3.1 Անկախ աուդիտորներ

Թողարկողի 2021 և 2022 թթ. ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտն իրականացրել է «ՔԵՅ-ՓԻ-ԷՄ-ՋԻ ԱՐՄԵՆԻԱ» ՍՊԸ-ը՝

ՀՀ, 0010, Երևան, Վ. Սարգսյան 26/1, 8-րդ հարկ («Էրեբունի-Պլազա» բիզնես կենտրոն)
հեռ.՝ (+37410) 595999
կայք՝ www.kpmg.am

3.2 Ռիսկային գործոններ

Ընկերության հիմնական ֆինանսատնտեսական և գործառնական ցուցանիշները ձևավորվում են Ընկերությանը տրված լիցենզիաների պայմաններով, որում կանխատեսելիորեն վեր հանված են այն ռիսկերը, որոնք կարող են ազդել Ընկերության ֆինանսատնտեսական և գործառնական ցուցանիշների վրա: Լիցենզիաների պայմաններով սահմանված են վերջիններիս կանխարգելման կամ նվազեցման համար համապատասխան գործիքներ: Արդյունքում Ընկերության ֆինանսատնտեսական և գործառնական ցուցանիշները կանխատեսելի, կառավարելի, հաշվարկելի են:

Վերոնշյալ հանգամանքը նաև հիմք է հանդիսացել Մուդիսի կողմից Թողարկողին՝ ՀՀ վարկանիշից ավելի բարձր վարկանիշի շնորհմանը:

Ցանկացած ներդրող մինչև Թողարկողի պարտատոմսերում ներդրում անելը պետք է ամբողջությամբ ուսումնասիրի Թողարկողի գործունեությանը հատուկ հետևյալ ռիսկային գործոնները: Ստորև ներկայացված են այն ռիսկերը, որոնք Թողարկողը Ազդագրի ներկայացման պահի դրությամբ համարում է էական, սակայն կարող են լինել լրացուցիչ ռիսկեր, որոնք Թողարկողին այս պահին հայտնի չեն կամ Թողարկողը դրանք համարում է ոչ էական. ստորև նկարագրված ռիսկային գործոնների ցանկը պետք է օգտագործվի միայն որպես ուղեցույց:

Օրենսդրական և կարգավորման դաշտի ռիսկ: Թողարկողը գործում է խիստ կարգավորվող ոլորտում: Համաձայն Բաշխման լիցենզիայի պայմանների՝ ՀՀ օրենսդրության, գործող իրավական ակտերի, տեխնիկական կանոնակարգերի և ստանդարտների փոփոխությամբ կամ նորերի հաստատմամբ պայմանավորված լիցենզավորված անձի հիմնավորված լրացուցիչ վնասները և(կամ) լրացուցիչ ծախսերը փոխհատուցվում են սակագնային մարժայով և (կամ) բաշխման ծառայության սակագներով: Լրացուցիչ ծախսերի և (կամ) վնասների փոխհատուցման ենթակա գումարների վերաբերյալ Լիցենզավորված անձի հետ տարաձայնություններ ունենալու դեպքում, Հանձնաժողովը, Լիցենզավորված անձի հետ համատեղ, ներգրավում է անկախ փորձագետների:

Օրենսդրական և կարգավորման դաշտի փոփոխությունների արդյունքում հնարավոր առաջացող վնասները ենթակա են ամբողջությամբ փոխհատուցման դրանց առաջացմանը հաջորդող սակագնային ժամանակահատվածում/սակագն(եր)ի գործողության ժամկետում:

Անհրաժեշտ հասույթը և սակագնային մարժան կարող են վենայվել վեցամսյա պարբերականությամբ:

Արդյունքում, օրենսդրական և կարգավորման դաշտի փոփոխությունները երկարաժամկետ հատվածում չեն կարող Ընկերության ֆինանսական արդյունքի վրա ունենալ որևէ բացասական ազդեցություն:

Լիցենզիաների հետ կապված ռիսկեր: Լիցենզիաների պայմանների (ներառյալ սակագնի հաշվարկման մեթոդաբանությունը) փոփոխությունները կատարվում են Թողարկողի համաձայնությամբ, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ նախատեսվող փոփոխություններն անհրաժեշտ են ՀՀ օրենքների և նորմատիվ իրավական ակտերի պատշաճ կատարումն ապահովելու համար: Ընդ որում, եթե այդ փոփոխությունները հանգեցնում են ընկերության համար լրացուցիչ ծախսերի, ապա համաձայն Բաշխման լիցենզիայի պայմանների՝ դրանք փոխհատուցվում են սակագնային մարժայով և/կամ բաշխման ծառայության սակագնով:

Բաշխման լիցենզիան տրամադրվել է անժամկետ, իսկ Երաշխավորված մատակարարման լիցենզիայի գործողության ժամկետը ավարտվում է 2025թ.-ի հուլիսի 1-ին: Ընկերության ղեկավարության գնահատմամբ անգամ եթե Երաշխավորված մատակարարման լիցենզիան չերկարաձգվի կամ դրա հիման վրա նվազեցվի մատակարարումների ծավալը, ապա վերջինս Ընկերության ֆինանսական արդյունքների վրա չի ունենա որևէ բացասական ազդեցություն, քանի որ Ընկերությանն անհրաժեշտ շահագործման և պահպանման ծախսերի, ինչպես նաև կատարված ներդրմային ծախսերի վերադարձն ամբողջովին ապահովվում է բաշխման սակագնային մարժայով:

Թողարկողին տրված՝ Բաշխման և Երաշխավորված մատակարարման լիցենզիաների պայմանները չկատարելու կամ ոչ պատշաճ կատարելու դեպքերում Հանձնաժողովն իրավասու է տալու խախտումները վերացնելու վերաբերյալ հանձնարարականներ և կարող է կիրառել տուժանքներ: Ընկերությունը լիցենզիաների պայմանների խախտումների համար պատասխանատվություն չի կրում, եթե դրանք հետևանք են ֆորս մաժորի. վերջինիս սահմանումը տրված է լիցենզիաների պայմաններով:

Սակագների կարգավորման ռիսկեր: Թողարկողի գործունեությունը, սակագների կարգավորումը վերահսկվում է Հանձնաժողովի կողմից:

Սակագների ձևավորման մեխանիզմները ներառում են Թողարկողի համար ողջամիտ շահույթի ստացման հնարավորության ապահովումը, ուստի Ընկերության ղեկավարության գնահատմամբ վերջինիս ֆինանսական արդյունքները բացասական փոփոխությունների ենթարկվելու միտումներ չունեն:

Կայուն սակագնային քաղաքականությունը այն հիմքերից մեկն էր, որը հաշվի է առել Մուդիս վարկանիշային գործակալությունը Թողարկողին ՀՀ սուվերեն վարկանիշից բարձր վարկանիշ շնորհելիս:

Բաշխման ցանցի/ենթակառուցվածքների հետ կապված ռիսկեր: Թողարկողի գործունեության վրա կարող են էական ազդեցություն թողնել Թողարկողի վերահսկողությունից դուրս գտնվող իրադարձություններ (վատ եղանակի ազդեցությունը, երրորդ անձանց անօրինական կամ ոչ միտումնավոր գործողությունները կամ ֆորսմաժորային իրադարձությունները՝ բնական աղետներ, պատերազմներ և այլն)՝ հանգեցնելով ակտիվների

և ենթակառուցվածքների վնասման, վերջինս էլ ինչ-որ ժամանակահատվածում կարող է ազդել հաճախորդների որոշակի խմբի սպասարկման շարունակականության և/կամ որակի վրա: Ընկերությունը իր վերահսկողությունից դուրս գտնվող՝ լիցենզիաների պայմանների իմաստով ֆորս մաժոր համարվող հանգամանքների կամ դեպքերի արդյունքում էլեկտրական էներգիայի բաշխման կամ մատակարարման գործառույթների չկատարման կամ ոչ պատշաճ կատարման համար պատասխանատվություն չի կրում, սակայն Ընկերության առաջնահերթություններից է բոլոր իրավիճակներում նվազագույն ժամկետներում և առավելագույն ջանքերի ներդրմամբ ապահովել բոլոր բաժանորդների որակյալ էլեկտրական էներգիայի մատակարարումը:

Թողարկողն ունի հաստատված Ներդրումային ծրագիր, որն ուղղված է հիմնականում բաշխման ցանցի հետ կապված գործառնական ռիսկերի նվազեցմանը և ենթակառուցվածքների արդիականացմանը:

Ընկերությունն ունի Որակի կառավարման համակարգերի ստանդարտներին համապատասխանության ISO 9001:2015 և Առողջության և տեխնիկական անվտանգության համակարգերի ստանդարտներին համապատասխանության ISO 45001:2018 միջազգային սերտիֆիկատներ:

Բնապահպանական ռիսկեր: Թողարկողի գործունեությունը կարող է բացասական ազդեցություն ունենալ շրջակա միջավայրի վրա, վերջինս նաև ենթակա է բնապահպանական օրենսդրական կարգավորումներին, որոնք վերաբերում են աղտոտմանը, շրջակա միջավայրի պահպանմանը կամ վտանգավոր թափոնների օգտագործմանն ու վնասազերծմանը:

Ընկերության համար բնապահպանական ռիսկերի կառավարումն առաջնահերթություն է, ուստի այդ ռիսկերը մեղմելու նպատակով իրականացնում է մի շարք միջոցառումներ.

- շրջական միջավայրի և սոցիալական կառավարման համակարգի ներդրում և կիրառում ներդրումային ծրագրերի գնահատման շրջանակներում,
- Ընկերության կողմից իրականացվող ներդրումների և կառավարչական որոշումների արդյունքում հատուկ պաշտպանվող տարածքների, կամ այլ խոցելի կենսաբազմազանություն ունեցող տարածքների վրա ազդեցության գնահատում և չեզոքացում,
- շրջակա միջավայրի դիտարկման և մեղմացնող գործողությունների իրականացման ընթացակարգերի մշակում և ներդրում,
- տարահանման և վերաբնակեցման հետ կապված ռիսկերի գնահատման համակարգի ներդրում, գործող ընթացակարգերի համապատասխանեցում PSESS (Performance Standards on Environmental and Social Sustainability, IFC) ստանդարտներին պահանջներին,
- վտանգավոր նյութերի և թափոնների անվտանգ պահպանման համակարգի ներդրում,
- ջերմոցային գազերի արտանետման նվազեցում՝ էներգախնայողության և բաշխման ցանցում կորուստների նվազեցման միջոցով:

Ընկերությունն ունի բնապահպանական կառավարման ստանդարտներին համապատասխանության ISO 14001:2015 միջազգային սերտիֆիկատ:

Տեղեկատվական համակարգերի ռիսկեր: Թողարկողն իր գործունեության համար կիրառում է բարդ տեղեկատվական տեխնոլոգիական համակարգեր: Օգտագործվող համակարգերի կամ ծրագրային ապահովման հնարավոր խափանումները (միտումնավոր կամ ոչ միտումնավոր) կարող են էական ազդեցություն ունենալ Թողարկողի բիզնես գործունեության վրա, սակայն Թողարկողի գնահատմամբ այդ ռիսկերը հասցված են նվազագույնի, քանի որ Թողարկողն իր Ներդրումային ծրագրի շրջանակներում մշտապես իրականացնում է համակարգերի արդիականացում և արդյունավետության բարձացմանն ուղղված այլ ներդրումներ:

Ապահովագրական ռիսկեր: Թողարկողի ներկա ապահովագրական ծածկույթը հիմնականում փակում է հավանական կորուստները, պարտավորությունները ու գործունեության հետ կապված վնասները:

Ընկերության դիտարկմամբ ապահովագրական քաղաքականությունը պատշաճ կերպով ապահովում է իր հիմնական հավանական կորուստների և պարտավորությունների ապահովագրությունը:

Ընկերությունն ունի հետևյալ ապահովագրական ծածկույթները.

- Գույքի ապահովագրություն⁴,
- Ընդհանուր պատասխանատվության ապահովագրություն (ներառում է նաև երրորդ կողմին պատճառված վնասի պատասխանատվության ապահովագրությունը):

Եթե էական դեպք կամ պատահար տեղի ունենա, որի արդյունքում առաջանան գույքի զգալի կորուստներ (ներառյալ բաշխման ցանցը), ինչպես նաև տեղի ունենան ծառայությունների մատուցման զգալի խափանումներ, Ընկերությունը ապահովագրական պայմանագրերի ներքո կստանա համապատասխան փոխհատուցում: Սակայն, հարկ է նշել, որ կախված գույքային վնասի մասշտաբներից Ընկերությունը կարող է ունենալ դժվարություններ վնասված գույքը ժամանակին վերականգնելու հարցում:

Ֆինանսական ռիսկեր: Թողարկողի գործունեությունը ֆինանսավորվում է նրա ընթացիկ գործառնություններից ստացված, ինչպես նաև պարտքային դրամական միջոցներով: Թողարկողի ֆինանսական վիճակի վրա կարող են ազդել տոկոսադրույքների և ֆինանսական շուկայի պայմանների էական փոփոխությունները:

Ընկերության առաջնահերթություններից է առկա պարտավորությունների և ֆինանսավորման հնարավոր աղբյուրների դիվերսիաֆիկացիան, որը կհանգեցնի ֆինանսական ռիսկերի մեղմանը:

Հարկ է նշել, որ Մուդիսը 2023թ.-ի մայիսին տրված վարկային կարծիքի համաձայն Ընկերության վարկունակությունը գնահատելիս կարևորել է Ընկերության կենտրոնացված բաժնետիրական կառուցվածքով պայմանավորված՝ վերջնական շահառուների կողմից ֆինանսական դժվարությունների ժամանակ աջակցություն ստանալու պոտենցիալը:

Պարտքային բեռի ռիսկ: Ընկերության գնահատմամբ վերջինիս պարտքային բեռը Ազդագիրը գրանցման ներկայացնելու օրվա դրությամբ կառավարելի մակարդակում է :

⁴ Ապահովագրված գույքերի հաշվեկշռային արժեքը 01.04.2023թ. դրությամբ կազմել է 17.4 մլրդ ՀՀ դրամ:

Թողարկողը ներդրումային ծրագիրը ֆինանսավորելու նպատակով Ասիական զարգացման բանկի (ԱԶԲ), Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկի (ՎԶԵԲ) և Միջազգային ֆինանսական կորպորացիայի (ՄՖԿ) հետ կնքել է վարկային պայմանագրեր (այսուհետ՝ Վարկային պայմանագրեր): Վերջինների վերաբերյալ ամփոփ տեղեկատվությունը ներկայացված է ստորև.

Վարկատու	Վարկի ստացման ամսաթիվ	Վարկի մարման ամսաթիվ	Ընդհանուր պայմանագրային ծավալ	Հիմնական գումարի մնացորդը առ 01.07.2023
ՎԶԵԲ (EBRD)	03.10.2017	26.05.2027	80 մլն՝ արտարժույթով (ԱՄՆ դոլար, եվրո)	10,833,333 ԱՄՆ դոլար
	29.11.2019	26.05.2027		15,103,125 եվրո
	05.10.2021	26.05.2031	70 մլն ԱՄՆ դոլար	40,000,000 ԱՄՆ դոլար
	13.12.2021	26.05.2031		30,000,000 ԱՄՆ դոլար
ԱԶԲ (ADB)	04.10.2017	26.05.2027	80 մլն՝ արտարժույթով (ԱՄՆ դոլար, եվրո)	20,833,340 ԱՄՆ դոլար
	29.11.2019	26.05.2027		6,812,608 եվրո
	05.10.2021	26.05.2031	35 մլն ԱՄՆ դոլար	20,000,000 ԱՄՆ դոլար
	13.12.2021	26.05.2031		15,000,000 ԱՄՆ դոլար
ՄՖԿ (IFC)	04.02.2021	26.11.2030	60 մլն ԱՄՆ դոլար	56,250,000 ԱՄՆ դոլար

Վարկային պայմանագրերով տրված վարկերի դիմաց գրավադրված են Ընկերության բաժնետոմսերի 100%-ը:

Ստորև ներկայացված է Ընկերության պարտքային բեռի (վարկերի և փոխառությունների) հաշվեկշռային արժեքի դինամիկան կանխատեսվող ժամանակահատվածում.

մլն ՀՀ դրամ	2022 փաստացի	2023 կանխատեսում	2024 կանխատեսում	2025 կանխատեսում	2026 կանխատեսում	2027 կանխատեսում	2028 կանխատեսում
Պարտքային բեռ ⁵	105,532	96,753	82,408	76,213	60,959	44,038	26,201

Վարկային պայմանագրերի հետ կապված ռիսկեր: Թողարկողը Վարկային պայմանագրերի շրջանակներում ունի որոշակի պարտավորություններ, ինչպիսիք են որոշ գործողություններ անելու (affirmative covenants) կամ որոշ գործողություններ անելուց զերծ մնալու (negative covenants), որոշ ֆինանսական ցուցանիշների նվազագույն և առավելագույն մակարդակ պահպանելու, վարկային միջոցները վաղաժամկետ մարելու (mandatory prepayment), ինչպես նաև հաշվետվողականության պարտավորությունները:

Ժամանակ առ ժամանակ Ընկերությունը կարող է ստիպված լինել դիմել Վարկատուներին որոշ սահմանափակումների մասով ժամանակավոր շեղումներ թույլատրելու, համաձայնություն տալու կամ սահմանափակումը վերացնելու կամ փոփոխելու համար:

Եթե Թողարկողը ի վիճակի չլինի հետևել Վարկային պայմանագրի հարաբերությունների շրջանակներում առկա սահմանափակումներին և այլ պահանջներին, հնարավոր է, որ այդ

⁵ Հաշվարկվում է որպես վարկերի և փոխառությունների ընթացիկ և ոչ ընթացիկ հոդվածների հանրագումար:

պայմանագրի պայմաններով տեղի ունենա պայմանագրային պարտավորության չկատարման դեպք (Event of Default) (այսուհետ՝ Դեֆոլտ): Դեֆոլտի դեպքում Վարկատուները կարող են պահանջել Վարկային միջոցների վաղաժամկետ մարում:

Վարկային պայմանագրերի գործողության ընթացքում Դեֆոլտի դեպքեր չեն գրանցվել: Թողարկողը վերոնշյալ իրադարձությունների տեղի ունենալու ռիսկը գնահատում է «խիստ ցածր»:

Կովենանտներ

Պայմանագրով սահմանված կովենանտները սահմանափակում են Թողարկողին որոշակի հարցերում, որոնցից էականները ներկայացված են ստորև.

- բաժնետերերին շահաբաժինների վճարում,
- ակտիվների տնօրինում (գրավադրում, վաճառք, փոխանցում),
- միաձուլում, լուծարում, բաժանում, միացում կամ վերակազմակերպում,
- այլ տեսակի գործունեության իրականացում,
- բաժնետոմսերի հետգնում, մարում, բաժնետոմսերի օպցիոնների կնքում կամ բաժնետոմսերով տրվալ իրավունքների փոփոխություն,
- փոխառությունների կամ երաշխիքների տրամադրում որևէ անձի,
- նոր երկարաժամկետ փոխառու միջոցների ներգրավում,

Նույն պայմանագրերի շրջանակներում Թողարկողը պարտավորվել է⁶.

- ապահովել պատշաճ հաշվապահական և կառավարչական համակարգեր,
- նշանակել և պահպանել միջազգայնորեն ճանաչված անկախ աուդիտորական ընկերության,
- իրականացնել բնապահպանական և սոցիալական հարցերի մեղմացման և բարելավման միջոցառումների պլանը,
- ապահովել զուտ պարտք/EBITDA⁷ գործակցի և ընթացիկ գործակցի (սնթացիկ ակտիվներ/ընթացիկ պարտավորություններ) ստորև ներկայացված սահմանային ցուցանիշներին համապատասխանությունը.
 - զուտ պարտք/EBITDA հարաբերակցությունը հաշվարկային ժամանակահատվածում չպետք է գերազանցի 3.5:1 ցուցանիշը,
 - ընթացիկ գործակցը հաշվարկային ժամանակահատվածում չպետք է պակաս լինի 1:1 ցուցանիշից:

Ստորև ներկայացված խախտումները նույնպես կարող են հանգեցնել Ընկերության Դեֆոլտի.

- մայր գումարի և տոկոսագումարի չվճարումը,

⁶Ներկայացված են էական պարտավորվածությունները

⁷ Վարկային պայմանագրով սահմանված զուտ պարտք և EBITDA ցուցանիշների հաշվարկները կարող են որոշակիորեն տարբերվել Ազդագրում ներկայացված ցուցանիշների հաշվարկներից:

- որևէ պետական մարմնի կողմից Ընկերությանը պատկանող գույքի, ակտիվների, բաժնետիրական կապիտալի ազգայնացումը, բռնագրավումը կամ այլ կերպով սեփականազրկումը,
- Ընկերության լուծարման, սնանկության կամավոր և ոչ կամավոր վարույթները (voluntary and involuntary proceedings):

Պարտադիր վաղաժամկետ մարում (mandatory prepayment)

Վարկային միջոցները ենթակա են պարտադիր վաղաժամկետ մարման, եթե տեղի է ունեցել **վերահսկողության⁸ փոփոխություն (change of control)**: Վերջինս կհամարվի տեղի ունեցած այն դեպքերում, երբ տեղի ունենա ստորև ներկայացված դեպքերից/իրավիճակներից որևէ մեկը.

- Թողարկողի, վերջինիս բաժնետերերի վերահսկողության փոփոխությունը,
- որևէ իրադարձություն, ինչի արդյունքում Թողարկողի բաժնետերերին կդադարի պատկանել Թողարկողի բաժնետոմսերի 100 տոկոսը,
- որևէ իրադարձություն, ինչի արդյունքում Թողարկողի իրական շահառուներին ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն կդադարի պատկանել Թողարկողի բաժնետոմսերի ամենաքիչը 80 տոկոսը:

Արտարժույթային ռիսկ: Թողարկողի կողմից ներգրավված վարկերի մեջ արտարժույթային վարկերն ունեն մեծ տեսակարար կշիռ: Արտարժույթային շուկայում փոխարժեքների տատանումները կարող են ազդեցություն ունենալ Թողարկողի գործունեության վրա, սակայն հարկ է նշել, որ համաձայն անհրաժեշտ հասույթի և սակագնային մարժայի հաշվարկման մեթոդաբանության՝ նախատեսված ներդրումային բաղադրիչի՝ փոխարժեքի տատանումների արդյունքում կրած վնասները ենթակա են փոխհատուցման:

Թողարկողի ղեկավարությունը վերոնշյալ ռիսկային գործոնների իրականանալու հավանականությունը գնահատում է «խիստ ցածր»:

3.3 Տեղեկատվություն թողարկողի մասին

3.3.1 Թողարկողի պատմությունը և զարգացումը

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերությունը (այսուհետ նաև՝ ՀԷՑ, Թողարկող կամ Ընկերություն) ստեղծվել է 2002թ. մայիսին «Հյուսիսային էլեկտրացանց», «Հարավային էլեկտրացանց» և «Կենտրոնական էլեկտրացանց» փակ բաժնետիրական ընկերությունները «Երևանի էլեկտրացանց» փակ բաժնետիրական ընկերությանը միացնելու և վերջինիս անվանափոխության արդյունքում:

⁸ Թողարկողի կանոնադրական կապիտալում գերակշռող մասնակցության ուժով, նրա հետ կնքված պայմանագրին համապատասխան, գործարար համբավով, հեղինակությամբ կամ այլ կերպ հնարավորություն ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն Թողարկողի կառավարման մարմինների որոշումները կանխորոշելու, նրանց որոշումների կայացման (կիրառման) վրա էապես ազդելու կամ Թողարկողի գործունեության ուղղությունները, ոլորտները կանխորոշելու

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ն «Հյուսիսային էլեկտրացանց», «Հարավային էլեկտրացանց», «Կենտրոնական էլեկտրացանց» և «Երևանի էլեկտրացանց» փակ բաժնետիրական ընկերությունների իրավահաջորդն է:

Ընկերությունն իրականացնում է ՀՀ տարածքում էլեկտրական էներգիայի բաշխում՝ համաձայն ՀՀ էներգետիկայի կարգավորող հանձնաժողովի 2002 թ. օգոստոսի 30-ի N56-Ա որոշմամբ սահմանված էլեկտրական էներգիայի (հզորության) բաշխման N 0092 անժամկետ լիցենզիայի (այսուհետ՝ Բաշխման լիցենզիա):

2002թ.-ի նոյեմբերին Ընկերությունը մասնավորեցվեց համաձայն ««Երևանի էլեկտրացանց», «Հյուսիսային էլեկտրացանց», «Հարավային էլեկտրացանց» եվ «Կենտրոնական էլեկտրացանց» փակ բաժնետիրական ընկերությունների մասնավորեցման մասին» ՀՀ օրենքի⁹ և «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության բաժնետոմսերի վաճառքի պայմանագրի¹⁰, ինչի արդյունքում առաջին փուլով Ընկերության բաժնետոմսերի 80.1%-ի սեփականատեր դարձավ Midland Resources Holding Ltd ընկերությունը (գրանցված 1998թ. փետրվարի 20-ին Գերսնիիում): Հետագայում Midland Resources Holding Ltd-ն ձեռքբերեց Ընկերության մնացած 19.9% բաժնետոմսերը:

Հարկ է նշել, որ Բաշխման լիցենզիան հանդիսանում է Մասնավորեցման պայմանագրի մաս:

2005թ. Interenergo B.V. (գրանցված 2004թ.-ի ապրիլին Նիդերլանդներում) և Midland Resources Holding Ltd ընկերությունների միջև կնքված պայմանագրի հիման վրա Ընկերությունն անցավ «ԻՆՏԵՐ ՌԱՕ» ընկերությունների խմբի վերահսկողությանը:

2015թ. սեպտեմբերի 30-ին «ԼԻՈՐՄԱՆԴ ՀՈԼԴԻՆԳԶ ԼԻՄԻԹԵԴ» (Liormand Holdings Limited, գրանցված 2010 նոյեմբերի 30-ին Կիպրոսում) և «ԻՆՏԵՐ ՌԱՕ ՀՈԼԴԻՆԳ ԲԻ. ՎԻ.» ընկերությունների միջև ստորագրվում է համաձայնագիր ՀՀ էլեկտրաէներգետիկ ակտիվների առուվաճառքի վերաբերյալ:

2017թ. ապրիլի 14-ից Ընկերության բաժնետոմսերի 70%-ը պատկանում է «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ-ին (գրանցված 2016թ.-ի դեկտեմբերի 22-ին ՀՀ իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրի կողմից, գրանցման համար՝ 286.120.939597), 30%-ը՝ «ԼԻՈՐՄԱՆԴ ՀՈԼԴԻՆԳԶ ԼԻՄԻԹԵԴ» ընկերությանը:

Ներկայում Ընկերությունը իրականացնում է ներդրումներ համաձայն Հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի (այսուհետ՝ Հանձնաժողով) կողմից հաստատված ներդրումային ծրագրի: 2016թ. Հանձնաժողովի կողմից հաստատվել է Ընկերության 2016-2020թթ ներդրումային ծրագիրը՝ 347.7 մլրդ ՀՀ դրամ ընդհանուր ծավալով: Այնուհետև նոր բաժանորդների համար պլանավորված ներդրումների ծավալների աճով պայմանավորված՝ ներդրումային ծրագիրը վերանայվել է և 2017թ. հաստատվել է 2018-2027թթ-ի ծրագիրը՝ ներդրումային ծրագրի ընդհանուր գումարը դարձնելով 416.2 մլրդ ՀՀ դրամ:

⁹ www.arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=48751

¹⁰ Պամանագրի նախագծային տարբերակը ներկայացված է հետևյալ հղմամբ՝ <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=9822>

Ներդրումային ծրագրի մասին տեղեկատվությունը ներկայացված է Ազդագրի [3.3.3 բաժնում](#):

ՀՀ Էներգետիկ շուկայի ազատականացմանն ընդառաջ Ընկերության գործառույթները լիցենզավորման տեսանկյունից տարանջատվեցին, ինչի արդյունքում Ընկերությանը տրվեց ՀՀ տարածքում էլեկտրական էներգիայի երաշխավորված մատակարարման լիցենզիա՝ համաձայն Հանձնաժողովի 2018թ. դեկտեմբերի 21-ի N 748-Ա որոշմամբ տրամադրված ԼԷ N 0633 լիցենզիայի (այսուհետ՝ Երաշխավորված մատակարարման լիցենզիա), որը ուժի մեջ է մինչև 2025 թվականի հուլիսի 1-ը:

2020թ. հունվարի 30-ին միջազգային առաջատար վարկանիշային գործակալություններից Moody's Investors Service-ը (այսուհետ նաև՝ Մուդիս) առաջին անգամ Թողարկողին շնորհել է Ba2 վարկանիշ՝ «կայուն» հեռանկարով, որը մեկ վարկանիշով բարձր էր նույն գործակալության կողմից ՀՀ-ին տրված վարկանիշից: Մուդիսը 2022 և 2023 թվականներին վերահաստատել է Ընկերության Ba2 վարկանիշը (հեռանկարը՝ «բացասական»):

Թողարկողի վարկանիշի մասին տեղեկատվությունը ներկայացված է Ազդագրի [2.6.3 բաժնում](#):

Ընկերության առաքելությունն է՝

- նպաստել տնտեսության զարգացմանն ու ազգաբնակչության բարեկեցությանը՝ ապահովելով հուսալի, որակյալ և մատչելի էլեկտրամատակարարում:

Ընկերության ռազմավարական նպատակներն են.

- որակյալ էներգամատակարարման ապահովում սպառողներին,
- հաճախորդների սպասարկման մակարդակի բարձրացում
- ընթացիկ ծախսերի կրճատում, այդ թվում՝ էլեկտրաէներգիայի կորուստների նվազեցում մինչև 6.4%
- մատակարարվող էլեկտրաէներգիայի դիմաց վճարների ոչ պակաս, քան 99.5% հավաքագրում

Ընկերության կայուն զարգացման, շահառուների կարիքներն ու սպասելիքներն առավելագույնս բավարարելու, արտաքին մարտահրավերներին դիմակայելու և ներքին բացասական գործոնները և ռիսկերը չեզոքացնելու նպատակով Ընկերությունը սահմանել է զարգացման հետևյալ ռազմավարական ուղղությունները.

- կառավարման համակարգի զարգացում,
- կառուցվածքային բարեփոխումների իրականացում՝ ուղղված կառավարման կենտրոնացմանը, փուլային մոտեցման ներդրմանը և Ընկերության կազմակերպչական կառուցվածքի ձեւավորմանը՝ Ընկերության բիզնես ճարտարագիտության հիման վրա
- բաժնետոմսերի հրապարակային տեղաբաշխում (IPO) միջազգային կապիտալի շուկայում,
- էլեկտրաէներգիայի կորուստների կառավարման և բիլինգի ավտոմատացված համակարգերի կատարելագործում,

- արտադրական ենթակառուցվածքների արդիականացում էլեկտրամատակարարման անվտանգության, հուսալիության և որակի մակարդակի բարձրացման, տեխնոլոգիական կորուստների կրճատման և էլեկտրաէներգիայի աճող պահանջարկի ապահովման նպատակով
- պլանային, նախազգուշացնող կառավարման մոդելից անցում ռիսկերի գնահատման և կազմակերպության նպատակների հիման վրա գործող մոդելի,
- կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվության քաղաքականության իրականացում,
- քիզնես գործընթացների արդիականացում և թվայնացում:
- շրջակա միջավայրի պահպանություն:

Թողարկողի ուժեղ կողմերը

Ստորև ներկայացված են Թողարկողի ուժեղ կողմերը, որոնք պայմանավորված են նաև էլեկտրաէներգետիկայի շուկայում Թողարկողի բնական մենաշնորհի դիրքով (լիցենզիաների բացառիկությամբ)։

- կայուն, կայացած և թափանցիկ կարգավորման ռեժիմ (ծախսերի և հաստատված ներդրումների փոխհատուցման երկարաժամկետ մեխանիզմներ),
- ուժեղ և կանխատեսելի գործառնական դրամական հոսքեր,
- ՀՀ սուվերեն վարկանիշից առավել բարձր վարկանիշի առկայություն,
- գնվող/վաճառվող էլեկտրաէներգիայի (հզորության) ծավալների փոփոխությամբ (էներգորբալանսի փոփոխությամբ) պայմանավորված ռիսկի բացակայություն,
- ոլորտի պրոֆեսիոնալներից բաղկացած ղեկավարություն,
- ներդրումային ծրագրերի արյունավետ իրականացում,
- միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների հետ արդյունավետ համագործակցում,
- փոխարժեքային տատանումներից պաշտպանություն. փոխարժեքային տատանումների արդյունքում առաջացած վնասները փոխհատուցվում են՝ համաձայն Բաշխման լիցենզիայի պայմանների:

Նաև հարկ է նշել, որ լիցենզիաների պայմանների (ներառյալ սակագնի հաշվարկման մեթոդաբանությունը) փոփոխությունները չեն կարող կատարվել առանց ընկերության համաձայնության, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ նախատեսվող փոփոխություններն անհրաժեշտ են ՀՀ օրենքների և նորմատիվ իրավական ակտերի պատշաճ կատարումն ապահովելու համար: Ընդ որում, եթե այդ փոփոխությունների արդյունքում ընկերությունը կրում է լրացուցիչ ծախսեր, ապա համաձայն Բաշխման լիցենզիայի պայմանների՝ դրանք փոխհատուցվում են սակագնային մարժայով և/կամ բաշխման ծառայության սակագնով:

3.3.1.1 Թողարկողի անվանումը և կազմակերպատիրավական ձևը

Թողարկողի անվանումն է՝

	Լրիվ ֆիրմային անվանումը	Կրճատ անվանումը
հայերեն՝	«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերություն	«ՀԷՑ» ՓԲԸ
ռուսերեն՝	Закрытое акционерное общество «Электрические сети Армении»	ЗАО «ЭСА»
անգլերեն՝	«Electric Networks of Armenia» closed joint-stock company	«ENA» CJSC

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերությունը (այսուհետ նաև՝ ՀԷՑ, Թողարկող կամ Ընկերություն) ստեղծվել է 2002թ. մայիսին «Հյուսիսային էլեկտրացանց», «Հարավային էլեկտրացանց» և «Կենտրոնական էլեկտրացանց» փակ բաժնետիրական ընկերությունները «Երևանի էլեկտրացանց» փակ բաժնետիրական ընկերությանը միացնելու և վերջինիս անվանափոխության արդյունքում՝ համաձայն Հայաստանի Հանրապետության (այսուհետ՝ ՀՀ) կառավարության 2002թ.-ի փետրվարի 21-ի «ՀՀ էներգահամակարգի կառավարման բարելավման միջոցառումների մասին» № 152 որոշման: «Երևանի էլեկտրացանց» ՓԲԸ հիմնադրվել և գրանցվել է 1997թ. ապրիլի 21-ին:

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ «Հյուսիսային էլեկտրացանց», «Հարավային էլեկտրացանց», «Կենտրոնական էլեկտրացանց» և «Երևանի էլեկտրացանց» փակ բաժնետիրական ընկերությունների իրավահաջորդն է:

	Ապրանքանիշը	Անվանումը	Գրանցման համարը	Գրանցման ամսաթիվը
1.		«ՀԷՑ»	11002	07.11.2006
2.		«ՀԷՑ»	25119	21.10.2016
3.		«ՀԷՑ»	25120	21.10.2016

3.3.1.2 Թողարկողի պետական գրանցումը և գործունեության վայրը

Թողարկողի հիմնադրման երկիրն է՝	Հայաստանի Հանրապետությունը
Թողարկողի պետական գրանցման վայրն է՝	ՀՀ, ք. Երևան 0047, Ա.Արմենակյան 127
Թողարկողի պետական գրանցման համարն է՝	273.140.01857
Թողարկողի պետական գրանցման ամսաթիվն է՝	21.04.1997
Թողարկողի գործունեության վայրն է՝	ՀՀ, ք.Երևան 0047, Ա.Արմենակյան 127

Կապի միջոցները՝

Հեռ.՝ +374 (10) 65 00 86,

էլ. փոստ՝ office@ena.am

Կայք՝ www.ena.am

3.3.2 Նշանակալի դեպքերը

2023թ.-ի մայիսին Մուդիսը վերահաստատել է Ընկերության Ba2 վարկանիշը՝ «բացասական» հեռանկարով:

3.3.3 Ներդրումները

Թողարկողի ներդրումային ծրագիրը հաստատվել է Հանձնաժողովի կողմից 347,7 մլրդ ՀՀ դրամի չափով, որից հետո նոր բաժանորդների համար պլանավորված ներդրումների ծավալներն աճել են՝ ծրագրի ընդհանուր գումարը դարձնելով 416.2 մլրդ ՀՀ դրամի: Ծրագրի իրականացումը սկսվել է 2016 թվականից, որի ֆինանսավորման աղբյուրներն են միջազգային ֆինանսական ընկերություններից (ADB, EBRD, IFC) ստացված վարկային միջոցները և ընկերության սեփական միջոցները:

Ներդրումային ծրագրի նպատակներն են.

- էլեկտրաէներգիայի բաշխման գործառույթի հիմնարար բարելավումներ,
- աշխատանքի անվտանգության պայմանների ապահովում,
- բնապահպանական միջազգային ստանդարտների գործողության ապահովում,
- բաշխիչ ցանցի ընդլայնում,
- էլեկտրաէներգիայի տեխնոլոգիական կորուստների կրճատում, առևտրային կորուստների բացառում,
- ընթացիկ շահագործման և սպասարկման ծախսերի կրճատում,
- տեխնիկական և վարչական կառավարելիության բարձրացում,
- էլեկտրաէներգիայի հաշվառման համակարգերի արդիականացում,
- նոր բաժանորդների ցանցին միացման աշխատանքների իրականացում,
- կառավարման ավտոմատացված համակարգի (MIS) և կառավարման միջազգային ստանդարտների (ISO) ներդրում:

Ընդհանուր ներդրումային ծրագիրը կազմում է 416.2մլրդ ՀՀ դրամի, որից փաստացի կատարած ներդրումները առ 30.06.2023թ. կազմել է 223.5 մլրդ ՀՀ դրամ (ընդհանուրի 48.9%-ը):

Ստորև ներկայացված է ներդրումային ծրագրի ուղղությունները.

մլն ՀՀ դրամ	Փաստացի	Պլան	Ընդամենը
-------------	---------	------	----------

			2023	2024	2025	2026	2027	
1.	6(10)/0,4 կՎ լարման ցանցերում սարքավորումների փոխարինում և արդիականացում	32,675	634	276	250	4,382	6,948	45,165
2.	35 - 0,4 կՎ լարման ցանցերում էլեկտրահաղորդման գծերի վերակառուցում և արդիականացում	37,672	740	909	950	9,831	8,833	58,936
3.	Ցանցի ընդլայնում և նոր բաժանորդների միացում	67,720	34,471	26,308	30,828	13,752	13,452	186,530
4.	Ոչ ընթացիկ բնույթի այլ վթարավերականգնողական և վերակառուցման այլ աշխատանքներ	5,950	24	10	17	110	135	6,247
5.	Էլեկտրաէներգիայի ավտոմատ հաշվառման համակարգի ներդրում 0,4 կՎ լարման ցանցերում	67,676	12,969	12,969	12,969	-	-	106,583
6.	Կառավարման միջազգային ստանդարտների, հաշվառման ավտոմատացված ամակարգերի և այլ ներդրումներ	11,839	110	35	65	412	319	12,781
Ընդամենը		223,532	48,947	40,508	45,080	28,487	29,687	416,242

«6(10)/0,4 կՎ լարման ցանցերում սարքավորումների փոխարինում և արդիականացում» ծրագիր

Ծրագրի նպատակը՝

- Բաժանորդների մոտ հոսանքազրկումների հաճախականության և տևողության կրճատում՝ վթարային անջատումների սելեկտիվության բարձրացման հետևանքով,
- 110-6 կՎ լարման ցանցերի հեռակառավարման միասնական համակարգի ստեղծում, վթարների վերացման համար անհրաժեշտ ժամանակի կրճատում,
- Վթարների վերացման համար անհրաժեշտ ժամանակի կրճատում,
- Շահագործման ծախսերի կրճատում 13-15%, տեղադրվող սարքավորումների համար սպասարկում չպահանջելու հետևանքով,

- Էլեկտրաէներգիայի կորստների կրճատում 0,3 տոկոսային կետով,
- Մատակարարվող էլեկտրաէներգիայի որակի բարձրացում ռեակտիվ էներգիայի սպառման տարածքներում,
- Ցանցային կողքքսի ընդունման համար նախապատրաստական աշխատանքներ:

Ծրագրի նկարագրությունը՝

- Բաշխիչ կետերում ֆիզիկապես և բարոյապես մաշված յուղային անջատիչների փոխարեն (252 բաշխիչ կետից 210-ում) տեղադրվելու են սպասարկում չպահանջող ժամանակակից ռելեական պաշտպանության և մեկ կենտրոնից հեռակառավարման համակարգերով համալրված վակուումային անջատիչներ:
- Սարքավորման փոխարինում տրանսֆորմատորային ենթակայաններում (3280 մեկտրանսֆորմատորային ենթակայան և 1528 երկտրանսֆորմատորային ենթակայան):
- 110 կՎ ենթակայանների ցածր լարման սարքավորումների փոխարինում (40 ԵԿ – 800 ԿՌՌԻ բջիջներով):
- Ռեակտիվ էլեկտրաէներգիայի կոմպեսացնող կոնդեսատորների տեղադրում 60 ԲԵ-ում և 110/35/10 կՎ ենթակայանների 6(10) կՎ լարման մասում, ինչպես նաև 50 ՏԵ-ի ցածր լարման մասում:

Իրագործման եղանակը՝

- Տեղակայվող սարքավորումների արտադրության գործընթացի հավաքման փուլը նախատեսվում է կազմակերպել Հայաստանում: Ծրագրի շրջանակներում սարքավորումների տեղակայումը հիմնականում կատարվելու է այլ կազմակերպությունների ուժերով: Ժամանակակից սարքավորումների արդյունավետ տեղակայման նպատակով մշակվել են բաշխիչ կետերը և տրանսֆորմատորային ենթակայանները դրանցով կոմպլեկտավորման տիպային նախագծեր:

Բնապահպանական խնդիրների լուծումներ՝

- Ապամոնտաժվող սարքավորումների մետաղական բաղադրիչները նախատեսվում է հանձնել համապատասխան ընկերություններին: Տրանսֆորմատորային պարկի շահագործման համար նախատեսվում է վերականգնել օգտագործված յուղը, իսկ թունավոր տարրեր պարունակող յուղը համապատասխան պայմաններում պահպանվելու են Ընկերության առանձնացված պահեստում՝ մինչ ՀՀ-ում դրա չեզոքացման պոլիգոնի ստեղծումը:

Ստորև աղյուսակով ներկայացված է «6(10)/0,4 կՎ լարման ցանցերում սարքավորումների փոխարինում և արդիականացում» ծրագրի շրջանակներում իրականացվող ենթածրագրերի ժամանակացույցը.

	Փաստացի	Պլան	Ընդամենը
--	---------	------	----------

մլն ՀՀ դրամ			2023	2024	2025	2026	2027	
1	Բաշխիչ կետերի սարքավորումների փոխարինում	8,427	79	71	69	1,312	2,031	11,989
2	Միատրանսֆորմատորային ենթակայաններում սարքավորումների փոխարինում	1,989	88	77	75	1,412	2,179	5,821
3	Երկտրանսֆորմատորային ենթակայաններում սարքավորումների փոխարինում	315	77	69	67	1,272	1,970	3,769
4	Ուժային տրանսֆորմատորների փոխարինում 10/0,4 կՎ լարման ենթակայաններում	7,074	7	3	3	30	37	7,154
5	10 կՎ լարման սարքավորումների փոխարինում 110-35 կՎ ենթակայաններում	14,650	376	53	32	322	689	16,122
6	Ռեակտիվ հզորության կոմպենսացիայի համակարգերի տեղակայում	220	7	3	4	35	42	311
Ընդամենը		32,675	634	276	350	4,382	6,948	45,165

«35 - 0,4 կՎ լարման ցանցերում էլեկտրահաղորդման գծերի վերակառուցում և արդիականացում» ներդրումային ծրագիր

Ծրագրի նպատակը՝

- Սպառողների հոսանքազրկումների միջին տարեկան հաճախականության և տևողության կրճատում, վթարների վերացման հաճախականության և տևողության նվազեցում:
- Շահագործման անվտանգության մակարդակի բարձրացում և ընթացիկ պահպանման ծախսերի կրճատում:
- Բազմաբնակարան շենքերի մուտքերում էլեկտրամատակարարման ցանցի բարելավում:
- Վերանորոգումների նվազման արդյունքում շահագործման պահպանման ծախսերի կրճատում մինչև 10%:

Ծրագրի նկարագրությունը՝

- Նախատեսվում է փոխարինել շուրջ 160 կմ 0.4կՎ լարման ՄԳ:

- 0,4 կՎ լարման ՕԳ-ի ամբողջական վերակառուցում՝ ինքնակիր մեկուսացված հաղորդալարերով (ԻՄՀ):
- 6(10) կՎ ՄԳ-ի մասնակի վերակառուցում՝ փոխարինել շուրջ 170 կմ ՄԳ:
- 10 կՎ ՕԳ-ի մասնակի վերակառուցում՝ համալրել ՕԳ ինքնակիր մեկուսացված հաղորդալարերով:
- Նախատեսվում է վերակառուցել շուրջ 65 կմ 35 կՎ լարման մալուխագիծ:

Իրագործման եղանակը՝

- Ծրագիրը իրականացվում է այլ կազմակերպությունների ուժերով: ԻՄՀ և 0.4-10 կՎ լարման մալուխների արտադրությունը իրականացվում է ՀՀ-ում, ինչը թույլ է տալիս նվազեցնել ինքնարժեքը, իսկ մյուս կողմից՝ ստեղծում է հավելյալ աշխատատեղեր: Մալուխային գծերի կառուցման ծախսերի կրճատման նպատակով նախատեսվում է հողային աշխատանքները համատեղել այլ ցանցային կառույցների (ջրամատակարարման և ջրահեռացման, գազի բաշխման, կապի և այլն) հետ, ինչը թույլ կտա կրճատել աշխատանքների կատարմամբ պայմանավորված անհարմարությունները:

Բնապահպանական խնդիրների լուծումներ՝

- ԻՄՀ արտադրության մեջ օգտագործվում են ապամոնտաժված հաղորդալարեր, ինչը թույլ է տալիս նվազեցնել դրանց ինքնարժեքը: Շահագործման համար ոչ պիտանի հենարանները կհանձնվում են վերամշակման՝ համապատասխան լիցենզիա ունեցող կազմակերպություններին:

Ստորև աղյուսակով ներկայացված է «35 - 0,4 կՎ լարման ցանցերում էլեկտրահաղորդման գծերի վերակառուցում և արդիականացում» ծրագրի շրջանակներում իրականացվող ենթածրագրերի ժամանակացույցը.

մին ՀՀ դրամ		Փաստացի 01.01.2016-30.06.2023	Պլան					Ընդամենը
			2023	2024	2025	2026	2027	
1	0,4 կՎ մալուխային գծերի կառուցում և վերակառուցում	2,521	45	19	24	207	253	3,069
2	0,4 կՎ օդային գծերի կառուցում և վերակառուցում	10,675	179	35	44	380	464	11,778
3	6(10) կՎ մալուխային գծերի կառուցում և վերակառուցում	5,906	217	90	112	967	1,148	8,439

4	6(10) կՎ օդային գծերի կառուցում և վերակառուցում	2,590	81	35	43	373	456	3,577
5	5 10 և 0,4կՎ օդային ցանցերի օպտիմիզացիա՝ 10 կՎ գծերի խորը ներթափանցման սխեմայով կայմային ենթակայանների համակարգի ներդրմամբ	7,150	184	714	708	7,740	6,311	22,807
6	Ներշնչային ցանցերի վերակառուցում	3,023	36	15	19	164	201	3,458
7	35 կՎ լարման մալուխային գծերի վերակառուցում	5,808	-	-	-	-	-	5,808
Ընդամենը		37,672	740	909	950	9,831	8,833	58,936

«Ցանցի ընդլայնում և նոր բաժանորդների միացում» ներդրումային ծրագիր

Ծրագրի նպատակը՝

- Լիցենզիայի պահանջների կատարում, համաձայն որի ընկերությունը պետք է ցանցին միացնի նոր բաժանորդներին:
- Ծրագիրը ներառում է նաև ցանցի հատվածներում հզորության պակասորդի վերացմանն ուղղված ներդրումներ:

Ծրագրի նկարագրությունը՝

- Նոր բաժանորդների ցանցին միացման աշխատանքների ծավալները 2016-2022թթ.. աճել են ավելի քան երեք անգամ, ինչը բերել է ընկերության ներդրումային ծրագրերի վերանայմանը:
- Երևանի կենտրոնում հզորության պակասորդի վերացման նպատակով ընկերությունը իրականացրել է հետևյալ ծրագրերը՝ «Պուրակ» 35/6կՎ ենթակայանի վերակառուցման աշխատանքներ, «ԵրՀԷԿ»-ից հաղորդվող հզորության ավելացման աշխատանքներ՝ Ագաթանգեղոսի 1 հասցեում 6(10) /0.4 կՎ լարման ներկառուցված տրանսֆորմատորային ենթակայանով բաշխիչ կետի կառուցում:
- Ծիծեռնակաբերդ 110/35/6 կՎ ենթակայանում տեղադրված է երկու հատ 40 ՄՎԱ հզորության 110/35/6 կՎ լարման տրանսֆորմատոր:
- Ծրագրով իրականացվել է 15 ՄՎԱ հզորության մալուխային գծերի տեղափոխում դեպի նոր կառուցվող բաշխիչ կետ՝ Գլխավոր պողոտային կից 6x1000 կՎԱ հզորության 6/0.4 կՎ լարման նոր ԲԿ:
- «Նաիրիտ» ենթակայանում տեղակայված երկու 63 ՄՎԱ հզորությամբ 110/35/6 լարմամբ տրանսֆորմատորները «Նաիրիտ» ՓԲԸ-ի չաշխատելու հետևանքով չէին գործում: Նշված տրանսֆորմատորները տեղափոխվել են Հարավային և Կենտրոն

ենթակայաններ, ինչի արդյունքում մեղմվել են Երևանի կենտրոնի հզորության պակասորդը:

Իրագործման եղանակը՝

- Ծրագիրը կատարվում է այլ կազմակերպության ուժերով:

Ստորև աղյուսակով ներկայացված է «Ցանցի ընդլայնում և նոր բաժանորդների միացում» ծրագրի շրջանակներում իրականացվող ենթածրագրերի ժամանակացույցը.

մին ՀՀ դրամ		Փաստացի 01.01.2016-30.06.2023	Պլան					Ընդամենը
			2023	2024	2025	2026	2027	
1	Նոր բաժանորդների միացում Ընկերության ցանցին	61,950	34,071	26,308	30,828	13,752	13,452	180,360
Ցանցի ընդլայնմանն ուղված ենթածրագրեր								
2	«Պուրակ» 35/6 կՎ լարման ենթակայանի վերակառուցում, ք. Երևան	1,068	-	-	-	-	-	1,068
3	Բաշխիչ կետերի կառուցում և ընդլայնում	571	-	-	-	-	-	571
4	«Երևանյան կրկես»-ին հարող տարածքում 2x1600 կՎԱ հզորությամբ, 6/0.4 կՎ ԲԵ-ի կառուցում, ք. Երևան	383	-	-	-	-	-	383
5	«Տերյան» 35/10 կՎ ենթակայանի վերակառուցում, Արմավիրի մարզ, ք. Էջմիածին	11	-	-	-	-	-	11
6	Երևան քաղաքի ցանցի ընդլայնում և մատակարարման հուսալիության ապահովում	2,778	-	-	-	-	-	2,778
7	Կենտրոնական 110/35/6 և Հարավային 110/35/6 ենթակայաններում 3-րդ տրանսֆորմատորների տեղադրում և Նաիրիտ 110/35/6 ենթակայանի կոնսերվացում	960	400	-	-	-	-	1,360

Ընդամենը	67,720	34,471	26,308	30,828	13,752	13,452	186,530
----------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	---------

«Ոչ ընթացիկ բնույթի այլ վթարավերականգնողական և վերակառուցման այլ աշխատանքներ» ներդրումային ծրագիր

Ծրագրի նպատակը՝

- Ապահովել ընկերության վթարներով պայմանավորված բնականոն գործառույթների վերականգնումը և օգտագործման համար ոչ պիտանի դարձած սարքավորումների կապիտալ վերանորոգումը և փոխարինումը:

Ծրագրի նկարագրությունը՝

- Կապիտալ բնույթի վթարավերականգնողական աշխատանքներ 100-35 կՎ լարման ցանցերում:
- Սարքավորումների կապիտալ վերանորոգումներ, արտադրական շենքերի կապիտալ վերանորոգումներ:

Իրագործման եղանակը՝

- Աշխատանքների կազմակերպումը և իրականացումը կատարվում է ընկերության ստանդարտ բիզնես գործընթացների շրջանակներում՝ կառավարման ժամանակակից տեխնոլոգիաների կիրառմամբ:

Ստորև աղյուսակով ներկայացված է «Ոչ ընթացիկ բնույթի այլ վթարավերականգնողական և վերակառուցման այլ աշխատանքներ» ծրագրի շրջանակներում իրականացվող ենթածրագրերի ժամանակացույցը.

մ/ն << դրամ		Փաստացի 01.01.2016-30.06.2023	Պլան					Ընդամենը
			2023	2024	2025	2026	2027	
1	35 կՎ լարման ՕԳ և ՄԳ վերակառուցում	1,046	9	4	6	41	50	1,156
2	110 կՎ լարման ՕԳ վերակառուցում	815	9	4	6	39	48	921
3	110-35 ԵԿ-ում 110,35 սեկցիաների սարքավորումների փոխարինում	2,206	-	-	-	-	-	2,206

4	Արտադրական շենքերի վերակառուցում	1,884	7	3	5	30	37	1,966
Ընդամենը		5,950	24	10	17	110	135	6,247

«Էլեկտրաէներգիայի ավտոմատ հաշվառման համակարգի ներդրում 0,4 կՎ լարման ցացերում» ներդրումային ծրագիր

Ծրագրի նպատակը՝

- Էլեկտրաէներգիայի կորուստների նվազեցում:
- Ընթացիկ ծախսերի 5% կրճատում՝ իրացման անձնակազմի կրճատման արդյունքում:
- Ամբողջական անցում էլեկտրաէներգիայի ավտոմատացված հաշվառման համակարգի:

Ծրագրի նկարագրությունը՝

- Էլեկտրաէներգիայի ավտոմատացված համակարգում կընդգրկվեն ընկերության բոլոր բաժանորդները:

Իրագործման եղանակը՝

- Ծրագիրը իրականացվում է այլ կազմակերպության ուժերով: Ներկայումս ներդրումային ծրագրի շրջանակներում իրականացվում է լայնածավալ ծրագիր 10-0,4 կՎ լարման ցանցերում ԷԱՀՀ-ի ներդրման ուղղությամբ, որը նախատեսում է համակարգին միացնել մոտ 1 մլն բաժանորդների, ինչպես նաև 6(10)/0,4 կՎ բոլոր տրանսֆորմատորային ենթակայաններում, բոլոր դուրս եկող 0,4կՎ լարման գծերի վրա տեղադրել հաշվառման սարքեր:

Ստորև աղյուսակով ներկայացված է «Էլեկտրաէներգիայի ավտոմատ հաշվառման համակարգի ներդրում 0,4 կՎ լարման ցացերում» ծրագրի շրջանակներում իրականացվող ենթածրագրերի ժամանակացույցը.

մլն ՀՀ դրամ	Փաստացի 01.01.2016-30.06.2023	Պլան					Ընդամենը
		2023	2024	2025	2026	2027	
1	Էլեկտրաէներգիայի հաշվիչների փոխարինում	2,262	-	-	-	-	2,262

2	Երևանի քաղաքի 6(10)/0,4 կՎ ենթակայանների ցածր լարման մասի վերակառուցում՝ էլեկտրական էներգիայի հաշվառման և հսկման ավտոմատացված համակարգին միանալու նպատակով	133	-	-	-	-	-	133
3	Երևանի քաղաքի 6(10)/0,4 կՎ ենթակայաններում տեղադրված էլեկտրոնային հաշվիչների ներառումը էլեկտրական էներգիայի հաշվառման և հսկման ավտոմատացված համակարգում	9,923	12,969	12,969	12,969	-	-	48,830
4	Էլեկտրական էներգիայի հաշվառման և հսկման ավտոմատացված համակարգերի ներդրումը 0,38/0,22 կՎ ցանցերում	55,358	-	-	-	-	-	55,358
Ընդամենը		67,676	12,969	12,969	12,969	-	-	106,583

«Կառավարման միջազգային ստանդարտների և հաշվառման ավտոմատացված համակարգերի ներդրում» ներդրումային ծրագիր

Ծրագրի նպատակը՝

- Որակի կառավարման ինտեգրված համակարգի (ISO 9001), էկոլոգիական կառավարման համակարգի (ISO 14001), աշխատանքի անվտանգության և առողջության պահպանման համակարգի (OHSAS 18001) և էներգետիկ կառավարման համակարգի (ISO 50001, ISO 50004) մշակումը և ներդրումը՝ նշված ստանդարտների պահանջներին համապատասխանության սերտիֆիկատների ստացմամբ:

Ծրագրի նկարագրությունը՝

- Կառավարման բոլոր համակարգերի մշակման, ներդրման, ինտեգրման աշխատանքների մանրամասն պլանի կազմում: Որակի կառավարման ինտեգրված համակարգի, էկոլոգիական կառավարման, աշխատանքային անվտանգության և առողջության, էներգաարդյունավետության համակարգների ձեռնարկի մշակում:

Իրագործման եղանակը՝

- Ծրագիրը իրականացվում է այլ կազմակերպության ուժերով:

«Այլ ներդրումներ» ծրագրի շրջանակներում իրականացվող ենթածրագրեր

Ծրագրի նպատակը՝

- Ներդրումները ուղղված են ընկերության աշխատանքի բնականոն գործունեության ապահովմանը:

Ծրագրի նկարագրությունը՝

- Ընկերությունը միջոցներ է ներդնում կառավարման և տնտեսական ենթակառուցվածքների աշխատունակության պահպանման համար: Այդ ներդրումները հիմնականում ուղղված են շենք-շինությունների վերանորոգմանը, կահույքի և տնտեսական գույքի ձեռքբերմանը, ժամանակակից տրանսպորտային միջոցներով և հատուկ տեխնիկայով ընկերության տրանսպորտային և շինարարական ծառայությունների պարկի համալրմանը: Այս ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է վնասակար տարրեր պարունակող յուղերի ժամանակավոր պահեստի ստեղծումը, ինչպես նաև տրանսֆորմատորների տակ տեղադրվող և յուղի արտահոսքը արգելող տակդիրների ձեռքբերումը և տեղակայումը:

Իրագործման եղանակը՝

- Նախատեսվում է կատարել այլ կազմակերպության ուժերով՝ ադմինիստրատիվ շենքերի վերանորոգում, գույքի գնում և այլն:

Ստորև աղյուսակով ներկայացված է «Կառավարման միջազգային ստանդարտների և հաշվառման ավտոմատացված համակարգերի ներդրում» և «Այլ ներդրումներ» ծրագրերի շրջանակներում իրականացվող ենթածրագրերի ժամանակացույցը.

h/h	Ենթածրագրեր	Փաստացի 01.01.2016-30.06.2023	Պլան					Ընդամենը
			2023	2024	2025	2026	2027	
1	ISO ստանդարտների ներդրում	160	-	-	-	-	-	160
2	Հաշվառման և կառավարման ավտոմատացված համակարգերի ներդրում							
2.1	Ծրագրային ապահովում	329	2	1	2	10	13	357
2.2	Համակարգչային տեխնիկայի ձեռքբերում	1,125	15	6	11	69	84	1,310
3	Այլ ներդրումներ							
3.1	Վարչական շենքերի հիմնանորոգում	1,387	8	3	6	37	46	1,487

3.2	Մեքենա-մեխանիզմների ձեռքբերում	6,080	34	-	-	-	-	6,114
3.3	Բնապահպանության նորմերին ուղված ներդրումներ	805	15	6	11	68	84	989
3.4	GIS համակարգի ներդրում	-	15	6	11	69	-	101
3.5	Այլ գույքի ձեռքբերում	1,955	20	12	25	158	93	2,262
Ընդամենը		11,839	110	35	65	412	319	12,781

Ներդրումային գործունեության տեխնիկական աուդիտ

Հարկ է նշել, որ 2022թ.-ից Հանձնաժողովը նախաձեռնում է Թողարկողի ներդրումային գործունեության տարեկան աուդիտ, որի նպատակն է սպառողներին առաքվող էլեկտրաէներգիայի սակագնում ներդրումների (լրիվ կամ մասնակի) ներառման կամ մերժման նպատակով ստանալ անկախ մասնագիտական կազմակերպության օբյեկտիվ և հիմնավոր գնահատականները Ընկերության կողմից իրականացված ներդրումային ծրագրի և ընթացիկ տարում կատարված գնումների վերաբերյալ, որոնք տրվում են ներդրումների հավաստիության և հիմնավորվածության ստուգման առավել թիրախային մեթոդների և գործիքների կիրառմամբ:

2022թ.-ին Հանձնաժողովի կողմից հայտարարված մրցույթի արդյունքում Թողարկողի մասով հաղթող է ճանաչվել «ԲԴՕ Արմենիա» աուդիտորական կազմակերպությունը, որի հետ Հանձնաժողովը կնքել է համապատասխան պայմանագիր:

«ԲԴՕ Արմենիա» կազմակերպությունը՝ իրականացված տեխնիկական աուդիտի հիման վրա պատրաստել է ««ՀԷՑ» ՓԲԸ-ի 2021թ.-ի ներդրումային գործունեության (իրականացված կապիտալ ծախսերի) տեխնիկական աուդիտի արդյունքների վերաբերյալ» հաշվետվություն, ըստ որի 2021թ. Ընկերության ներդրումային ծրագրի տեխնիկական աուդիտի շրջանակներում վերջինիս կողմից բացահայտված թերությունների արժեքը կազմել է մոտ 711 մլն ՀՀ դրամ: Վերջինս էական ազդեցություն չունի Ընկերության ֆինանսական ցուցանիշների վրա:

Թողարկողի 2022թ.-ի ներդրումային գործունեության տեխնիկական աուդիտը նույնպես իրականացվելու է «ԲԴՕ Արմենիա» կազմակերպության կողմից:

3.4 Բիզնեսի նկարագիրը

3.4.1 Հիմնական գործունեությունը

Ընկերության հիմնական գործունեությունն է էլեկտրաէներգիայի գնումը, էլեկտրաէներգիայի կարգավորվող բաշխումը և էլեկտրաէներգիայի մատակարարումը սպառողներին:

Ընկերությունն էլեկտրաէներգիա է գնում անմիջական արտադրողներից ուղիղ պայմանագրերի միջոցով (ինչպես նաև լիցենզիայով սահմանված այլ հիմքերով) էներգահամակարգի կարգավար՝ էլեկտրաէներգիայի արտադրության ռեժիմները և փոխհոսքերը կառավարող «Էլեկտրաէներգետիկական համակարգի օպերատոր» ՓԲ ընկերության կողմից սահմանված փաստացի ծավալներով:

Ընկերության կողմից էլեկտրաէներգիա արտադրողներից գնվող էլեկտրաէներգիայի (հզորության) և սպառողներին վաճառվող էլեկտրաէներգիայի սակագները, բաշխման ծառայության մատուցման սակագները, ինչպես նաև էլեկտրական ցանցին միացման վճարները սահմանվում են Հաճախորդի կողմից:

Ստորև աղյուսակով ներկայացված է տեղեկատվություն Ընկերության կողմից գնված էլեկտրաէներգիայի մասին՝ արտահայտված միլիոն կիլովատ ժամով (այսուհետ՝ մլն կվտ կամ մլն կՎժ):

մլն կվտժ	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 I կիսամյակ
Էլեկտրաէներգիայի գնում	6,138	6,443	6,011	6,445	6,465	6,887	6,967	2,887
Կորուստ հաղորդող ցանցում ¹¹	96	102	103	87	99	92	13	-
Էլեկտրաէներգիայի մուտք բաշխիչ ցանցեր	6,040	6,339	5,908	6,358	6,366	6,795	6,954	2,887
Կորուստ հաղորդող ցանցում (%) ¹²	1.6%	1.6%	1.75%	1.37%	1.55%	1.36%	0.18%	-
Կորուստ բաշխիչ ցանցում	587	539	475	442	444	446	459	223
Էլեկտրաէներգիայի օգտակար առաքում	5,454	5,799	5,432	5,916	5,922	6,349	6,496	2,664
Կորուստ բաշխիչ ցանցում (%) ¹³	9.7%	8.5%	8.0%	7.0%	7.0%	6.6%	6.6%	7.7%

Ընկերությունը՝ կարճ ժամանակահատվածում էլեկտրաէներգիայի պահանջարկը բավարարելու համար իրականացնում է նաև արտադրական հզորության գնում: Ստորև ներկայացված է տեղեկատվություն գնված հզորության վերաբերյալ՝ արտահայտված միլիոն մեգավատով (այսուհետ՝ մլն մգվտ կամ մլն մՎտ):

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 I կիսամյակ
Հզորության գնում	19.74	23.41	23.08	22.61	22.49	21.22	13.75	28.25

¹¹ Շուկայի ազատականացման արդյունքում 2023թ.-ից սկսած հաղորդող ցանցում գնված էլեկտրաէներգիայի կորուստը հաշվի առնվում չի բաշխիչ ցանցեր մուտք գործած էլեկտրաէներգիայի ծավալում:

¹² Հաշվարկվում է որպես «Կորուստ հաղորդող ցանցում» և «Էլեկտրաէներգիայի մուտք բաշխիչ ցանցեր» ցուցանիշների հարաբերակցություն

¹³ Հաշվարկվում է որպես «Կորուստ բաշխիչ ցանցում» և «Էլեկտրաէներգիայի մուտք բաշխիչ ցանցեր» ցուցանիշների հարաբերակցություն

2022թ.-ին հզորության գնման ծավալի նվազումը հիմնականում պայմանավորված է էլեկտրաէներգետիկական շուկայի ազատականացման արդյունքում ազատ շուկա դուրս եկած էլեկտրաէներգիա արտադրող կայաններից գնվող էլեկտրաէներգիայի միադրույք սակագնի սահմանմամբ (նախկինում սահմանված էր երկդրույք՝ էլեկտրաէներգիայի և հզորության սակագին):

Ստորև աղյուսակով ներկայացված են էլեկտրաէներգիայի (մլն կՎտ) և հզորության (մլն մՎտ) գնման կառուցվածքը ըստ էներգաարտադրողների.

		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 I կիսամակ
«Հայկական ատոմային էլեկտրակայան» ՓԲԸ	էլ. էներգիա	2,195	2,411	1,898	2,029	2,552	1,853	2,631	933
	հզորություն	3.394	3.667	2.842	3.132	3.889	2.849	0.420	-
«Քոնթուր Գլոբալ Հիդրո Կասկադ» ՓԲԸ	էլ. էներգիա	982	935	896	984	538	932	733	293
	հզորություն	4.555	4.717	4.033	2.990	2.027	3.603	3.606	2.322
«Երևանի ՋԷԿ» ՓԲԸ	էլ. էներգիա	838	880	990	1,087	872	845	541	197
	հզորություն	2.519	2.495	2.164	2.593	2.441	2.567	0.234	23.683
«Երևանի ՋԷԿ» ՓԲԸ (հաշվեկշռման ծառայություն)	էլ. էներգիա	-	-	-	--	-	-	189	131
«Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա» ՓԲԸ	էլ. էներգիա	396	457	402	413	394	446	382	162
	հզորություն	4.607	4.222	4.481	4.585	4.727	4.694	0.272	0
«Հրազդանի էներգետիկ կազմակերպություն (ՀրազՋԷԿ)» ՓԲԸ	էլ. էներգիա	409	295	291	46	612	1,462	490	3
	հզորություն	4.668	4.670	4.669	4.669	4.669	6.931	4.370	0.377
«Գազպրոմ Արմենիա» ՓԲԸ	էլ. էներգիա	323	393	459	378	421	-	3	0
	հզորություն	-	3.638	4.896	4.643	4.733	0.440	2.939	0.440
«Արմփաուեր» ՓԲԸ	էլ. էներգիա	-	-	-	-	-	142	912	642
	հզորություն	-	-	-	-	-	0.133	1.912	1.430
«Էներջի Սփվիլայ» ՓԲԸ	էլ. էներգիա	9	179	-	5	-	287	96	-
Ներկրում	էլ. էներգիա	29	28	52	101	198	6	-	-
Այլ (փոքր կայաններ)	էլ. էներգիա	957	865	1,004	962	863	914	989	525

Ընկերության կողմից մատակարարված (2022թ.-ից սկսած՝ նաև շուկայի ազատականացված հատվածի սպառողներ բաշխված) էլեկտրաէներգիայի ծավալները (մլն կվտժ) ըստ

բնակչության, տնտեսության ոլորտների և սպառողների խմբերի ներկայացված են ստորև աղյուսակով.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 I կիսամակ
Բնակչություն	1,854	1,906	1,815	1,927	1,977	2,026	2,048	1,021
Բյուջետային կազմակերպություններ	225	234	212	216	194	208	216	115
Արդյունաբերություն	1,378	1,440	1,266	1,365	1,502	1,516	1,223	262
Տրանսպորտ	100	102	96	102	89	94	99	37
Ոռոգում	115	158	170	154	144	172	173	55
Խմելու ջուր	59	67	62	65	63	68	60	18
Այլ սպառողներ	1,699	1,867	1,789	2,067	1,932	2,244	2,315	1,178
Շուկայի ազատականացված հատվածի սպառողներ	-	-	-	-	-	-	341	519
Ընդամենը	5,430	5,774	5,410	5,895	5,901	6,328	6,475	3,205

Ստորև աղյուսակով ներկայացված է տեղեկատվություն բնակչության միջին ամսական սպառման (կվտժ) և վերջիններից էլեկտրաէներգիայի վճարների հավաքագրման (%) վերաբերյալ.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 I կիսամակ
Բնակչության միջին ամսական սպառումը	185	189	179	187	191	192	191	193
Վճարների հավաքագրում	100.23	101.30	100.19	99.97	99.91	100.10	100.10	99.95

3.4.1.1 **Լիցենզիաներ**

Ընկերությունն իր գործունեությունն իրականացնում է Բաշխման և Երաշխավորված մատակարարման լիցենզիաների հիման վրա:

	Լիցենզիա	Համար	Տրված է	Գործում է մինչև
1	Էլեկտրական էներգիայի (հզորության) բաշխման լիցենզիա	N°0092	30.08.2002թ.	անժամկետ
2	Էլեկտրական էներգիայի երաշխավորված մատակարարման լիցենզիա	ԼԷ N 0633	21.12.2018թ.	01.07.2025
3	Քաղաքաշինական փաստաթղթերի ինժեներական բաժինների մշակման (բացառությամբ կոնստրուկտորական մասի, ինչպես նաև շինարարության թույլտվություն չպահանջող	ՔՊԼ 17380	25.12.2019	անժամկետ

	Լիցենզիա	Համար	Տրված է	Գործում է մինչև
	աշխատանքների) գործունեության լիցենզիա			

Համաձայն այդ լիցենզիաների պայմանների Ընկերությանն արգելվում է զբաղվել էլեկտրական էներգիայի արտադրության, ինչպես նաև մատակարարման լիցենզավորվող գործունեությամբ (բացառությամբ էլեկտրաէներգիայի երաշխավորված մատակարարման): Ընկերությանը նաև չի կարող տրվել էլեկտրական էներգիայի մեծածախ առևտրի լիցենզիա:

Երաշխավորված մատակարարման լիցենզիայի գործողության ժամկետը երկարաձգելու անհրաժեշտության դեպքում Ընկերությունը Հանձնաժողովի կողմից սահմանված կարգով և ժամկետներում համապատասխան հայտ կներկայացնի Հանձնաժողով:

Բաշխման լիցենզիա

Ընկերությունը ՀՀ տարածքում իրականացնում է էլեկտրական էներգիայի (հզորության) բաշխման գործունեություն համաձայն Բաշխման լիցենզիայի՝ հետևյալ գործառույթներով.

- էլեկտրական էներգիայի (հզորության) բաշխում մեծածախ և մանրածախ շուկայի մասնակիցներին, այդ թվում՝ խոցելի սպառողներին,
- բաշխման ցանցի կարգավարում,
- բաշխման ցանցի կառուցում (վերակառուցում), բաշխման ցանցի սպասարկում, շահագործում, կառավարում, պահպանում, բարելավում՝ արդյունավետ, տնտեսապես հիմնավորված և համակարգված եղանակով՝ ապահովելու սպառողների անխափան էլեկտրամատակարարումը նվազագույն ծախսումներով երկարաժամկետ կտրվածքում,
- անձի նոր կամ վերակառուցված սպառման համակարգը կամ կայանը ոչ խտրական պայմաններով բաշխման ցանցին միացում,
- բաշխման ցանցին ցանկացած անձի ոչ խտրական մուտքի ապահովում՝ համաձայն Հանձնաժողովի հաստատած էլեկտրաէներգետիկական շուկայի առևտրային և ցանցային կանոնների (այսուհետ՝ Շուկայի կանոններ),
- էլեկտրական էներգիայի հաշվառում և հաշիվների ներկայացում՝ համաձայն Շուկայի կանոնների,
- Շուկայի կանոններով նախատեսված այլ գործառույթներ:

Ընկերությունն ունի Հայաստանի Հանրապետությունում սպառողներին էլեկտրական էներգիայի (հզորության) բաշխման, բաշխման ցանցի կարգավորման, բաշխման ցանցին միացման, ինչպես նաև բաշխման ցանցին մուտքի ապահովման բացառիկ իրավունք:

Հարկ է նշել, որ Բաշխման լիցենզիան հանդիսանում է Մասնավորեցման պայմանագրի մաս:

Երաշխավորված մատակարարման լիցենզիա

Ընկերությունը ՀՀ տարածքում իրականացնում է էլեկտրական էներգիայի երաշխավորված մատակարարման գործունեություն համաձայն Երաշխավորված մատակարարման լիցենզիայի՝ հետևյալ գործառույթներով.

- Հանձնաժողովի կողմից սահմանված սակագներով էլեկտրական էներգիայի մատակարարում բոլոր այն սպառողներին, որոնք չեն օգտվում այլ մատակարարի ծառայությունից, կամ որոնց ընտրած մատակարարի կողմից էլեկտրական էներգիայի մատակարարում չի իրականացվում՝ սպառողից անկախ պատճառներով,
- Հանձնաժողովի կողմից սահմանված սակագներով և կարգով էլեկտրական էներգիայի մատակարարում բոլոր խոցելի սպառողներին,
- պահանջարկի բավարարման նպատակով էլեկտրական էներգիայի (հզորության) գնում էլեկտրաէներգիայի գնման երաշխիք ունեցող արտադրող կայաններից՝ «էներգետիկայի մասին» ՀՀ օրենքով և պետություն-մասնավոր գործընկերություն գործարքներով սահմանված ժամկետներում, ծավալով և կարգով,
- սպառողների պահանջարկի բավարարման նպատակով էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայից էլեկտրական էներգիայի (հզորության) գնում՝ Շուկայի կանոններով սահմանված դեպքերում և կարգով,
- սպառողների պահանջարկի բավարարման նպատակով ինքնավար էներգաարտադրողներից էլեկտրական էներգիայի (հզորության) գնում՝ Շուկայի կանոններով սահմանված դեպքերում և կարգով,
- սպառողների պահանջարկի բավարարման նպատակով էլեկտրական էներգիայի (հզորության) ներկրում՝ Շուկայի կանոններով սահմանված դեպքերում և կարգով,
- էլեկտրական էներգիայի (հզորության) ավելցուկի վաճառք էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի մասնակիցներին՝ Շուկայի կանոններով սահմանված դեպքերում և կարգով,
- մատակարարված (վաճառված) էլեկտրական էներգիայի դիմաց գումարների գանձում՝ Շուկայի կանոնների համաձայն,
- Շուկայի կանոններով նախատեսված այլ գործառույթներ:

Ընկերությունն էլեկտրաէներգիայի բաշխման գործունեություն է իրականացնում՝ օգտագործելով իրեն պատկանող 0.38, 6(10), 35 և 110 կՎ լարման օդային և մալուխային էլեկտրահաղորդման գծերը, ենթակայանները և բաշխիչ կետերը: Ընկերությունը սպասարկում է ավելի քան 1 մլն սպառողի: Ընկերությանն են պատկանում ավելի քան 26 հազար կիլոմետր էլեկտրահաղորդման օդային գծեր, ավելի քան 9 հազար ենթակայան և տրանսֆորմատորային կետեր:

3.4.1.2 Հասույթ և EBITDA

Ընկերության հասույթը հիմնականում ձևավորվում է էլեկտրաէներգիայի վաճառքից: Հասույթի այլ աղբյուրները ներառում են էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքներից և էլեկտրաէներգիայի տեղափոխման ծառայություններից ստացվող եկամուտները:

մլն ՀՀ դրամ	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 I կիսամակ
Էլեկտրաէներգիայի վաճառք	192,743	189,999	180,147	192,776	191,102	214,697	239,945	101,307
Էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքներ	846	1,027	1,265	1,286	1,390	1,899	2,647	1,209
Էլեկտրաէներգիայի տեղափոխման ծառայություններ	-	-	-	-	-	-	861	1,500
Ընդամենը հասույթ	193,588	191,026	181,412	194,062	192,492	216,596	243,457	104,017

2022թ.-ի հասույթի աճի նախորդ տարվա նկատմամբ հիմնականում պայմանավորված է վաճառված էլեկտրաէներգիայի ծավալի մոտ 2.3% աճով և վաճառված էլեկտրաէներգիայի միջին սակագների մոտ 9.7% աճով:

Ստորև աղյուսակով ներկայացված է Ընկերության նախքան տոկոսների վճարումը, հարկումը, մաշվածության և ամորտիզացիայի մասհանումները ճշգրտված շահույթի¹⁴ (ասուիետ՝ EBITDA) դինամիկան.

մլն ՀՀ դրամ	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 I կիսամակ
EBITDA	41,036	28,282	26,298	29,511	26,318	37,144	35,861	13,315

3.4.1.3 Սակագնային քաղաքականություն

Թողարկողի ծառայությունների սակագները կարգավորվում են Հանձնաժողովի կողմից:

Համաձայն «Էներգետիկայի մասին» ՀՀ օրենքի սակագների ձևավորման սկզբունքներն են.

- լիցենզիայի պայմաններին համապատասխան լիցենզավորված գործունեություն իրականացնելու համար անհրաժեշտ՝ հիմնավորված շահագործման և պահպանման ծախսերի, հիմնական միջոցների մաշվածության և ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի փոխհատուցման ապահովումը.
- ողջամիտ շահույթի ստացման հնարավորության ապահովումը.
- հիմնավորված վարկերի սպասարկման ծախսերի ներառումը.
- սպառման ծավալով, պատվիրված հզորությամբ, տարվա եղանակով, օրվա ժամերով, միացման պայմաններով, ծառայությունների տեսակներով, ինչպես նաև խոցելի սպառողներ լինելու հանգամանքով պայմանավորված սակագների տարբերակումը.
- հիմնավորված և անհրաժեշտ ապահովագրական ծախսերի ներառումը.
- բնապահպանական նորմերն ապահովելու համար անհրաժեշտ՝ հիմնավորված ծախսերի ներառումը.

¹⁴ Հաշվարկը՝ համաձայն աուդիտի ենթարկված ֆինանսական հաշվետվությունների

- ՀՀ կառավարության կողմից հաստատված էներգետիկայի զարգացման ծրագրով նախատեսված էներգատեղակայանքների կոնսերվացման և պահպանման ծախսերի ներառումը
- օգտագործված միջուկային վառելիքի պահպանման անհրաժեշտ ծախսերի և ատոմակայանը շահագործումից հանելու հիմնադրամին անհրաժեշտ հատկացումների ապահովումը.
- հիմնավորված տեխնիկական և առևտրային կորուստների ներառումը.
- օրենսդրությամբ նախատեսված հիմնավորված և անհրաժեշտ այլ ծախսերի ներառումը.
- ՀՀ օրենսդրությամբ կամ հանձնաժողովի նախաձեռնությամբ լիցենզիայում կատարված փոփոխությունների հետևանքով լիցենզավորված անձի կրած հիմնավորված լրացուցիչ ծախսերի կամ ստացած լրացուցիչ օգուտների ներառումը սակագնում.
- լիցենզավորված գործունեության համար սահմանվող սակագներում տնտեսական այլ գործունեության ծախսերը չներառելը:

Էլեկտրաէներգիայի բաշխման ծառայության սակագները սահմանվում են (հաշվարկվում են) Հանձնաժողովի 2022թ.-ի թվականի նոյեմբերի 29-ի №520-Ն որոշմամբ հաստատված մեթոդիկայի¹⁵ և Բաշխման լիցենզիայի պայմանների համաձայն:

Սպառողներին վաճառվող էլեկտրաէներգիայի սակագները սահմանվում են (հաշվարկվում են) Հանձնաժողովի 2022թ.-ի թվականի նոյեմբերի 29-ի №520-Ն որոշմամբ հաստատված մեթոդիկայի և Երաշխավորված մատակարարման լիցենզիայի պայմանների համաձայն:

Էլեկտրական էներգիայի գործող սակագների բաղադրիչները սահմանված են Բաշխման և Երաշխավորված մատակարարման լիցենզիայի պայմաններում:

Սակագները կարող են փոփոխվել ոչ հաճախ քան կիսամյակը մեկ անգամ:

Սակագների ձևավորման փաստացի գործընթացը տեղի է ունենում յուրաքանչյուր տարի և բաղկացած է մի քանի փուլից: Առաջին փուլում Հանձնաժողովն շուկայի մասնակիցներից ստացված տեղեկատվության հիման վրա տարվա կտրվածքով կազմում է Հայաստանում էլեկտրաէներգիայի սպառման կանխատեսում (կվտժ), այդ թվում՝ ըստ առանձին լարումների (220 և 380 Վ, 6, 10, 35 և 110 կՎ) և սպառման ժամանակի (գիշերային և ցերեկային): Արդյունքում, ՀԾԿՀ-ում ձևավորվում է էլեկտրաէներգիայի սպառման կանխատեսում յուրաքանչյուր հաստատված սակագնով, էլեկտրաէներգիայի սպառման միջին կշռության սակագնով և Հայաստանի ներքին շուկայում էլեկտրաէներգիայի սպառումից «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲ ընկերության ընդհանուր հասույթի մասով՝ դրամական չափման միավորով:

¹⁵ <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=171145>

Համաձայն լիցենզավորված անձի անհրաժեշտ հասույթի և սակագնային մարժայի հաշվարկման մեթոդաբանության՝ Թողարկողի հաշվարկային տարվա անհրաժեշտ հասույթը հաշվարկվում է որպես ներքոնշյալ հոդվածների հանրագումար՝ նվազեցնելով այլ եկամուտները.

1. գնված էլեկտրաէներգիայի արժեք (ներառյալ տեխնոլոգիական անխուսափելի կորուստների արժեքից),
2. լիցենզավորված գործունեության իրականացման համար անհրաժեշտ շահագործման և պահպանման ծախսեր,
3. ներդրումային ծախսեր.
 - հիմնական միջոցների մաշվածություն և ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիա,
 - լիցենզավորված գործունեության իրականացման համար ներգրավված զուտ ակտիվների դիմաց թույլատրելի շահույթի մեծություն (զուտ ակտիվների շահութաբերության նորման հաստատված է 12% (<< դրամի դեպքում) և 10% (արտարժույթի դեպքում)),
4. անհուսալի դեբիտորական պարտքերի մեծություն,
5. էներգետիկ բալանսի շեղման փոխհատուցման գումար.
 - լիցենզավորված անձի անհրաժեշտ հասույթի և գնված էլեկտրական էներգիայի արժեքի տարբերության փաստացի և հաշվարկային մեծությունների շեղման արդյունքում ձևավորված փոխհատուցման ենթակա գումար:

Համաձայն անհրաժեշտ հասույթի հաշվարկման մեթոդիկաների, սակագնի հաշվարկներում սահմանվում են էլեկտրական էներգիայի բաշխման ցանցում առաջացող կորուստների և սեփական կարիքների համար օգտագործվող էլեկտրական էներգիայի, աշխատավարձերի գծով ծախսերի, նյութական և նորոգման ծախսերի, շահագործման և պահպանման ծախսերի և անհուսալի դեբիտորական պարտքերի չափերը/մեծությունները: Անհրաժեշտ հասույթի հաշվարկման մեթոդիկաներում սահմանվում են նաև ներդրումային բաղադրիչները, մասնավորապես՝ մաշվածության, շահույթի և փոխհատուցման ենթակա գումարների մեծությունները: Այսպիսով, Ընկերության շահութաբերությունը մեծապես կախված է Ընկերության կողմից կատարված ներդրումներից:

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ Ընկերության ֆինանսական հոսքերը կապված են անհրաժեշտ հասույթի և սակագնային մարժայի հետ, իսկ վերջինս կանոնակարգված է Հանձնաժողովի որոշմամբ սահմանված մեթոդիկայով և լիցենզիաների պայմաններով, Ընկերության ղեկավարության գնահատմամբ վերջինիս ֆինանսական արդյունքները բացասական փոփոխությունների ենթարկվելու միտումներ չունեն:

Ստորև ներկայացված են Ընկերության անհրաժեշտ հասույթի և գնված էլեկտրական էներգիայի ինքնարժեքի տարբերության (այսուհետ՝ Մարժա) փաստացի և հաշվարկային (հաստատված Հանձնաժողովի կողմից) մեծությունների համեմատականը.

մին ՀՀ դրամ	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Փաստացի Մարժա ¹⁶	67,965	56,022	51,978	55,023	50,928	64,853	60,506
Հաշվարկային Մարժա ¹⁷	48,581	49,035	48,796	47,023	51,008	60,532	59,023

3.4.2 Հիմնական շուկաները

Ընկերությունը գործունեություն է ծավալում ՀՀ էլեկտրաէներգետիկական շուկայում:

Էլեկտրաէներգիայի (իզորության) առևտուրն իրականացվում է էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ և մանրածախ շուկաներում՝ կնքված պայմանագրերի հիման վրա:

Էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկային մասնակցում են էլեկտրական էներգիայի (իզորության) արտադրության, մեծածախ առևտրի, մատակարարման, երաշխավորված մատակարարման, հաղորդման, բաշխման լիցենզիա ունեցող անձինք, ինչպես նաև միկրոէներգաարտադրողները և որակավորված սպառողները:

Էլեկտրաէներգետիկական մանրածախ շուկային մասնակցում են էլեկտրական էներգիայի (իզորության) մատակարարման, երաշխավորված մատակարարման լիցենզիա ունեցող անձինք, ինքնավար էներգաարտադրողները և սպառողները (բացառությամբ որակավորված սպառողների):

Համաձայն Հանձնաժողովի կողմից հրապարակված տեղեկատվության 2023թ.-ի հունվարի 1-ի դրությամբ էլեկտրական էներգիայի արտադրության լիցենզիա ստացած ընկերությունների թիվը գերազանցում է 300-ը:

Ստորև աղյուսակով ներկայացված են հիմնական (խոշորագույն) էներգաարտադրողների մասին տեղեկատվությունը.

Ընկերության անվանումը	Կայան	Կայանի տեսակ	Դրվածքային իզորություն
«Հայկական ատոմային էլեկտրակայան» ՓԲԸ	Հայկական ատոմային էլեկտրակայան	Ատոմային էլեկտրակայան	407.5 մվտ
«Քոնթրոլ Գլոբալ Հիդրո Կասկադ» ՓԲԸ	Որոտանի հիդրոկասկադ	Հիդրոէլեկտրակայան	404.2 մվտ

¹⁶ Հաշվարկված է Ընկերության աուդիտի ենթարկված ֆինանսական հաշվետվությունների հիման վրա՝ որպես հասույթի և ինքնարժեքի տարբերություն: Հասույթի հաշվարկում ներառված են էլեկտրաէներգիայի վաճառքից հասույթը և էլեկտրաէներգիայի տեղափոխման ծառայությունից ստացված հասույթը: Էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքների դիմաց հասույթը, ինչպես նաև՝ «Սեվանա լճի էկոհամակարգի վերականգնման, պահպանման, վերարտադրման եվ օգտագործման միջոցառումների տարեկան ու համալիր ծրագրերը հաստատելու մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն Ընկերության նկատմամբ հաշվարկվող լրացուցիչ հասույթը ներառված չեն հասույթի հաշվարկում: Ինքնարժեքի հաշվարկում ներառված են գնված էլեկտրաէներգիայի (իզորության) դիմաց վճարները, ինչպես նաև էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայության վճարները:

¹⁷ Հաշվարկային Մարժան հաշվարկվում է տվյալ տարվա փետրվարի 1-ից մինչև հաջորդ տարվա հունվարի 31-ը:

«Երևանի ԶԷԿ» ՓԲԸ	Երևանի համակցված շոգեգազային ցիկլով աշխատող էներգաբլոկ 1	Ջերմաէլեկտրակայան	228.6 մվտ
«Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա» ՓԲԸ	Սևան-Հրազդան հիդրոէլեկտրակայան	Հիդրոէլեկտրակայան	561.4 մվտ
«Հրազդանի էներգետիկ կազմակերպություն (ՀրազԶԷԿ)» ՓԲԸ	Հրազդանի ջերմային էլեկտրակայան	Ջերմաէլեկտրակայան	410 մվտ
«Գազպրոմ Արմենիա» ՓԲԸ	Շոգեգազային ցիկլով աշխատող «Հրազդան-5» էներգաբլոկ	Ջերմաէլեկտրակայան	467 մվտ
«Արմփաուեր» ՓԲԸ	Երևանի համակցված շոգեգազային ցիկլով աշխատող էներգաբլոկ 2	Ջերմաէլեկտրակայան	254 մվտ

Էներգաարտադրողների կողմից երաշխավորված մատակարարին՝ ՀԷՑ-ին վաճառվող էլեկտրական էներգիայի (հզորության) սակագները կարգավորվում/սահմանվում են Հանձնաժողովի կողմից:

Ստորև ներկայացված են ՀՀ-ում արտադրված էլեկտրաէներգիայի մասին տվյալները (մլն կվտժ)։

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 I կիսամյակ
Արտադրված էլեկտրաէներգիա	7,315	7,763	7,777	7,632	7,723	7,675	8,908	4,270

Համաձայն Հանձնաժողովի կողմից հրապարակված տեղեկատվության 2023թ.-ի հունվարի 1-ի դրությամբ թվով 7 ընկերություն ստացել է էլեկտրական էներգիայի մեծածախ առևտրի լիցենզիա:

Էլեկտրական էներգիայի մեծածախ առևտրի լիցենզիա ունեցող անձին տրվում է Շուկայի կանոններով սահմանված դեպքերում և կարգով չկարգավորվող գներով էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի մասնակիցներից էլեկտրական էներգիա գնելու, էլեկտրական էներգիա ներկրելու, մեծածախ շուկայում այն վաճառելու և արտահանելու իրավունք: Էլեկտրական էներգիան կարող է արտահանվել միայն ներքին սպառման պահանջարկի բավարարումից հետո, որը հաստատում է էլեկտրաէներգետիկական շուկայի օպերատորը:

Համաձայն Հանձնաժողովի կողմից հրապարակված տեղեկատվության 2023թ.-ի հունվարի 1-ի դրությամբ թվով 14 ընկերություն ստացել է էլեկտրական էներգիայի մատակարարման լիցենզիա:

Էլեկտրական էներգիայի մատակարարման լիցենզիա ունեցող անձն ունի Շուկայի կանոններով սահմանված դեպքերում և կարգով էլեկտրական էներգիա (հզորություն) մեծածախ շուկայում գնելու և (կամ) ներկրելու իրավունք, և պարտավոր է լիցենզիայի պայմաններին ու կնքված

պայմանագրերին համապատասխան՝ այն վաճառել իր հետ մատակարարման պայմանագիր կնքած սպառողներին, իսկ ավելցուկը՝ էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի մասնակիցներին:

Էլեկտրական էներգիայի մատակարարման լիցենզիաները սկսվել են տրամադրվել 2018թ.-ից՝ շուկայի ազատականացման արդյունքում: Առաջին մատակարարման լիցենզիան տրամադրվել է 2021թ.-ին:

Որակավորված սպառողը, Շուկայի կանոնների համաձայն, ունի էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայում էլեկտրական էներգիա (իզոբություն) գնելու և (կամ) ներկրելու և դրա ավելցուկը էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի մասնակիցներին վաճառելու իրավունք: Որակավորված սպառող կարող է համարվել էլեկտրական էներգիայի սպառման պահանջարկ ունեցող իրավաբանական անձը կամ իրավաբանական անձի կարգավիճակ չունեցող կազմակերպությունը, որը միացած է 110 կՎ, 35 կՎ, 6(10) կՎ լարմամբ բաշխման ցանցին և բավարարում է Հանձնաժողովի կողմից սահմանված կանոններին:

Էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ և մանրածախ շուկայի առևտրի մասնակիցներին ծառայություններ են մատուցում էլեկտրաէներգետիկական համակարգի օպերատորը, էլեկտրաէներգետիկական շուկայի օպերատորը, էլեկտրական էներգիայի (իզոբության) հաղորդման լիցենզիա ունեցող անձը, էլեկտրական էներգիայի բաշխման լիցենզիա ունեցող անձը, ինչպես նաև հաշվեկշռման ծառայության մատուցման իրավունք ստացած՝ արտադրության լիցենզիա ունեցող անձը: Վերջիններիս մասին տեղեկատվությունը (բացառությամբ բաշխման լիցենզիա ունեցող անձի) ներկայացված է ստորև աղյուսակով.

Ընկերության անվանումը	Գործունեության տեսակը	Հիմնական գործառնությունները
«Էլեկտրաէներգետիկական համակարգի օպերատոր» ՓԲԸ	Էլեկտրաէներգետիկական համակարգի օպերատոր	- Էլեկտրաէներգետիկական համակարգում կարճաժամկետ պլանավորում և կարգավարում. - Էլեկտրաէներգետիկական համակարգի օպերատիվ կառավարում. - Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ցանցի զարգացման պլանավորում. - տարածաշրջանային էլեկտրաէներգետիկական համակարգերի հետ ՀՀ էլեկտրաէներգետիկական համակարգի զուգահեռ աշխատանքի ապահովում
«Հաշվարկային կենտրոն» ՓԲԸ	Էլեկտրաէներգետիկական շուկայի օպերատոր	- Էլեկտրաէներգետիկական շուկայի գործունեության կազմակերպում. - Էլեկտրաէներգետիկական շուկայի մասնակիցների հաշվառում. - Էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի մասնակիցների միջև կնքված պայմանագրերի, էլեկտրական էներգիայի (իզոբության) ներկրում կամ արտահանում նախատեսող պայմանագրերի հաշվառման վարում
«Բարձրավոլտ էլեկտրացանցեր» ՓԲԸ	Էլեկտրական էներգիայի հաղորդում	- Էլեկտրական էներգիայի (իզոբության) հաղորդման ծառայություն իրականացում, - Էլեկտրական էներգիայի հաղորդման ցանցի կառուցում (վերակառուցում)
«Երևանի ԶԷԿ» ՓԲԸ	Հաշվեկշռման ծառայության մատուցում	- հաշվեկշռման շուկայում հաշվեկշռող էլեկտրական էներգիայի առևտուր,

		- էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի այլ հատվածներում էլեկտրական էներգիայի (հզորության) գնում և վաճառք, - էլեկտրական էներգիայի արտահանում և ներկրում,
--	--	--

Վերոնշյալ ընկերությունների բաժնետոմսերը պատկանում են Հայաստանի Հանրապետությանը:

Էլեկտրաէներգետիկական շուկայում չեն կարգավորվում՝

- մատակարարի կողմից սպառողներին վաճառվող էլեկտրական էներգիայի (հզորության) գները (բացառությամբ էլեկտրաէներգիայի մատակարարման երաշխավորված ծառայության),
- մեծածախ առևտրի լիցենզիա ունեցող անձի կողմից գնվող և վաճառվող (ներառյալ՝ ներկրվող և արտահանվող) էլեկտրական էներգիայի գները,
- էլեկտրական էներգիայի (հզորության) արտադրության լիցենզիա ունեցող անձի կողմից ներքին շուկայի պահանջարկը բավարարվելուց հետո վաճառվող էլեկտրական էներգիայի (հզորության) գները:

Էլեկտրաէներգետիկական շուկայի ազատականացում

2018թ.-ի հուլիսի 1-ից ուժի մեջ մտած «Էներգետիկայի մասին» օրենքի փոփոխություններով ամրագրվեցին էլեկտրաէներգետիկական շուկայի աստիճանական ազատականացման, նոր մոդելին անցման օրենսդրական հիմքերը՝ նախատեսելով շուկայի չկարգավորվող հատվածում մրցակցային մեխանիզմների ներդրում, նոր մասնակիցների անխոչընդոտ մուտքի ապահովում շուկա, տարածաշրջանային առևտրի խթանում և արդյունքում՝ առավել էժան էլեկտրական էներգիայի ներկրման հնարավորությունների ստեղծում:

Մինչ շուկայի նոր մոդելին անցում կատարելը էլեկտրաէներգետիկական շուկայի մոդելը հենվել է միակ գնորդ-վաճառող շուկայի մոդելի վրա, որի արդյունքում էլեկտրաէներգիայի բաշխման լիցենզիա ունեցող անձին է միայն վերապահված եղել էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայում արտադրողներից էլեկտրաէներգիա գնելու եւ այն սպառողներին վաճառելու իրավունքը: Ընդ որում, շուկան ինչպես մեծածախ այնպես էլ մանրածախ հատվածում ամբողջությամբ ենթակա է եղել կարգավորման, կարգավորման է ենթակա եղել նաեւ էլեկտրաէներգիայի ներկրումը եւ արտահանումը:

Հանձնաժողովի 2019թ.-ի դեկտեմբերի 25-ի N516-Ն և N518-Ն որոշումներով հաստատվեցին ՀՀ էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի առևտրային կանոնները և մեծածախ շուկայի պայմանագրի օրինակելի ձևը, որոնցով ստեղծվեցին էլեկտրաէներգետիկական շուկայի ազատականացման և մրցակցային շուկայի բաղադրիչների ներդրման համապատասխան իրավական և տնտեսական նախադրյալները, հստակեցվեցին մեծածախ շուկայի առևտրային հարաբերությունները:

2022 թվականի հունվարի 5-ի ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի նիստում քննարկվել և ընդունվել են հանձնաժողովի 25.12.2019 թվականի թիվ 516-Ն, 519-Ն, 359-Ն և 523-Ն որոշումներով հաստատված՝ ՀՀ էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ և մանրածախ շուկայի առևտրային և ցանցային կանոններում, ինչպես նաև էլեկտրաէներգետիկական շուկայի պայմանագրերի օրինակելի ձևերում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին որոշումների նախագծերը, որոնցով ամրագրված կարգավորումների համաձայն 2022 թվականի փետրվարի 1-ից ՀՀ աստիճանական անցում է կատարում էլեկտրաէներգետիկական շուկայի նոր մոդելին:

Շուկայի ազատականացման արդյունքում մասնավորապես.

- առանձնացվեցին բաշխման եւ մատակարարման գործառույթները, որի արդյունքում շուկայում գործում են երաշխավորված մատակարարից զատ այլ մատակարարներ՝ յուրաքանչյուրը որպես լիցենզավորված կազմակերպություն: Միևնույն ժամանակ շուկայում գործում է երաշխավորված մատակարարը, որը ծառայություններ է մատուցում կարգավորվող գներով, ինչը սպառողներին հնարավորություն է տալիս ընտրություն կատարել ինչպես մատակարարների միջև, այնպես էլ շուկայի կարգավորվող ու չկարգավորվող հատվածում էլեկտրաէներգիա գնելու հարցում: Ընդ որում որակավորված սպառողներն իրավունք ունեն էլեկտրաէներգիա գնելու էլեկտրաէներգիա արտադրողներից՝ ուղիղ պայմանագրերի միջոցով,
- սահմանվեց նոր՝ էլեկտրաէներգիայի մեծածախ առևտրի լիցենզիա,
- ավելացավ մեծածախ շուկայում գործունեություն իրականացնող լիցենզավորված անձանց քանակը:

2023թ.-ի փետրվարի 1-ից այն սպառողները, որոնք անմիջապես միացված են հաղորդման ցանցին կամ արտադրողին, ինչպես նաև 110 կՎ և բարձր լարման բոլոր այն սպառողները, որոնք նախորդ օրացուցային տարում ունեցել են 1 մլն կՎտժ և ավել սպառում, պարտավոր են ստանալ որակավորված սպառողի կարգավիճակ կամ ընտրել շուկայում գործող այլ մատակարար: Հակառակ դեպքում այդ սպառողները սպառած էլեկտրաէներգիայի համար երաշխավորված մատակարարին՝ ՀԷՑ-ին, վճարում են Հանձնաժողովի սահմանած սակագնով:

2024թ.-ի փետրվարից ազատ շուկային պարտադիր պիտի միանան 35 կՎ լարման այն սպառողները, որոնք նախորդ օրացուցային տարում ունեցել են 1 մլն կՎտժ և ավելի սպառում, իսկ 2025 թ.-ի փետրվարից՝ 6 (10) կՎ լարման այն սպառողները, որոնք նախորդ օրացուցային տարում ունեցել են 1 մլն կՎտժ և ավելի սպառում, ինչպես նաև մնացած բոլոր այն սպառողները, որոնք անկախ լարման մակարդակից տարեկան ունեցել են 1 մլն կՎտժ և ավել սպառում:

Մեծածախ շուկայի սպառողը կարող է.

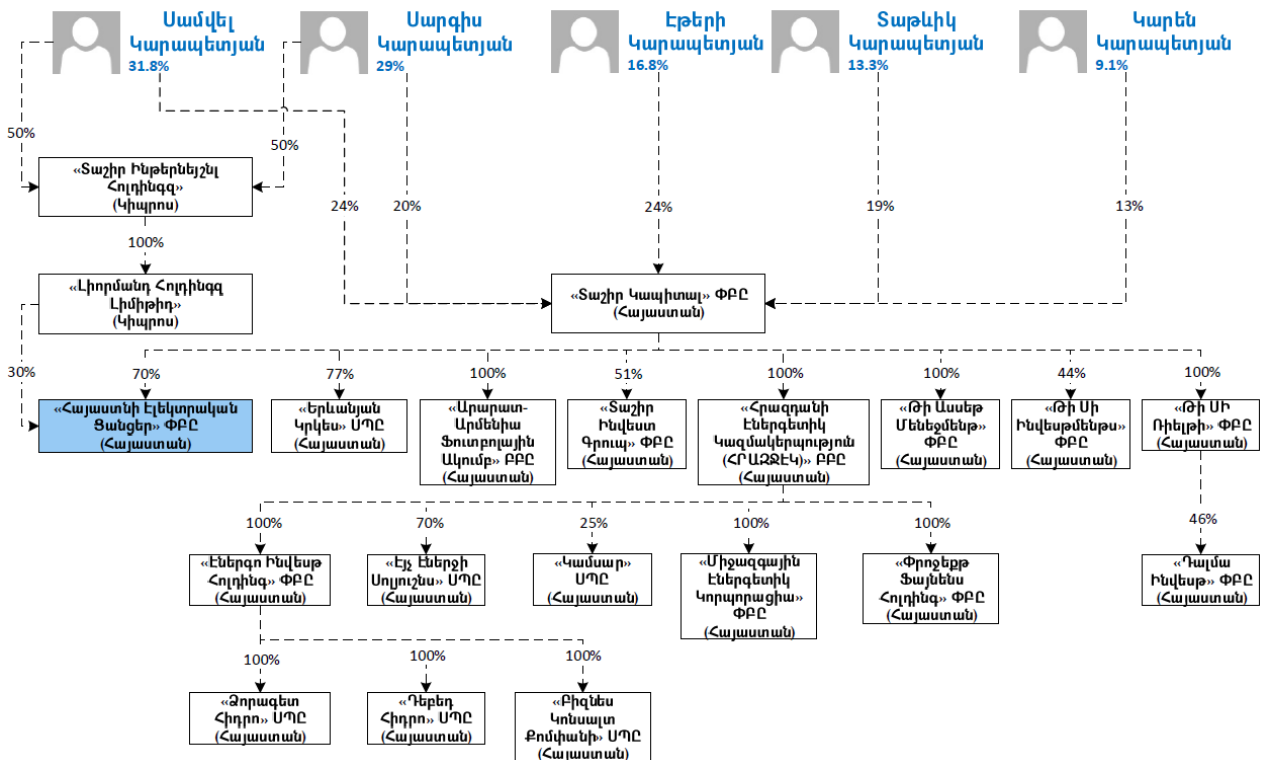
- հանդես գալ որպես որակավորված սպառող և էլեկտրաէներգիա գնել անմիջապես արտադրողից, կամ
- էլեկտրաէներգիա գնել մատակարարից՝ պայմանագիր կնքելով մատակարարման լիցենզիա ունեցող անձնանցից որևէ մեկի հետ որոշակի ժամանակային կտրվածքով:

3.4.3 Մրցակցային դիրք

Ընկերությունն ունի բնական մենաշնորհի էլեկտրաէներգիայի բաշխման և երաշխավորված մատակարարման գործունեության ոլորտներում:

3.5 Թողարկողի կառուցվածքը

3.5.1 Խմբի կառուցվածքը

Ընկերության բաժնետերերն են «Լիորմանդ Հոլդինգ Լիմիթիդ» և «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ ընկերությունները:

Ընկերության իրական շահառուներն են Սամվել Կարապետյանը (31.8%), Սարգիս Կարապետյանը (29%), Էթերի Կարապետյանը (16.8%), Տաթևիկ Կարապետյանը (13.3%) և Կարեն Կարապետյանը (9.1%):

«Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ հոլդինգային ընկերությունը ուղղակիորեն և անուղղակիորեն մասնակցություն ունի ՀՀ էլեկտրաէներգետիկական ոլորտի մի շարք ընկերություններում:

3.5.1.1 «ՀրազՋԷԿ» ԲԲԸ

«Հրազդանի էներգետիկ կազմակերպություն (ՀրազՋԷԿ)» ԲԲԸ հիմնադրվել է ՌԴ դաշնային գույքի կառավարման դաշնային գործակալության 2004թ. սեպտեմբերի 1-ի No 291-Ո կարգադրության համապատասխան: «ՀրազՋԷԿ» ԲԲԸ-ն ստեղծվել է Հայաստանի պետական պարտքի մարման դիմաց Ռուսաստանի Դաշնությանը որպես սեփականություն փոխանցված

Հրազդանի ջերմային էլեկտրակայանի գույքային համալիրը ընկերության կանոնադրական կապիտալին ներդնելու միջոցով:

2004թ. նոյեմբերի 8-ին ընկերությանը տրամադրվել է էլեկտրաէներգիայի արտադրության լիցենզիա N 0145:

2017թ. մարտի 29-ի հերթական նիստում Հանձնաժողովը կայացրել է որոշում, որի հիման վրա «Հրազդանի էներգետիկ կազմակերպություն (ՀրազԶԷԿ)» ԲԲԸ 100 տոկոս բաժնետոմսերը վաճառվել են «Տաշիր Կապիտալ» փակ բաժնետիրական ընկերությանը:

«ՀրազԶԷԿ» ԲԲԸ մասին առավել մանրամասն տեղեկատվություն ներկայացված է վերջինիս պաշտոնական ինտերնետային կայքում՝ www.raztes.am:

3.5.1.2 **«Էներգո Ինվեստ հոլդինգ» ՓԲԸ**

Ընկերությունը հիմնադրվել է 2015թ.-ին: «Էներգո Ինվեստ հոլդինգ»-ն իրականացնում է հոլդինգային գործունեություն:

Ընկերության ակտիվներում է «Վահան» հիդրոէլեկտրակայանը (ՀԷԿ):

«Վահան» ՀԷԿ-ը օգտագործում է Գետիկ գետի Կարատուպրակ վտակի հիդրոէներգետիկ ներուժը: Կայանը շահագործման է հանձնվել 2012թ.-ին: Կայանի դրվածքային հզորությունը կազմում է 1,300 կվտ:

3.5.1.3 **«ԷյՋ Էներջի Սոլյուշն» ՍՊԸ**

Ընկերությունը զբաղվում է էլեկտրաէներգիայի և գոլորշու արտադրությամբ, էներգետիկ նշանակության ապրանքների ներմուծմամբ և վաճառքով:

3.5.1.4 **«Կամսար» ՍՊԸ**

«Կամսար» ՍՊԸ-ն իրականացնում է «Կամսար» հյուրանոցային համալիրի և ուսումնական կենտրոնի կառուցումը:

Էներգետիկ ոլորտի ձեռնարկությունների համար որակավորված ճարտարագետների և միջին օղակի տեխնիկական մասնագետներ պատրաստող ուսումնական կենտրոնը տեղակայվելու է Ծաղկաձորում կառուցվող հյուրանոցային համալիրում:

Որպես կրթական, նորարարության և հետազոտության առաջադեմ փորձի կենտրոն այն նպաստելու է ՀՀ էներգետիկ ոլորտի հետագա զարգացմանը մանրակրկիտ մշակված ուսումնական ծրագրերի միջոցով: Այն փոխակերպող ազդեցություն կունենա ուսումնառուների մտավոր կարողությունների վրա գլոբալ աշխարհի մարտահրավերներին հաջողությամբ դիմակայելու համար:

3.5.1.5 «Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա» ՓԲԸ

«Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա (ՄԷԿ)» ՓԲԸ գրանցվել է Հայաստանի Հանրապետությունում 2003թ մայիսի 8-ին: ՀՀ կառավարության 2003 թվականի մարտի 20-ի «Հայկական ատոմային էլեկտրակայան» ՓԲԸ միջուկային վառելիքի գծով պարտավորությունների մարման մասին թիվ 405Ա և ՀՀ կառավարության 2003 թվականի մայիսի 29-ի «ՀՀ կառավարության 2003 թվականի մարտի 20-ի թիվ 405Ա որոշման մեջ փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» թիվ 660Ա որոշումների հիման վրա 2003 թվականի հուլիսի 17-ին «Սևան-Հրազդանյան կասկադ» և «Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա» ՓԲԸ-ի միջև կնքվել է առավելագույն պայմանագիր, համաձայն որի «Սևան-Հրազդանյան կասկադ» ՓԲ ընկերության գույքը սեփականության իրավունքով փոխանցվել է «Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա» ՓԲԸ-ին:

2003թ.-ի սեպտեմբերի 1-ին ՀՀ Հասարակական ծառայությունների վերահսկման հանձնաժողովը տրամադրեց էլեկտրաէներգիայի արտադրության N 0108 լիցենզիան: Կազմակերպությունը իրականացնում է Սևան-Հրազդան կասկադի վերականգնման և տեխնիկական արդիականացման քաղաքականություն:

Այդպիսով «Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա» ՓԲԸ-ն դարձել է «Ինտեր ՌԱՕ ԵԷՍ» ռուսաստանյան ընկերությանը պատկանող առաջին արտադրող ընկերությունը Հայաստանում:

2011թ.-ի մարտի 24-ին «ՌուսՀիդրո» ԲԲԸ ռուսաստանյան ընկերությունը ձեռք է բերել «ՄԷԿ» ՓԲԸ բաժնետոմսերը:

2020 թվականին «ՄԷԿ» ՓԲԸ բաժնետոմսերն ամբողջությամբ ձեռք են բերվել Տաշիր ընկերությունների խմբին պատկանող «Հրազդանի էներգետիկ կազմակերպություն (ՀրազԶԷԿ)» ԲԲԸ կողմից:

«ՄԷԿ» ԲԲԸ մասին առավել մանրամասն տեղեկատվություն ներկայացված է վերջինիս պաշտոնական ինտերնետային կայքում՝ www.mek.am:

3.5.1.6 «Դեբեդ Հիդրո» ՍՊԸ

«Դեբեդ Հիդրո» ՍՊԸ-ն հիմնադրվել է 06.02.2017թ.-ին՝ «Շնող» ՀԷԿ-ի նախագծման և կառուցման նպատակով:

3.5.1.7 «Ձորագետ հիդրո» ՍՊԸ

«Ձորագետ Հիդրո» ՍՊԸ-ին տրամադրվել է լիցենզիա 20.12.2010թ.-ին իսկ լիցենզիայի համարն է 384: Ընկերությունը շահագործում է Ձորագետի ՀԷԿ-ը: ՀԷԿ-ը կարգավորվում է քնական ջրահոսքով, իսկ ջրադրյուրը Ձորագետ գետն է:

1927թ.-ին սկսվեց Ձորագետի ՀԷԿ-ի շինարարությունը: Ձորագետ ՀԷԿ-ի 7,400 կվտ հզորությամբ առաջին միացքը շահագործման հանձնվեց 1932թ., մեկ տարի անց կայանն աշխատում էր լրիվ սահմանված՝ 22,320կվտ հզորությամբ, ըստ ջրի քանակի՝ տարեկան միջին 14,920 կվտ հզորությամբ:

Ներկայում ՀԷԿ-ի հզորությունը հասցվել է 26,400 կվտ-ի, իսկ միջին տարեկան օգտակար առաքումը 77.04 մլն կվտժ:

3.6 Թողարկողի հիմնական միջոցները

Հիմնական միջոցներն առ 30/06/23թ.	Զուտ հաշվեկշռային արժեքը (հազար ՀՀ դրամ)
Հող, շենքեր և շինություններ	12 691 946
Փոխադրող հարմարանքներ	93 809 592
Սարքավորումներ	109 771 414
Անավարտ շինարարություն	10 002 279
Այլ ակտիվներ	8 909 405
Ընդամենը	235,184,636

2023թ.-ի հունիսի 30-ի դրությամբ Ընկերության՝ 7.634.374.729 ՀՀ դրամ արժողությամբ հիմնական միջոցները գրավադրված են Ընկերության ՀՀ կառավարությունից ստացված վարկերի դիմաց:

Ընկերությունը իր գործունեությունն իրականացնելու համար վարձակալում է էլեկտրական ենթակայանների համար հողատարածք, գրասենյակային շենքեր, տրանսպորտային միջոցներ և սարքավորումներ: 2023թ.-ի հունիսի 30-ի դրությամբ Ընկերության վարձակալած գույքի (օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվների) հաշվեկշռային արժեքը կազմել է 1.94 մլրդ ՀՀ դրամ:

Թողարկողը գործում է էներգետիկայի ոլորտում, որը պահանջում է էական ծավալի շարունակական կապիտալ ներդրումներ՝ ծառայությունների որակը բարձրացնելու, անխափան մատակարարում ապահովելու, նոր տեխնոլոգիաներ ներդնելու և կիրառելու, ինչպես նաև բաշխման ցանցը ընդլայնելու համար: Ընկերությունը նախատեսում է ֆինանսավորել հիմնական միջոցների ձեռքբերումն ինչպես փոխառու միջոցներով, այնպես էլ սեփական միջոցներով:

3.7 Զարգացման վերջին միտումները

Ընկերության 2023թ.-ի առաջին կիսամյակի հասույթը 2022թ.-ի առաջին կիսամյակի նկատմամբ նվազել է 15.3%-ով, իսկ գնված էլեկտրաէներգիան՝ 18%-ով: Յուրացման ծախսերի նվազումը պայմանավորված է 2022թ. և 2023թ. բնակլիմայական պայմաններով, ինչի հետևանքով 2022թ.-ի առաջին եռամսյակում էլեկտրաէներգիայի նկատմամբ պահանջարկը 2023թ.-ի նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ ավելի մեծ էր:

3.8 Շահույթի կանխատեսումը կամ գնահատումը

ՎԵՐԱՊԱՀՈՒՄ: Նախորդ ժամանակաշրջանների ֆինանսական արդյունքները չեն կարող երաշխավորել ապագա ցուցանիշների ստացումը/ձեռք բերումը: Թողարկողի կողմից արված եկամուտ, ծախս, շահույթ, դրամական հոսքեր, ֆինանսական վիճակի վերաբերյալ կանխատեսումը չպետք է դիտվի որպես ցուցում, հավաստիացում կամ համարվի հիմք նման հավաստիացման համար: Թողարկողը չի հավաստիացնում Ընկերության կողմից կանխատեսվող ֆինանսական արդյունքների ստացումը, քանի որ ծրագրված ֆինանսական արդյունքների ստացումը կախված է բազմաթիվ գործոններից, որոնք ամբողջությամբ վերահսկելի չեն Թողարկողի կողմից:

Ազդագրում որոշ արտահայտություններ պատմական փաստերի ներկայացումներ չեն, այլ՝ հետագա կանխատեսումների որակումներ: Այդ որակումները ներառում են այնպիսի արտահայտություններ ինչպիսիք են ծրագրեր, նպատակներ, թիրախներ, ռազմավարություններ, հետագա իրադարձություններ կամ ապագա կատարողականի վերաբերյալ ենթադրություններ՝ ընդունելով այն, որ դրանք պատմական փաստերը նկարագրող որակումներ չեն: «Հավատում», «ակնկալում», «կանխատեսում», «մտադրություն», «սպասում», «նախագիծ», «գնահատական», «ցանկություն», «կարող», «պետք» եւ նմանատիպ արտահայտություններն հետագա կանխատեսումների որակումներ են, բայց ներհատուկ ու բացառիկ չեն նման արտահայտությունների որակման համար: Իրենց բնույթով հետագա կանխատեսումների որակումները ներառում են բնորոշ ռիսկեր եւ անորոշություններ, ինչպես ընդհանուր, այնպես էլ կոնկրետ, և կա հավանականություն, որ այդ կանխատեսումները, ենթադրությունները, գնահատականները և այլ որակումները չեն իրականանա կամ ձեռք բերվի:

Ազդագրով ներկայացված կանխատեսումների աղբյուր է հանդիսանում Թողարկողի կողմից պատրաստված 2023–2050թթ. ֆինանսական մոդելը¹⁸:

Կանխատեսումների համար կիրառվել է միավոր ԱՄՆ դոլարի և եվրոյի նկատմամբ համապատասխանբար 400 և 430 ՀՀ դրամ փոխարժեքները:

Ստորև աղյուսակներով ներկայացված էլեկտրական էներգիայի (հզորության) ծավալների վերաբերյալ կանխատեսումները.

Գնվող, բաշխիչ ցանցեր մուրք գործող և օգտակար առաքման ենթակա էլեկտրական էներգիա

մլն կվտժ	2022 փաստացի	2023 կանխատեսում	2024 կանխատեսում	2025 կանխատեսում	2026 կանխատեսում	2027 կանխատեսում	2028 կանխատեսում
Էլեկտրաէներգիայի գնում	6,967	5,729	6,033	6,016	6,028	6,045	6,020

¹⁸ «Քեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ-ն Թողարկողի միջև 2021թ.-ի ապրիլի 20-ին կնքված ակտի համաձայն ֆինանսական մոդելի բանաձևերը և հաշվարկները բոլոր էական առումներով համապատասխանում են ընդհանուր հաշվապահական սկզբունքներին, ՀՀ հարկային և կարգավորող օրենսդրական պահանջներին և Ընկերության ֆինանսավորման պայմանագրերի պահանջներին:

Կորուստ հաղորդող ցանցում ¹⁹	13	-	-	-	-	-	-
Էլեկտրաէներգիայի մուտք բաշխիչ ցանցեր	6,954	7,133	7,269	7,252	7,264	7,281	7,256
Կորուստ հաղորդող ցանցում (%) ²⁰	0.18%	-	-	-	-	-	-
Կորուստ բաշխիչ ցանցում	459	493	545	512	508	510	469
Էլեկտրաէներգիայի օգտակար առաքում	6,496	6,640	6,724	6,740	6,755	6,771	6,787
Կորուստ բաշխիչ ցանցում (%) ²¹	6.6%	6.9%	7.5%	7.1%	7.0%	7.0%	6.5%

Գնվող էլեկտրական էներգիայի հզորություն

մլն մգվտ	2022 փաստացի	2023 կանխատեսում	2024 կանխատեսում	2025 կանխատեսում	2026 կանխատեսում	2027 կանխատեսում	2028 կանխատեսում
Հզորության գնում	13.75	60.53	58.95	58.44	58.44	58.44	58.44

Մատակարարման/բաշխման ենթակա էլեկտրաէներգիայի ծավալների կառուցվածք

մլն կվտ	2022 փաստացի	2023 կանխատեսում	2024 կանխատեսում	2025 կանխատեսում	2026 կանխատեսում	2027 կանխատեսում	2028 կանխատեսում
Բնակչություն	2,048	2,073	2,081	2,087	2,094	2,100	2,106
Այլ սպառողներ	4,107	3,356	3,407	3,416	3,426	3,435	3,445
Շուկայի ազատականացված հատվածի սպառողներ	341	1,211	1,236	1,236	1,236	1,236	1,236
Ընդհանուր բաշխված էլեկտրաէներգիա	6,496	6,640	6,724	6,740	6,755	6,771	6,787

Ընկերությունը կանխատեսումների (էլեկտրաէներգիայի (հզորության) գման, վաճառքի ծավալներ) համար հիմք է ընդունել Հանձնաժողովի կողմից ներկայացված կարճաժամկետ կանխատեսումները, ինչպես նաև ցուցանիշների պատմական միտումները:

Վաճառվող էլեկտրաէներգիայի (հզորության) և բաշխման միջին սակագների կանխատեսման համար հիմք է ընդունվել վաճառվող և բաշխվող էլեկտրաէներգիայի կանխատեսված մեծությունները, լիցենզիայի անբաժանելի մասը կազմող մեթոդիկայի համաձայն ընթացիկ ծախսերի և ներդրումների կանխատեսվող մեծությունները: Վերը նշված բոլոր մեծությունները ձևավորում են ընկերության անհրաժեշտ հասույթը և սակագնային մարժան այնպես, որ այն կախված չէ էլեկտրաէներգիայի ծավալներից և գնվող էլեկտրաէներգիայի միջին սակագնից: Այն դեպքում, երբ սակագնային ժամանակահատվածի ընթացքում առաջացել է սահմանված ծախսերի և ներդրումների վերադարձի մեծությունների, ինչպես նաև փաստացի հասույթի ու

¹⁹ Շուկայի ազատականացման արդյունքում 2023թ.-ից սկսած հաղորդող ցանցում գնված էլեկտրաէներգիայի կորուստը հաշվի առնվում չի բաշխիչ ցանցեր մուտք գործած էլեկտրաէներգիայի ծավալում

²⁰ Հաշվարկվում է որպես «Կորուստ հաղորդող ցանցում» և «Էլեկտրաէներգիայի մուտք բաշխիչ ցանցեր» ցուցանիշների հարաբերակցություն

²¹ Հաշվարկվում է որպես «Կորուստ բաշխիչ ցանցում» և «Էլեկտրաէներգիայի մուտք բաշխիչ ցանցեր» ցուցանիշների հարաբերակցություն

ծախսերի տարբերություն, հաջորդ սակագնային ժամանակահատվածում այդ տարբերությունը փոխհատուցվում է վաճառքի և բաշխման միջին սակագների հաշվին:

Ստորև ներկայացված են Ընկերության հասույթի և ինքնարժեքի կանխատեսումները.

մլն ՀՀ դրամ	2022 փաստացի	2023 կանխատեսում	2024 կանխատեսում	2025 կանխատեսում	2026 կանխատեսում	2027 կանխատեսում	2028 կանխատեսում
Հասույթ ²²	240,810	210,767	216,625	211,616	211,791	212,340	213,010
Ինքնարժեք ²³	(180,303)	(146,817)	(145,629)	(143,582)	(142,304)	(142,227)	(143,955)
Մարժա	60,506	63,950	70,997	68,034	69,488	70,113	69,056

2022թ.-ի նկատմամբ կանխատեսվող հասույթի ցուցանիշների նվազումը պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ շուկայի ազատականացման արդյունքում նվազել են Թողարկողից գնվող էլեկտրաէներգիայի ծավալները (բարձր լարման (110 կՎ, 35 կՎ, 6(10) կՎ) սպառողները գնում են էլեկտրաէներգիան կամ այլ մատակարարներից կամ էներգաարտադրողներից):

Ստորև ներկայացված է Ընկերության EBITDA ցուցանիշի կանխատեսումները.

մլն ՀՀ դրամ	2022 փաստացի	2023 կանխատեսում	2024 կանխատեսում	2025 կանխատեսում	2026 կանխատեսում	2027 կանխատեսում	2028 կանխատեսում
EBITDA	35,861	44,335	49,103	47,304	48,985	49,884	49,862

Էլեկտրաէներգետիկական շուկայի ցուցանիշները ենթակա են բազմաթիվ գործոնների ազդեցության (էներգաարտադրողների կոմից արտադրվող ծավալների փոփոխություն, սակագների վերանայում, եղանակային պայմաններ, օրենսդրական փոփոխություններ և այլն), որոնց վրա Թողարկողի կողմից ազդելու հնարավորությունները սահմանափակ են: Սակայն հարկ է նշել, որ առկա սակագնային քաղաքականության պայմաններում (երբ գործում է անհրաժեշտ հասույթի և սակագնային մարժայի ապահովման սկզբունքը) Ընկերության ֆինանսական ցուցանիշները կանխատեսվող ժամանակահատվածում բացասական փոփոխությունների ենթարկվելու միտումներ չունեն:

Ստորև ներկայացված է Ընկերության եկամուտների և ծախսերի կանխատեսումը.

մլն ՀՀ դրամ	2022 փաստացի	2023 կանխատեսում	2024 կանխատեսում	2025 կանխատեսում	2026 կանխատեսում	2027 կանխատեսում	2028 կանխատեսում
Հասույթ	243,457	210,767	216,625	211,616	211,791	212,400	213,010
Գնված էլեկտրաէներգիա	(169,588)	(133,792)	(136,254)	(134,235)	(132,938)	(132,835)	(134,602)
Հաղորդման ծառայության վճարներ	(10,716)	(13,025)	(9,374)	(9,347)	(9,366)	(9,392)	(9,353)
Աշխատավարձ	(19,637)	(21,350)	(21,350)	(20,458)	(20,458)	(20,458)	(19,567)
Մաշվածություն և ամորտիզացիա	(15,232)	(15,703)	(16,838)	(17,729)	(18,615)	(19,331)	(20,197)

²² Հասույթում ներառված են էլեկտրաէներգիայի վաճառքից հասույթը և էլեկտրաէներգիայի տեղափոխման ծառայությունից ստացված հասույթը: Էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքների դիմաց հասույթը ներառված չէ հաշվարկում:

²³ Ինքնարժեքում ներառված են գնված էլեկտրաէներգիայի (հզորության) դիմաց վճարները, ինչպես նաև էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայության վճարները:

Վերանորոգում և սպասարկում	(1,081)	(2,074)	(1,987)	(1,897)	(1,812)	(1,732)	(1,716)
Օգտագործված պաշարներ	(2,431)	(2,248)	(2,172)	(2,086)	(2,003)	(1,924)	(1,889)
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի արժեզրկումից կորուստներ	(113)	(758)	(343)	(317)	(295)	(272)	(246)
Այլ եկամուտ	955	10,380	8,454	8,454	8,454	8,454	8,454
Այլ ծախսեր	(6,299)	(5,362)	(4,668)	(4,592)	(4,534)	(4,477)	(4,321)
Գործառնական գործունեության արդյունքներ	19,315	26,835	32,094	29,408	30,224	30,434	29,574
Ֆինանսական եկամուտ	23,542	156	157	153	157	160	159
Ֆինանսական ծախսեր	(7,387)	(10,669)	(9,584)	(7,779)	(7,077)	(6,008)	(4,551)
Զուտ ֆինանսական եկամուտ	16,155	(10,514)	(9,427)	(7,626)	(6,920)	(5,848)	(4,392)
Շահույթ մինչև հարկումը	35,470	16,322	22,667	21,782	23,305	24,586	25,182
Շահութահարկի գծով ծախս	(1,922)	(2,936)	(4,080)	(3,921)	(4,195)	(4,426)	(4,533)
Շահույթ և ընդամենը համապարփակ եկամուտ տարվա համար	33,548	13,386	18,587	17,861	19,110	20,161	20,649

Ստորև ներկայացված է Ընկերության ակտիվների և պասիվների կանխատեսումը.

մին ՀՀ դրամ	2022 փաստացի	2023 կանխատեսում	2024 կանխատեսում	2025 կանխատեսում	2026 կանխատեսում	2027 կանխատեսում	2028 կանխատեսում
Ակտիվներ							
Հիմնական միջոցներ	234,960	248,691	259,853	270,124	274,843	278,845	281,981
Ոչ նյութական ակտիվներ	132	113	113	113	113	113	113
Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվների համար	6,867	-	-	-	-	-	-
Այլ ոչ ընթացիկ ակտիվներ	3	3	3	3	3	3	3
Ոչ ընթացիկ ակտիվներ	241,962	248,808	259,970	270,240	274,959	278,962	282,098
Պաշարներ	11,404	8,817	8,817	8,817	8,817	8,817	8,817
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	29,889	43,798	45,061	45,442	46,187	46,937	47,661
Կանխավճարներ	1,111	-	-	-	-	-	-
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքներ	5,843	466	462	462	462	462	462
Ընթացիկ հարկային ակտիվներ	-	291	291	31	31	31	31
Ընթացիկ ակտիվներ	48,247	53,372	54,630	54,751	55,496	56,246	56,971

Ընդամենը ակտիվներ	290,209	302,179	314,600	324,992	330,455	335,208	339,068
Սեփական կապիտալ							
Բաժնետիրական կապիտալ	18,654	20,675	20,675	20,675	20,675	20,675	20,675
Լրացուցիչ կապիտալ	39,946	39,946	39,946	39,946	39,946	39,946	39,946
Զբաղիչված շահույթ	71,627	82,979	101,566	119,428	138,538	158,699	179,348
Ընդամենը սեփական կապիտալ	130,227	143,600	162,187	180,049	199,159	219,320	239,969
Պարտավորություններ²⁴							
Պետական շնորհներ	2,948	2,793	2,793	2,793	2,793	2,793	2,793
Վարկեր և փոխառություններ	67,356	74,918	80,397	64,288	53,870	37,428	21,203
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	2,140	2,177	2,177	7,177	2,177	2,177	2,177
Հետաձգված հարկային պարտավորություններ	12,807	15,265	16,361	17,210	18,079	18,700	18,536
Ոչ ընթացիկ պարտավորություններ	85,252	95,153	101,729	91,468	76,919	61,098	44,709
Պետական շնորհներ	244	244	244	244	244	244	244
Վարկեր և փոխառություններ	38,176	21,834	2,011	11,925	7,089	6,610	4,998
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	36,310	40,982	45,508	40,382	45,931	46,525	47,192
Ընթացիկ հարկեր և պարտավորություններ	-	366	2,922	924	1,113	1,411	1,957
Ընթացիկ պարտավորություններ	74,730	63,426	50,684	53,475	54,377	54,790	54,391
Ընդամենը պարտավորություններ	159,982	158,579	152,413	144,943	131,296	115,888	99,100
Ընդամենը սեփական կապիտալ և պարտավորություններ	290,209	302,179	314,600	324,992	330,455	335,208	339,068

Ընկերության կողմից ներկայացված կանխատեսումներում հաշվի են առնված 140 մլն ընդհանուր դոլարային ծավալով (որից 80 մլն-ը՝ սույն Ազդագրի շրջանակներում), 3 տարեկան ժամկետայնությամբ պարտատոմսերի թողարկում 2023թ.-ի նոյեմբեր/դեկտեմբեր ամիսներին: Ստորև աղյուսակով ներկայացված են Ընկերության պարտքային միջոցների (վարկերի և փոխառությունների) գծով մուտքերի և ելքերի կանխատեսումները.

մին ՀՀ դրամ	2022 փաստացի	2023 կանխատեսում	2024 կանխատեսում	2025 կանխատեսում	2026 կանխատեսում	2027 կանխատեսում	2028 կանխատեսում
Վարկերի և փոխառությունների ներգրավում, որից	91,247	149,327	749	6,885	57,948	2,889	3,166
<i>ADB, EBRD, IFC կողմից վրվող վարկեր</i>	-	-	-	-	-	-	-

²⁴ Ընթացիկ և ոչ ընթացիկ պարտավորությունների 2022թ.-ի ներկայացված ցուցանիշները չեն համապատասխանում աուդիտի ենթարկված ֆինանսական հաշվետվությունների ցուցանիշներին, ինչը պայմանավորված է կարճաժամկետ և երկարաժամկետ վարկերի/փոխառությունների տարանջատման տարբերակված մոտեցումամբ:

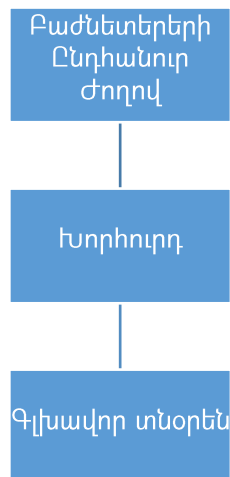
Այլ վարկեր (ներառյալ՝ տեղական բանկերից)	91,247	93,327	749	6,885	1,948	2,889	3,166
Պարտավորումներ ²⁵	-	56,000	-	-	56,000	-	-
Վարկերի և փոխառությունների մարում, որից	(92,652)	(158,933)	(15,402)	(13,149)	(73,187)	(19,868)	(20,809)
ADB, EBRD, IFC կողմից տրված վարկեր	(11,386)	(75,236)	(2,432)	(2,432)	(13,000)	-	-
Այլ վարկեր (ներառյալ՝ տեղական բանկերից)	(81,266)	(83,697)	(12,970)	(10,717)	(4,187)	(19,868)	(20,809)
Պարտավորումներ	-	-	-	-	(56,000)	-	-

Վարկային պայմանագրերով Ընկերության նկատմամբ կիրառվում են ֆինանսական սահմանափակումներ (կովենանտներ), ըստ որոնց Ընկերությունը պարտավորվում է ապահովել ֆինանսական գործակիցների որոշակի սահմանային ցուցանիշներ: Ստորև ներկայացված են այդ գործակիցների²⁶ կանխատեսումները:

մլն ՀՀ դրամ	2022 փաստացի	2023 կանխատեսում	2024 կանխատեսում	2025 կանխատեսում	2026 կանխատեսում	2027 կանխատեսում	2028 կանխատեսում
Զուտ պարտքային միջոցներ/EBITDA ≤ 3.5	2.41	1.8	1.7	1.7	1.2	0.9	0.6
Ընթացիկ գործակից (Ընթացիկ ակտիվներ/ընթացիկ պարտավորություններ) ≥ 1.0	1.0	1.2	1.1	1.0	1.1	1.0	1.1

3.9 Թողարկողի կառավարման մարմինները և անդամները

3.9.1 Կառավարման մարմինների սխեմատիկ կառուցվածքը

Թողարկողի կառավարման մարմիններն են՝ Բաժնետերերի ընդհանուր ժողովը, Տնօրենների խորհուրդը և Գլխավոր տնօրենը:

²⁵ Պարտատոմսերը դրամային արտահայտությամբ ներկայացնելու նպատակով հիմք է ընդունվել 400 ՀՀ դրամ 1 ԱՄՆ դոլարի դիմաց փոխարժեքը: Ենթադրվում է, որ պարտատոմսերը վերաթողարկվելու են 2026թ.-ին:

²⁶ Գործակիցները հաշվարկված են Վարկային պայմանագրերով ներկայացված հաշվարկների հիման վրա:

Թողարկողի կառավարման բարձրագույն մարմինը Ընկերության բաժնետերերի ընդհանուր ժողովն է (այսուհետ նաև՝ Ընդհանուր ժողով): Ընկերությունը պարտավոր է ամեն տարի գումարել բաժնետերերի տարեկան ընդհանուր ժողով ֆինանսական տարվա ավարտից հետո՝ փետրվար ամսից մինչև հունիսի 30-ն ընկած ժամկետում:

Տնօրենների խորհուրդն (այսուհետև նաև՝ Խորհուրդ) իրականացնում է Ընկերության գործունեության ընդհանուր ղեկավարումը, բացառությամբ այն հարցերի, որոնք «Բաժնետիրական ընկերությունների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով և Ընկերության կանոնադրությամբ վերապահված են Ընդհանուր ժողովի և Ընկերության գործադիր մարմնի իրավասությանը:

Ընկերության ընթացիկ գործունեության ղեկավարումն իրականացնում է Ընկերության միանձնյա գործադիր մարմինը՝ Գլխավոր տնօրենը: Ընկերության Գլխավոր տնօրենի իրավասությանն են պատկանում Ընկերության ընթացիկ գործունեության կառավարման բոլոր հարցերը՝ բացառությամբ Ընդհանուր ժողովի և Խորհրդի իրավասություն հանդիսացող հարցերի: Խորհրդի կողմից Ընկերության Գլխավոր տնօրենին նշանակելուց հետո, Ընկերությունը նրա հետ կնքում է պայմանագիր, որը Ընկերության անունից ստորագրում է Խորհրդի նախագահը կամ նրա պարտականությունները կատարող Խորհրդի այլ անդամը:

3.9.2 Կառավարման մարմինների իրավասությունները

3.9.2.1 Ընդհանուր ժողով

Ընկերության բաժնետերերի Ընդհանուր ժողովի իրավասություններն են՝

- 1) Ընկերության կանոնադրության մեջ փոփոխությունների և լրացումների կատարումը կամ նոր խմբագրությամբ Կանոնադրության հաստատումը
- 2) Ընկերության վերակազմակերպումը.
- 3) Ընկերության լուծարումը.
- 4) Ընկերության լուծարային հանձնաժողովի նշանակումը, ամփոփ, միջանկյալ և լուծարային հաշվեկշիռների հաստատումը.
- 5) հայտարարված բաժնետոմսերի քանակի, անվանական արժեքի, դասի (տեսակի) և այդ բաժնետոմսերով տրամադրվող իրավունքների սահմանու
- 6) բաժնետոմսերի անվանական արժեքի մեծացման կամ լրացուցիչ բաժնետոմսերի տեղաբաշխման ճանապարհով Ընկերության կանոնադրական կապիտալի չափի ավելացումը
- 7) բաժնետոմսերի անվանական արժեքի փոքրացման ճանապարհով, բաժնետոմսերի ընդհանուր քանակի կրճատման նպատակով Ընկերության կողմից բաժնետոմսերի ձեռքբերման ճանապարհով, ինչպես նաև Ընկերության կողմից ձեռք բերված կամ հետ գնված բաժնետոմսերի մարման ճանապարհով Ընկերության կանոնադրական կապիտալի չափի նվազեցումը.
- 8) Ընկերության բաժնետոմսերի համախմբումը (կոնսոլիդացիան) և բաժանումը.

- 9) Ընկերության կողմից բաժնետոմսերի փոխարկվող պարտատոմսերի և բաժնետոմսերի փոխարկվող այլ էմիսիոն արժեթղթերի տեղաբաշխման վերաբերյալ որոշման ընդունում.
- 10) Ընկերության Տնօրենների խորհրդի անդամների ընտրությունը և նրանց լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցումը
- 11) Ընկերության վերստուգող հանձնաժողովի անդամների ընտրությունը և նրանց լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցումը.
- 12) Ընկերության աուդիտն իրականացնող անձի հաստատումը.
- 13) Ընկերության միանձնյա գործադիր մարմնի լիազորությունները կառավարող կազմակերպությանը (կառավարչին) փոխանցելու և կառավարող կազմակերպության (կառավարչի) լիազորությունները վաղաժամկետ դադարեցնելու վերաբերյալ որոշումների ընդունում.
- 14) Ընկերության տարեկան հաշվետվության, հաշվապահական հաշվեկշռի, շահույթների եւ վնասների հաշվի, ինչպես նաև ֆինանսական տարվա արդյունքներով շահույթների (այդ թվում՝ տարեկան շահութաբաժինների վճարում (հայտարարում) բացառությամբ ֆինանսական տարվա առաջին եռամսյակի, կիսամյակի, ինը ամսվա արդյունքներով որպես շահութաբաժին բաշխված շահույթի) և վնասների բաշխում
- 15) Ընկերության բաժնետերերի Ընդհանուր ժողովի վարման կարգի սահմանում.
- 16) «Բաժնետիրական ընկերությունների մասին» ՀՀ օրենքի (այսուհետ այս բաժնում՝ Օրենք) 64 հոդվածով նախատեսված դեպքերում գործարքներին հավանություն տալու վերաբերյալ որոշումների ընդունում.
- 17) Օրենքի 61 հոդվածով նախատեսված դեպքերում խոշոր գործարքներին հավանություն տալու վերաբերյալ որոշումների ընդունում.
- 18) Ընկերության բաժնետերերի ընդհանուր ժողովի, Տնօրենների խորհրդի, վերստուգող հանձնաժողովի գործունեությունը կարգավորող ներքին փաստաթղթերի հաստատում
- 19) Ընկերության վերստուգող հանձնաժողովի անդամներին պարգևավճարների և (կամ) փոխհատուցումների վճարման վերաբերյալ որոշման ընդունում, այդ թվում այդ վճարումների չափի սահմանում.
- 20) Ընկերության Տնօրենների խորհրդի անդամներին պարգևավճարների և (կամ) փոխհատուցումների վճարման վերաբերյալ որոշման ընդունում, այդ թվում այդ վճարումների չափի սահմանում.
- 21) Ընկերության Գլխավոր տնօրենի աշխատանքի վարձատրության պայմանների որոշումը.
- 22) Հոլդինգային ընկերությունների և այլ առևտրային կազմակերպությունների ընկերակցությունների հիմնում.
- 23) հոլդինգային ընկերություններում և այլ առևտրային կազմակերպությունների ընկերակցություններում մասնակցություն.
- 24) հաշվիչ հանձնաժողովի անդամների ընտրություն և նրանց լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցում.
- 25) Օրենքով նախատեսված այլ հարցերի լուծում:

3.9.2.2 *խորհուրդ*

Խորհրդի բացառիկ իրավասություններն են.

- 1) Ընկերության գործունեության հիմնական ուղղությունների որոշումը.
- 2) Ընկերության կողմից պարտատոմսերի եւ այլ արժեթղթերի տեղաբաշխումը,
- 3) գործող օրենսդրությամբ նախատեսված դեպքերում Ընկերության տեղաբաշխված բաժնետոմսերի, պարտատոմսերի եւ այլ արժեթղթերի ձեռքբերումը
- 4) գույքի շուկայական արժեքի (դրամական գնահատման), էմիսիոն արժեթղթերի տեղաբաշխման և հետգնման գնի որոշումը՝ Օրենքի 59-րդ հոդվածով նախատեսված կարգով,
- 5) արժեթղթերի թողարկման (լրացուցիչ թողարկման) մասին որոշման, արժեթղթերի թողարկման Ազդագրի, արժեթղթերի թողարկման (լրացուցիչ թողարկման) արդյունքների մասին հաշվետվության, Ընկերության բաժնետերերից բաժնետոմսերի ձեռքբերման արդյունքների մասին հաշվետվությունների, բաժնետոմսերի մարման արդյունքների մասին հաշվետվությունների, Ընկերության բաժնետերերի կողմից նրանց պատկանող բաժնետոմսերի հետգնման մասին պահանջների ներկայացման արդյունքների վերաբերյալ հաշվետվություններ, Ընկերության բաժնետերերից բաժնետոմսերի հետգնման արդյունքների մասին հաշվետվությունների հաստատումը,
- 6) Ընկերության բաժնետերերից ձեռքբերման կամ հետգնման արդյունքում, ինչպես նաև օրենսդրությամբ նախատեսված այլ դեպքերում Ընկերության տնօրինմանն անցած Ընկերության բաժնետոմսերի օտարումը (իրացումը),
- 7) Ընկերության բաժնետերերի տարեկան և արտահերթ ընդհանուր ժողովների գումարումը, բացառությամբ Օրենքով նախատեսված դեպքերի,
- 8) Ընկերության բաժնետերերի ընդհանուր ժողովի օրակարգի հաստատումը.
- 9) Ընկերության բաժնետերերի ընդհանուր ժողովներին մասնակցելու իրավունք ունեցող անձանց ցուցակը կազմելու ամսաթվի հաստատումը.
- 10) Ընկերության Տնօրենների խորհրդի և վերստուգող հանձնաժողովի (վերստուգողի) վարձատրության և փոխհատուցումների վճարման կարգի և պայմանների վերաբերյալ բաժնետերերի ընդհանուր ժողովի համար առաջարկություններ,
- 11) Կանոնադրությամբ և ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված հարցերի առաջադրում Ընկերության բաժնետերերի ընդհանուր ժողովի որոշմանը.
- 12) Ընկերության Տնօրենների խորհրդի նախագահի ընտրությունը և նրա լիազորությունների դադարեցումը.
- 13) Ընկերության Տնօրենների խորհրդի նախագահի տեղակալի ընտրությունը և նրա լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցումը.
- 14) Ընկերության Տնօրենների խորհրդի քարտուղարի ընտրությունը և նրա լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցումը
- 15) Ընկերության Տնօրենների խորհրդի կոմիտեների ձևավորում, Ընկերության Տնօրենների խորհրդի վերաբերյալ կանոնադրությունների հաստատում

- 16) Ընկերության կառավարման մարմինների գործունեությունը կարգավորող ներքին փաստաթղթերի հաստատում, բացառությամբ սույն կանոնադրության 10.2.18 կետով նախատեսված փաստաթղթերի.
- 17) քաղաքականությունների մակարդակի Ընկերության ներքին փաստաթղթերի, Ընկերության Տնօրենների խորհրդի կողմից սահմանված դեպքերում կարևորագույն կառավարչական բիզնես-գործընթացները կանոնակարգող փաստաթղթերի, ռիսկերի կառավարման համակարգի գործունեությանը վերաբերվող ներքին փաստաթղթերի, ծախսերի կառավարման ծրագրի հաստատում, ներքին աուդիտի և ներքին վերահսկողության վերաբերյալ կանոնակարգի հաստատում
- 18) բիզնես-պլանավորման կազմակերպման, հաշվառման քաղաքականության և ֆինանսական հաշվետվության ներկայացման կարգի Ընկերության ստանդարտների հաստատումը, Ընկերության այլ ներքին փաստաթղթերի հաստատումը, բացառությամբ սույն Կանոնադրության 12.1.16 և 12.1.17 ենթակետերով նախատեսված փաստաթղթերի, Տնօրենների խորհրդի իրավասությանը վերապահված հարցերով, բացառությամբ այն առանցքային ներքին փաստաթղթերի, որոնց հաստատումը Օրենքով և սույն Կանոնադրությամբ վերապահված է Ընկերության Ընդհանուր ժողովի կամ գործադիր մարմնի իրավասությանը.
- 19) Ընկերության աուդիտի իրականացնող անձի վճարման չափի սահմանումը
- 20) տարեկան շահութաբաժինների չափի և դրանց վճարման կարգի մասին առաջարկություններ
- 21) ֆինանսական տարվա առաջին եռամսյակի, կիսամյակի, ինը ամսվա արդյուքներով շահութաբաժինների չափի եւ վճարման կարգի սահմանումը
- 22) Ընկերության մասնաճյուղերի և ներկայացուցչությունների ստեղծումը, դրանց լուծարումը, ինչպես նաև Ընկերության մասնաճյուղերի և ներկայացուցչությունների կանոնադրությունների հաստատումը,
- 23) Օրենքի VIII գլխին համապատասխան խոշոր գործարքին հավանություն տալու վերաբերյալ որոշման ընդունում,
- 24) Օրենքի IX գլխին համապատասխան գործարքներին, որոնց կատարման մեջ առկա է շահագրգռվածություն, հավանություն տալու վերաբերյալ որոշման ընդունում,
- 25) դուստր եւ կախյալ ընկերությունների ստեղծումը, այդ ընկերություններին մասնակցությունը, եթե այդ մասնակցությունն իրենից խոշոր գործարք չի ներկայացնում.
- 26) կանոնադրության 12.1.25 կետում չնշված այլ կազմակերպություններին մասնակցություն, եթե այդ մասնակցությունն իրենից խոշոր գործարք չի ներկայացնում,
- 27) Ընկերության գրանցողի և նրա հետ պայմանագրի պայմանների հաստատումը, ինչպես նաև նրա հետ պայմանագրի լուծում,
- 28) Ընկերության միանձնյա գործադիր մարմնի ձևավորում (Գլխավոր տնօրենի ընտրություն) և նրա լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցում, Գլխավոր տնօրենի հետ աշխատանքային պայմանագրի պայմանների սահմանում, այդ թվում նրա լիազորությունների ժամկետի, վճարվող պարգևատրումների և փոխհատուցումների չափի սահմանում, բացառությամբ սույն Կանոնադրության 10.2.21

- կետով նախատեսված պայմանի, Գլխավոր տնօրենի հետ աշխատանքային պայմանագրի ստորագրման համար լիազոր անձի որոշում, ՀՀ աշխատանքային օրենսդրությանը համապատասխան Ընկերության միանձնյա գործադիր մարմնին կարգապահական պատասխանատվության ենթարկելը և նրան խրախուսելը, Գլխավոր տնօրենին առաջադրում՝ պետական պարգևների համար ներկայացման համար,
- 29) Ընկերության գործունեության (այդ թվում իր պաշտոնական պարտականությունների կատարման), Ընկերության բաժնետերերի ընդհանուր ժողովի և Տնօրենների խորհրդի որոշումների կատարման վերաբերյալ Ընկերության Գլխավոր տնօրենի հաշվետվությունների քննարկում,
- 30) բարձրագույն մենեջերների աստիճանին դասվող պաշտոնների ցանկի սահմանում, բարձրագույն մենեջերների նյութական խրախուսման և աշխատանքի վարձատրության համակարգը սահմանող ներքին փաստաթղթերի հաստատում, ինչպես նաև՝ նշված ներքին փաստաթղթերին համապատասխան որոշումների ընդունում, այդ թվում՝ բարձրագույն մենեջերների պարգևատրման և (կամ) փոխհատուցման չափի և դրանց վճարման կարգի վերաբերյալ որոշման կայացում, բարձրագույն մենեջերների գործունեության արդյունքներով ամենամյա պարգևավճարների ընդհանուր գումարի հաստատում,
- 31) Ընկերության վարչակազմակերպական կառուցվածքի հաստատում,
- 32) Ընկերության հաստիքացուցակի հաստատում
- 33) Ընկերության բիզնես-ծրագրի (ճշգրտված բիզնես-ծրագրի) և դրա կատարման արդյունքների մասին հաշվետվությունների հաստատում (1 եռամսյակի, 6 ամսվա, 9 ամսվա և ընդհանուր առմամբ տարվա արդյունքներով),
- 34) արդյունավետության առանցքային ցուցանիշների (ԱԱՑ), հսկիչ ցուցանիշների (ՀՑ), դրանց հաշվարկման և կատարման գնահատման մեթոդիկաների, ինչպես նաև ԱԱՑ և ՀՑ կատարման մասին հաշվետվությունների հաստատում,
- 35) Ընկերության գնումային քաղաքականության սահմանումը, ներառյալ՝ ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների կանոնակարգված գնումների իրականացման կարգի մասին կանոնակարգի (այսուհետ այս բաժնում՝ Կանոնակարգ) հաստատումը,
- 36) Ընկերության Կենտրոնական գնումային մարմնի Ղեկավարի և դրա անդամների հաստատումը, ինչպես նաև Կանոնակարգին համապատասխան այլ որոշումների ընդունում և գնումային գործունեության արդյունքների վերաբերյալ հաշվետվությունների քննարկում,
- 37) միջնաժամկետ ներդրումային ծրագրի հաստատում (ճշգրտված միջնաժամկետ ներդրումային ծրագրի); տարեկան ներդրումային ծրագրի (ճշգրտված տարեկան ներդրումային ծրագրի) և դրա կատարման վերաբերյալ հաշվետվությունների (1 եռամսյակի, 6 ամսվա, 9 ամսվա և ամբողջ տարվա արդյունքներով) հաստատում,
- 38) Ընկերության պահուստային և այլ հիմնադրամների օգտագործման վերաբերյալ որոշման ընդունում, հատուկ նշանակության հիմնադրամների միջոցների օգտագործման նախահաշիվների հաստատում և հատուկ նշանակության հիմնադրամների միջոցների օգտագործման նախահաշիվների կատարման

- արդյունքների քննարկում, ինչպես նաև Ընկերության հիմնադրամների ձևավորման և օգտագործման կարգը սահմանող Ընկերության ներքին փաստաթղթերի հաստատում,
- 39) ռիսկերի քարտեզների և ռիսկերի կառավարման միջոցառումների ծրագրերի հաստատում, ինչպես նաև դրանց կատարման վերաբերյալ հաշվետվությունների հաստատում,
- 40) Ընկերության ոչ պրոֆիլային ակտիվների տնօրինման կարգի սահմանումը, Ընկերության ոչ պրոֆիլային ակտիվների ռեեստրի հաստատումը և Ընկերությունում հաստատված ոչ պրոֆիլային ակտիվների տնօրինումը կանոնակարգող փաստաթղթերին համապատասխան այլ որոշումների ընդունում,
- 41) հիմնական միջոցներ կազմող, էլեկտրական և/կամ ջերմային էներգիայի արտադրության, հաղորդման, կարգավորման, բաշխուման նպատակով օգտագործվող, 65 000 000 (վաթսուհինգ միլիոն) ՀՀ դրամ և ավել հաշվեկշռային և/կամ շուկայական արժողությամբ գույքի, ոչ նյութական ակտիվների, անավարտ շինարարության օբյեկտների օտարման կամ օտարման հնարավորության հետ կապված գործարքներին հավանություն տալը,
- 42) ցանկացած գործարքներին, որոնք առաջացնում են կամ կարող են առաջացնել Ընկերության պատասխանատվություն՝ 2 000 000 000 (երկու միլիարդ) ՀՀ դրամ համարժեք կամ գերազանցող գումարի չափով հավանություն տալը, բացառությամբ՝
- 43) անշարժ գույքի (այդ թվում՝ հողատարածքների և անավարտ շինարարության օբյեկտների) նկատմամբ տիրապետման, տնօրինման և/կամ օգտագործման իրավունքի փոխանցման/ձեռքբերման կամ փոխանցման/ձեռքբերման հնարավորության հետ կապված գործարքներին (ներառյալ նախկինում կնքված գործարքների էական պայմանները փոփոխող և/կամ դադարեցնող գործարքներին), բացառությամբ սեփականության իրավունքի և հավատարմագրային կառավարման իրավունքի, հավանություն տալը՝ երբ գործարքի գինը գերազանցում է 65 000 000 (վաթսուհինգ միլիոն) ՀՀ դրամը և/կամ իրավունքների փոխանցման և ձեռքբերման ժամկետը 1 տարուց ոչ պակաս է: Սույն կետի դրույթները չեն կիրառվում Բաշխիչ ցանցի ընդլայնման, կատարելագործման, դրան նոր սպառողների սպառման համակարգերի կամ սպառողների վերակառուցվող սպառման համակարգերի է միացման հետ կապված գործարքների նկատմամբ, մինչև 65 000 000 (վաթսուհինգ միլիոն) ՀՀ դրամ գործարքի գնի դեպքում,
- 44) անշարժ գույքի նկատմամբ սեփականության իրավունքի կամ հավատարմագրային կառավարման իրավունքի փոխանցման/ձեռքբերման կամ փոխանցման/ձեռքբերման հնարավորության հետ կապված (այդ թվում՝ հողատարածքների և անավարտ շինարարության օբյեկտների) գործարքներին (ներառյալ նախկինում կնքված գործարքների էական պայմանները փոփոխող և/կամ դադարեցնող գործարքներին) հավանություն տալը՝ անկախ դրա արժեքից: Սույն կետի դրույթները չեն կիրառվում Բաշխիչ ցանցի ընդլայնման, կատարելագործման, դրան նոր սպառողների սպառման համակարգերի կամ սպառողների վերակառուցվող սպառման համակարգերի միացման հետ կապված գործարքների նկատմամբ՝ մինչև 65 000 000 (վաթսուհինգ միլիոն) ՀՀ դրամ գործարքի գնի դեպքում,

- 45) Ընկերության գույքը կամ Ընկերության նկատմամբ կամ երրորդ անձի նկատմամբ գույքային իրավունքները (պահանջները) անհատույց փոխանցելու հետ կապված գործարքներին. Ընկերության հանդեպ կամ երրորդ անձանց հանդեպ գույքային պարտականությունից ազատելու հետ կապված գործարքներին. Ընկերության կողմից երրորդ անձանց անհատույց ծառայությունների մատուցման (աշխատանքների կատարման) հետ կապված գործարքներին հավանություն տալը,
- 46) վարկային և/կամ ֆինանսական քաղաքականությամբ համապատասխան որոշումների ընդունումը Տնօրենների խորհրդի իրավասությանը վերապահելու դեպքում, կամ նշված փաստաթղթերը հաստատված չլինելու դեպքում, ներքոհիշյալ գործարքներին հավանություն տալը, կապված՝
- 47) Ընկերության կողմից փոխառությունների, փոխատվությունների տրամադրման հետ,
- 48) Ընկերության կողմից ֆինանսական միջոցների ներգրավման հետ (ներառյալ, բայց չսահմանափակվելով, վարկային պայմանագրեր, փոխառության պայմանագրեր, օվերդրաֆտի պայմանագրեր, լիզինգային գործարքների կնքում),
- 49) Ընկերության կողմից պարտատոմսերի և մուրհակների ձեռք բերման և/կամ օտարման հետ,
- 50) Ընկերության կողմից դեպոզիտների տեղաբաշխման հետ,
- 51) Ընկերության կողմից փոխարկային գործարքների անցկացման հետ կապված (արտարժույթի առք և/կամ վաճառք),
- 52) Ածանցյալ ֆինանսական գործիքների առք և/կամ վաճառքի հետ,
- 53) Ընկերության կողմից երաշխավորությունների տրամադրման և/կամ երրորդ անձի պարտավորությունների այլ տեսակի ապահովման հետ,
- 54) Ընկերության կողմից պարտքային արժեթղթերի (բացառությամբ էմիսիոն արժեթղթերի) թողարկման հետ,
- 55) Ընկերության կողմից մուրհակով առաջադրված պարտավորության ընդունման հետ (հասարակ և փոխանցելի մուրհակի տրամադրում, մուրհակի ավալ և ինդոսսացիա),
- 56) գույքի գրավադրման և ցանկացած բնույթի ծանրաբեռնվածության ստեղծման հետ,
- 57) բանկային երաշխիքների ձեռքբերման, բանկային ակրեդիտիվի բացման հետ կապված գործարքներին հավանություն տալը՝ բացառությամբ ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի կողմից տրված գործունեության լիցենզիայով նախատեսված դեպքերի,
- 58) Ընկերության ապահովագրական պաշտպանության ապահովման ուղղությունների որոշումը, ներառյալ՝ Ընկերության ապահովագրողի (ապահովագրողների) և ընկերության ապահովագրական պաշտպանության ծրագրի հաստատումը,
- 59) Տնօրենների խորհրդի աշխատանքի պլանի (կորպորատիվ միջոցառումների անցկացման պլանի) հաստատում
- 60) կառավարող կազմակերպության (կառավարչի) լիազորությունների կասեցում և Գլխավոր տնօրենի ժամանակավոր պաշտոնակատարի նշանակում
- 61) Գլխավոր տնօրենի կողմից այլ կազմակերպությունների կառավարման մարմիններում պաշտոնների համատեղում

- 62) ոչ նյութական ակտիվների և հիմնական միջոցների օբյեկտների դուրս գրման, դեբիտորական և կրեդիտորական պարտավորությունների դուրսգրման մասին որոշումներին հավանություն տալը (այդ թվում նշված գործառնությունների կատարման կարգի սահմանում),
- 63) կոլեկտիվ պայմանագրերի և համաձայնագրերի կնքում և դրանցում փոփոխությունների կատարում,
- 64) Ընկերության բաժնետերերի կողմից վաճառվող Ընկերության բաժնետոմսերը ձեռք բերելու նախապատվության իրավունքի իրականացման շրջանակներում Ընկերության կողմից բաժնետոմսերը ձեռք բերելու կամ դրանից հրաժարվելու մասին որոշում կայացնելը
- 65) Օրենքով, սույն Կանոնադրությամբ, ինչպես նաև Ընկերության Բաժնետերերի ընդհանուր ժողովի կամ Տնօրենների խորհրդի որոշումներով հաստատված Ընկերության ներքին փաստաթղթերով Տնօրենների խորհրդի իրավասությանը վերապահված այլ հարցեր:

3.9.2.3 Գլխավոր տնօրեն

Գլխավոր տնօրենը.

- 1) ապահովում է Ընկերության խնդիրների լուծման համար անհրաժեշտ նրա գործունեության ծրագրերի կատարումը;
- 2) կազմակերպում է հաշվապահական հաշվառման և հաշվետվության վարումը Ընկերությունում;
- 3) տնօրինում է Ընկերության գույքը, գործարքներ է կնքում Ընկերության անունից, տալիս է լիազորագրեր, բանկերում, այլ վարկային կազմակերպություններում (ինչպես նաև օրենքով նախատեսված դեպքերում՝ արժեթղթերի շուկայի մասնագիտացված մասնակից կազմակերպություններում) Ընկերության հաշվարկային և այլ հաշիվներ է բացում;
- 4) արձակում է հրամաններ, հաստատում է Ընկերության լոկալ և այլ ներքին ակտեր, բացառությամբ Տնօրենների խորհրդի և բաժնետերերի ընդհանուր ժողովի իրավասությանը պատկանող ներքին փաստաթղթերի, տալիս է Ընկերության բոլոր աշխատակիցների կողմից կատարման համար պարտադիր ցուցումներ
- 5) հաստատում է սոցիալական արտոնություններ և երաշխիքներ Ընկերության աշխատակիցների համար;
- 6) Ընկերության աշխատակիցների նկատմամբ իրականացնում է Հայաստանի Հանրապետության աշխատանքային օրենսդրությամբ սահմանված գործատուի իրավունքներն ու պարտականությունները;
- 7) իր ժամանակավոր բացակայության ժամանակահատվածում (արձակուրդ, ժամանակավոր անաշխատունակություն, գործուղում և Հայաստանի Հանրապետության աշխատանքային օրենսդրությամբ նախատեսված այլ դեպքեր) նշանակում է Գլխավոր տնօրենի պաշտոնակատար անձ;

- 8) հաստատում է Ընկերության աշխատակիցների ուսուցմանը և որակավորման բարձրացմանն ուղղված ծրագրեր և միջոցառումներ;
- 9) բաշխում է պարտականությունները Ընկերության գլխավոր տնօրենի տեղակալների միջև;
- 10) Ընկերության Տնօրենների խորհրդի քննարկմանն է ներկայացնում Ընկերության տարեկան հաշվետվությունը, հաշվապահական հաշվեկշիռը, շահույթների և վնասների հաշիվ), ֆինանսական տարվա արդյունքներով Ընկերության շահույթների և վնասների բաշխումը՝ կանոնադրության 19.4 կետի համաձայն նախնական հաստատման համար;
- 11) կազմակերպում է Ընդհանուր ժողովի և Տնօրենների խորհրդի որոշումների կատարումը;
- 12) ապահովում է գործող օրենսդրությամբ նախատեսված փաստաթղթերի պահպանությունը;
- 13) կազմակերպում և անցկացնում է պաշտպանական միջոցառումներ մոբիլիզացիոն պատրաստության, քաղաքացիական պաշտպանության, արտակարգ իրավիճակների և պետական գաղտնիք կազմող տեղեկությունների պաշտպանության հարցերով, ինչպես նաև պատասխանատվություն է կրում հակաահաբեկչական պաշտպանության ապահովման համար՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությանը համապատասխան;
- 14) հաստատում է գնումների տարեկան համալիր ծրագիրը, գնումների տարեկան համալիր ծրագրի կատարման վերաբերյալ հաշվետվությունները;
- 15) լուծում է Ընկերության ընթացիկ գործունեության հետ կապված այլ հարցեր, բացառությամբ բաժնետերերի ընդհանուր ժողովի և Ընկերության Տնօրենների խորհրդի իրավասությանը պատկանող հարցերի:

3.9.3 Թողարկողի կառավարման մարմինների անդամները

Թողարկողի կառավարմանը մասնակցող յուրաքանչյուր անձի վերաբերյալ տեղեկությունները ներկայացված են ստորև բերված աղյուսակում՝

Անունը, ազգանունը / Կազմակերպության անվանումը	Բնակության վայրը/Գրանցման հասցեն	Զբաղեցրած պաշտոնը	Թողարկողի կազմից դուրս գործունեությունը
Կարեն Դարբինյան	ՀՀ, ք.Երևան	Տնօրենների խորհրդի նախագահ	-
Նարեկ Կարապետյան	ՀՀ, ք.Երևան	Տնօրենների խորհրդի նախագահի տեղակալ	«Ֆորա կապիտալ» ՍՊԸ Տնօրենների խորհրդի նախագահ «ՏԱՇԻՐ» բարեգործական հիմնադրամի ներկայացուցիչ «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ-ի գլխավոր տնօրեն

Անունը, ազգանունը / Կազմակերպության անվանումը	Բնակության վայրը/Գրանցման հասցեն	Զբաղեցրած պաշտոնը	Թողարկողի կազմից դուրս գործունեությունը
Հայկ Իգնատյան	ՌԴ, ք.Մոսկվա	Տնօրենների խորհրդի անդամ	"ԿՊՖ "Ռեյմոս" ՍՊԸ գլխավոր տնօրեն «Ֆորա բանկ» ԲԲԸ Տնօրենների խորհրդի նախագահ «Ստրոկայոլիմերկերամիկա» ԲԲԸ Տնօրենների խորհրդի նախագահ
Սերգեյ Պողոսով	ՌԴ, ք.Մոսկվա	Տնօրենների խորհրդի անդամ	«Կասկադ-Էներգոսբիտ» ՍՊԸ գլխավոր տնօրեն "Կասկադ" հոլդինգի վարչության նախագահ
Վարուժան Արտեմյան	ՌԴ, ք.Մոսկվա	Տնօրենների խորհրդի անդամ	«Ֆորա բանկ» ԲԲԸ Տնօրենների խորհրդի անդամ «Կալուզազլավնաբ» ԲԲԸ փոխնախագահ "ՄՍՄ-Ինվեստ" ԲԸ Տնօրենների խորհրդի անդամ
Արտակ Իսկանդարյան	ՌԴ, ք.Մոսկվա	Տնօրենների խորհրդի անդամ	«Կալուզազլավնաբ» ԲԸ փոխնախագահ «Գրինտեխ» ՍՊԸ Կոմերցիոն տնօրեն «Սկայնետ-Տեխնոլո» ՍՊԸ գլխավոր տնօրեն
Վարդան Մակարյան	ՀՀ, ք.Երևան	Տնօրենների խորհրդի անդամ	-
Կարեն Հարությունյան	ՀՀ, ք.Երևան	Տնօրենների խորհրդի անդամ, Գլխավոր տնօրեն	-

Ընկերության կառավարման մարմինների իրավասությունները մանրամասն ներկայացված են Ծրագրային Ազդագրի [3.9.2 կետով](#):

3.9.4 Շահերի բախումը

Թողարկողի մոտ բացակայում է որևէ տեղեկատվություն, որը թույլ կտար եզրակացնել շահերի բախում:

3.10 Կառավարման մարմինների գործունեությունը

3.10.1 Թողարկողի աուդիտի կոմիտեն

Ընկերությունում առկա չէ Աուդիտի կոմիտե, սակայն գործում է Ներքին աուդիտի բաժին: Ներքին աուդիտի լիազորությունները ներառում են կազմակերպության ֆինանսական կառավարման հետ առնչվող գործառույթների և ներքին ընթացակարգերի պատշաճ իրականացման, ինչպես նաև կազմակերպության գործունեության արդյունավետության բարձրացման ուղղված միջոցառումների նկատմամբ հսկողության իրականացումը:

3.10.2 Կորպորատիվ կառավարման սկզբունքները

Թողարկողը հետևում է իր կազմակերպարարական կառուցվածքին համապատասխանող կորպորատիվ կառավարման սկզբունքներին, մասնավորապես՝ ապահովում է արդյունավետ կորպորատիվ կառավարման միջավայր, իր գործունեության (այդ թվում՝ ֆինանսական վիճակի) վերաբերյալ տեղեկատվության թափանցիկություն, իր մասնակիցների իրավունքների իրականացումը և հավասար վերաբերմունք վերջիններիս նկատմամբ, ինչպես նաև համագործակցում է վերջիններիս հետ՝ խթանելով հասարակության բարեկեցության մակարդակի աճը:

Ընկերության կորպորատիվ կառավարման ուղեցույցն է հանդիսանում ՀՀ կառավարության կողմից 30.12.2010 թ. N1769-Ա որոշմամբ հաստատված Կորպորատիվ կառավարման կանոնագիրքը:

Համաձայն Ընկերության և Միջազգային ֆինանսական կորպորացիայի միջև կնքված վարկային պայմանագրի՝ Ընկերությունը պետք է իր կորպորատիվ կառավարման քաղաքականությունը համապատասխանեցնի միջազգային ստանդարտներին: Նշենք նաև, որ Միջազգային ֆինանսական կորպորացիան աջակցում է նշված ստանդարտների՝ Ընկերության կորպորատիվ քաղաքականության մեջ ինտեգրելուն:

3.11 Հսկող անձինք

3.11.1 Իրական շահառուների մասին տեղեկատվություն

Սամվել Կարապետյանը և իր ընտանիք անդամներ Սարկիս Կարապետյանը, Էթերի Կարապետյանը, Տաթևիկ Կարապետյանը և Կարեն Կարապետյանը հանդիսանում են Ընկերության իրական շահառուները՝ Ընկերության կանոնադրական կապիտալում անուղղակի մասնակցության ուժով:

3.11.2 Հսկողության տակ գտնվելու մասին տեղեկատվություն

Ընկերությունը վարկային պայմանագրերի շրջանակներում վարկատու ֆինանսական կառույցների և մասնագիտացված առևտրային միջնորդ կազմակերպությունների հանդեպ ստանձնել է որոշակի պարտավորություններ, ինչպիսիք են տեղյակ պահել կամ ստանալ նրանց հավանությունը հետագայում նոր վարկային պարտավորություններ ներգրավելու կամ որոշակի գործողություններ անելու և/կամ որոշակի գործողությունների անելուց զերծ մնալու համար, նման պայմանագրերի շրջանակներում Թողարկողը կարող է ունենալ որոշումների կայացման սահմանափակումներ, հետևաբար այդ տեսանկյունից հետևյալ անձիք ԿԱՌՂ են համարվել վերապահումով հսկող անձ՝

1. **Միջազգային ֆինանսական կորպորացիա (IFC-International Finance Corporation), Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկ (EBRD-European Bank for Reconstruction and Development), Ասիական զարգացման Բանկ (ADB-Asian Development Bank):**

Ընկերության նկատմամբ Վարկային պայմանագրի շրջանակներում կիրառվող սահմանափակումները (կովենանտները) ներկայացված են Ազդագրի [3.2 կետով](#):

3.12 Տեղեկատվություն թողարկողի ակտիվների և պարտավորությունների, ֆինանսական վիճակի, եկամուտների և ծախսերի մասին

3.12.1 Պատմական ֆինանսական տեղեկատվություն

Ընկերության 2022 և 2021 թթ. աուդիտորական եզրակացությամբ հաստատված ֆինանսական հաշվետվությունները ներկայացված են [Հավելված 4](#)-ում:

3.12.2 Միջանկյալ ֆինանսական տեղեկատվություն

Ընկերության միջանկյալ ֆինանսական հաշվետվությունները ներկայացված են [Հավելված 4](#)-ում:

3.12.3 Թողարկողի ֆինանսական վիճակի էական փոփոխությունները

2023թ.-ի հունիսի 30-ից մինչև Ազդագիրը գրանցման ներկայացնելու օրն ընկած ժամանակահատվածում Թողարկողի ֆինանսական վիճակի էական փոփոխություն տեղի չի ունեցել:

3.12.4 Դատական, արբիտրաժային և վարչական վարույթների մասին տեղեկատվություն

Թողարկողի կառվարման մարմինների գնահատմամբ առկա չեն այնպիսի դատական, արբիտրաժային և (կամ) վարչական իրավական վարույթներ, որոնք թողարկողի ֆինանսական վիճակի կամ շահութաբերության վրա կարող են ունենալ կամ վերջերս ունեցել են էական ազդեցություն:

3.13 Լրացուցիչ տեղեկատվություն

3.13.1 Կանոնադրական կապիտալը

3.13.1.1 Կանոնադրական կապիտալի մեծությունը

Ընկերության կանոնադրական կապիտալն առ 30.06.2023թ. կազմել է 18,654,221,100 ՀՀ դրամ: Ազդագիրը գրանցման ներկայացնելու պահի դրությամբ կանոնադրական կապիտալը կազմել է 20,674,889,700 ՀՀ դրամ:

3.13.1.2 Հայտարարված բաժնետոմսերի քանակը

Ընկերությունը չունի հայտարարված և չտեղաբաշխված բաժնետոմսեր:

3.13.1.3 Թողարկված բաժնետոմսերի քանակը

Ընկերության կանոնադրական կապիտալը բաժանված է 246,423 հատ տեղաբաշխված սովորական անվանական բաժնետոմսերի:

3.13.1.4 Մեկ բաժնետոմսի անվանական արժեքը

Մեկ բաժնետոմսի անվանական արժեքն առ 30.06.2023թ. կազմել է 75,700 ՀՀ դրամ: Ազդագիրը գրանցման ներկայացնելու պահի դրությամբ մեկ բաժնետոմսի անվանական արժեքը կազմել է 83,900 ՀՀ դրամ:

3.13.2 Կանոնադրությունը

Ըստ Թողարկողի կանոնադրության 3-րդ կետի՝ Ընկերությունը կարող է իրականացնել ՀՀ օրենքներով չարգելված ցանկացած տնտեսական գործունեություն: Ընկերության գործունեության հիմնական տեսակն է էլեկտրաէներգիայի բաշխումը:

3.14 Էական պայմանագրերը

Ազդագրի գրանցման ներկայացմանը նախորդող վերջին 1 տարվա ընթացքում թողարկողի կողմից բնականոն գործունեության շրջանակներից դուրս չեն կնքվել պայմանագրեր, որոնց

գինը կգերազանցեր Թողարկողի վերջին հաշվետու ժամանակաշրջանի ֆինանսական հաշվետվություններում նշված սեփական կապիտալի արժեքի 5 տոկոսը:

3.15 Փորձագետի, գնահատողի, խորհրդատուի կամ հաշվապահի մասնագիտական կարծիքը եվ երրորդ անձանցից վերցված տեղեկատվությունը

Թողարկողի կանոնադրությունը, միջանկյալ և տարեկան ֆինանսական հաշվետվությունները, աուդիտորական եզրակացությունները մշտապես հասանելի են հանրությանը էլեկտրոնային տարբերակով: Նշված փաստաթղթերի էլեկտրոնային տարբերակները տեղադրված են Թողարկողի պաշտոնական կայքում՝ www.ena.am հասցեով:

3.16 Այլ տեղեկատվություն

Թողարկողի կանոնադրությունը, միջանկյալ և տարեկան ֆինանսական հաշվետվությունները, աուդիտորական եզրակացությունները մշտապես հասանելի են հանրությանը էլեկտրոնային տարբերակով: Նշված փաստաթղթերի էլեկտրոնային տարբերակները տեղադրված են Թողարկողի պաշտոնական կայքում՝ www.ena.am հասցեով:

Այս Ազդագիրը կարող է ներառել որոշակի ֆինանսական ցուցանիշներ կամ ֆինանսական գործակիցների հաշվարկներ, որոնք չեն հանդիսանում ՖՀՄՍ-ի կողմից սահմանված ցուցանիշներ («Ոչ ՖՀՄՍ ցուցանիշներ»): Այդ ցուցանիշները ներառում են EBITDA, Զուտ պարտք (Net Debt) և Զուտ պարտք/EBITDA հարաբերակցության ցուցանիշները, որոնք օգտագործվել են Թողարկողի ղեկավարության կողմից՝ գնահատելու Թողարկողի ֆինանսական արդյունքները:

Թողարկողը օգտագործում է ՖՀՄՍ-ի վրա չհիմնված ցուցանիշները, քանի որ դրանք հաճախ օգտագործվում են ներդրողների և վերլուծաբանների կողմից՝ գնահատելու Թողարկողի գործունեությունը:

ՆԵՐԴՐՈՂԸ, ԾԱՆՈԹԱՆԱԼՈՎ ՍՈՒՅՆ ԱԶԴԱԳՐԻՆ, ՊԵՏՔ Է ԻՆՔՆՈՒՐՈՒՅՆ ԳՆԱՀԱՏԻ ՏՎՅԱԼ ԱՐԺԵԹՂԹԵՐՈՒՄ ՍԵՓԱԿԱՆ ՆԵՐԴՐՄԱՆ ՌԻՍԿԸ՝ ՄԻՆՁԵՎ ՁԵՌՔԵՐՄԱՆ ՈՐՈՇՄԱՆ ԸՆԴՈՒՆՈՒՄԸ:

ՄԱՍ 4 ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐ

4.1 ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1: Ֆինանսական գործակիցների հաշվարկման բանաձևերը

Զուտ շահույթը մեկ բաժնետոմսի հաշվով (EPS) = Զուտ շահույթ շահութահարկի գծով ծախսի նվազեցումից հետո / Բաժնետոմսերի միջին կշռված թիվը

Սեփական կապիտալի շահութաբերություն (ROE) = Զուտ շահույթ շահութահարկի գծով ծախսի նվազեցումից հետո / Սեփական կապիտալի միջին մեծություն

Ակտիվների շահութաբերություն (ROA) = Զուտ շահույթ շահութահարկի գծով ծախսի նվազեցումից հետո / Ընդհանուր ակտիվների միջին մեծություն

Զուտ շահույթի մարժա (NPM) = Զուտ շահույթ շահութահարկի գծով ծախսի նվազեցումից հետո / Արտադրանքի, ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների իրացումից հասույթ

Կապիտալի համարժեքության գործակից = Սեփական կապիտալ / Ընդհանուր ակտիվներ

Ֆինանսական կախվածության գործակից = Ընդամենը պարտավորություններ / Սեփական կապիտալ

Բացարձակ իրացվելիության գործակից = (Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ + Ընթացիկ ֆինանսական ներդրումներ) / Ընթացիկ պարտավորություններ

Ընթացիկ իրացվելիության գործակից = (Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ + Ընթացիկ ֆինանսական ներդրումներ + Ընթացիկ դեբիտորական պարտքեր և կանխավճարներ) / Ընթացիկ պարտավորություններ

Ընդհանուր իրացվելիության գործակից = Ընթացիկ ակտիվներ / Ընթացիկ պարտավորություններ

Դեբիտորական պարտքերի շրջանառելիության գործակից = Արտադրանքի, ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների իրացումից հասույթ / Վաճառքների գծով դեբիտորական պարտքերի միջին արժեքը

Դեբիտորական պարտքերի շրջապտույտի տևողությունն օրերով = 365 / (Արտադրանքի, ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների իրացումից հասույթ / Վաճառքների գծով դեբիտորական պարտքերի միջին արժեքը)

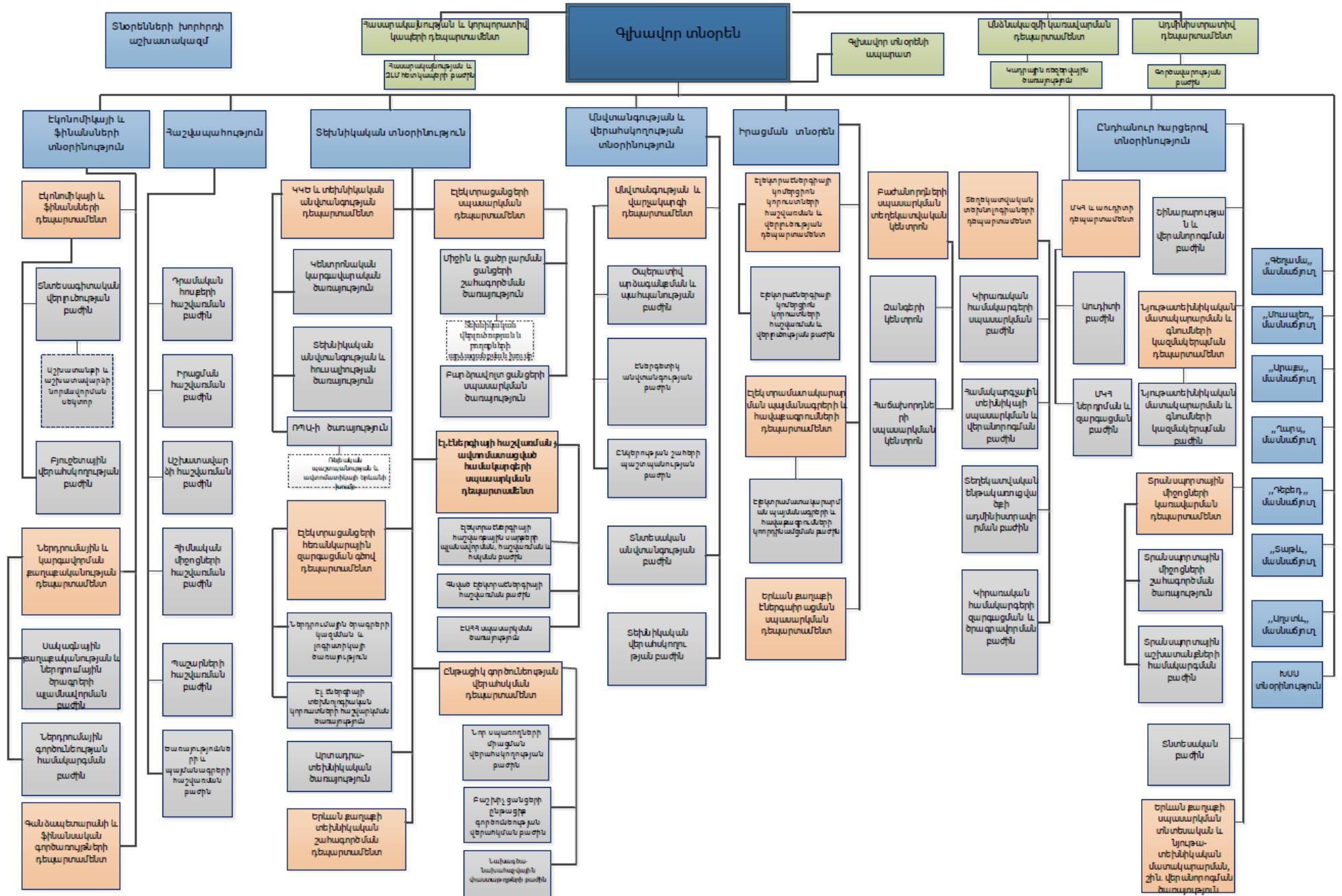
Պաշարների շրջանառելիության գործակից = Իրացված արտադրանքի, ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների ինքնարժեք / Պաշարների միջին արժեքը

Պաշարների շրջապտույտի տևողությունն օրերով = $365 / (\text{Իրացված արտադրանքի, ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների ինքնարժեք} / \text{Պաշարների միջին արժեքը})$

Կրեդիտորական պարտքերի շրջանառելիության գործակից = Իրացված արտադրանքի, ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների ինքնարժեք / Կրեդիտորական պարտքերի միջին արժեքը

Կրեդիտորական պարտքերի շրջապտույտի տևողությունն օրերով = $365 / (\text{Իրացված արտադրանքի, ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների ինքնարժեք} / \text{Կրեդիտորական պարտքերի միջին արժեքը})$:

4.2 ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2: Թողարկողի կազմակերպչական կառուցվածքը

4.3 ՀԱՎԵԼՎԱԾ 3: Թողարկման վերջնական պայմաններ

..... 202_թ.

----- ՓԲԸ

անվանական, արժեկտրոնային, ոչ փաստաթղթային, ոչ փոխարկելի պարտատոմս

Թողարկողի և թողարկվող արժեթղթերի վերաբերյալ ամբողջական տեղեկատվության ձեռքբերման համար անհրաժեշտ է համատեղ դիտարկել ծրագրային ազդագիրը (գրանցված է ----- 202_թ.), դրա լրացումները և սույն թողարկման վերջնական պայմանները: Ծրագրային ազդագիրը, դրա լրացումները գտնվում են ԱՄԵՐԻԱԲԱՆԿ ՓԲԸ-ում՝ ՀՀ, Երևան, 0010, Վ. Սարգսյան փողոց 2 հասցեում և -----ում՝ ----- հասցեում:

Ընդհանուր տեղեկություններ (Այն տեղեկությունները, որոնք կիրառելի չեն, նշվում է «ոչ կիրառելի»: Եթե միևնույն սերիայի ներքո տարբեր հիմնական պայմաններով (թողարկման արժույթ, առաջարկի գին, անվանական արժեք և այլն) արժեթղթեր են թողարկվում, ապա յուրաքանչյուր պայմանին բավարարող արժեթղթերի խմբի համար տարբերվող պայմանները ներկայացվում են տարանջատված:)		
1.	Թողարկողը (թողարկողի անվանումը)	-----
2.	Երաշխավորողը	
3.	Սերիան (տվյալ ծրագրային ազդագրի հիման վրա իրականացվող հերթական թողարկման համարը և տարեթիվը)	
4.	Տվյալ սերիայի թողարկման ընդհանուր ծավալը	Ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ
5.	Արժեթղթերի դասակարգման մասին տեղեկատվություն՝ թողարկողի պարտավորությունների մարման հերթականության տեսանկյունից (ստորադասությունը), ներառյալ՝ տվյալ սերիայի ներքո յուրաքանչյուր թողարկման ծավալը՝ ըստ ստորադասության	Ամենայն մանրամասնությամբ ներկայացված է Ծրագրային Ազդագրի 2.3.6 մասում
6.	Թողարկման արժույթը	ԱՄՆ դոլար կամ ՀՀ դրամ
7.	Առաջարկի գինը	Պարտատոմսերի լրիվ գինը յուրաքանչյուր 100 միավոր անվանական արժեքի դիմաց,

		տեղաբաշխման առաջին օրվանից սկսած հաշվարկվում է հետևյալ կերպ՝ $DP = \frac{C}{f} \sum_{t=1}^N \frac{1}{\left(1 + \frac{y}{100 * f}\right)^{t-1+\tau}} + \frac{100}{\left(1 + \frac{y}{100 * f}\right)^{N-1+\tau}}$ որտեղ՝ $\tau = \frac{DSN}{DCC}$ DP - Պարտատոմսի գինն է, DSN - գործարքի կատարման օրից (settlement/trade date) մինչև հաջորդ արժեկտրոնի վճարումը մնացած օրերի քանակ համապատասխան պայմանականության դեպքում, DCC - գործարքին նախորդող արժեկտրոնի վճարման օրից մինչև գործարքին հաջորդող արժեկտրոնի վճարման օրերի քանակ համապատասխան պայմանականության դեպքում, f - արժեկտրոնի վճարման հաճախականությունն է (4- եռամսյակային վճարումների համար), N - հաշվարկման պահին մնացած արժեկտրոնների վճարումների թիվը, C - տարեկան արժեկտրոնը 100 միավոր անվանական արժեքի դիմաց, Y - մինչև մարում եկամտաբերություն: Տեղաբաշխման ընթացքում պարտատոմսի լրիվ գինը յուրաքանչյուր օրվա համար հրապարակվում է Թողարկողի կայքում
8.	Անվանական արժեքը	100 (մեկ հարյուր) ԱՄՆ դոլար կամ 100,000 (մեկ հարյուր հազար) ՀՀ դրամ
9.	Քանակը	համապատասխան Թողարկման ծավալի ու անվանական արժեքի, այսինքն Թողարկման ծավալի հարաբերությունը անվանական արժեքին
10.	Առաջարկի իրականացման սկիզբը (ներառյալ՝ ժամկետի ցանկացած հնարավոր փոփոխությունները)	Ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ
11.	Առաջարկի իրականացման ավարտը (ներառյալ՝ ժամկետի ցանկացած հնարավոր փոփոխությունները)	Ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը

		որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ
12.	Արժեթղթի տարբերակիչ ծածկագիրը (ISIN) կամ այլ նմանատիպ տարբերակիչ ծածկագիր	
13.	Թողարկման և տեղաբաշխման վերաբերյալ որոշում ընդունած իրավասու մարմինը և որոշման ամսաթիվը (լրացվում է այն դեպքում, եթե տվյալ հրապարակային առաջարկի համար առանձին որոշում է ընդունվել, հակառակ դեպքում նշվում է «ոչ կիրառելի»)	Թողարկողի 20--թ -ի որոշում
Արժեկտրոնի վերաբերյալ տեղեկություններ		
14.	Արժեկտրոնի հաշվարկման առաջին օրը	Ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ
15.	Արժեկտրոնի տոկոսադրույքը և վճարման պարբերականությունը, եթե արժեկտրոնի տոկոսադրույքը լողացող է, ապա ներկայացնել տեղեկատվություն, թե ինչ ցուցանիշից (դրա փոփոխությունից) է կախված տոկոսադրույքի մեծությունը, և որտեղ կարելի է ստանալ այդ ցուցանիշի/դրա փոփոխության մասին տեղեկատվություն	Ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ
16.	Արժեկտրոնի վճարման հստակ օրերը (օր, ամիս, տարի)	Ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ
17.	Արժեկտրոնի օրերի հաշվարկման կարգը (օրինակ 30/360, Act/Act, Act/360 և այլն)	Փաստացի օրեր արժեկտրոնի փուլի ընթացքում/Փաստացի օրեր տարվա ընթացքում (Actual/Actual)
18.	Լողացող արժեկտրոնի հաշվարկն իրականացնողը	Ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ
19.	Արժեկտրոնի հաշվարկման այլ էական պայմաններ	Ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ
20.	Զրոյական արժեկտրոնով (զեղչատոկոսային) արժեթղթերի վերաբերյալ դրույթ (նշվում է «կիրառելի» կամ «ոչ կիրառելի»)	Ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը

		որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ
Մայր գումարի մարման վերաբերյալ տեղեկություններ		
21.	Մարման ժամկետը	ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ
22.	Մարման արժեքը, եթե հնարավոր չէ, ապա նշվում է հաշվարկման մեթոդաբանությունը	100 (մեկ հարյուր) ԱՄՆ դոլար կամ 100,000 (մեկ հարյուր հազար) ՀՀ դրամ
23.	Մարման արժեքի փոփոխությունը (լրացվում է այն բոլոր պայմանները, որոնց դեպքում հնարավոր է մարման արժեքի փոփոխություն)	ոչ կիրառելի
24.	Վաղաժամկետ մարման հնարավորություն թողարկողի նախաձեռնությամբ/քոլ օպցիոն (նշվում է «կիրառելի» կամ «ոչ կիրառելի»)	ոչ կիրառելի
	1) ժամկետ(ներ)ը	
	2) Օպցիոնի իրականացման գինը, դրա հաշվարկման մեթոդը (առկայության դեպքում),	
	3) Մասնակի մարման հնարավորության դեպքում՝ նվազագույն և առավելագույն մարման արժեքը	
	Այլ տեղեկություններ	
25.	Վաղաժամկետ մարման հնարավորություն ներդրողի նախաձեռնությամբ/փութ օպցիոն (նշվում է «կիրառելի» կամ «ոչ կիրառելի»)	ոչ կիրառելի
	1) ժամկետ(ներ)ը	
	2) Օպցիոնի իրականացման գինը, դրա հաշվարկման մեթոդը (առկայության դեպքում),	
	3) Այլ տեղեկություններ (տեղեկացման ժամանակաշրջանը)	
Տեղաբաշխման վերաբերյալ տեղեկություններ		
26.	Տեղաբաշխողի անվանումը, գտնվելու վայրը	ԱՄԵՐԻԿԱԲԱՆԿ ՓԲԸ 2 Վ. Սարգսյան փողոց, 0010, Երևան, ՀՀ
27.	Տեղաբաշխման այլ պայմաններ (որոնք ներառված չեն ազդագրում)	ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ
Այլ տեղեկություններ		

28.	Տվյալ դասի արժեթղթերի կարգավորվող շուկայում առևտրին թույլտվության առկայություն (նշվում է համապատասխան կարգավորվող շուկաների անվանումները, թույլտվության ամսաթիվը)	Արժեթղթերը դեռ չեն թույլատրված կարգավորվող շուկայում առևտրի
29.	Եթե առաջարկվող արժեթղթերի մասով հետագայում հայցվելու է կարգավորվող շուկայում առևտրին թույլտվություն, ապա նշվում է տեղեկություններ այդ մասին (շուկայի անվանումը, նաև դրույթ, որ առևտրին թույլտվության հայցը կարող է չբավարարվել, առևտրին թույլտվության սպասվող ամսաթիվը (հնարավորության դեպքում))	Թողարկողը պարտադիր դիմելու է պարտատոմսերը կարգավորվող շուկայում ցուցակելու համար, և համաձայն ՀՀ գործող օրենսդրության պարտատոմսերի ցուցակման դեպքում վերջիններիս հետագա շրջանառությունը կարող է իրականացվել միայն կարգավորվող շուկայում: Կարգավորվող շուկա ասելով Թողարկողը նկատի ունի “Հայաստանի ֆոնդային բորսա” ԲԲ ընկերությունը:
30.	Արժեթղթի վարկանիշը	Արժեթղթերը վարկանշված չեն
31.	Արժեթղթերի դիմաց վճարներ կատարելու մեթոդները (պարբերականությունը, բանկային հաշիվները և այլն) և ժամկետները, ինչպես նաև արժեթղթերը ստանալու մեթոդները և ժամկետները, արժեթղթերի սեփականության վերաբերյալ քաղվածք ստանալու ձևը	Ենթակա է որոշման Թողարկողի կողմից պարտատոմսերի տեղաբաշխման սկիզբը որոշող ամսաթվից առնվազն 5 (հինգ) աշխատանքային օր առաջ

Թողարկողը պատասխանատու է սույն «Թողարկման վերջնական պայմաններում» ներառված տեղեկությունների համար: Թողարկողը հավաստիացնում է, որ սույն փաստաթղթում ներառված տեղեկությունները համապատասխանում են այն տեղեկություններին (ներկայացված ընդհանուր մեթոդաբանությանը), որոնք ներառված են ծրագրային ազդագրում, դրա լրացումներում, ինչպես նաև ճշգրիտ են (այնքանով, որքանով հայտնի են), և որևէ փաստ բաց չի թողնվել կամ խեղաթյուրվել:

(անուն, ազգանուն)

(պաշտոն)

(ստորագրություն)

(ամսաթիվ)

Ստորագրությունները հավաստում են՝

(անուն, ազգանուն)

(պաշտոն)

(ստորագրություն)

(ամսաթիվ)

Կ.Տ.

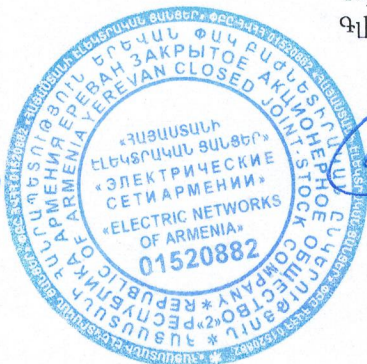
4.4 ՀԱՎԵԼՎԱԾ 4: Ֆինանսական հաշվետվություններ

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ- 26.

N 2

Կարեն Հարությունյան
Գլխավոր տնօրեն

Աղամյան Նաիրի
Գլխավոր հաշվապահ

<<Հայաստանի Էլեկտրական Ցանցեր >>ՓԲԸ

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԻ ՄԱՍԻՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ - Ձև N 1

հազ. AMD

	30 հունիս 2023թ.	31 դեկտեմբեր 2022 թ.
ԱԿՏԻՎ		
Հիմնական միջոցներ	235,184,636	233,019,407
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ	1,940,185	1,940,185
Ոչ նյութական ակտիվներ	116,154	132,164
Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվների համար	7,627,780	6,866,824
Այլ ոչ ընթացիկ ակտիվներ	3,031	3,090
Ոչ ընթացիկ ակտիվներ	244,871,786	241,961,670
Պաշարներ	9,345,521	11,403,896
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	32,269,426	29,888,683
Կանխավճարներ	1,613,180	1,110,949
Դրամական միջոցներ և դրան համարժեքներ	7,149,665	5,843,315
Ընթացիկ ակտիվներ	50,377,792	48,246,843
Ընդամենը ակտիվներ	295,249,578	290,208,513
Սեփական կապիտալ և պարտավորություններ		
Բաժնետիրական կապիտալ	18,654,221	18,654,221
Լրացուցիչ կապիտալ	39,946,077	39,946,077
Զբաղիսված շահույթ	73,655,370	71,626,559
Ընդամենը սեփական կապիտալ	132,255,668	130,226,857
Պետական շնորհներ	2,832,093	2,948,424
Վարկեր և փոխառություններ	76,572,663	78,427,148
Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր	5,893	7,987
Հետաձգված հարկային պարտավորություններ	12,807,114	12,807,114
Վարձակալության գծով պարտավորություն	2,176,936	2,132,407
Ոչ ընթացիկ պարտավորություններ	94,394,699	96,323,080
Պետական շնորհներ	244,147	244,147
Վարկեր և փոխառություններ	34,323,747	27,104,900
Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր	33,991,236	36,207,605
Վարձակալության գծով պարտավորություն	40,082	101,924
Ընթացիկ պարտավորություններ	68,599,212	63,658,576
Ընդամենը պարտավորություններ	162,993,911	159,981,656
Ընդամենը պարտավորություններ և սեփական կապիտալ	295,249,579	290,208,513

<<Հայաստանի Էլեկտրական Ցանցեր >>ՓԲԸ

Դրամական հոսքերի մասին հաշվետվություն Ձև N4

	Ծա ն	հունվար - հունիս 2023 թ.	հունվար - հունիս 2022թ.
Սկզբնական մնացորդ		5,843,315	5,440,348
Գործառնական գործունեությունից հոսքեր			
Էլ էներգիայի իրացումից		131,286,681	145,593,254
Էլ էներգիայի ձեռքբերման գծով մատակարարներին վճարումներ		(98,679,078)	(110,513,073)
Նոր սպառողի միացման համար մուտքեր (տեխ. պայման)		10,271,409	1,887,965
Վճարումներ մատակարարներին ապրանքների և ծառայությունների համար		(11,632,126)	(7,510,508)
Վճարումներ աշխատակիցներին և նրանց անունից		(9,974,906)	(9,579,716)
Վճարումներ շահութահարկի գծով		(6,756)	(10,500)
Վճարումներ այլ հարկերի գծով		(2,608,319)	(1,017,327)
Վարձավճարներ		(224,725)	(245,504)
Բարեգործություն		(161,629)	(43,088)
Այլ մուտքեր		300,955	1,143,682
Այլ ելքեր		(917,792)	(914,876)
Ընդամենը գործառնական գործունեությունից զուտ հոսքեր		17,653,715	18,790,309
Ներդրումային գործունեությունից հոսքեր			
Հիմնական միջոցների ձեռք բերումից		(19,163,350)	(18,160,660)
Հիմնական միջոցների ձեռք բերումից (այլ)		-	-
Տրամադրված ավանդներ		-	-
Տրամադրված ավանդների գծով ստացված տոկոսներ		-	-
Ընդամենը ներդրումային գործունեությունից զուտ հոսքեր		(19,163,350)	(18,160,660)
Ֆինանսական գործունեությունից հոսքեր			
Ստացված բանկային վարկերից		66,224,749	36,841,163
Բանկային վարկերի մարումից		(58,888,417)	(34,419,701)
Փոխառությունների ստացումից		-	-
Փոխառություններից մարումից		-	-
Վճարված տոկոսներ		(4,381,822)	(2,688,312)
Վճարված շահաբաժիններ		-	-
Այլ ֆինանսական հոսքեր		(9,397)	(8,376)
Ընդամենը ֆինանսական գործունեությունից զուտ հոսքեր		2,945,114	(275,226)
Ընդամենը զուտ հոսքեր		1,435,479	354,424
Արտարժույթի փոխարժեքային տարբերություններ		(129,128)	(800,930)
Վերջնական մնացորդ		7,149,665	4,993,841

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ

**Ֆինանսական հաշվետվություններ
2022թ. համար**

Բովանդակություն

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն	3
Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն	6
Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվություն	7
Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվություն	8
Դրամական հոսքերի մասին հաշվետվություն	9
Ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ	10

«Զեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ
Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան 0010
Վ. Սարգսյան փ. 26/1
«Էրեբունի Պլազա» բիզնես կենտրոն, 8-րդ հարկ
Հեռախոս + 374 (10) 595 999
Վեբ կայք www.kpmg.am

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի բաժնետերերին

Կարծիք

Մենք աուդիտի ենք ենթարկել «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի («ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ») ֆինանսական հաշվետվությունները, որոնք ներառում են ֆինանսական վիճակի մասին հ հաշվետվությունը՝ առ 31 դեկտեմբերի 2022թ., այդ ամսաթվին ավարտված տարվա շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի, սեփական կապիտալում փոփոխությունների և դրամական հոսքերի մասին հաշվետվությունները, ինչպես նաև ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրությունները, որոնք ներառում են հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերը և այլ բացատրական տեղեկատվություն:

Մեր կարծիքով, կից ֆինանսական հաշվետվությունները բոլոր էական առումներով ճշմարիտ են ներկայացնում ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ ֆինանսական վիճակը 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ, ինչպես նաև այդ ամսաթվին ավարտված տարվա ֆինանսական արդյունքները և դրամական հոսքերը՝ Հաշվապահական հաշվառման միջազգային ստանդարտների խորհրդի կողմից հրապարակված ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ) համաձայն:

Կարծիքի հիմք

Մենք աուդիտին իրականացրել ենք Աուդիտի միջազգային ստանդարտներին (ԱՄՍ) համապատասխան: Այդ ստանդարտներից բխող մեր պատասխանատվությունը լրացուցիչ ներկայացված է մեր եզրակացության «Աուդիտորի պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար» բաժնում: Մենք անկախ ենք ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆԻ՝ համաձայն Հաշվապահների Եթիկայի միջազգային ստանդարտների խորհրդի կողմից հրապարակված Պրոֆեսիոնալ հաշվապահի Եթիկայի միջազգային կանոնագրքի (ներառյալ՝ Անկախության միջազգային ստանդարտները) (ՀԵՄՍԻ կանոնագիրք) և Հայաստանի Հանրապետությունում ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի նկատմամբ կիրառելի Եթիկայի պահանջների, և կատարել ենք Եթիկայի պահանջման մեր այլ պարտականություններն այս պահանջներին և ՀԵՄՍԻ կանոնագրքին համապատասխան: Մենք գտնում ենք, որ ձեռք ենք բերել բավարար համապատասխան աուդիտորական ապացույցներ՝ մեր կարծիքն արտահայտելու համար:

Դեկլարության և կառավարման օղակներում գտնվող անձանց պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Դեկլարությունը պատասխանատու է ՖՀՄՍ համաձայն ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման և ճշմարիտ ներկայացման, և այնպիսի ներքին հսկողության համար, որն ըստ դեկլարության անհրաժեշտ է խարդախության կամ սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրումներից զերծ ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստումն ապահովելու համար:

Ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս ղեկավարությունը պատասխանատու է Հնկերության անընդհատ գործելու կարողության գնահատման համար՝ անհրաժեշտության դեպքում բացահայտելով անընդհատությանը վերաբերող հարցերը, ինչպես նաև հաշվապահական հաշվառման անընդհատության հիմունքը կիրառելու համար, եթե ղեկավարությունը չունի Հնկերությունը լուծարելու կամ Հնկերության գործունեությունը դադարեցնելու մտադրություն կամ չունի դրանից խուսափելու իրատեսական այլընտրանք:

Կառավարման օղակներում գտնվող անձիք պատասխանատու են Հնկերության ֆինանսական հաշվետվողականության գործընթացի վերահսկման համար:

Աուդիտորի պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Մեր նպատակն է ձեռք բերել ողջամիտ հավաստիացում *ամ* այն, որ ֆինանսական հաշվետվություններն, ամբողջությամբ վերցված, զերծ են էական խեղաթյուրումներից, անկախ դրանց խարդախության կամ սխալի հետևանքով առաջացման հանգամանքից և ներկայացնել մեր կարծիքը ներառող աուդիտորական եզրակացություն: Ողջամիտ հավաստիացումը բարձր մակարդակի հավաստիացում է, սակայն այն չի երաշխավորում, որ ԱՄՄ-ների համապատասխան իրականացված աուդիտի ընթացքում միշտ կհայտնաբերվի էական խեղաթյուրումներ, երբ առկա է: Խեղաթյուրումները կարող են առաջանալ խարդախության կամ սխալի հետևանքով և համարվում են էական, երբ խելամուտք են կարող է ակնկալվել, որ դրանք, առանձին կամ միասին վերցրած, կազդեն ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողների՝ այդ ֆինանսական հաշվետվությունների հիման վրա կայացվող տնտեսական որոշումների վրա:

ԱՄՄ-ների համաձայն իրականացվող աուդիտի ողջ ընթացքում կիրառում ենք մասնագիտական դատողություն և պահպանում մասնագիտական կասկածամտություն: Ի լրումն՝

- հատկորոշում և գնահատում ենք խարդախության կամ սխալի հետևանքով ֆինանսական հաշվետվությունների էական խեղաթյուրման ռիսկերը, նախագծում և իրականացնում ենք աուդիտորական ընթացակարգեր այդ ռիսկերին արձագանքելու նպատակով և ձեռք ենք բերում աուդիտորական ապացույցներ, որոնք բավարար համապատասխան հիմք են հանդիսանում մեր կարծիքի համար: Խարդախության հետևանքով առաջացած էական խեղաթյուրումը չհայտնաբերելու ռիսկն ավելի մեծ է, քան սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրումը չհայտնաբերելու ռիսկը, քանի որ խարդախությունը կարող է ներառել հանցավոր համաձայնություն, զեղծարարություն, միտումնաւոր բացթողումներ, սխալ ներկայացումներ կամ ներքին հսկողության համակարգի շրջանցում:
- պատկերացում ենք կազմում աուդիտին վերաբերող ներքին հսկողության մասին՝ տվյալ հանգամանքներին համապատասխան աուդիտորական ընթացակարգեր նախագծելու, և ոչ թե Հնկերության ներքին հսկողության արդյունավետության վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու համար:
- գնահատում ենք կիրառված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության տեղին լինելը և ղեկավարության կողմից կատարած հաշվապահական հաշվառման գնահատումների և կից բացահայտումների խելամտությունը:
- եզրահանգում ենք ղեկավարության կողմից հաշվապահական հաշվառման անընդհատության հիմունքի կիրառման տեղին լինելու վերաբերյալ և, հիմնվելով ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա՝ գնահատում ենք, արդյոք առկա է էական անորոշություն դեպքերի կամ հանգամանքները հետ կապված, որոնք կարող են նշանակալի կասկած հարուցել Հնկերության անընդհատ գործելու կարողության վերաբերյալ: Եթե մենք եզրահանգում ենք, որ առկա է էական անորոշություն, մեզանից պահանջվում է մեր աուդիտորական եզրակացությունում ուշադրություն հրավիրել ֆինանսական հաշվետվությունների

համապատասխան բացահայտումներին կամ, եթե այդ բացահայտումները բավարար չեն, ձևափոխել մեր կարծիքը: Մեր եզրահանգումները հիմնված են միևնույն մեր աուդիտորական եզրակացության ամսաթիվը ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա: Այնուամենայնիվ, ապագա դեպքերը կամ հանգամանքները կարող են հանգեցնել Հնկերության կողմից անընդհատության հիմունքով գործունեությունը շարունակելու դադարեցմանը:

- գնահատում ենք ֆինանսական հաշվետվությունների ընդհանուր ներկայացումը, կառուցվածքը և բովանդակությունը, ներառյալ բացահայտումները, ինչպես նաև ֆինանսական հաշվետվությունների հիմքում ընկած գործարքների և դեպքերի ճշմարիտ ներկայացումը:

Կառավարման օղակներում գտնվող անձանց, ի թիվս այլ հարցերի, մենք տեղեկացնում ենք աուդիտի պլանավորված շրջանակի և ժամկետների, աուդիտի ընթացքում հայտնաբերված նշանակալի հարցերի, ներառյալ՝ ներքին հսկողությանը վերաբերող նշանակալի թերությունների մասին:

Այս անկախ աուդիտորական եզրակացության ներկայացման հիմք հանդիսացող աուդիտի իրականացման համար պատասխանատու է՝

Կարեն Սահարյան
Տնօրեն
Աուդիտորական
ծառայությունների բաժին

Տիգրան Գասպարյան
Դեկավար գործընկեր
«Զեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ-ի տնօրեն

KPMG Armenia LLC

«Զեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ
28 փետրվարի 2023թ.

**Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն
առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.**

հազ. դրամ	Ծնթ.	31 դեկտեմբերի 2022թ.	31 դեկտեմբերի 2021թ.
Ակտիվներ			
Հիմնական միջոցներ	12	233,019,407	221,640,266
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ	23	1,940,185	2,091,375
Ոչ նյութական ակտիվներ		132,164	221,637
Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվների համար	14	6,866,824	2,524,890
Այլ ոչ ընթացիկ ակտիվներ		3,090	3,771
Ոչ ընթացիկ ակտիվներ		241,961,670	226,481,939
Պաշարներ	13	11,403,896	11,138,298
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	15	29,888,683	31,246,631
Կանխավճարներ	14	1,110,949	3,970,311
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների	16	5,843,315	5,440,348
Ընթացիկ ակտիվներ		48,246,843	51,795,588
Ընդամենը ակտիվներ		290,208,513	278,277,527
Սեփական կապիտալ			
Բաժնետիրական կապիտալ	17	18,654,221	18,654,221
Լրացուցիչ կապիտալ		39,946,077	39,946,077
Զբաղիված շահույթ		71,626,559	38,078,332
Ընդամենը սեփական կապիտալ		130,226,857	96,678,630
Պարտավորություններ			
Պետական շնորհներ	20	2,948,424	3,163,668
Վարկեր և փոխառություններ	19	78,427,148	102,441,784
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	21	7,987	7,987
Հետաձգված հարկային պարտավորություններ	11	12,807,114	10,884,960
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	23	2,132,407	2,233,834
Ոչ ընթացիկ պարտավորություններ		96,323,080	118,732,233
Պետական շնորհներ	20	244,147	244,147
Վարկեր և փոխառություններ	19	27,104,900	28,204,332
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	21	36,207,605	34,319,461
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	23	101,924	98,724
Ընթացիկ պարտավորություններ		63,658,576	62,866,664
Ընդամենը պարտավորություններ		159,981,656	181,598,897
Ընդամենը սեփական կապիտալ և պարտավորություններ		290,208,513	278,277,527

Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվություն 2022թ. համար

հազ. դրամ	Ծնթգ.	2022թ.	2021թ.
Հասույթ	6	243,456,622	216,596,118
Գնված էլեկտրաէներգիա	7	(169,587,724)	(146,721,788)
Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայության վճարներ	8	(10,715,511)	(4,634,574)
Աշխատավարձ		(19,636,667)	(20,421,616)
Մաշվածություն և ամորտիզացիա		(15,232,437)	(12,959,175)
Վերանորոգում և սպասարկում		(1,081,381)	(1,014,581)
Օգտագործված պաշարներ		(2,430,887)	(2,072,388)
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի արժեզրկումից կորուստներ	22	(112,891)	(148,275)
Այլ եկամուտ		954,861	581,012
Այլ ծախսեր	9	(6,298,596)	(6,287,229)
Գործառնական գործունեության արդյունքներ		19,315,389	22,917,504
Ֆինանսական եկամուտ	10	23,541,840	10,883,647
Ֆինանսական ծախսեր	10	(7,386,848)	(6,339,599)
Չուտ ֆինանսական եկամուտ		16,154,992	4,544,048
Շահույթ մինչև հարկումը		35,470,381	27,461,552
Շահութահարկի գծով ծախս	11	(1,922,154)	(3,123,673)
Շահույթ և ընդամենը համապարփակ եկամուտ տարվա համար		33,548,227	24,337,879

Այս ֆինանսական հաշվետվությունները հաստատվել են ղեկավարության կողմից 2023թ. փետրվարի 28-ին և ստորագրվել են վերջինիս անունից:

Կարեն Հարությունյան
Գլխավոր տնօրեն

Լևոն Աղամյան
Գլխավոր հաշվապահ

**Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին
հաշվետվություն 2022թ. համար**

հազ. դրամ	Բաժնետիրական կապիտալ	Լրացուցիչ կապիտալ	Չբաշխված շահույթ	Ընդամենը սեփական կապիտալ
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2021թ.	18,654,221	39,946,077	13,740,453	72,340,751
Ընդամենը համապարփակ եկամուտ				
Շահույթ տարվա համար	-	-	24,337,879	24,337,879
Ընդամենը համապարփակ եկամուտ տարվա համար	-	-	24,337,879	24,337,879
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2021թ.	18,654,221	39,946,077	38,078,332	96,678,630
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2022թ.	18,654,221	39,946,077	38,078,332	96,678,630
Ընդամենը համապարփակ եկամուտ				
Շահույթ տարվա համար	-	-	33,548,227	33,548,227
Ընդամենը համապարփակ եկամուտ տարվա համար	-	-	33,548,227	33,548,227
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.	18,654,221	39,946,077	71,626,559	130,226,857

Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվությունը պետք է դիտարկվի 10-ից 50-րդ էջերում ներկայացված ֆինանսական հաշվետվությունների րադկացուցիչ մասը կազմող ծանոթագրությունների հետ մեկտեղ:

Դրամական հոսքերի մասին հաշվետվություն 2022թ. համար

հազ. դրամ	Ծնթյուն	2022թ.	2021թ.
Դրամական հոսքեր գործառնական գործունեությունից			
Շահույթ տարվա համար		33,548,227	24,337,879
Ճշգրտումներ հետևյալ հոդվածների գծով.			
Մաշվածություն և ամորտիզացիա		15,232,437	12,959,175
Առևտրական և այլ դերիտորական պարտքերի արժեզրկումից կորուստներ	22	112,891	148,275
Վնաս հիմնական միջոցների օտարումից	9	894,493	624,410
Պաշարների արժեքի նվազեցում		(45,334)	(24,882)
Պետական շնորհների ամորտիզացիայի հակադարձում		(275,431)	(240,248)
Հուտ ֆինանսական եկամուտ	10	(16,154,992)	(4,544,048)
Շահութահարկի գծով ծախս	11	1,922,154	3,123,673
Փոփոխություններ հետևյալ հոդվածներում.			
Պաշարներ		(220,264)	(511,204)
Առևտրական և այլ դերիտորական պարտքեր		1,134,364	(4,564,897)
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր		2,562,373	3,755,413
Դրամական հոսքեր գործառնական գործունեությունից՝ մինչև շահութահարկի և տոկոսների վճարումը		38,710,918	35,063,546
Վճարված շահութահարկ		-	-
Գործառնական գործունեությունից ստացված զուտ դրամական հոսքեր		38,710,918	35,063,546
Դրամական հոսքեր ներդրումային գործունեությունից			
Հիմնական միջոցների ձեռքբերում		(29,372,805)	(60,907,541)
Ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերում		(159,036)	(57,475)
Մուտքեր հիմնական միջոցների վաճառքից		3,015	15,341
Ստացված տոկոսներ		6,854	3,699
Ներդրումային գործունեության համար օգտագործված զուտ դրամական հոսքեր		(29,521,972)	(60,945,976)
Դրամական հոսքեր ֆինանսավորման գործունեությունից			
Մուտքեր փոխառություններից		91,246,898	211,372,752
Փոխառությունների մարում		(92,651,992)	(178,430,383)
Վճարված տոկոսներ		(6,292,151)	(5,360,136)
Վարձակալության գծով պարտավորությունների դիմաց վճարումներ		(98,227)	(88,996)
Ֆինանսավորման գործունեության համար (օգտագործված)/ֆինանսավորման գործունեությունից ստացված զուտ դրամական հոսքեր		(7,795,472)	27,493,237
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների զուտ աճ		1,393,474	1,610,807
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները առ 1 հունվարի		5,440,348	4,944,470
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների ազդեցությունը դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների համար		(990,507)	(1,114,929)
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները առ 31 դեկտեմբերի	16	5,843,315	5,440,348

**2022թ. ֆինանսական հաշվետվություններին
կից ծանոթագրություններ**

Ծանոթագրություն	Էջ	Ծանոթագրություն	Էջ
1. Հաշվետու կազմակերպություն	11	17. Կապիտալ և պահուստներ	22
2. Հաշվապահական հաշվառման հիմունքներ	12	18. Կապիտալի կառավարում	23
3. Ֆունկցիոնալ և ներկայացման արժույթ	12	19. Վարկեր և փոխառություններ	23
4. Գնահատումների և դատողությունների օգտագործում	12	20. Պետական շնորհներ	26
5. Ծջրտված շահույթը նախքան տոկոսների վճարումը, հարկումը, մաշվածության և ամորտիզացիայի մասհանումները (EBITDA)	14	21. Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	26
6. Հասույթ	14	22. Իրական արժեք և ռիսկերի կառավարում	27
7. Գնված էլեկտրաէներգիա	17	23. Վարձակալություն	35
8. Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայության վճարներ	17	24. Կապիտալ հանձանություններ	36
9. Այլ ծախսեր	17	25. Պայմանական դեպքեր	36
10. Զուտ ֆինանսական եկամուտ/(ծախսեր)	18	26. Կապակցված կողմերի բացահայտումներ	37
11. Ծահութահարկ	18	27. Չափման հիմունքներ	38
12. Հիմնական միջոցներ	20	28. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասեր	38
13. Պաշարներ	21	29. Դեռևս չկիրառվող նոր ստանդարտներ և մեկնաբանություններ	49
14. Կանխավճարներ	21	30. Հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո տեղի ունեցած դեպքեր	50
15. Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	21		
16. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	22		

1. Հաշվետու կազմակերպություն

(ա) Կազմակերպչական կառուցվածքը և հիմնական գործունեությունը

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ն («Ընկերություն») Հայաստանի Հանրապետությունում գրանցված փակ բաժնետիրական ընկերություն է:

Ընկերության իրավաբանական հասցեն է՝ Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան 0047, Արմենակյան փ. 127ա:

Ընկերության հիմնական գործունեությունն է էլեկտրաէներգիայի գնումը, էլեկտրաէներգիայի կարգավորվող բաշխումը և էլեկտրաէներգիայի մատակարարումը կենցաղային և արդյունաբերական սպառողներին՝ Հայաստանի Հանրապետությունում: Ընկերությունն ունի Հայաստանի Հանրապետության տարածքում էլեկտրաէներգիայի բաշխման լիցենզիա: Էլեկտրաէներգիայի վաճառքի և գնման սակագները սահմանվում են Հայաստանի Հանրապետության Հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի (ՀԾԿՀ) կողմից:

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերությունը պատկանում է «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ-ին (70%) և «Լիորմանդ Հոլդինգս» ՍՊԸ-ին (30%):

Ընկերության վերջնական հսկող անձն է Սամվել Կարապետյանը: Կապակցված կողմերի հետ գործարքների մանրամասները ներկայացված են Ծանոթագրություն 26-ում:

(բ) Հայաստանի գործարար միջավայրը

Ընկերությունն իր գործունեությունն իրականացնում է Հայաստանում: Հետևաբար, Ընկերության գործունեության վրա ազդեցություն են ունենում Հայաստանի տնտեսությունը և ֆինանսական շուկան, որոնց բնորոշ են զարգացող շուկայի հատկանիշներ: Իրավական, հարկային և օրենսդրական համակարգերը շարունակում են զարգանալ, սակայն կարող են ունենալ տարբեր մեկնաբանություններ և ենթակա են հաճախակի փոփոխությունների, ինչը, այլ իրավական և ֆինանսական խոչընդոտների հետ մեկտեղ, լրացուցիչ բարդություններ է ստեղծում Հայաստանում գործող կազմակերպությունների համար: Բացի այդ, 2020թ. սեպտեմբերին Լեռնային Ղարաբաղում բռնկված զինված հակամարտությունը, որին հաջորդեց հրադադարի մասին համաձայնագիրը Լեռնային Ղարաբաղի վիճելի տարածքների շուրջ, հանգեցրեց սոցիալական հուզումների Հայաստանում: Չնայած հրադադարի մասին համաձայնագրի, Հայաստանի և Ադրբեջանի զինված ուժերը ներքաշվել են սահմանային բախման մեջ, ինչն իր հերթին մեծացրել է անորոշությունը բիզնես միջավայրում:

2022թ. փետրվարին Ռուսաստանի Դաշնության և Ուկրաինայի միջև բռնկված ռազմական հակամարտության պատճառով մի շարք երկրներ պատժամիջոցներ սահմանեցին Ռուսաստանի Դաշնության դեմ: Հակամարտությունն ազդեցություն ունի ոչ միայն երկու երկրների տնտեսական գործունեության, այլև՝ համաշխարհային տնտեսության վրա: Պատժամիջոցների արդյունքում աշխարհի շատ երկրներում հումքային և պարենային ապրանքների գներն աճել են, խախտվել են ռեսուրսների մատակարարման հաստատված կապերը, դիտվում է գնաճի ազդեցություն գների վրա, և վերլուծաբանները կանխատեսում են նաև տնտեսական հետևանքներ համաշխարհային արդյունաբերության համար:

Ֆինանսական հաշվետվություններն արտացոլում են Ընկերության գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա Հայաստանի գործարար միջավայրի ազդեցության ղեկավարության գնահատականը: Ապագա գործարար միջավայրը կարող է տարբերվել ղեկավարության գնահատականից:

2. Հաշվապահական հաշվառման հիմունքներ

(ա) Համապատասխանության հավաստում

Այս ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ) պահանջների համաձայն:

(բ) Անընդհատություն

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության ընթացիկ պարտավորությունները գերազանցել են ընթացիկ ակտիվները 26,482,846 հազար դրամով: Այնուամենայնիվ, 2022թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա Ընկերության շահույթը և գործառնական գործունեությունից ստացված դրամական հոսքերը կազմել են համապատասխանաբար 33,548,217 հազար դրամ և 38,715,018 հազար դրամ, և ղեկավարությունն ակնկալում է, որ առաջիկա տարիներին Ընկերության գործունեությունն կլինի շահութաբեր, և այն կստեղծի բավարար դրամական հոսքեր՝ հիմնվելով ՀԾԿՀ-ի կողմից հրապարակված սակագների ձևավորման մեթոդաբանության վրա՝ պարտավորությունները ժամանակին կատարելու համար: Բացի այդ, Ընկերությանն անմիջականորեն հասանելի են ֆինանսական միջոցներ (տես Ծանոթագրություն 22 (գ) (iii))՝ վարկային գծերի չօգտագործված մաս և տարեվերջից հետո ստացված նոր վարկեր:

Հաշվի առնելով վերը նշված փաստերը՝ ղեկավարությունը գտնում է, որ չկա էական անորոշություն անընդհատության հիմունքով գործունեությունը շարունակելու Ընկերության կարողության հետ կապված:

3. Ֆունկցիոնալ և ներկայացման արժույթ

Հայաստանի Հանրապետության ազգային արժույթը ՀՀ դրամն է («դրամ»), որն Ընկերության ֆունկցիոնալ արժույթն է և այս ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացման արժույթը: Ողջ ֆինանսական տեղեկատվությունը ներկայացված է դրամով՝ հազարների ճշտությամբ, եթե այլ բան նշված չէ:

4. Գնահատումների և դատողությունների օգտագործում

Ֆինանսական հաշվետվությունները ՖՀՄՍ պահանջներին համապատասխան կազմելու համար ղեկավարությունից պահանջվում է կատարել դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ, որոնք ազդեցություն ունեն հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման, ինչպես նաև ակտիվների, պարտավորությունների, եկամուտների և ծախսերի ներկայացված գումարների վրա: Փաստացի արդյունքները կարող են տարբերվել այդ գնահատումներից:

Գնահատումները և հիմքում ընկած ենթադրությունները պարբերաբար վերանայվում են: Հաշվապահական հաշվառման գնահատումների վերանայումները ճանաչվում են այն ժամանակաշրջանում, որում վերանայվել են, և այն ապագա ժամանակաշրջաններում, որոնց վրա կարող են ազդեցություն ունենալ:

Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման ընթացքում կատարված այն կարևոր դատողությունների վերաբերյալ տեղեկատվությունը, որոնք նշանակալի ազդեցություն ունեն ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված գումարների վրա, ներկայացված է հետևյալ ծանոթագրություններում:

- Ծանոթագրություն 22 (գ)՝ առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով պահուստի չափում,
- Ծանոթագրություն 28 (ը) (iii)՝ հիմնական միջոցների օգտակար ծառայության ժամկետներ:

Իրական արժեքի չափում

Ակտիվի կամ պարտավորության իրական արժեքը չափելիս Ընկերությունը հնարավորության սահմաններում օգտագործում է դիտելի շուկայական տվյալները: Իրական արժեքները դասակարգվում են ըստ իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակների՝ հիմք ընդունելով գնահատման մեթոդներում օգտագործված ելակետային տվյալները, ինչպես ներկայացված է ստորև:

- *1-ին մակարդակ.* նույնական ակտիվների կամ պարտավորությունների համար ակտիվ շուկաներում գնանշվող գները (չճշգրտվող):
- *2-րդ մակարդակ.* 1-ին մակարդակում ներառվող գնանշվող գներից տարբեր ելակետային տվյալները, որոնք ակտիվի կամ պարտավորության համար դիտելի են կամ ուղղակիորեն (այսինքն՝ որպես գներ) կամ անուղղակիորեն (այսինքն՝ գներից ստացվող):
- *3-րդ մակարդակ.* ակտիվի կամ պարտավորության ելակետային տվյալները, որոնք հիմնված չեն դիտելի շուկայական տվյալների վրա (ոչ դիտելի ելակետային տվյալներ):

Եթե ակտիվի կամ պարտավորության իրական արժեքը չափելու համար օգտագործված ելակետային տվյալները կարող են դասակարգվել իրական արժեքի հիերարխիայի տարբեր մակարդակներում, իրական արժեքի չափումն որպես մեկ ամբողջություն դասակարգվում է իրական արժեքի հիերարխիայի այն նույն մակարդակում, որտեղ դասակարգվում են ամենացածր մակարդակի տվյալները, որոնք նշանակալի են ամբողջ չափման համար:

Իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակների միջև տեղափոխումները Ընկերությունը ճանաչում է այն հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում, որի ընթացքում տեղի է ունեցել փոփոխությունը:

Իրական արժեքի չափման ժամանակ կատարվող ենթադրությունների վերաբերյալ լրացուցիչ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 22-ում՝ «Ֆինանսական գործիքներ»:

5. Ճշգրտված շահույթը նախքան տոկոսների վճարումը, հարկումը, մաշվածության և ամորտիզացիայի մասհանումները (EBITDA)

Ղեկավարությունը ներկայացրել է տեղեկատվություն ճշգրտված EBITDA-ի վերաբերյալ, քանի որ հսկում է այս ցուցանիշը և գտնում է, որ այն տեղին է Ընկերության ֆինանսական արդյունքների մասին պատկերացում կազմելու համար: Ճշգրտված EBITDA-ն հաշվարկվում է ճշգրտելով տարվա շահույթը՝ բացառելու համար հարկման, զուտ ֆինանսական ծախսերի, մաշվածության, ամորտիզացիայի, արժեզրկումից կորուստների/արժեզրկման հակադարձման, շնորհների ամորտիզացիայի, այլ հատուցումների և այլ ոչ գործառնական կորուստների ազդեցությունը:

Ճշգրտված EBITDA-ն ֆինանսական արդյունքների գնահատման սահմանված ցուցանիշ չէ ՖՀՄՍ համաձայն: Ընկերության կողմից կիրառվող ճշգրտված EBITDA-ի սահմանումը կարող է չհամապատասխանել այլ կազմակերպությունների կողմից կիրառվող նույն վերնագրով ցուցանիշին և դրա հետ կապված բացահայտումներին:

հազ. դրամ	Ծնթգ.	2022թ.	2021թ.
Շահույթ և ընդամենը համապարփակ եկամուտ տարվա համար		33,548,227	24,337,879
Շահութահարկի գծով ծախս	11	1,922,154	3,123,673
Շահույթ նախքան շահութահարկով հարկումը		35,470,381	27,461,552
<i>Ճշգրտումներ հետևյալ հոդվածների գծով</i>			
- Զուտ ֆինանսական եկամուտ	10	(16,154,992)	(4,544,048)
- Մաշվածություն	12, 23	14,983,928	12,781,669
- Ամորտիզացիա		248,509	177,506
- Պետական շնորհների ամորտիզացիայի հակադարձում		(275,431)	(240,248)
- Առևտրական և այլ դերիտորական պարտքերի արժեզրկումից կորուստ		112,891	148,275
- Նվիրատվություններ	9	552,078	673,057
- Վճարված այլ հատուցումներ		29,005	61,667
- Վնաս հիմնական միջոցների օտարումից	9	894,493	624,410
Ճշգրտված EBITDA՝ ըստ ՖՀՄՍ համաձայն պատրաստված ֆինանսական հաշվետվությունների		35,860,862	37,143,840

6. Հասույթ

(ա) Հասույթի ուղղություններ

Ընկերությունը հասույթը հիմնականում ստանում է էլեկտրաէներգիայի կարգավորվող բաշխումից և վաճառքից: Հասույթի այլ աղբյուրները ներառում են էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքներից էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայությունից ստացվող եկամուտը:

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Հասույթ էլեկտրաէներգիայի վաճառքից	239,947,810	214,696,949
Այլ հասույթ		
Էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքներ	2,647,092	1,899,169
Հասույթ էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայությունից	861,720	-
Ընդամենը հասույթ բաժանորդների հետ պայմանագրերից	243,456,622	216,596,118

2022թ-ին բաժանորդների հետ պայմանագրերից ստացված հասույթի աճը 2021թ. համադրելի ժամանակաշրջանի համեմատությամբ պայմանավորված է վաճառված էլեկտրաէներգիայի ծավալի մոտ 2.3% աճով (2021թ-ին՝ 7.2%) և վաճառված էլեկտրաէներգիայի միջին սակագների մոտ 9.7% աճով (2021թ-ին՝ 5.1%):

(բ) Բաժանորդների հետ պայմանագրերից հասույթի մանրամասնեցում

Ստորև բերվող աղյուսակում բաժանորդների հետ պայմանագրերից հասույթը ներկայացված է ըստ հիմնական աշխարհագրական շրջանների, արտադրանքի և ծառայությունների հիմնական տեսակների, բաժանորդների տեսակների և հասույթի ճանաչման ժամկետների:

Դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար հազ. դրամ	Իրավաբանական անձիք		Բնակչություն		Ընդամենը	
	2022թ.	2021թ.	2022թ.	2021թ.	2022թ.	2021թ.
Էլեկտրաէներգիայի վաճառքի հիմնական աշխարհագրական շրջաններ						
Երևան	67,402,906	54,026,637	40,985,239	37,221,518	108,388,145	91,248,155
Սյունիք	24,293,046	21,176,129	3,251,180	3,078,715	27,544,226	24,254,844
Կոտայք	11,489,473	13,797,668	8,377,375	8,256,599	19,866,848	22,054,267
Արարատ	16,193,216	13,543,064	9,212,884	7,587,776	25,406,100	21,130,840
Արմավիր	8,502,868	7,679,604	7,942,733	7,227,073	16,445,601	14,906,677
Լոռի	6,517,159	8,828,831	4,628,520	4,317,053	11,145,679	13,145,884
Ծիրակ	3,935,026	3,223,857	4,156,570	4,062,842	8,091,596	7,286,699
Գեղարքունիք	3,265,022	2,787,963	3,429,790	3,234,172	6,694,812	6,022,135
Արագածոտն	3,359,138	2,880,435	3,024,269	2,799,613	6,383,407	5,680,048
Տավուշ	2,951,117	2,487,252	2,323,144	2,156,475	5,274,261	4,643,727
Վայոց Ձոր	1,262,790	1,086,252	1,126,716	1,086,629	2,389,506	2,172,881
Այլ	2,316,337	2,150,167	1,292	625	2,317,629	2,150,792
	151,488,098	133,667,859	88,459,712	81,029,090	239,947,810	214,696,949
Ծառայությունների հիմնական տեսակները						
Էլեկտրաէներգիայի վաճառք	151,488,098	133,667,859	88,459,712	81,029,090	239,947,810	214,696,949
Էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքներ	1,334,534	743,014	1,312,558	1,156,155	2,647,092	1,899,169
Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայությունից	861,720	-	-	-	861,720	-
	153,684,352	134,410,873	89,772,270	82,185,245	243,456,622	216,596,118
Հասույթի ճանաչման ժամկետներ						
Ժամանակի ընթացքում փոխանցված արտադրանք և ծառայություններ	153,684,352	134,410,873	89,772,270	82,185,245	243,456,622	216,596,118
Հասույթ բաժանորդների հետ պայմանագրերից	153,684,352	134,410,873	89,772,270	82,185,245	243,456,622	216,596,118

(գ) Պայմանագրերի գծով մնացորդներ

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն բաժանորդների հետ պայմանագրերի գծով դեբիտորական պարտքերի և պայմանագրի գծով պարտավորությունների վերաբերյալ:

հազ. դրամ	Ծնթ.գ.	31 դեկտեմբերի 2022թ.	31 դեկտեմբերի 2021թ.
«Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի» կազմում ներառված դեբիտորական պարտքեր	15	27,643,815	26,155,294
Պայմանագրի գծով պարտավորություններ	21	(4,853,060)	(3,130,355)

Պայմանագրի գծով պարտավորությունները վերաբերում են էլեկտրական ցանցին միացնելու համար բաժանորդներից ստացված 4,343,467 հազար դրամ գումարով կանխավճարներին (2021թ-ին՝ 2,800,533 հազար դրամ), որոնց գծով հասույթը ճանաչվում է էլեկտրաէներգիայի մատակարարման պայմանագրի ժամկետի ընթացքում, և էլեկտրաէներգիայի մատակարարման համար բաժանորդներից ստացված 509,593 հազար դրամ գումարով կանխավճարներին (2021թ-ին՝ 329,822 հազար դրամ):

Ժամանակաշրջանի սկզբում պայմանագրի գծով պարտավորությունների կազմում ճանաչված 2,647,092 հազար դրամ գումարը ճանաչվել է որպես հասույթ 2022թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար:

Չի տրամադրվել տեղեկատվություն 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այն չկատարված կատարման պարտականությունների վերաբերյալ, որոնց սկզբնապես ակնկալվող տևողությունը կազմում է մեկ տարի կամ պակաս, ինչպես թույլատրվում է ՖՀՄՍ 15-ով:

(դ) Կատարման պարտականություններ և հասույթի ճանաչման քաղաքականություն

Հասույթը չափվում է բաժանորդի հետ պայմանագրում սահմանված հատուցման հիման վրա: Ընկերությունը ճանաչում է հասույթը, երբ բաժանորդին է փոխանցում ապրանքի կամ ծառայության նկատմամբ հսկողությունը:

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն բաժանորդների հետ պայմանագրերի կատարման պարտականությունների բնույթի և կատարման ժամկետների, այդ թվում՝ վճարման նշանակալի պայմանների և հասույթի ճանաչման համապատասխան քաղաքականության վերաբերյալ:

Ծառայության տեսակը	Կատարման պարտականությունների բնույթը և կատարման ժամկետները, ներառյալ վճարման նշանակալի պայմանները	Հասույթի ճանաչման քաղաքականություն
Էլեկտրաէներգիայի վաճառք	Ընկերությունը պարտավորվում է բաժանորդներին մատակարարել էլեկտրաէներգիա, և ծախսած էլեկտրաէներգիայի դիմաց վճարները որոշվում են բաժանորդի կողմից ամսվա ընթացքում սպառած էլեկտրաէներգիայի քանակության հիման վրա: Վճարման պայմանները սահմանված են ՀԾԿՀ-ի կողմից սահմանված էլեկտրական էներգիայի մատակարարման և օգտագործման կանոններով (ԷՄՕԿ), համաձայն որոնց Ընկերությունը պետք է հանրությանը հասանելի միջոցներում տեղադրի էլեկտրաէներգիայի սպառման վերաբերյալ տեղեկատվությունը (ամսական սպառած քանակությունը և վճարման ենթակա ընդհանուր գումարը)՝ յուրաքանչյուր բաժանորդի համար մինչև հաշվետու ամիսը հաջորդող ամսվա 10-ը, որից հետո բաժանորդը պարտավոր է կատարել կանխիկ վճարում 7-օրյա ժամկետում: Չեղչեր չեն տրամադրվում:	Բաժանորդները միաժամանակ ստանում և սպառում են էլեկտրաէներգիայի մատակարարման օգուտները՝ էլեկտրաէներգիայի մատակարարմանը գույքահետ, և Ընկերությունը ծառայության նկատմամբ հսկողությունը փոխանցում է ժամանակի ընթացքում, այդ իսկ պատճառով, իր կատարման պարտականությունը կատարում է և հասույթը ճանաչում է ժամանակի ընթացքում: Փոփոխուն հատուցումը, որն իրենից ներկայացնում է սպառված էլեկտրաէներգիայի քանակության և գործող սակագների արտադրյալը, որոշվում է յուրաքանչյուր օրացուցային ամսվա վերջում վերցված հաշվիչների ցուցմունքների հիման վրա:
Էլեկտրական ցանցին միացում	Ընկերությունն իրականացնում է բաժանորդներին էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքներ: Վճարման պայմանները սահմանված են ՀՀԾԿՀ կողմից սահմանված էլեկտրական էներգիայի մատակարարման և օգտագործման կանոններով (ԷՄՕԿ), համաձայն որոնց միացման վճարի 50%-ը վճարվում է որպես կանխավճար, իսկ մնացած մասը վճարվում է միացման աշխատանքներն ավարտելուց հետո: Յուրաքանչյուր նախագծի տևողությունը կախված է ցանցի լարվածությունից և չի գերազանցում 270 օրը՝ Կարգավորողի կողմից սահմանված առավելագույն ժամկետը:	Էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքների ընթացքում բաժանորդներին ապրանքների կամ ծառայությունների փոխանցում տեղի չի ունենում և, այդ իսկ պատճառով, դրանք դիտարկվում են որպես պայմանագրի կնքման հետ կապված գործողություններ: Այսպիսով, հասույթը ճանաչվում է էլեկտրաէներգիայի մատակարարման պայմանագրի ժամկետի ընթացքում: Ստացված կանխավճարները ներառվում են պայմանագրի գծով պարտավորությունների կազմում:

7. Գնված էլեկտրաէներգիա

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Էլեկտրաէներգիա բաշխման համար	127,005,571	102,664,504
Հասանելի հզորություն	42,582,153	44,057,284
	169,587,724	146,721,788

Հասանելի հզորությունն իրենից ներկայացնում է կարճ ժամանակահատվածում էլեկտրաէներգիայի պահանջարկը բավարարելու համար պահանջվող արտադրական հզորությունը:

8. Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայության վճարներ

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայություն	10,715,511	2,747,474
Կարգավորողից ստացվող այլ ծառայություններ	-	1,887,100
	10,715,511	4,634,574

Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայության վճարի ավելացման հիմնական պատճառը հաստատուն վճարի հաշվարկման մեթոդաբանությունից փոփոխուն վճարի հաշվարկման մեթոդաբանության անցումն է 2022թ. ընթացքում: Էլեկտրաէներգիայի փոխանցման ծառայության վճարները սահմանվում են տարեկան կտրվածքով ՀԾԿՀ-ի կողմից:

9. Այլ ծախսեր

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման և այլ ծառայություններ	1,092,676	955,786
Վնաս հիմնական միջոցների օտարումից	894,493	624,410
Հավաքագրման դիմաց գանձումներ և բանկային վճարներ	845,515	835,078
Նվիրատվություններ	552,078	673,057
Աշխատակիցների այլ հատուցումներ	335,089	251,938
Մասնագիտական ծառայություններ	309,431	401,299
Հարկեր՝ բացառությամբ շահութահարկի	299,880	603,024
Վարձակալության գծով ծախսեր	284,280	202,203
Կապի ծառայություն	262,479	234,051
Անվտանգության ծառայություն	231,442	205,051
Տույժեր և տուգանքներ	222,315	192,055
Տրանսպորտային ծախսեր	191,603	372,021
Գովազդի ծախսեր	133,795	121,804
Գործուղման ծախսեր	84,870	41,468
Ներկայացուցչական ծախսեր	33,802	29,191
Այլ	524,848	544,793
	6,298,596	6,287,229

10. Չուտ ֆինանսական եկամուտ/(ծախսեր)

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվներից առաջացող՝ արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով հաշվարկված տոկոսային եկամուտ	15,461	3,699
Չուտ օգուտ փոխարժեքային տարբերություններից	23,526,379	10,879,948
Ֆինանսական եկամուտ	23,541,840	10,883,647
Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական պարտավորություններ – տոկոսային ծախս	(7,150,382)	(6,187,734)
Այլ	(236,466)	(151,865)
Ֆինանսական ծախսեր	(7,386,848)	(6,339,599)
Շահույթում կամ վնասում ճանաչված զուտ ֆինանսական եկամուտ	16,154,992	4,544,048

11. Շահութահարկ

(ա) Շահույթում կամ վնասում ճանաչված գումարներ

Ընկերությունը շահութահարկը վճարում է 18% դրույքաչափով (2021թ-ին՝ 18%):

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Ընթացիկ հարկի գծով ծախս		
Նախորդ տարիներին պակաս ներկայացված	-	(243,762)
Հետաձգված հարկի գծով ծախս		
Ժամանակավոր տարբերությունների առաջացում և հակադարձում	1,922,154	3,367,435
Ընդամենը ծախս շահութահարկի գծով	1,922,154	3,123,673

Հարկի արդյունավետ դրույքաչափի համադրում

	2022թ.		2021թ.	
	հազ. դրամ	%	հազ. դրամ	%
Շահույթ՝ նախքան շահութահարկով հարկումը	35,470,381	100	27,461,552	100
Շահութահարկ՝ հաշվարկված հարկի կիրառելի դրույքաչափով	6,384,667	18	4,943,079	18
Նախորդ տարիներին պակաս ներկայացված	-	-	243,762	1
Չհարկվող եկամուտ*	(4,462,513)	(13)	(2,063,168)	(8)
	1,922,154	5	3,123,673	11

* Չհարկվող եկամուտը հիմնականում ներառում է զուտ օգուտը և կորուստը փոխարժեքային տարբերություններից, որոնք համարվում է չհարկվող եկամուտ ՀՀ հարկային օրենսդրության համաձայն:

(բ) Ճանաչված հետաձգված հարկային ակտիվներ և պարտավորություններ

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները վերագրելի են հետևյալ հոդվածներին՝

հազ. դրամ	Ակտիվներ		Պարտավորություններ		Զուտ	
	2022թ.	2021թ.	2022թ.	2021թ.	2022թ.	2021թ.
Հիմնական միջոցներ	-	-	17,871,757	13,769,959	17,871,757	13,769,959
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ	-	-	349,233	376,447	349,233	376,447
Ոչ նյութական ակտիվներ	(95,425)	(86,859)	-	-	(95,425)	(86,859)
Պաշարներ	-	-	373,443	322,950	373,443	322,950
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	(1,284,538)	(1,244,644)	-	-	(1,284,538)	(1,244,644)
Այլ ակտիվներ	(12,195)	(15,279)	-	-	(12,195)	(15,279)
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	(478,071)	(615,512)	-	-	(478,071)	(615,512)
Վարկեր և փոխառություններ	-	-	142,858	250,335	142,858	250,335
Հաջորդ ժամանակաշրջան փոխանցված հարկային վնաս	(3,657,768)	(1,452,575)	-	-	(3,657,768)	(1,452,575)
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	(402,180)	(419,862)	-	-	(402,180)	(419,862)
Զուտ հարկային (ակտիվներ)/ պարտավորություններ	(5,930,177)	(3,834,731)	18,737,291	14,719,691	12,807,114	10,884,960

(գ) Հետաձգված հարկի մնացորդների փոփոխություններ

Հետաձգված հարկի մնացորդների բոլոր փոփոխությունները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում:

12. Հիմնական միջոցներ

հազ. դրամ	Հոդ. շենքեր և շինություններ	Փոխարդող հարմարանքներ	Սարքավորումներ	Փոխարդմիջոցներ	Անավարտ շինարարություն	Համակարգչային սարքավորումներ, տեղեկատվական գույք	Ընդամենը
Սկզբնական արժեք							
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2021թ.	39,962,455	242,038,894	200,099,113	7,472,949	7,876,331	30,883,861	528,333,603
Ավելացումներ	283,220	91,604	355,069	-	45,307,122	3,552,569	49,589,584
Տեղափոխումներ	2,539,682	19,323,128	17,399,653	3,390,229	(45,074,698)	2,422,006	-
Օտարումներ	(76,627)	(130,971)	(792,325)	(32,544)	-	(1,266,700)	(2,299,167)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2021թ.	42,708,730	261,322,655	217,061,510	10,830,634	8,108,755	35,591,736	575,624,020
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2022թ.							
Ավելացումներ	20,940	-	41,268	-	8,108,755	35,591,736	575,624,020
Տեղափոխումներ	1,175,302	14,976,113	7,100,169	75,822	26,870,172	122,965	27,055,345
Օտարումներ	(110,258)	(232,484)	(1,640,946)	(29,185)	(25,841,595)	2,514,189	-
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.	43,794,714	276,066,284	222,562,001	10,877,271	9,137,332	37,084,571	599,522,173
Մաշվածություն							
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2021թ.	(25,306,192)	(171,997,987)	(131,705,457)	(5,347,300)	(33,145)	(8,621,232)	(343,011,313)
Տեղափոխումներ	(113)	1,806	(22,304)	1,173	-	19,438	-
Տարվա մաշվածություն	(667,881)	(5,708,174)	(4,292,503)	(558,887)	-	(1,352,584)	(12,580,029)
Օտարումներ	6,318	92,027	718,902	20,017	-	770,324	1,607,588
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2021թ.	(25,967,868)	(177,612,328)	(135,301,362)	(5,884,997)	(33,145)	(9,184,054)	(353,983,754)
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2022թ.							
Տեղափոխումներ	(2,883)	(620)	3,264	-	-	239	-
Տարվա մաշվածություն	(728,740)	(6,757,181)	(4,765,901)	(970,336)	-	(1,610,580)	(14,832,738)
Օտարումներ	42,625	131,957	1,314,199	16,018	7,479	801,448	2,313,726
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.	(26,656,866)	(184,238,172)	(138,749,800)	(6,839,315)	(25,666)	(9,992,947)	(366,502,766)
Հաշվեկշռային արժեք							
Առ 1 հունվարի 2021թ.	14,656,263	70,040,907	68,393,656	2,125,649	7,843,186	22,262,629	185,322,290
Առ 31 դեկտեմբերի 2021թ.	16,740,862	83,710,327	81,760,148	4,945,637	8,075,610	26,407,682	221,640,266
Առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.	17,137,848	91,828,112	83,812,201	4,037,956	9,111,666	27,091,624	233,019,407

(ա) Ապահովություն

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 7,919,915 հազար դրամ (2021թ-ին՝ 8,491,761 հազար դրամ) հաշվեկշռային արժեքով հիմնական միջոցները գրավադրված են ՀՀ կառավարությունից ստացված վարկերի դիմաց (Ծանոթագրություն 19):

13. Պաշարներ

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Գործառնական պաշարներ	10,645,649	10,521,439
Շինարարական նյութեր և պահեստամասեր	369,795	340,267
Այլ	388,452	276,592
	11,403,896	11,138,298

14. Կանխավճարներ

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Ոչ ընթացիկ		
Կանխավճար նախագծման ծառայությունների և շինարարական աշխատանքների համար	6,866,824	2,524,890
	6,866,824	2,524,890
Ընթացիկ		
Կանխավճար նախագծման ծառայությունների և շինարարական աշխատանքների համար	1,105,911	3,965,527
Այլ	5,038	4,784
	1,110,949	3,970,311

Մնացորդի ընթացիկ մասն իրենից ներկայացնում է կապակցված կողմին վճարված կանխավճարն էլեկտրաէներգիայի հսկողության և հաշվառման ավտոմատացված համակարգերի նախագծման, կառուցման և ներդրման համար:

15. Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Իրավաբանական անձիք	18,908,966	18,266,116
Բնակչություն	13,073,492	12,176,473
Այլ դեբիտորական պարտքեր	1,994,407	1,708,966
Առևտրական դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման գծով պահուստ	(4,338,648)	(4,287,295)
Այլ դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման գծով պահուստ	(573,809)	(491,434)
Փոխառությունների և դեբիտորական պարտքերի դասում ներառված առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի	29,064,408	27,372,826
Ստացվելիք այլ հարկեր	19,813	20,394
Ստացվելիք ԱԱՀ	120,315	3,181,986
Տրված կանխավճարներ	684,147	671,425
Ընդամենը առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	29,888,683	31,246,631

16. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Բանկային հաշիվների մնացորդներ (ընթացիկ հաշիվներ)	5,374,903	4,624,027
Կանխիկը ճանապարհին	468,412	816,321
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում և դրամական հոսքերի մասին հաշվետվությունում	5,843,315	5,440,348

Տոկոսադրույքային ռիսկին Ընկերության ենթարկվածության վերաբերյալ տեղեկատվությունը և ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների զգայնության վերլուծությունը ներկայացված են Ծանոթագրություն 22-ում:

17. Կապիտալ և պահուստներ

(ա) Բաժնետիրական կապիտալ

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հայտարարված, թողարկված և ամբողջությամբ վճարված բաժնետիրական կապիտալը բաղկացած է 246,423 սովորական բաժնետոմսից՝ 75,700 դրամ անվանական արժեքով (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 246,423 բաժնետոմսից՝ 75,700 դրամ անվանական արժեքով):

Սովորական բաժնետոմսերի սեփականատերերն իրավունք ունեն ժամանակ առ ժամանակ ստանալ հայտարարված շահաբաժինները և քվեարկել Ընկերության բաժնետերերի ժողովներում՝ մեկ բաժնետոմս՝ մեկ ձայն սկզբունքով:

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ երկու մայր կազմակերպությունները գրավադրել էին Ընկերության բաժնետիրական կապիտալում 100% բաժնեմասը (2021թ-ին՝ 100%) միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից ստացված վարկի դիմաց (Ծանոթագրություն 19):

(բ) Շահաբաժիններ

Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն՝ Ընկերության բաշխման ենթակա պահուստները սահմանափակվում են Ընկերության ՖՀՄՍ համաձայն պատրաստված ֆինանսական հաշվետվություններում գրանցված չբաշխված շահույթի մնացորդով: 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության կողմից շահաբաժիններ չեն հայտարարվել (2021թ-ին շահաբաժիններ չէին հայտարարվել):

(գ) Լրացուցիչ կապիտալ

Լրացուցիչ կապիտալը վերաբերում է հետևյալին.

- 7,207,484 հազար դրամ գումարով հատկացում 2002թ-ին հարկերի և պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների հետ կապված պետական բյուջե վճարվելիք գումարների ապաճանաչման արդյունքում,
- 824,310 հազար դրամ գումարով հատկացում 2002թ-ին ՀՀ կառավարությունից ստացված օգուտների (տարբեր կրեդիտորական պարտքեր հաշվանցելու իրավունքի) հետ կապված,
- 31,239,613 հազար դրամ գումարով հատկացում 2002թ-ին էլեկտրաէներգիա բաշխող չորս պետական տարածաշրջանային ընկերությունների դեբիտորական և կրեդիտորական պարտքերը փոխանցելու ժամանակ,
- 7,513,477 հազար դրամ և 200,449 հազար դրամ գումարով հատկացումներ համապատասխանաբար 2015թ-ին և 2014թ-ին սկզբնապես իրական արժեքով ճանաչված կապակցված կողմերից ստացված փոխառությունների հետ կապված,
- 3,343,323 հազար դրամ և 3,695,983 հազար դրամ գումարով բաշխումներ կապակցված կողմերից ստացված փոխառությունների համապատասխանաբար 2017թ-ի և 2016թ-ին վաղաժամ մարման հետ կապված:

18. Կապիտալի կառավարում

Ընկերությունը չունի կապիտալի կառավարման ձևակերպված քաղաքականություն, սակայն ղեկավարությունը ձգտում է ապահովել կապիտալի բավարար բազա՝ Ընկերության գործառնական և ռազմավարական պահանջները բավարարելու համար: Դա իրագործվում է դրամական միջոցների արդյունավետ կառավարման, Ընկերության հասույթի և շահույթի շարունակական հսկողության և հիմնականում վարկերի ու փոխառությունների միջոցով ֆինանսավորվող երկարաժամկետ ներդրումային ծրագրերի միջոցով: Ձեռնարկելով այս քայլերն Ընկերությունը նպատակ ունի կայունացնել շահույթի անը:

Ստորև ներկայացված է Ընկերության պարտքի և սեփական կապիտալի հարաբերակցությունը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ:

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Ընդամենը պարտավորություններ	159,981,656	181,598,897
Հանած՝ դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները	5,843,315	5,440,348
Զուտ պարտքը	154,138,341	176,158,549
Ընդամենը սեփական կապիտալ	130,226,857	96,678,630
Զուտ պարտքի և սեփական կապիտալի հարաբերակցությունը առ 31-ը դեկտեմբերի	1.18	1.82

Տարվա ընթացքում կապիտալի կառավարման նկատմամբ կիրառվող Ընկերության մոտեցումը չի փոփոխվել:

Ընկերության կապիտալի նկատմամբ կիրառելի չեն արտաքին մարմինների պահանջներ:

19. Վարկեր և փոխառություններ

Այս ծանոթագրությունում ներկայացված է տեղեկատվություն ամորտիզացված արժեքով չափվող Ընկերության տոկոսակիր վարկերի և փոխառությունների պայմանագրային պայմանների վերաբերյալ: Տոկոսադրույքային, արժույթային և իրացվելիության ռիսկերին Ընկերության ենթարկվածության վերաբերյալ առավել մանրամասն տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 22-ում:

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Ոչ ընթացիկ պարտավորություններ		
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	75,903,814	97,709,477
Գրավով ապահովված վարկեր ՀՀ կառավարությունից	2,523,334	4,732,307
	78,427,148	102,441,784
Ընթացիկ պարտավորություններ		
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	15,817,852	26,983,271
Գրավով չապահովված վարկային գիծ	7,061,086	-
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	3,604,327	1,067,890
Գրավով ապահովված վարկեր ՀՀ կառավարությունից	617,122	148,658
Գրավով չապահովված փոխառություններ այլ ընկերություններից	4,513	4,513
	27,104,900	28,204,332
Ընդամենը տոկոսակիր պարտավորություններ	105,532,048	130,646,116

(ա) Պայմանները և մարման ժամանակացույցը

Ստորև ներկայացված են վարկերի և փոխառություններ համար գործող պայմանները և մարման ժամկետները:

հազ. դրամ	Արժույթ	Անվանակ. տոկոսադր.	Մարման տարի	31 դեկտեմբերի 2022թ.		31 դեկտեմբերի 2021թ.	
				Անվանակ. արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք	Անվանակ. արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք
Գրավով չապահովված վարկային գիծ	<< դրամ	9.99%	2023	605,219	605,219	-	-
Գրավով չապահովված վարկային գիծ	ԱՄՆ դոլար	5.25%	2023	1,496,918	1,496,918	-	-
Գրավով չապահովված վարկային գիծ	ԱՄՆ դոլար	5.95%	2023	754,547	754,547	-	-
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	ԱՄՆ դոլար	5.50%	2023	1,180,952	1,180,952	-	-
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	Եվրո	5.50%	2023	1,597,336	1,597,336	-	-
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	Եվրո	5.00%	2023	826,039	826,039	1,067,890	1,067,890
Գրավով չապահովված վարկային գիծ	Եվրո	5.00%	2023	4,204,053	4,204,402	-	-
Գրավով չապահովված փոխառություններ այլ ընկերություններից	<< դրամ	1.00%	Ծպահանջ	4,513	4,513	4,513	4,513
Գրավով ապահովված վարկեր	Զեն	1.80%	2022-2029	3,587,129	2,913,351	5,782,114	4,556,533
Գրավով ապահովված վարկեր	Զեն	1.80%	2022-2039	357,001	227,105	528,951	324,432
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	ԱՄՆ դոլար	Libor+ 4.05%	2022-2025	11,907,959	11,851,860	22,498,081	22,319,898
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	ԱՄՆ դոլար	Libor+ 3.85%	2022-2031	41,669,813	41,226,874	50,575,680	49,913,563
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	ԱՄՆ դոլար	Libor+ 4.05%	2022-2027	4,465,485	4,400,642	6,631,270	6,514,010
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	Եվրո	Euribor+ 4.05%	2022-2026	6,666,644	6,610,025	11,051,633	10,929,876
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	Եվրո	Euribor+ 4.05%	2022-2027	4,017,646	3,993,324	6,399,069	6,352,117
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	ԱՄՆ դոլար	Libor+ 3.85%	2022-2030	23,811,326	23,638,941	28,921,279	28,663,284
Ընդամենը վարկեր և փոխառություններ				107,152,580	105,532,048	133,460,480	130,646,116

Միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից ստացված գրավով ապահովված վարկերի դիմաց գրավադրված է Ընկերության բաժնետոմսերի 100%-ը (տես Ծանոթագրություն 17):

<< Կառավարությունից ստացված գրավով ապահովված վարկերի դիմաց գրավադրված են 7,919,915 հազար դրամ գումարով հիմնական միջոցները (2021թ-ին՝ 8,491,761 հազար դրամ) (տես Ծանոթագրություն 12 (ա)):

(բ) Պարտավորությունների և ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի փոփոխությունների համադրում

հազ. դրամ	Պարտավորություններ		
	Վարկեր և փոխառություններ	Վարձակալության գծով պարտավորություններ	Ընդամենը
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2022թ.	130,646,116	2,332,558	132,978,674
Փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված			
Մուտքեր փոխառություններից	91,246,898	-	91,246,898
Փոխառությունների մարում	(92,651,992)	-	(92,651,992)
Վարձակալության գծով պարտավորություններ դիմաց վճարումներ	-	(98,227)	(98,227)
Ընդամենը փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված	(1,405,094)	(98,227)	(1,503,321)
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների հետևանքներ	(24,584,690)	-	(24,584,690)
Այլ փոփոխություններ			
Պարտավորությունների հետ կապված փոփոխություններ			
Տոկոսային ծախս	6,945,352	205,030	7,150,382
Վճարված տոկոսներ	(6,069,636)	(205,030)	(6,274,666)
Ընդամենը պարտավորությունների հետ կապված այլ փոփոխություններ	875,716	-	875,716
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.	105,532,048	2,234,331	107,766,379

հազ. դրամ	Պարտավորություններ		
	Վարկեր և փոխառություններ	Վարձակալության գծով պարտավորություններ	Ընդամենը
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2021թ.	110,414,848	2,421,554	112,836,402
Փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված			
Մուտքեր փոխառություններից	211,372,752	-	211,372,752
Փոխառությունների մարում	(178,430,383)	-	(178,430,383)
Վարձակալության գծով պարտավորություններ դիմաց վճարումներ	-	(88,996)	(88,996)
Ընդամենը փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված	32,942,369	(88,996)	32,853,373
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների հետևանքներ	(12,602,640)	-	(12,602,640)
Այլ փոփոխություններ			
Պարտավորությունների հետ կապված փոփոխություններ			
Տոկոսային ծախս	5,974,455	213,279	6,187,734
Վճարված տոկոսներ	(5,146,857)	(213,279)	(5,360,136)
Այլ փոփոխություններ	(936,059)	-	(936,059)
Ընդամենը պարտավորությունների հետ կապված այլ փոփոխություններ	(108,461)	-	(108,461)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2021թ.	130,646,116	2,332,558	132,978,674

20. Պետական շնորհներ

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Ոչ ընթացիկ		
Օգուտ ՀՀ կառավարությունից ցածր տոկոսադրույքով ստացված վարկից	2,846,320	3,000,153
Այլ	102,104	163,515
	2,948,424	3,163,668
Ընթացիկ		
Օգուտ ՀՀ կառավարությունից ցածր տոկոսադրույքով ստացված վարկից	238,789	237,540
Այլ	5,358	6,607
	244,147	244,147
Ընդամենը պետական շնորհներ	3,192,571	3,407,815

21. Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Ոչ ընթացիկ		
Կրեդիտորական պարտքեր կապակցված կողմերին գնված հիմնական միջոցների գծով	7,987	7,987
	7,987	7,987
Ընթացիկ		
Առևտրական կրեդիտորական պարտքեր	21,659,665	19,166,161
Կրեդիտորական պարտքեր գնված հիմնական միջոցների գծով	6,222,707	6,987,673
Բաժանորդներից ստացված կանխավճարներ	4,853,060	3,130,355
Աշխատավարձ	1,694,980	1,729,134
Արձակուրդի պահուստ	1,076,875	1,109,958
Վճարվելիք այլ հարկեր	502,099	513,890
Այլ	198,219	1,682,290
	36,207,605	34,319,461
Ընդամենը առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	36,215,592	34,327,448

Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքերի հետ կապված արժույթային և իրացվելիության ռիսկերին Ընկերության ենթարկվածության վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 22-ում:

22. Իրական արժեք և ռիսկերի կառավարում

(ա) Հաշվապահական հաշվառման դասակարգումներ և ֆինանսական գործիքների իրական արժեք

Բոլոր ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների գնահատված իրական արժեքը մոտավորապես համապատասխանում է վերջիններիս հաշվեկշռային արժեքին:

(բ) Իրական արժեքի չափում

Իրական արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքներ

Տեսակը	Գնահատման մեթոդը	Նշանակալի ոչ դիտելի ելակետային տվյալները
Ֆինանսական ակտիվներ	Չեղչված դրամական հոսքերի մեթոդ	Կիրառելի չեն
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ*	Չեղչված դրամական հոսքերի մեթոդ	Կիրառելի չեն

* Այլ ֆինանսական պարտավորությունները ներառում են վարկերը և փոխառությունները, առևտրական կրեդիտորական պարտքերը և վարձակալության գծով պարտավորությունները (2021թ-ին ներառում էին վարկերը և փոխառությունները, առևտրական կրեդիտորական պարտքերը և վարձակալության գծով պարտավորությունները):

(գ) Ֆինանսական ռիսկերի կառավարում

Ֆինանսական գործիքներն օգտագործելիս Ընկերությունը ենթարկվում է հետևյալ ռիսկերին.

- պարտքային ռիսկ (տես Ծանոթագրություն 22 (գ) (ii)),
- իրացվելիության ռիսկ (տես Ծանոթագրություն 22 (գ) (iii)),
- շուկայական ռիսկ (տես Ծանոթագրություն 22 (գ) (iv)):

(i) Ռիսկերի կառավարման հիմունքներ

Ղեկավարությունը պատասխանատու է Ընկերության ռիսկերի կառավարման համակարգի կազմակերպման և հսկողության համար: Ղեկավարությունը կանոնավոր կերպով հաշվետվություններ է ներկայացնում Տնօրենների խորհրդին իր աշխատանքի վերաբերյալ:

Ընկերության ռիսկերի կառավարման քաղաքականության նպատակն է բացահայտել և վերլուծել այն ռիսկերը, որոնց ենթարկվում է Ընկերությունը, սահմանել ռիսկերի համապատասխան սահմանաչափեր և հսկողության մեխանիզմներ, ինչպես նաև հսկել ռիսկերի մակարդակները և դրանց համապատասխանությունը սահմանված սահմանաչափերին: Ռիսկերի կառավարման քաղաքականությունը և ընթացակարգերը կանոնավոր կերպով վերանայվում են՝ շուկայական պայմանների և Ընկերության գործունեության փոփոխություններն արտացոլելու նպատակով: Դասընթացների և կառավարման ստանդարտների և ընթացակարգերի միջոցով Ընկերությունը նպատակ ունի ստեղծել հսկողության կանոնակարգված և գործող համակարգ, որտեղ բոլոր աշխատակիցները հստակ պատկերացում ունեն իրենց դերերի և պարտականությունների մասին:

(ii) Պարտքային ռիսկ

Պարտքային ռիսկը ֆինանսական կորուստ կրելու ռիսկն է, երբ բաժանորդը կամ ֆինանսական գործիքի պայմանագրային կողմը չի կատարում իր պայմանագրային պարտականությունները: Պարտքային ռիսկն առաջանում է հիմնականում բաժանորդներից ստացվելիք դեբիտորական պարտքերի հետ կապված:

Ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը ներկայացնում է առավելագույն ենթարկվածությունը պարտքային ռիսկին:

Ստորև ներկայացված են շահույթում կամ վնասում ֆինանսական ակտիվների գծով ճանաչված արժեզրկումից կորուստները:

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Բաժանորդների հետ պայմանագրերից առաջացած առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով արժեզրկումից կորուստ	51,353	111,772
Այլ դեբիտորական պարտքերի արժեզրկումից կորուստ/ (արժեզրկման հակադրաձում)	61,538	36,503
	112,891	148,275

Առևտրական դեբիտորական պարտքեր

Պարտքային ռիսկին Ընկերության ենթարկվածությունը հիմնականում կախված է յուրաքանչյուր բաժանորդի բնութագրերից: Ընկերությունում չի գործում ձևակերպված քաղաքականություն, որը կպահանջեր վերլուծել յուրաքանչյուր նոր բաժանորդի վճարունակությունը: Ընկերությունը չի պահանջում գրավ առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով, ինչպես նաև չի պահանջում կանխավճար վճարման առաջ: Ընկերությունը սովորաբար դադարեցնում է էլեկտրաէներգիայի մատակարարումը բաժանորդի կողմից վճարումներ չկատարելու դեպքում:

Պարտքային ռիսկը վերահսկելիս բաժանորդները խմբավորվում են ըստ իրենց պարտքային ռիսկի բնութագրերի՝ ըստ բնակչություն կամ իրավաբանական անձ դասակարգման և պարտքերի ժամկետայնության և վերլուծվում են ժամկետանց վճարումների տեսանկյունից:

Առևտրական դեբիտորական պարտքերի հետ կապված պարտքային ռիսկին իր ենթարկվածությունը սահմանափակելու համար Ընկերությունը ֆիզիկական և իրավաբանական անձ հանդիսացող բաժանորդների համար վճարման առավելագույն ժամկետ է սահմանել մեկ ամիսը:

Ստորև ներկայացված է դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ պարտքային ռիսկին ենթարկվածությունն առևտրական դեբիտորական պարտքերի հետ կապված՝ ըստ պայմանագրային կողմերի տեսակների:

հազ. դրամ	Հաշվեկշռային արժեք	
	2022թ.	2021թ.
Բնակչություն	15,572,035	14,997,733
Իրավաբանական անձիք	12,071,775	11,157,561
	27,643,810	26,155,294

Ընկերության բաժանորդներից ոչ մեկը չունի արտաքին պարտքային վարկանիշ: Ընկերության բաժանորդների մեծամասնությունը համագործակցում է Ընկերության հետ ավելի քան 16 տարի:

Ակնկալվող պարտքային կորուստների գնահատում բաժանորդների համար

Ընկերությունն օգտագործում է պահուստավորման մատրից բոլոր բաժանորդներից ստացվելիք առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստները չափելու համար, որը ներառում է մեծ թվով փոքր գումարով մնացորդներ:

Կորստի մակարդակը հաշվարկվում է «roll rate» մեթոդով, որը հիմնված է այն հավանականության վրա, որ դեբիտորական պարտքը կանցնի ժամկետանցությունից մինչև դուրս գրումը հաջորդական փուլերով: «Roll rate»-երը հաշվարկվում են առանձին հիմունքով տարբեր սեգմենտներում պարտքային ռիսկին ենթարկվածության համար՝ հիմք ընդունելով պարտքային ռիսկի հետևյալ ընդհանուր բնութագիրը՝ բաժանորդի տեսակը (իրավաբանական կամ ֆիզիկական անձ):

Ստորև բերվող աղյուսակներում ներկայացված է տեղեկատվություն 2022թ. և 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ պարտքային ռիսկին ենթարկվածության և բաժանորդներից ստացվելիք առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստների վերաբերյալ:

31 դեկտեմբերի 2022թ.

հազ. դրամ	Կորստի միջին կշռված մակարդակ	Համախառն հաշվեկշռային արժեք	Կորստի պահուստ	Պարտքային առումով արժեզրկված
Ընթացիկ (ոչ ժամկետանց)	0.4%	26,188,427	108,005	Ոչ
1-30 օր ժամկետանց	5.9%	440,688	25,798	Ոչ
31-90 օր ժամկետանց	6.1%	508,974	31,295	Ոչ
91-180 օր ժամկետանց	23.5%	176,384	41,506	Այո
181-365 օր ժամկետանց	19.0%	508,077	96,732	Այո
Ավելի քան 365 օր ժամկետանց	97.0%	4,159,908	4,035,312	Այո
		31,982,458	4,338,648	

31 դեկտեմբերի 2021թ.

հազ. դրամ	Կորստի միջին կշռված մակարդակ	Համախառն հաշվեկշռային արժեք	Կորստի պահուստ	Պարտքային առումով արժեզրկված
Ընթացիկ (ոչ ժամկետանց)	0.3%	25,185,515	74,765	Ոչ
1-30 օր ժամկետանց	9.4%	323,746	30,337	Ոչ
31-90 օր ժամկետանց	17.1%	253,607	43,474	Ոչ
91-180 օր ժամկետանց	27.3%	190,954	52,107	Այո
181-365 օր ժամկետանց	40.9%	346,089	141,443	Այո
Ավելի քան 365 օր ժամկետանց	95.2%	4,142,678	3,945,169	Այո
		30,442,589	4,287,295	

Կորստի մակարդակները հաշվարկվում են փաստացի պարտքային կորուստ կրելու վերջին երեք տարիների փորձի հիման վրա: Հաշվի առնելով առևտրական դեբիտորական պարտքերի մնացորդների կարճաժամկետ բնույթը (մինչև 30 օր), Ընկերությունը չի ներառում ապագայամետ տեղեկատվություն ակնկալվող պարտքային կորուստների հաշվարկում:

Առևտրական դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման գծով պահուստի փոփոխություններ

Ստորև ներկայացված են առևտրական դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման գծով պահուստի փոփոխությունները տարվա ընթացքում:

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Մնացորդը առ 1 հունվարի	4,287,295	4,175,523
Կորստի պահուստի գույտ վերաչափում	51,353	111,772
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	4,338,648	4,287,295

Ընկերությունը դուրս է գրում ավելի քան երեք տարի ժամկետանց առևտրական դեբիտորական պարտքերը:

Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերությունն ուներ 5,843,315 հազար դրամ գումարով կանխիկ ճանապարհին և բանկային հաշիվների մնացորդներ (2021թ-ին՝ 5,440,348 հազար դրամ), որն իրենից ներկայացնում է առավելագույն ենթարկվածությունը պարտքային ռիսկին այս ակտիվների գծով: Ընկերության դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների մեծ մասը պահվում է «Moody's» վարկանիշային գործակալության Բա3 վարկանիշով հայկական բանկերում, և Ընկերությունը չի ակնկալում, որ բանկերը չեն կատարի իրենց պարտականությունները:

Ընկերության գնահատմամբ ընթացիկ հաշիվների գծով արժեզրկումից կորուստ չի ճանաչվել հիմնականում վերջիններիս կարճաժամկետայնության պատճառով:

(iii) Իրացվելիության ռիսկ

Իրացվելիության ռիսկը ենթադրում է, որ Ընկերությունը կունենա դժվարություններ ֆինանսական պարտավորությունների հետ կապված իր պարտականությունները կատարելիս, որոնք մարվելու են դրամական միջոցներ կամ այլ ֆինանսական ակտիվ տրամադրելով: Իրացվելիության ռիսկի կառավարման հարցում Ընկերության մոտեցումն է ապահովել, որքանով հնարավոր է, բավարար իրացվելիություն սովորական և արտասովոր պայմաններում պարտավորությունները սահմանված ժամկետներում կատարելու համար՝ առանց անընդունելի կորուստներ կրելու կամ Ընկերության հեղինակությունը վտանգելու:

Ընկերությունն ապահովում է ցպահանջ դրամական միջոցների այնպիսի չափի առկայություն, որը բավարար կլինի ակնկալվող գործառնական ծախսերը, այդ թվում՝ ֆինանսական պարտականությունները կատարելու համար: Այս պարագայում հաշվի չի առնվում առանձնահատուկ հանգամանքների, օրինակ՝ բնական աղետների հնարավոր ազդեցությունը, որոնք հնարավոր չէ ողջամտորեն կանխատեսել:

Բացի այդ, Ընկերությունն ունի հետևյալ վարկային գծերը.

- Գրավով չապահովված և չօգտագործված վարկային գիծ 11,399,651 հազար դրամի չափով (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 13,000,000 հազար դրամ):
- Ընկերությունը չունի գրավով չապահովված և չօգտագործված վարկային գիծ եվրոյով (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ նման վարկային գիծ չկար):
- Գրավով չապահովված և չօգտագործված վարկային գիծ 5,085 հազար ԱՄՆ դոլարի չափով (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 5,085 հազար ԱՄՆ դոլար):

Ենթարկվածությունն իրացվելիության ռիսկին

Ստորև ներկայացված են ֆինանսական պարտավորությունների պայմանագրային մարման ժամկետները հաշվետու ամսաթվի դրությամբ: Ներկայացված են համախառն և չդեղչված գումարները, որոնք ներառում են հաշվարկված տոկոսների վճարումները:

31 դեկտեմբերի 2022թ.

հազ. դրամ Ֆինանսական պարտավորություններ	Հաշվեկշռ. արժեք	Պայմանագրային դրամական հոսքեր						
		Ընդամենը	Ցպահանջ	Մինչև 2 ամիս	2-12 ամիս	1-2 տարի	2-5 տարի	Ավելի քան 5 տարի
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	3,604,297	3,604,327	-	3,604,327	-	-	-	-
Գրավով չապահովված վարկային գիծ	7,061,116	7,061,086	-	-	7,061,086	-	-	-
Գրավով չապահովված փոխառություններ այլ ընկերություններից	4,513	4,513	4,513	-	-	-	-	-
Գրավով ապահովված վարկեր	3,140,456	4,247,158	-	320,256	317,284	627,812	1,823,853	1,157,953
ՀՀ կառավարությունից Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական	91,721,666	120,417,093	-	5,283,433	17,927,457	22,074,417	43,887,216	31,244,570
կազմակերպություններից Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	29,783,558	29,783,558	5,815,563	22,209,544	1,708,982	-	-	49,469
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	2,234,333	6,097,487	-	50,700	245,141	254,688	744,983	4,801,975
	137,549,939	171,215,222	5,820,076	31,468,260	27,259,950	22,956,917	46,456,052	37,253,967

31 դեկտեմբերի 2021թ.

հազ. դրամ Ֆինանսական պարտավորություններ	Հաշվեկշռ. արժեք	Պայմանագրային դրամական հոսքեր						
		Ընդամենը	Ցպահանջ	Մինչև 2 ամիս	2-12 ամիս	1-2 տարի	2-5 տարի	Ավելի քան 5 տարի
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	1,067,890	1,067,890	-	1,067,890	-	-	-	-
Գրավով չապահովված փոխառություններ այլ ընկերություններից	4,513	4,513	4,513	-	-	-	-	-
Գրավով ապահովված վարկեր	4,880,965	6,837,630	-	454,339	450,074	890,634	2,589,420	2,453,163
ՀՀ կառավարությունից Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական	124,692,748	147,364,632	-	4,484,047	13,315,120	23,988,562	57,827,016	47,749,887
կազմակերպություններից Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	29,573,245	29,782,763	8,286,011	19,535,810	1,743,435	-	-	217,507
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	2,332,558	6,373,406	-	50,529	252,728	300,064	763,029	5,007,056
	162,551,819	191,430,834	8,290,524	25,592,615	15,761,357	25,179,260	61,179,465	55,427,613

Զի ակնկալվում, որ մարման ժամկետների վերլուծությունում ներառված դրամական հոսքերը կարող են առաջանալ նշվածից նշանակալիորեն ավելի վաղ կամ նշանակալիորեն տարբեր գումարներով:

(iv) **Շուկայական ռիսկ**

Շուկայական ռիսկն Ընկերության եկամտի կամ ֆինանսական գործիքների արժեքի տատանման ռիսկն է շուկայական գների, օրինակ՝ արտադրության փոխարժեքների, տոկոսադրույքների և բաժնետոմսերի գների փոփոխությունների հետևանքով: Շուկայական ռիսկի կառավարման նպատակն է կառավարել և հսկել շուկայական ռիսկին ենթարկվածությունը և պահպանել այն ընդունելի սահմանաչափերում՝ միաժամանակ ապահովելով ռիսկի դիմաց եկամտաբերության օպտիմալացումը:

Ընկերությունը չի կիրառում հեջի հաշվառում շահույթի կամ վնասի փոփոխականությունը կառավարելու համար:

Արժույթային ռիսկ

Ընկերությունը ենթարկվում է արժույթային ռիսկին իր ֆունկցիոնալ արժույթից տարբեր արժույթներով արտահայտված փոխառությունների հետ կապված: Այս գործառնություններն հիմնականում իրականացվում են ԱՄՆ դոլարով, եվրոյով և ճապոնական յենով:

Ստորև ներկայացված է Ընկերության ենթարկվածությունն արժույթային ռիսկին:

հազ. դրամ	ԱՄՆ դոլարով արտահայտ- ված 2022թ.	Եվրոյով արտահայտ- ված 2022թ.	Յենով արտահայտ- ված 2022թ.	ԱՄՆ դոլարով արտահայտ- ված 2021թ.	Եվրոյով արտահայտ- ված 2021թ.	Յենով արտահայտ- ված 2021թ.
Վարկեր և փոխառություններ	(84,550,734)	(17,231,125)	(3,140,456)	(107,410,756)	(18,349,883)	(4,880,965)
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	4,400,113	869,524	-	3,458,453	1,107,467	-
Համախառն ենթարկվածություն	(80,150,621)	(16,361,601)	(3,140,456)	(103,952,303)	(17,242,416)	(4,880,965)

Տարվա ընթացքում կիրառվել արտադրության հետևյալ փոխարժեքները.

ՀՀ դրամով	Միջին փոխարժեք		Սփոթ փոխարժեքը հաշվետու ամսաթվի դրությամբ	
	2022թ.	2021թ.	2022թ.	2021թ.
1 ԱՄՆ դոլար	434.86	503.20	393.57	480.14
1 եվրո	459.48	595.18	420.06	542.61
1 ճապոնական յեն	3.35	4.58	2.99	4.17

Զգայնության վերլուծություն

Ստորև ներկայացված դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ՀՀ դրամի փոխարժեքի ողջամտորեն հնարավոր աճը (նվազումը) ԱՄՆ դոլարի, եվրոյի, ճապոնական յենի նկատմամբ կազդեր արտարժույթով արտահայտված ֆինանսական գործիքների չափման վրա և մինչև հարկումը շահույթի կամ վնասի վրա ստորև ներկայացված գումարների չափով: Վերլուծությունն իրականացնելիս ենթադրվում է, որ մյուս բոլոր փոփոխականները, մասնավորապես տոկոսադրույքները, կմնան անփոփոխ:

հազ. դրամ	ԱՃ	Նվազում
	Շահույթ կամ վնաս	Շահույթ կամ վնաս
31 դեկտեմբերի 2022թ.		
ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% փոփոխություն ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ	8,015,062	(8,015,062)
ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% փոփոխություն եվրոյի նկատմամբ	1,636,160	(1,636,160)
ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% փոփոխություն յենի նկատմամբ	314,046	(314,046)
31 դեկտեմբերի 2021թ.		
ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% փոփոխություն ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ	10,395,230	(10,395,230)
ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% փոփոխություն եվրոյի նկատմամբ	1,724,242	(1,724,242)
ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% փոփոխություն յենի նկատմամբ	488,097	(488,097)

Տոկոսադրույքային ռիսկ

Տոկոսադրույքների փոփոխություններն ազդեցություն են ունենում հիմնականում վարկերի և փոխառությունների վրա՝ փոխելով կամ դրանց իրական արժեքը (հաստատուն տոկոսադրույքով պարտք) կամ ապագա դրամական հոսքերը (փոփոխուն տոկոսադրույքով պարտք): Ղեկավարությունը չունի ձևակերպված քաղաքականություն հաստատուն կամ փոփոխուն տոկոսադրույքների նկատմամբ Ընկերության ենթարկվածությունը որոշելու համար: Այնուամենայնիվ, նոր վարկերի կամ փոխառությունների դեպքում ղեկավարությունը հիմնվում է իր դատողությունների վրա որոշելու համար, թե որ տոկոսադրույքը՝ հաստատուն թե փոփոխուն, ավելի բարենպաստ կլինի Ընկերության համար մինչև մարման ժամկետն ակնկալվող ժամանակաշրջանի ընթացքում:

Ենթարկվածությունը տոկոսադրույքային ռիսկ

Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Ընկերության տոկոսակիր ֆինանսական գործիքների տոկոսադրույքների կառուցվածքը հետևյալն էր.

հազ. դրամ	Հաշվեկշռային արժեք	
	2022թ.	2021թ.
Հաստատուն տոկոսադրույքով գործիքներ		
Ֆինանսական պարտավորություններ	(16,044,713)	(8,285,926)
Ֆինանսական ակտիվներ	3,155,630	3,159,359
	(12,889,083)	(5,126,567)
Փոփոխուն տոկոսադրույքով գործիքներ		
Ֆինանսական պարտավորություններ	(91,721,666)	(124,692,748)
	(91,721,666)	(124,692,748)

Մասնավորապես, հաստատուն տոկոսադրույքով ֆինանսական պարտավորությունները ներառում են 13,810,382 հազար դրամ ընդհանուր գումարով հաստատուն տոկոսադրույքով բանկային վարկերը (2021թ-ին՝ 5,953,368 հազար դրամ), որոնց հետ կապված բանկերը հնարավորություն ունեն վերանայել տոկոսադրույքը ՀՀ ԿԲ-ի կողմից սահմանված հիմնական տոկոսադրույքի փոփոխության դեպքում, և Ընկերությունը հնարավորություն ունի կամ համաձայնվել վերանայված տոկոսադրույքի հետ, կամ մարել վարկն անվանական արժեքով՝ առանց տուգանքի:

Իրական արժեքի զգայնության վերլուծություն հաստատուն տոկոսադրույքով գործիքների համար

Ընկերությունը չի հաշվառում հատատաուն տոկոսադրույքով ֆինանսական գործիքները որպես շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող կամ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով իրական արժեքով չափվող: Այդ իսկ պատճառով, հաշվետու ամսաթվի դրությամբ տոկոսադրույքների փոփոխությունն ազդեցություն չէր ունենա շահույթի կամ վնասի կամ սեփական կապիտալի վրա:

Դրամական միջոցների զգայնության վերլուծություն փոփոխուն տոկոսադրույքով գործիքների համար

Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ տոկոսադրույքների ողջամտորեն հնարավոր փոփոխությունը 100 բազիսային կետով կավելացներ (կնվազեցներ) շահույթը կամ վնասը (առանց հարկերի) ստորև ներկայացված գումարների չափով: Այս վերլուծությունն իրականացնելիս ենթադրվում է, որ մյուս բոլոր փոփոխականները, մասնավորապես արտարժույթի փոխարժեքները, կմնան անփոփոխ:

հազ. դրամ	Շահույթ կամ վնաս	
	100 բզ աճ	100 բզ նվազում
2022թ.		
Փոփոխուն տոկոսադրույքով գործիքներ	(752,121)	752,121
Դրամական հոսքերի զգայնություն (զուտ)	(752,121)	752,121
2021թ.		
Փոփոխուն տոկոսադրույքով գործիքներ	(1,022,481)	1,022,481
Դրամական հոսքերի զգայնություն (զուտ)	(1,022,481)	1,022,481

Ուղենիշային տոկոսադրույքի բարեփոխման և հարակից ռիսկերի կառավարում

Աշխարհում իրականացվում է հիմնական ուղենիշային տոկոսադրույքների ֆունդամենտալ բարեփոխում, որի շրջանակում նախատեսվում է որոշ միջբանկային առաջարկի տոկոսադրույքների (IBORs) փոխարինում այլընտրանքային գրեթե ոչ ռիսկային տոկոսադրույքներով (IBOR բարեփոխում): Ընկերությունն ունի ֆինանսական գործիքներ, որոնց տոկոսադրույքները հիմնված են IBOR-ի վրա, որոնք կփոխարինվեն կամ կբարեփոխվեն այս շուկայական նախաձեռնությունների շրջանակում:

Ընկերությունը համարում է, որ պայմանագրի տոկոսադրույքը դեռ չի փոխարինվել այլընտրանքային ուղենիշային տոկոսադրույքով («բարեփոխված պայմանագիր»), եթե պայմանագրի տոկոսադրույքը հաշվարկվում է այնպիսի ուղենիշային տոկոսադրույքի հիման վրա, որը դեռևս ենթակա է IBOR բարեփոխման:

2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ IBOR բարեփոխումն այն արժույթների հետ կապված, որոնցով արտահայտված են Ընկերության ֆինանսական գործիքները, հիմնականում ավարտվել է: Ստորև բերված աղյուսակում ներկայացված է Ընկերության ֆինանսական գործիքների IBOR տոկոսադրույքները, նոր ուղենիշային դրույքաչափերը, որոնցով փոխարինվել են կամ փոխարինվում են այդ գործիքները, և փոխարինման կարգավիճակը:

Արժույթ	Ուղենիշային տոկոսադրույքը մինչև բարեփոխումը	Ուղենիշային տոկոսադրույքը բարեփոխումից հետո	Կարգավիճակը առ 31 դեկտեմբերի 2022թ.
ԱՄՆ դոլար	USD LIBOR	SOFR	Ընթացքում է (տես ստորև)

2021թ. մարտին FCA-ն (Ֆինանսական վարքագծի մարմին), որպես Միջմայրցամաքային բորսայի (ICE) կարգավորող (LIBOR-ի լիազորված ադմինիստրատոր), հայտարարեց, որ 2021թ. դեկտեմբերի 31-ից հետո LIBOR-ի վերաբերյալ տեղեկատվությունը ֆունտ ստերլինգի, եվրոյի և մեկլաբայա և երկամսյա տոկոսադրույքների վերաբերյալ տեղեկատվությունը ԱՄՆ դոլարի համար կամ կոադարի հրապարակվել կամ այլևս չի հանդիսանա ներկայացուցչական: ԱՄՆ դոլարի համար մնացած LIBOR տոկոսադրույքների վերաբերյալ տեղեկատվությունը կամ կոադարի հրապարակվել կամ այլևս չի հանդիսանա ներկայացուցչական 2023թ. հունիսի 30-ից հետո:

23. Վարձակալություն

(ա) Ընկերությունը՝ որպես վարձակալ

Ընկերությունը վարձակալում է հողատարածք էլեկտրական ենթակայանների համար, գրասենյակային շենքեր և պահեստներ, տրանսպորտային միջոցներ և սարքավորումներ: Վարձակալության ժամկետը սովորաբար կազմում է 99 տարի հողատարածքի համար և 1-ից 15 տարի՝ մնացած վարձակալված օբյեկտների համար: Այս բոլոր վարձակալությունները դասակարգվել են որպես գործառնական վարձակալություններ՝ ՀՀ ՄՄ 16-ի համաձայն:

Բոլոր վարձակալված հողատարածքների վարձավճարները կախված են կամ հիմքում ընկած ակտիվների կադաստրային արժեքից, կամ հավասար են հողի հարկի գումարին, որոնք չեն արտացոլում շուկայական վարձավճարների փոփոխությունները, ուստի ամսական վարձավճարները ներառված չեն վարձակալության գծով պարտավորության հաշվարկում:

Վարձակալված գրասենյակային շենքերի և պահեստների մեծամասնության համար սկզբնական պայմանագրային ժամկետը լրացել է, ներկայումս այս օբյեկտները վարձակալվում են անորոշ ժամկետով, և այդ վարձակալությունը ցանկացած պահի կարող է չեղյալ համարվել կողմերից յուրաքանչյուրի կողմից՝ այդ մասին մյուս կողմին 3 ամիս առաջ ծանուցելով (ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի դրույթների համաձայն): Վարձակալությունները համարվում են կարճաժամկետ, քանի որ Ընկերությունը չի կատարել վարձակալված օբյեկտների նշանակալի բարելավումներ, և, հետևաբար, չեն գանձվում էական տույժեր այդ պայմանագրերը դադարեցնելու դեպքում: Ընկերությունը որոշել է չճանաչել օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ և վարձակալության գծով պարտավորություններ կարճաժամկետ վարձակալությունների հետ կապված:

Տրանսպորտային միջոցների և սարքավորումների մեծ մասի պայմանագրով սահմանված վարձակալության ժամկետը կազմում է 1-ից 3 տարի: Այս վարձակալություններն իրենցից ներկայացնում են կարճաժամկետ վարձակալություններ և/կամ փոքրարժեք ակտիվների վարձակալություններ: Ընկերությունը որոշել է չճանաչել օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ և վարձակալության գծով պարտավորություններ այս վարձակալությունների հետ կապված:

Ստորև ներկայացված է այն վարձակալությունների մասին տեղեկատվությունը, որոնց շրջանակում Ընկերությունը հանդես է գալիս որպես վարձակալ:

(i) Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ

հազ. դրամ	Հիմնական միջոցներ
2022թ.	
Մնացորդը առ 1 հունվարի	2,091,375
Տարվա մաշվածության գումար	(151,190)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	1,940,185
հազ. դրամ	Հիմնական միջոցներ
2021թ.	
Մնացորդը առ 1 հունվարի	2,293,015
Տարվա մաշվածության գումար	(201,640)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	2,091,375

(ii) **Ճահույթում կամ վնասում ճանաչված գումարներ**

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Վարձակալության գծով պարտավորությունների գծով տոկոսներ	205,030	213,279
Կարճաժամկետ վարձակալություններին վերաբերող ծախսեր	435,866	191,548
	640,896	404,827

(iii) **Դրամական հոսքերի մասին հաշվետվությունում ճանաչված գումարներ**

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Ընդամենը դրամական միջոցների արտահոսք վարձակալությունների գծով	303,257	302,275

(բ) **Ընկերությունը՝ որպես վարձատու**

Ընկերությունը վարձակալությամբ հանձնում է իր հենասյունների, սարքավորումների և տրանսպորտային միջոցների մի փոքր մասը: Բոլոր վարձակալությունները դասակարգվում են որպես գործառնական վարձակալություններ վարձատուի տեսանկյունից:

24. Կապիտալ հանձանռություններ

Ընկերությունը կնքում է նոր բաժանորդներին էլեկտրական ցանցին միացնելու մի շարք պայմանագրեր: 2022թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այս պայմանագրերի գծով հանձնառությունները կազմում էին 2,573,306 հազար դրամ (2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 2,513,709 հազար դրամ):

25. Պայմանական դեպքեր

(ա) **Ապահովագրություն**

Հայաստանում ապահովագրական ծառայությունների ոլորտը զարգացման փուլում է, և ապահովագրության շատ տեսակներ, որոնք լայնորեն տարածված են այլ երկրներում, դեռ չեն կիրառվում Հայաստանում: Ընկերությունը չունի ամբողջական ապահովագրական ծածկույթ շենքերի և գործունեության ընդհատման համար, ապահովագրված չեն նաև Ընկերության՝ երրորդ կողմերի նկատմամբ պարտավորությունները, որոնք կարող են առաջանալ Ընկերության տարածքում կամ նրա գործունեության հետ կապված տեղի ունեցած պատահարների հետևանքով գույքին կամ շրջակա միջավայրին վնաս հասցնելու արդյունքում: Քանի դեռ Ընկերությունը համապատասխան ձևով ապահովագրված չէ, գոյություն ունի ռիսկ, որ որոշ ակտիվների կորուստը կամ ոչնչացումը կարող է զգալի անբարենպաստ ազդեցություն ունենալ Ընկերության գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա:

(բ) **Դատական վարույթներ**

Ղեկավարությունը գտնում է, որ Ընկերությունը ներգրավված չէ այնպիսի դատական վարույթներում կամ այլ հայցերում, որոնք կարող են էական ազդեցություն ունենալ Ընկերության գործունեության արդյունքների կամ ֆինանսական վիճակի վրա:

(գ) **Պայմանական հարկային պարտավորություններ**

Հայաստանի հարկային համակարգը, լինելով համեմատաբար նոր, բնորոշվում է օրենսդրության, պաշտոնական պարզաբանումների և դատական որոշումների հաճախակի փոփոխություններով, որոնք երբեմն հստակ չեն, հակասական են, ինչը ենթադրում է տարբեր մեկնաբանություններ: Հարկերը նկատվա են ստուգման և ուսումնասիրության հարկային մարմինների կողմից, որոնք իրավասու են սահմանել տույժեր և տուգանքներ: Հարկային օրենսդրության խախտման դեպքում հարկային մարմիններն իրավասու չեն առաջադրել հարկերի գծով լրացուցիչ պարտավորություններ, տույժեր կամ տուգանքներ, եթե խախտման ամսաթվից անցել է երեք տարի:

Այս հանգամանքները Հայաստանում կարող են առաջացնել այլ երկրների ռիսկերի համեմատ շատ ավելի մեծ ռիսկեր: Ղեկավարությունը գտնում է, որ համապատասխանաբար է ճանաչել հարկային պարտավորությունները՝ Հայաստանի կիրառելի հարկային օրենսդրության, պաշտոնական հայտարարությունների և դատական որոշումների իր մեկնաբանությունների հիման վրա: Այնուամենայնիվ, համապատասխան իրավասու մարմինները կարող են ունենալ այլ մեկնաբանություններ, և հետևանքները կարող են էական լինել այս ֆինանսական հաշվետվությունների համար, եթե իրավասու մարմիններին հաջողվի գործադրել իրենց մեկնաբանությունները:

26. Կապակցված կողմերի բացահայտումներ

(ա) Մայր կազմակերպություն և վերջնական հսկող կողմ

Ընկերության անմիջական մայր կազմակերպությունը «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ-ն է, որը նաև Ընկերության վերջնական մայր կազմակերպությունն է:

Ընկերության վերջնական հսկող անձն է Սամվել Կարապետյանը:

Ընկերության անմիջական մայր կազմակերպությունը չի հրապարակում ֆինանսական հաշվետվություններ:

(բ) Գործարքներ առանցքային ղեկավար անձնակազմի հետ

(i) Առանցքային ղեկավար անձնակազմի վարձատրությունը

Տարվա ընթացքում առանցքային ղեկավար անձնակազմը ստացել է ստորև ներկայացված վարձատրությունը, որը ներառված է «Անձնակազմի գծով ծախսեր» հոդվածում:

հազ. դրամ	2022թ.	2021թ.
Աշխատավարձ և պարգևավճարներ	914,613	1,015,817

(ii) Գործարքներ առանցքային ղեկավար անձնակազմի հետ

Ստորև ներկայացված են առանցքային ղեկավար անձնակազմի հետ գործարքների ընդհանուր գումարները և մնացորդները:

հազ. դրամ	Գործարքի գումարը ղեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար		Մնացորդը առ 31 ղեկտեմբերի	
	2022թ.	2021թ.	2022թ.	2021թ.
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	(93,650)	(93,872)	(1,043,733)	(1,046,311)

(գ) Այլ գործարքներ կապակցված կողմերի հետ

հազ. դրամ	Գործարքի գումարը դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար		Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	
	2022թ.	2021թ.	2022թ.	2021թ.
Վաճառված էլեկտրաէներգիա				
Համատեղ հսկողության ներքո գտնվող և բաժնետերերի հետ կապակցված կազմակերպություններ	594,733	522,615	62,235	47,841
Վաճառված ապրանքներ				
Համատեղ հսկողության ներքո գտնվող կազմակերպություններ	3,256	82,405	3,656	400
Գնված էլեկտրաէներգիա				
Համատեղ հսկողության ներքո գտնվող և բաժնետերերի հետ կապակցված կազմակերպություններ	(28,619,080)	(60,191,979)	(537,575)	(4,308,956)
Կանխավճար ապրանքների և ծառայությունների համար				
Համատեղ հսկողության ներքո գտնվող և բաժնետերերի հետ կապակցված կազմակերպություններ	944,918	4,068,151	1,110,949	3,970,311
Գնված ապրանքներ և ծառայություններ				
Համատեղ հսկողության ներքո գտնվող և բաժնետերերի հետ կապակցված կազմակերպություններ	(2,753,024)	(13,692,625)	(130,765)	(236,728)

27. Զափման հիմունքներ

Ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են սկզբնական արժեքի հիմունքով:

28. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասեր

Ստորև ներկայացված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը կիրառվել է հետևյալ հաշվառման պարբերության ընթացքում ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացված բոլոր ժամանակաշրջանների համար:

(ա) Հասույթ

Բաժանորդների հետ պայմանագրերին վերաբերող ընկերության հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության մասին տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 6-ի (դ) կետում:

(բ) Պետական շնորհներ

Պետական շնորհները սկզբնապես ճանաչվում են որպես հետաձգված եկամուտ՝ իրական արժեքով, երբ կա հիմնավոր հավաստիացում, որ շնորհները ստացվելու են և որ ընկերությունը բավարարելու է դրանց կցված պայմանները: Պետական շնորհները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում որպես այլ եկամուտ սխտեմատիկ հիմունքով ակտիվի օգտակար ծառայության ընթացքում:

(գ) Ֆինանսական եկամուտ և ֆինանսական ծախսեր

Ընկերության ֆինանսական եկամուտը և ֆինանսական ծախսերը ներառում են.

- տոկոսային եկամուտը,
- տոկոսային ծախսը,
- փոխարժեքային տարբերություններից օգուտը կամ կորուստը ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների գծով:

Տոկոսային եկամուտը կամ ծախսը ճանաչվում է՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

Արդյունավետ տոկոսադրույքն այն դրույքն է, որը ֆինանսական գործիքի ակնկալվող ժամկետի համար գնահատված ապագա դրամական վճարումները կամ մուտքերը գեղչում է ճիշտ մինչև՝

- ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեք կամ
- ֆինանսական պարտավորության ամորտիզացված արժեք:

Տոկոսային եկամուտը կամ ծախսը հաշվարկելիս արդյունավետ տոկոսադրույքը կիրառվում է ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքի (եթե ակտիվը պարտքային առումով արժեզրկված չէ) կամ պարտավորության ամորտիզացված արժեքի նկատմամբ:

(դ) Արտարժույթով գործառնություններ

Արտարժույթով գործառնությունները վերահաշվարկվում են դրամի գործառնության ամսաթվի փոխարժեքով:

Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ արտարժույթով դրամային ակտիվները և պարտավորությունները վերահաշվարկվում են դրամի այդ օրվա փոխարժեքով: Փոխարժեքային տարբերություններից օգուտը կամ կորուստը դրամային հոդվածների գծով իրենից ներկայացնում է տարբերություն ժամանակաշրջանի սկզբի դրությամբ ֆունկցիոնալ արժույթով արտահայտված ամորտիզացված արժեքի, որը ճշգրտված է ժամանակաշրջանի արդյունավետ տոկոսադրույքով հաշվարկված տոկոսների և վճարումների մասով, և հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ գործող փոխարժեքով վերահաշվարկված՝ արտարժույթով արտահայտված ամորտիզացված արժեքի միջև:

Սկզբնական արժեքով չափվող արտարժույթով ոչ դրամային հոդվածները վերահաշվարկվում են գործառնության ամսաթվի փոխարժեքով: Արտարժույթի վերափոխարկումից առաջացող տարբերությունները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում:

(ե) Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումներ

Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումների գծով պարտականությունները չափվում են առանց գեղչման և ծախսագրվում են համապատասխան ծառայությունը մատուցելիս: Պարտավորությունը ճանաչվում է այն գումարի չափով, որն ակնկալվում է վճարել որպես կարճաժամկետ դրամական միջոցների տեսքով պարգևավճար, եթե Ընկերությունն ունի ներկա իրավական կամ կառուցողական պարտականություն այդ գումարը վճարել որպես աշխատակցի անցյալ ծառայության արդյունք և կարող է արժանահավատորեն գնահատել պարտականությունը:

(զ) Հարկում

Շահութահարկը բաղկացած է ընթացիկ և հետաձգված հարկերից: Շահութահարկը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում, բացառությամբ այն մասի, որը վերաբերում է ուղղակիորեն սեփական կապիտալում կամ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում ճանաչված հոդվածներին:

(i) Ընթացիկ հարկ

Ընթացիկ հարկը հարկի այն գումարն է, որն ակնկալվում է վճարել կամ ստանալ տարվա հարկվող եկամտի կամ վնասի գծով՝ կիրառելով հարկի այն դրույքները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ, և ներառում է նախորդ տարիների համար վճարման ենթակա հարկի գծով ճշգրտումները:

(ii) Հետաձգված հարկ

Հետաձգված հարկը ճանաչվում է ֆինանսական հաշվետվություններում արտացոլվելու նպատակով որոշվող ակտիվների ու պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքների և հարկային նպատակների համար օգտագործվող գումարների միջև ժամանակավոր տարբերությունների համար: Հետաձգված հարկ չի ճանաչվում այն ժամանակավոր տարբերությունների համար, որոնք առաջանում են ակտիվների կամ պարտավորությունների սկզբնական ճանաչման պահին՝ քիզնեսի միավորում չհանդիսացող գործարքի արդյունքում, որն ազդեցություն չունի ո՛չ հաշվապահական և ո՛չ հարկվող շահույթի կամ վնասի վրա:

Հետաձգված հարկային ակտիվ ճանաչվում է չօգտագործված հարկային վնասների, չօգտագործված հարկային զեղչերի և նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների գծով այն չափով, որով հավանական է, որ Ընկերությունն ապագայում կունենա հարկվող շահույթ, որի դիմաց դրանք կարող են օգտագործվել: Հետաձգված հարկային ակտիվները վերանայվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և նվազեցվում են այն չափով, որով այնևս հավանական չէ, որ համապատասխան հարկային օգուտը կիրացվի:

Հետաձգված հարկը չափվում է օգտագործելով հարկի այն դրույքները, որոնք ակնկալվում է, որ կկիրառվեն ժամանակավոր տարբերությունների նկատմամբ վերջիններս հակադարձելիս՝ հիմք ընդունելով այն օրենքները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

Հետաձգված հարկի չափումն արտացոլում է այն հարկային հետևանքները, որոնք կառաջանան կախված այն եղանակից, որով Ընկերությունը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում ակնկալում է փոխհատուցել կամ մարել իր ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքները:

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցվում են, եթե Ընկերությունը տվյալ պահին ունի ընթացիկ հարկային ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցելու իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք և դրանք վերաբերում են շահութահարկին, որը գանձվում է նույն հարկային մարմնի կողմից նույն հարկատուից կամ տարբեր հարկատուներից, որոնք մտադիր են կա՛մ մարել ընթացիկ հարկային պարտավորությունները և ակտիվներ գուտ հիմունքով, կա՛մ իրացնել հարկային ակտիվները և մարել հարկային պարտավորությունները միաժամանակ:

(է) Պաշարներ

Պաշարները չափվում են սկզբնական արժեքից և իրացման գուտ արժեքից նվազագույնով: Պաշարների ինքնարժեքը հաշվարկվում է «առաջինը մուտք՝ առաջինը ելք» սկզբունքով և ներառում է պաշարների ձեռքբերման, արտադրության կամ վերամշակման ծախսումները և պաշարները ներկայիս վայր և առկա վիճակի բերելու հետ կապված բոլոր այլ ծախսումները:

Իրացման գուտ արժեքը սովորական գործունեության ընթացքում վաճառքի ենթադրվող գինն է՝ հանած համալրման և վաճառքը կազմակերպելու համար անհրաժեշտ ենթադրվող ծախսումները:

(ը) Հիմնական միջոցներ

(i) Ծանաչում և չափում

Հիմնական միջոցների միավորները չափվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված մաշվածությունը և արժեզրկումից կորուստները:

Սկզբնական արժեքը ներառում է ակտիվի ձեռքբերմանն ուղղակիորեն վերագրելի ծախսումները: Սեփական ուժերով կառուցված ակտիվների սկզբնական արժեքը ներառում է նյութերի արժեքը, ուղղակի աշխատուժի գծով ծախսումները, ակտիվն իր նպատակային օգտագործման համար աշխատանքային վիճակի բերելու հետ ուղղակիորեն կապված ցանկացած այլ ծախսումները, ակտիվի ապատեղակայման և քանդման ծախսումները, ակտիվի գրադեցրած տեղանքի վերականգնման ծախսումները և կապիտալացված փոխառության ծախսումները: Ձեռքբերված համակարգչային ծրագիրը, որը հանդիսանում է համապատասխան սարքավորման ֆունկցիոնալության անբաժանելի մասը, կապիտալացվում է որպես այդ սարքավորման մաս:

Եթե հիմնական միջոցի միավորը բաղկացած է օգտակար ծառայության տարբեր ժամկետներ ունեցող նշանակալի մասերից, այդ մասերը հաշվառվում են որպես հիմնական միջոցների առանձին միավորներ (խոշոր բաղկացուցիչներ):

Հիմնական միջոցի միավորի օտարումից առաջացող օգուտը կամ կորուստը որոշվում է համեմատելով օտարումից ստացված մուտքերը հիմնական միջոցի հաշվեկշռային արժեքի հետ և ճանաչվում է զուտ հիմունքով «այլ եկամուտ/այլ ծախս» հոդվածում շահույթում կամ վնասում:

(ii) Հետագա ծախսումներ

Հետագա ծախսումները կապիտալացվում են միայն այն դեպքում, երբ հավանական է, որ Ընկերություն կհոսեն այդ ծախսումների հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտները:

Հիմնական միջոցների ամենօրյա սպասարկման ծախսումները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ կատարմանը զուգընթաց:

(iii) Մաշվածություն

Հիմնական միջոցների միավորների մաշվածության հաշվարկը սկսվում է դրանց տեղադրման և օգտագործման համար պիտանի դառնալու պահից, իսկ սեփական ուժերով կառուցված ակտիվների դեպքում՝ վերջիններիս կառուցումն ավարտելու և օգտագործման համար պիտանի դառնալու պահից: Մաշվածությունը հաշվարկվում է ակտիվի սկզբնական արժեքի հիման վրա՝ հանած վերջինիս գնահատված մնացորդային արժեքը:

Մաշվածությունը սովորաբար ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով գծային մեթոդը հիմնական միջոցների միավորի յուրաքանչյուր մասի օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետի ընթացքում, բանի որ այս մեթոդն ավելի ճիշտ է արտացոլում ակտիվում պարունակվող ապագա տնտեսական օգուտների օգտագործման մոդելը: Հոդատարաձքի գծով մաշվածություն չի հաշվարկվում:

Ստորև ներկայացված են հիմնական միջոցների նշանակալի մասերի օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետներն ընթացիկ և համադրելի ժամանակաշրջանների համար:

- հողատարածք, շենքեր և շինություններ	45-50 տարի
- փոխադրող հարմարանքներ	25 տարի
- սարքավորումներ	25 տարի
- փոխադրամիջոցներ	8 տարի
- համակարգչային սարքավորումներ, տնտեսական գույք	3-8 տարի

Մաշվածության հաշվարկման մեթոդները, օգտակար ծառայության ժամկետները և մնացորդային արժեքները վերանայվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և անհրաժեշտության դեպքում՝ ճշգրտվում:

(թ) Ֆինանսական գործիքներ

(i) Ծանաչում և սկզբնական չափում

Առևտրական դեբիտորական պարտքերը սկզբնապես ճանաչվում են սկզբնավորման ժամանակ: Մյուս բոլոր ֆինանսական ակտիվները և ֆինանսական պարտավորությունները սկզբնապես ճանաչվում են, երբ Ընկերությունը դառնում է գործիքի պայմանագրային կողմ:

Ֆինանսական ակտիվը (եթե այն առևտրական դեբիտորական պարտք չէ, որը չի պարունակում ֆինանսավորման նշանակալի բաղադրիչ) կամ ֆինանսական պարտավորությունը սկզբնապես չափվում է իրական արժեքով՝ գումարած, շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող հոդվածի դեպքում, գործարքի գծով այն ծախսումները, որոնք ուղղակիորեն վերագրելի է ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության ձեռքբերմանը կամ թողարկմանը: Ֆինանսավորման նշանակալի բաղադրիչ չպարունակող առևտրական դեբիտորական պարտքը սկզբնապես չափվում է գործարքի գնով:

(ii) **Դասակարգում և հետագա չափում**

Ֆինանսական ակտիվներ

Սկզբնական ճանաչման պահին ֆինանսական ակտիվը դասակարգում է որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող կամ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող:

Ֆինանսական ակտիվները չեն վերադասակարգվում սկզբնական ճանաչումից հետո, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ Ընկերությունը փոխում է ակտիվների կառավարման իր բիզնես մոդելը, որի դեպքում փոփոխության ազդեցությունը կրող բոլոր ֆինանսական ակտիվները վերադասակարգվում են բիզնես մոդելի փոփոխությանը հաջորդող առաջին հաշվետու ժամանակաշրջանի առաջին օրը:

Ֆինանսական ակտիվը չափվում է ամորտիզացված արժեքով, եթե բավարարում է ստորև ներկայացված երկու պայմանները և նախորոշված չէ որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող:

- ակտիվը պահվում է այնպիսի բիզնես մոդելի ներքո, որի նպատակն է պահել ակտիվները պայմանագրային դրամական հոսքերը հավաքելու համար և
- ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները որոշակի ամսաթվերին առաջացում են դրամական հոսքեր, որոնք միայն մայր գումարի և չմարված մայր գումարի գծով տոկոսների վճարումներ են:

Բոլոր ֆինանսական ակտիվները, որոնք չեն դասակարգվում որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող, ինչպես ներկայացված է վերը, կամ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով իրական արժեքով չափվող, չափվում են իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով: Սկզբնական ճանաչման պահին Ընկերությունը կարող է անշրջելիորեն նախորոշել ֆինանսական ակտիվը, որն այլապես բավարարում է ամորտիզացված արժեքով չափվելու պահանջները, որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող, եթե դա կվերացնի կամ նշանակալիորեն կնվազեցնի հաշվառման անհամապատասխանությունը, որը հակառակ դեպքում կառաջանար:

Ֆինանսական ակտիվներ. Բիզնես մոդելի գնահատում

Ընկերությունը պորտֆելի մակարդակով գնահատում է այն բիզնես մոդելի նպատակը, որի ներքո պահվում է ակտիվը, քանի որ այս գնահատումը լավագույնս արտացոլում է գործունեությունը կառավարելու և ղեկավարությանը տեղեկատվություն տրամադրելու եղանակը: Այդ դեպքում դիտարկվում է հետևյալ տեղեկատվությունը.

- պորտֆելի համար սահմանված քաղաքականությունը և նպատակները և այդ քաղաքականության աշխատանքը գործնականում: Մասնավորապես, արդյոք ղեկավարության ռազմավարության նպատակն է ապահովել պայմանագրով նախատեսված դրամական հոսքերի ստացումը կամ իրացնել դրամական հոսքերն ակտիվների վաճառքի միջոցով:
- բիզնես մոդելի (և այդ բիզնես մոդելում պահվող ֆինանսական ակտիվների) վրա ազդող ռիսկերը և այդ ռիսկերի կառավարման եղանակը:
- նախորդ ժամանակաշրջաններում ֆինանսական ակտիվների վաճառքների հաճախականությունը, ծավալը և ժամկետները, այդ վաճառքների պատճառները և ապագա վաճառքների հետ կապված ակնկալիքները:

Ֆինանսական ակտիվների փոխանցումը երրորդ կողմերին այնպիսի գործարքներում, որոնք չեն բավարարում ապաճանաչման պայմանները, չի դիտարկվում որպես վաճառք այս նպատակի համար, և Ընկերությունը շարունակում է ճանաչել ակտիվները:

Ֆինանսական ակտիվներ. Գնահատում, թե արդյոք պայմանագրային դրամական հոսքերը հանդիսանում են միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ

Այս գնահատման նպատակների համար «մայր գումարը» սահմանվում է որպես ֆինանսական ակտիվի իրական արժեք սկզբնական ճանաչման պահին: «Տոկոսը» բաղկացած է փողի ժամանակային արժեքի և որոշակի ժամանակահատվածում չմարված մայր գումարի հետ կապված պարտքային ռիսկի և փոխատվության հետ առնչվող այլ հիմնական ռիսկերի և ծախսերի (օրինակ՝ իրացվելիության ռիսկի և վարչական ծախսերի) համար փոխհատուցումից, ինչպես նաև շահույթի մարժայից:

Գնահատելիս, թե արդյոք պայմանագրային դրամական հոսքերը հանդիսանում են միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ, Ընկերությունը դիտարկում է գործիքի պայմանագրային պայմանները: Այս դեպքում գնահատվում է, թե արդյոք ֆինանսական ակտիվը պարունակում է այնպիսի պայմանագրային պայման, որը կարող է այնպես փոխել պայմանագրային դրամական հոսքերի ժամկետները կամ գումարը, որ ֆինանսական ակտիվը չբավարարի այդ պայմանը: Այս գնահատումն իրականացնելիս Ընկերությունը դիտարկում է հետևյալը.

- պայմանական դեպքերը, որոնք կարող են փոխել դրամական հոսքերի գումարը կամ ժամկետները,
- վաղաժամ մարման և ժամկետի երկարաձգման պայմանները,
- պայմանները, որոնք սահմանափակում են Ընկերության պահանջը որոշակի ակտիվներից առաջացող դրամական հոսքերով (օրինակ՝ առանց ռեզրեսի իրավունքի ֆինանսական ակտիվ):

Վաղաժամ մարման պայմանը համապատասխանում է միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարում հանդիսանալու չափանիշին, եթե վաղավճարման գումարն ըստ էության իրենից ներկայացնում է մայր գումարի և չմարված մայր գումարի գծով տոկոսների չվճարված գումարները, որոնք կարող են ներառել պայմանագրի վաղաժամ դադարեցման համար ողջամիտ փոխհատուցում:

Ֆինանսական ակտիվներ. Հետագա չափում, օգուտներ և կորուստներ

Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվները հետագայում չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Ամորտիզացված արժեքը նվազեցվում է արժեզրկումից կորուստների չափով: Տոկոսային եկամուտը, փոխարժեքային տարբերություններից առաջացող օգուտը և կորուստը և արժեզրկումը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում: Ապաճանաչումից առաջացող օգուտը կամ կորուստը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Ֆինանսական պարտավորություններ. Դասակարգում, հետագա չափում, օգուտներ և կորուստներ

Ֆինանսական պարտավորությունները դասակարգվում են որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող և հետագայում չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Տոկոսային ծախսը և փոխարժեքային տարբերություններից առաջացող օգուտը և կորուստը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում: Ապաճանաչումից առաջացող ցանկացած օգուտը կամ կորուստը նույնպես ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

(iii) Ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների փոփոխում

Ֆինանսական ակտիվներ

Եթե ֆինանսական ակտիվի պայմանները փոփոխվում են, Ընկերությունը գնահատում է, թե արդյոք փոփոխված ակտիվի դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվող են: Եթե դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվող են («նշանակալի վերափոխում»), ապա սկզբնական ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները համարվում են ուժը կորցրած: Այս դեպքում սկզբնական ֆինանսական ակտիվն ապաճանաչվում է և ճանաչվում է նոր ֆինանսական ակտիվ՝ իրական արժեքով:

Ընկերությունն իրականացնում է վերափոխման նշանակալի լինելու քանակական և որակական գնահատում, այսինքն, գնահատում է, թե արդյոք սկզբնական ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվում են վերափոխված կամ փոխարինված ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերից: Ընկերությունը գնահատում է վերափոխման նշանակալի լինելը դիտարկելով քանակական և որակական գործոնները հետևյալ հերթականությամբ՝ որակական գործոններ, քանակական գործոններ, որակական և քանակական գործոնների համատեղ ազդեցություն: Եթե դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվում են, ապա սկզբնական ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները համարվում են ուժը կորցրած: Այս գնահատումն իրականացնելիս Ընկերությունը կիրառում է ֆինանսական պարտավորությունների ապաճանաչման համար օգտագործված ուղեցույցին համանման ուղեցույց:

Ընկերությունը եզրահանգում է, որ վերափոխումը նշանակալի է հիմք ընդունելով հետևյալ որակական գործոնները.

- ֆինանսական ակտիվի արժույթի փոփոխությունը,
- գրավի կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների փոփոխությունը,
- ֆինանսական ակտիվի պայմանների այնպիսի փոփոխությունը, որը հանգեցնում է միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ հանդիսանալու չափանիշի հետ անհամապատասխանությանը (օրինակ՝ փոխարկման պայմանի ներառումը):

Եթե ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող վերափոխված ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվող չեն, վերափոխումը չի հանգեցնում ֆինանսական ակտիվի ապաճանաչմանը: Այդ դեպքում, Ընկերությունը վերահաշվարկում է ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը և համախառն հաշվեկշռային արժեքի ճշգրտումից առաջացող գումարը ճանաչում է որպես վերափոխումից օգուտ կամ կորուստ՝ շահույթի կամ վնասի կազմում: Ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը վերահաշվարկվում է որպես վերաբանակցված կամ վերափոխված պայմանագրային դրամական հոսքերի ներկա արժեք, որոնք զեղչվում են ֆինանսական ակտիվի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով: Ցանկացած կրած ծախսում կամ վճար ճշգրտում է վերափոխված ֆինանսական ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը և ամորտիզացվում է վերափոխված ֆինանսական ակտիվի մնացած ժամկետի ընթացքում:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Ընկերությունն ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունը, երբ վերափոխվում են վերջինիս պայմանները և երբ վերափոխված պարտավորության դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվող են: Այդ դեպքում վերափոխված պայմանների հիման վրա ճանաչվում է նոր ֆինանսական պարտավորություն՝ իրական արժեքով: Մարված ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքի և վերափոխված պայմաններով նոր ֆինանսական պարտավորության արժեքի տարբերությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Եթե վերափոխումը (կամ փոխանակումը) չի հանգեցնում ֆինանսական պարտավորության ապաճանաչմանը, Ընկերությունը կիրառում է այն հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը, համաձայն որի ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը ճշգրտվում է, երբ վերափոխումը չի հանգեցնում ֆինանսական ակտիվի ապաճանաչման, այսինքն, Ընկերությունը ճանաչում է վեափոխման (կամ փոխանակման) արդյունքում առաջացող ֆինանսական պարտավորության ամորտիզացված արժեքի ճշգրտումը շահույթում կամ վնասում՝ վերափոխման (կամ փոխանակման) ամսաթվի դրությամբ:

Գոյություն ունեցող ֆինանսական պարտավորությունների դրամական հոսքերի փոփոխությունները չեն դիտարկվում որպես վերափոխում, եթե բխում են գոյություն ունեցող պայմանագրային պայմաններից, օրինակ՝ բանկերի կողմից հաստատուն տոկոսադրույքների փոփոխությունը << ԿԲ-ի հիմնական տոկոսադրույքի փոփոխությունների արդյունքում, եթե վարկային պայմանագրով բանկերն իրավունք ունեն կատարել նման փոփոխություն և Ընկերությունը հնարավորություն ունի կամ համաձայնվել վերանայված տոկոսադրույքի հետ կամ մարել վարկն անվանական արժեքով՝ առանց տուգանքի: Տոկոսադրույքի փոփոխությունը մինչև ընթացիկ շուկայական տոկոսադրույքը Ընկերությունը հաշվառում է կիրառելով լողացող տոկոսադրույքով ֆինանսական գործիքների համար գործող ուղեցույցը: Սա նշանակում է, որ արդյունավետ տոկոսադրույքը ճշգրտվում է առաջընթաց:

Ընկերությունն իրականացնում է վերափոխման նշանակալի լինելու քանակական և որակական գնահատում՝ դիտարկելով որակական գործոնները, քանակական գործոնները և որակական և քանակական գործոնների համատեղ ազդեցությունը: Ընկերությունը եզրահանգում է, որ վերափոխումը նշանակալի է հիմք ընդունելով հետևյալ որակական գործոնները.

- ֆինանսական պարտավորության արժույթի փոփոխությունը,
- գրավի կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների փոփոխությունը,
- փոխարկման պայմանի ներառումը,
- ֆինանսական պարտավորության ստորադասության փոփոխությունը:

Քանակական գնահատման համար պայմանները նշանակալիորեն տարբերվող են, եթե նոր պայմաններով դրամական հոսքերի գեղջված ներկա արժեքը, ներառյալ վճարված վճարները՝ առանց ստացված վճարների, և գեղջված սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով, նվազագույնը 10 տոկոսով տարբերվում է սկզբնական ֆինանսական պարտավորության մնացած դրամական հոսքերի գեղջված ներկա արժեքից: Եթե պարտքային գործիքների փոխանակումը կամ պայմանների փոփոխումը հաշվառվում է որպես մարում, ապա ցանկացած կրած ծախսում կամ վճար ճանաչվում է որպես մարումից առաջացող օգուտի կամ կորուստի մաս: Եթե փոխանակումը կամ պայմանների փոփոխումը չի հաշվառվում որպես մարում, ապա ցանկացած կրած ծախսում կամ վճար ճշգրտում է պարտավորության հաշվեկշռային արժեքը և ամորտիզացվում է վերափոխված պարտավորության մնացած ժամկետի ընթացքում:

(iv) Ապաճանաչում

Ֆինանսական ակտիվներ

Ընկերությունն ապաճանաչում է ֆինանսական ակտիվը, երբ ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները կորցնում են իրենց ուժը կամ երբ փոխանցում է դրամական հոսքեր ստանալու իրավունքներն այնպիսի գործարքում, որում փոխանցվում են ֆինանսական ակտիվի սեփականության հետ կապված ըստ էության բոլոր ռիսկերն ու հատույցները կամ որում Ընկերությունը ոչ փոխանցում, ոչ էլ պահպանում է սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները և չի պահպանում ֆինանսական ակտիվի նկատմամբ հսկողությունը:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Ընկերությունն ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունը, երբ իր պայմանագրային պարտականությունները կատարվում են կամ չեղյալ են համարվում կամ ուժը կորցնում են: Ընկերությունը նաև ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունը, երբ վերափոխվում են վերջինիս պայմանները և երբ փոփոխված պարտավորությունից առաջացող դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվող են, որի դեպքում վերափոխված պայմանների հիման վրա ճանաչվում է նոր ֆինանսական պարտավորություն՝ իրական արժեքով:

Ֆինանսական պարտավորության ապաճանաչման ժամանակ մարված ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքի և վճարված հատուցման (ներառյալ փոխանցված ցանկացած ոչ դրամական ակտիվները կամ ստանձնած պարտավորությունները) միջև տարբերությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

(v) Հաշվանցում

Ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցվում են և ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ներկայացվում է զուտ գումարն միայն այն դեպքում, երբ Ընկերությունը տվյալ պահին ունի գումարները հաշվանցելու իրազործելի իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք և մտադիր է կամ մարել ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները զուտ հիմունքով, կամ իրացնել ակտիվը և մարել պարտավորությունը միաժամանակ:

(ժ) Բաժնետիրական կապիտալ

Սովորական բաժնետոմսեր

Սովորական բաժնետոմսերը դասակարգվում են որպես սեփական կապիտալ: Սովորական բաժնետոմսերի թողարկմանն ուղղակիորեն վերագրելի լրացուցիչ ծախսումները ճանաչվում են որպես սեփական կապիտալի նվազեցում՝ առանց հարկերի:

(ի) Արժեզրկում

(i) Ոչ ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ

Ֆինանսական գործիքներ

Ընկերությունը ճանաչում է կորստի պահուստ ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվներից ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով:

Ընկերությունն առևտրական դերիտորական պարտքերի գծով կորստի պահուստը չափում է ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներին հավասար գումարով:

Երբ Ընկերությունը որոշում է, թե արդյոք տեղի է ունեցել ֆինանսական ակտիվի գծով պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ սկզբնական ճանաչումից ի վեր և երբ գնահատում է ակնկալվող պարտքային կորուստները, այն դիտարկում է ողջամիտ և հիմնավորված տեղեկատվությունը, որը տեղին է և հասանելի առանց անհարկի ծախսումների կամ ջանքերի: Գնահատումը ներառում է քանակական և որակական տվյալները, ինչպես նաև Ընկերության անցյալ ժամանակաշրջանների փորձի և պարտքի հիմնավորված գնահատման վրա հիմնված վերլուծությունը: Ապագայամետ տեղեկատվությունը չի ներառվում ֆինանսական ակտիվների կարճաժամկետ բնույթի պատճառով:

Ընկերությունը ենթադրում է, որ տեղի է ունեցել ֆինանսական ակտիվի գծով պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ, եթե այն ավելի քան 30 օր ժամկետանց է:

Ընկերությունը համարում է, որ ֆինանսական ակտիվի գծով տեղի է ունեցել պարտազանցում, եթե՝

- հավանական չէ, որ բաժանորդն ամբողջությամբ կկատարի պարտքի հետ կապված իր պարտականություններն Ընկերության նկատմամբ, կամ
- ֆինանսական ակտիվն ավելի քան 365 օր ժամկետանց է:

Ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներն այն ակնկալվող պարտքային կորուստներն են, որոնք առաջանում են բոլոր հնարավոր պարտազանցման դեպքերից ֆինանսական գործիքի ակնկալվող ժամկետի ընթացքում:

Առավելագույն ժամկետը, որը դիտարկվում է ակնկալվող պարտքային կորուստները չափելիս, պայմանագրի առավելագույն ժամկետն է, որի ընթացքում կազմակերպությունը ենթարկված է պարտքային ռիսկին:

Ակնկալվող պարտքային կորուստների չափում

Ակնկալվող պարտքային կորուստներն իրենցից ներկայացում են պարտքային կորուստների հավանականությամբ կշռված պարտքային կորուստների գնահատականը: Պարտքային կորուստները չափվում են որպես բոլոր դրամական պակասուրդների ներկա արժեք (պայմանագրին համապատասխան Ընկերությանը հասանելիք դրամական հոսքերի և Ընկերության կողմից ակնկալվող ստացվելիք դրամական հոսքերի միջև տարբերությունը):

Առևտրական դերիտորական պարտքերի կարճ ժամկետի պատճառով ակնկալվող պարտքային կորուստները չեն գեղջվում:

Պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվներ

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Ընկերությունը գնահատում է ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվները պարտքային առումով արժեզրկված լինելու տեսանկյունից: Ֆինանսական ակտիվը պարտքային առումով արժեզրկված է, երբ տեղի են ունեցել մեկ կամ մի քանի դեպքեր, որոնք բացասական ազդեցություն ունեն այդ ֆինանսական ակտիվի գնահատված ապագա դրամական հոսքերի վրա:

Ֆինանսական ակտիվի պարտքային առումով արժեզրկված լինելու ապացույցներից են հետևյալ դեպքերի վերաբերյալ դիտելի տվյալները.

- բաժանորդի նշանակալի ֆինանսական դժվարությունները,
- պայմանագրի խախտումը, ինչպիսին է՝ պարտագանցումը կամ ավելի քան 90 օր ժամկետանց դառնալը,
- Ընկերության կողմից փոխառության կամ փոխառվության պայմանների այնպիսի վերանայումը, որն Ընկերությունը այլ պայմաններում չէր դիտարկի,
- հավանականությունը, որ բաժանորդը կսնկանա կամ այլ կերպ ֆինանսապես կվերակազմակերպվի:

Ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով պահուստի ներկայացում ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում

Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվների գծով կորստի պահուստը նվազեցվում է այդ ակտիվների համախառն հաշվեկշռային արժեքից:

Դուրսգրում

Ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը դուրս է գրվում, երբ Ընկերությունը չունի ֆինանսական ակտիվն ամբողջությամբ կամ կամ դրա մի մասը փոխհատուցելու հիմնավոր ակնկալիք: Իր բաժանորդների համար Ընկերությունը կիրառում է համախառն հաշվեկշռային արժեքը դուրս գրելու քաղաքականություն ֆինանսական ակտիվի ավելի քան երեք տարի ժամկետանց լինելու դեպքում՝ հիմք ընդունելով նմանատիպ ակտիվների գծով գումարների փոխհատուցման անցյալ ժամանակաշրջանների փորձը: Ընկերությունը չի ակնկալում դուրսգրված գումարների էական փոխհատուցում: Այնուամենայնիվ, դուրսգրված ֆինանսական ակտիվները կարող են դեռևս հանդիսանալ կատարողական գործողությունների առարկա՝ հասանելի գումարների փոխհատուցման հետ կապված Ընկերության ընթացակարգերի հետ համապատասխանությունն ապահովելու համար:

(ii) Ոչ ֆինանսական ակտիվներ

Ընկերության ոչ ֆինանսական ակտիվների, բացառությամբ պաշարների, հաշվեկշռային արժեքը վերանայվում է յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ՝ որոշելու համար, թե արդյոք առկա է որևէ հայտանիշ, ըստ որի ակտիվը կարող է արժեզրկված համարվել: Եթե որևէ այդպիսի հայտանիշ առկա է, գնահատվում է ակտիվի փոխհատուցվող գումարը:

Արժեզրկման ստուգման նպատակով ակտիվները, որոնց արժեզրկումը հնարավոր չէ գնահատել անհատական հիմունքով, խմբավորվում են ակտիվների փոքրագույն խմբերի, որոնք շարունակական օգտագործման արդյունքում առաջացնում են այլ ակտիվներից կամ ակտիվների խմբերից կամ դրամաստեղծ միավորից մեծապես անկախ դրամական միջոցների ներհոսքեր:

Ակտիվի կամ դրամաստեղծ միավորի փոխհատուցվող գումարը որոշվում է որպես հետևյալ երկու մեծություններից առավելագույնը. օգտագործման արժեք և իրական արժեք՝ հանած վաճառքի ծախսումները: Օգտագործման արժեքը գնահատելիս գնահատված ապագա դրամական հոսքերը գեղջվում են մինչև իրենց ներկա արժեքը՝ օգտագործելով գեղջման մինչև հարկումը դրույքը, որն արտացոլում է փողի ժամանակային արժեքի ընթացիկ շուկայական գնահատումները և ակտիվին կամ դրամաստեղծ միավորին հատուկ ռիսկերը:

Արժեզրկումից կորուստ ճանաչվում է, երբ ակտիվի կամ նրա դրամաստեղծ միավորի հաշվեկշռային արժեքը գերազանցում է գնահատված փոխհատուցվող գումարը:

Արժեզրկումից կորուստները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում: Դրամաստեղծ միավորի (միավորների խմբի) ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը նվազեցնելու նպատակով արժեզրկումից կորուստը բաշխվում է համամասնորեն:

Նախորդ ժամանակաշրջաններում ճանաչված արժեզրկումից կորուստները գնահատվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ՝ բացահայտելու համար, թե առկա է արդյոք որևէ հայտանիշ, ըստ որի արժեզրկումից կորուստը հնարավոր է, որ նվազել է կամ այլևս գոյություն չունի: Արժեզրկումից կորուստը հակադարձվում է, եթե տեղի են ունեցել փոփոխություններ փոխհատուցվող

գումարը որոշելիս օգտագործված գնահատականներում: Արժեզրկումից կորուստը հակադարձվում է միայն այն չափով, որքանով ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը չի գերազանցում այն հաշվեկշռային արժեքը, որը որոշված կլինի (առանց համապատասխան մաշվածության կամ ամորտիզացիայի), եթե արժեզրկումից կորուստ ճանաչված չլինի:

(I) Պահուստներ

Պահուստը ճանաչվում է, երբ Հնկերությունը՝ որպես անցյալ դեպքերի արդյունք, ներկա պահին ունի իրավական կամ կառուցողական պարտականություն, որը հնարավոր է արժանահավատորեն գնահատել, և հավանական է, որ այդ պարտականությունը մարելու համար կպահանջվի տնտեսական օգուտների արտահոսք: Պահուստները որոշվում են զեղչելով ակնկալվող ապագա դրամական հոսքերը զեղչման միջև հարկումը դրույքով, որն արտացոլում է փողի ժամանակային արժեքի ընթացիկ շուկայական գնահատումները և այդ պարտավորությանը հատուկ ռիսկերը: Չեղչի գծով ծախսը ճանաչվում է որպես ֆինանսական ծախս:

(Խ) Վարձակալություն

(i) Ընկերությունը՝ որպես վարձակալ

Ընկերությունը ճանաչում է օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվ և վարձակալության գծով պարտավորություն վարձակալության մեկնարկի ամսաթվի դրությամբ: Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվը սկզբնապես չափվում է սկզբնական արժեքով, որը ներառում է վարձակալության գծով պարտավորության սկզբնական գումարը՝ ճշգրտված վարձակալության մեկնարկի ամսաթվին կամ դրանից առաջ կատարված վարձավճարների մասով, գումարած կրած սկզբնավորման ցանկացած ուղղակի ծախսումները և հիմքում ընկած ակտիվի ապատեղակայման և քանդման, կամ վերջինիս վերականգնման, կամ դրա զբաղեցրած տեղանքի վերականգնման գնահատված ծախսումները՝ հանած ստացված ցանկացած վարձակալության խրախուսումները:

Հետագայում օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի մաշվածությունը հաշվարկվում է գծային հիմունքով՝ վարձակալության մեկնարկի ամսաթվից մինչև ժամկետի ավարտը, եթե վարձակալությամբ Ընկերությանը չի փոխանցվում հիմքում ընկած ակտիվի սեփականության իրավունքը վարձակալության ժամկետի ավարտին, կամ եթե ակտիվի օգտագործման իրավունքի արժեքը չի արտացոլում, որ Ընկերությունը կիրառորձի գնման օպցիոնը: Այդ դեպքում օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի մաշվածությունը հաշվարկվում է հիմքում ընկած ակտիվի օգտակար ծառայության ընթացքում, որը որոշվում է նույն հիմունքով, որը կիրառվում է հիմնական միջոցների համար: Բացի այդ, օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվը պարբերաբար նվազեցվում է արժեզրկումից կորուստների չափով, վերջիններիս առկայության դեպքում, և ճշգրտվում է վարձակալության գծով պարտավորության որոշ վերաչափումների մասով:

Վարձակալության գծով պարտավորությունը սկզբնապես չափվում է այն վարձավճարների ներկա արժեքով, որոնք չեն վճարվել մեկնարկի ամսաթվին՝ զեղչված վարձակալությամբ ենթադրվող տոկոսադրույքով, կամ Ընկերության լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքով, եթե այդ դրույքը չի կարելի հեշտությամբ որոշել: Որպես կանոն, Ընկերությունը որպես զեղչման դրույք կիրառում է լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքը:

Ընկերությունը որոշում է լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքը, հիմք ընդունելով տարբեր արտաքին ֆինանսական աղբյուրներից ստացված տոկոսադրույքները, և կատարում է որոշ ճշգրտումներ արտացոլելու համար վարձակալության պայմանները և վարձակալված ակտիվի տեսակը:

Վարձակալության գծով պարտավորության չափման մեջ ներառվում են հետևյալ վարձավճարները.

- հաստատուն վճարումները, ներառյալ՝ ըստ էության հաստատուն վճարումները,
- վարձակալության փոփոխուն վճարումները, որոնք կախված են ինդեքսից կամ դրույքից, և որոնք սկզբնապես չափվել են՝ կիրառելով մեկնարկի ամսաթվին գործող ինդեքսը կամ դրույքը,
- գումարները, որոնք, ինչպես սպասվում է կվճարվեն մնացորդային արժեքի երաշխիքի ներքո և
- գնման օպցիոնի իրագործման գինը, եթե Ընկերությունը խելամտորեն համոզված է, որ կիրառորձի այդ օպցիոնը, վարձավճարներն օպցիոնով նախատեսված նորացման ժամանակաշրջանի համար, եթե Ընկերությունը խելամտորեն համոզված է, որ կիրառորձի այդ երկարաձգման օպցիոնը, ինչպես նաև վարձակալությունը դադարեցնելու հետ կապված տուգանքները, եթե Ընկերությունը խելամտորեն համոզված է, որ վաղաժամ չի դադարեցնի վարձակալությունը:

Վարձակալության գծով պարտավորությունը չափվում է ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Այն վերաչափվում է, եթե առկա է ապագա վարձավճարների փոփոխություն՝ որպես ինդեքսի կամ դրույքի փոփոխության արդյունք, առկա է մնացորդային արժեքի երաշխիքի շրջանակներում վճարման ենթակա գումարների Ընկերության գնահատականի փոփոխություն, եթե Ընկերությունը փոխում է գնման, երկարաձգման կամ դադարեցման օպցիոնն իրագործելու իր գնահատականը, կամ եթե առկա է վերանայված ըստ էության հաստատուն վարձավճար:

Եթե վարձակալության գծով պարտավորությունը վերաչափվում է այս եղանակով, կատարվում է համապատասխան ճշգրտում օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի գծով, կամ գրանցվում է շահույթում կամ վնասում, եթե օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը նվազեցվում է մինչև զրո:

Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվները, որոնք չեն համապատասխանում ներդրումային գույքի սահմանմանը, Ընկերությունը ներկայացնում է հիմնական միջոցների կազմում, իսկ վարձակալության գծով պարտավորությունները՝ վարկերի և փոխառությունների կազմում: Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում:

Ընկերությունը որոշել է չճանաչել օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ և վարձակալության գծով պարտավորություններ փոքրարժեք ակտիվների և կարճաժամկետ վարձակալությունների, այդ թվում՝ փոխադրամիջոցների վարձակալության համար: Այս վարձակալությունների հետ կապված վարձավճարներն Ընկերությունը ճանաչում է գծային հիմունքով վարձակալության ժամկետի ընթացքում:

29. Դեռևս չկիրառվող նոր ստանդարտներ և մեկնաբանություններ

Մի շարք նոր ստանդարտներ գործում են 2022թ. հունվարի 1-ին կամ հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար, և թույլատրվում է այդ ստանդարտների վաղաժամ կիրառումը: Այնուամենայնիվ, այս ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս Ընկերությունը վաղաժամ չի կիրառել նոր կամ փոփոխված ստանդարտները:

(ա) ՖՀՄՍ 16 «Վարձակալություններ»

Փոփոխություններն առաջադրում են հաշվառման նոր մոդել փոփոխուն վճարումների համար և վաճառող-վարձակալներից կպահանջեն վերագնահատել և հնարավոր է նաև վերահաշվարկել 2019թ-ից ի վեր կնքված վաճառքի և հետադարձ վարձակալության գործարքները: Փոփոխությունները գործում են 2024թ. հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանների համար, և թույլատրվում է դրանց վաղաժամ կիրառումը: ՀՀՄՍ 8 «Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն, հաշվապահական հաշվառման գնահատումների փոփոխություններ և սխալներ» համաձայն՝ վաճառող-վարձակալը պետք է կիրառի փոփոխությունները հետընթաց՝ ՖՀՄՍ 16-ի սկզբնական կիրառման ամսաթվին կամ դրանից հետո կնքված վաճառքի և հետադարձ վարձակալության գործարքների նկատմամբ: Սա նշանակում է, որ այն պետք է որոշակիացնի և վերանայի 2019թ-ին ՖՀՄՍ 16-ի կիրառումից ի վեր կնքված վաճառքի և հետադարձ վարձակալության գործարքները, և հանրավոր է նաև վերահաշվարկի այն գործարքները, որոնք ներառում են փոփոխուն վարձավճարներ:

(բ) Մեկ գործարքից առաջացած ակտիվներին և պարտավորություններին վերաբերող հետաձգված հարկ (ՀՀՄՍ 12 փոփոխություններ)

Փոփոխությունները սահմանափակում են սկզբնական ճանաչման ժամանակ կիրառվող բացառության շրջանակը՝ բացառելու համար այն գործարքները, որոնք առաջացնում են հավասար և հաշվանցվող ժամանակավոր տարբերություններ, օրինակ՝ վարձակալության և ապագործարկման պարտավորությունների դեպքում: Փոփոխությունները գործում են 2023թ. հունվարի 1-ին կամ հետո սկսվող տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանների համար: Վարձակալությանը և ապագործարկման պարտավորություններին վերաբերող հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները պետք է ճանաչվեն ներկայացված ամենավաղ համադրելի ժամանակաշրջանի սկզբից՝ ցանկացած կուտակային հետևանքը ճանաչելով որպես չբաշխված շահույթի կամ սեփական կապիտալի այլ բաղադրիչների ճշգրտում այդ ամսաթվի դրությամբ: Մյուս բոլոր գործարքների համար

փոփոխությունները կիրառվում են այն գործարքների նկատմամբ, որոնք տեղի են ունենում ներկայացված ամենավաղ ժամանակաշրջանի սկզբից հետո:

Փոփոխությունների կիրառումն ազդեցություն չի ունենա Ընկերության ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

(գ) Այլ ստանդարտներ

Ստորև ներկայացված նոր կամ փոփոխված ստանդարտներն ըստ ակնկալիքների նշանակալի ազդեցություն չեն ունենա Ընկերության ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

- Պարտավորությունների դասակարգում ընթացիկ և ոչ ընթացիկ դասերի (ՀՀՄՍ 1-ի փոփոխություններ)
- ՖՀՄՄ 17 «Ապահովագրության պայմանագրեր» և ՖՀՄՄ 17 «Ապահովագրության պայմանագրեր» փոփոխություններ
- Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության բացահայտում (ՀՀՄՍ 1-ի և ՖՀՄՍ վերաբերյալ գործնական առաջարկներ 2-ի փոփոխություններ)
- Հաշվապահական հաշվառման գնահատումների սահմանում (ՀՀՄՍ 8-ի փոփոխություններ)
- ՖՀՄՄ 17 «Ապահովագրության պայմանագրեր», ՖՀՄՄ 17 և ՖՀՄՍ 9 սկզբնական կիրառում – Համադրելի տեղեկատվություն

30. Հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո տեղի ունեցած դեպքեր

2023թ. փետրվարին Ընկերությունը վարկային պայմանագիր է կնքել տեղական բանկի հետ՝ մինչև 10.0 միլիոն ԱՄՆ դոլարի չափով՝ 7,95% տոկոսադրույքով վարկի համար: Վարկի մարման ժամկետը լրանում է 2028թ. փետրվարին:

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ

**Ֆինանսական հաշվետվություններ
2021թ. համար**

Բովանդակություն

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն	3
Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն	6
Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվություն	7
Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվություն	8
Դրամական հոսքերի մասին հաշվետվություն	9
Ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ	10

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն

«Հայաստանի Էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի բաժնետերերին

Կարծիք

Մենք աուդիտի ենք ենթարկել «Հայաստանի Էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի (Ընկերություն) ֆինանսական հաշվետվությունները, որոնք ներառում են ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունը՝ առ 31 դեկտեմբերի 2021թ. և այդ ամսաթվին ավարտված տարվա շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի, սեփական կապիտալում փոփոխությունների և դրամական հոսքերի մասին հաշվետվությունները, ինչպես նաև ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրությունները, որոնք ներառում են հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերը և այլ բացատրական տեղեկատվություն:

Մեր կարծիքով, կից ներկայացվող ֆինանսական հաշվետվությունները բոլոր էական առումներով ճշմարիտ են ներկայացնում Ընկերության ֆինանսական վիճակը 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ և այդ ամսաթվին ավարտված տարվա ֆինանսական արդյունքները և դրամական հոսքերը՝ ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ) համաձայն:

Կարծիքի հիմք

Մենք աուդիտն իրականացրել ենք Աուդիտի միջազգային ստանդարտներին (ԱՄՍ) համապատասխան: Այդ ստանդարտներից բխող մեր պատասխանատվությունը լրացուցիչ ներկայացված է մեր եզրակացության «Աուդիտորի պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար» բաժնում: Մենք անկախ ենք Ընկերությունից՝ համաձայն Հաշվապահների էթիկայի միջազգային ստանդարտների խորհրդի կողմից հրապարակված Պրոֆեսիոնալ հաշվապահների էթիկայի միջազգային կանոնագրի (ներառյալ՝ Անկախության միջազգային ստանդարտները) (ՀԷՄՍԽ կանոնագիրը) և Հայաստանի Հանրապետությունում ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի նկատմամբ կիրառելի էթիկայի պահանջների, և կատարել ենք էթիկային վերաբերող մեր այլ պարտականություններն այս պահանջներին և ՀԷՄՍԽ կանոնագրին համապատասխան: Մենք գտնում ենք, որ ձեռք ենք բերել բավարար համապատասխան աուդիտորական ապացույցներ մեր կարծիքն արտահայտելու համար:

Ղեկավարության և կառավարման օղակներում գտնվող անձանց պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Ղեկավարությունը պատասխանատու է ՖՀՄՍ համաձայն ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման և ճշմարիտ ներկայացման, և այնպիսի ներքին հսկողության համար, որն ըստ ղեկավարության անհրաժեշտ է խարդախության կամ սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրումներից զերծ ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստումն ապահովելու համար:

Ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս ղեկավարությունը պատասխանատու է Ընկերության անընդհատ գործելու կարողության գնահատման համար՝ անհարժեշտության դեպքում բացահայտելով անընդհատությանը վերաբերող հարցերը, ինչպես նաև հաշվապահական հաշվառման անընդհատության հիմունքը կիրառելու համար, եթե առկա չէ ղեկավարության՝ Ընկերությունը լուծարելու կամ գործունեությունը դադարեցնելու մտադրություն, կամ չկա դրանից խուսափելու իրատեսական այլընտրանք:

Կառավարման օղակներում գտնվող անձիք պատասխանատու են Ընկերության ֆինանսական հաշվետվողականության գործընթացի վերահսկման համար:

Աուդիտորի պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Մեր նպատակն է ձեռք բերել ողջամիտ հավաստիացում առ այն, որ ֆինանսական հաշվետվություններն, ամբողջությամբ վերցված, գերծ են էական խեղաթյուրումներից, անկախ դրանց խարդախության կամ սխալի հետևանքով առաջացման հանգամանքից և ներկայացնել մեր կարծիքը ներառող աուդիտորական եզրակացություն: Ողջամիտ հավաստիացումը բարձր մակարդակի հավաստիացում է, սակայն այն չի երաշխավորում, որ ԱՄՍ-ներին համապատասխան իրականացված աուդիտի ընթացքում միշտ կհայտնաբերվի էական խեղաթյուրումը՝ վերջինիս առկայության դեպքում: Խեղաթյուրումները կարող են առաջանալ խարդախության կամ սխալի արդյունքում և համարվում են էական, երբ խելամտորեն կարող է ակնկալվել, որ դրանք, առանձին կամ միասին վերցրած, կազդեն ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողների՝ այդ ֆինանսական հաշվետվությունների հիման վրա կայացվող տնտեսական որոշումների վրա:

ԱՄՍ-ների համաձայն իրականացվող աուդիտի ողջ ընթացքում մենք կիրառում ենք մասնագիտական դատողություն և պահպանում մասնագիտական կասկածամտություն: Մենք նաև՝

- հատկորոշում և գնահատում ենք խարդախության կամ սխալի հետևանքով ֆինանսական հաշվետվությունների էական խեղաթյուրման ռիսկերը, նախագծում և իրականացնում ենք աուդիտորական ընթացակարգեր այդ ռիսկերին արձագանքելու համար և ձեռք ենք բերում աուդիտորական ապացույցներ, որոնք բավարար համապատասխան հիմք են հանդիսանում մեր կարծիքի համար: Խարդախության հետևանքով առաջացած էական խեղաթյուրումը չհայտնաբերելու ռիսկն ավելի մեծ է, քան սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրումը չհայտնաբերելու ռիսկը, քանի որ խարդախությունը կարող է ներառել հանցավոր համաձայնություն, զեղծարարություն, միտումնավոր բացթողումներ, սխալ ներկայացումներ կամ ներքին հսկողության համակարգի շրջանցում:
- պատկերացում ենք կազմում աուդիտին վերաբերող ներքին հսկողության մասին՝ տվյալ հանգամանքներին համապատասխան աուդիտորական ընացակարգեր նախագծելու, և ոչ թե Ընկերության ներքին հսկողության արդյունավետության վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու համար:
- գնահատում ենք կիրառվող հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության տեղին լինելը և ղեկավարության կողմից կատարած հաշվապահական հաշվառման գնահատումների և կից բացահայտումների խելամտությունը:
- եզրահանգում ենք ղեկավարության կողմից հաշվապահական հաշվառման անընդհատության հիմունքի կիրառման տեղին լինելու վերաբերյալ և, հիմնվելով ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա՝ գնահատում ենք, թե արդյոք առկա է էական անորոշություն դեպքերի կամ հանգամանքները հետ կապված, որոնք կարող են նշանակալի կասկած հարուցել Ընկերության անընդհատ գործելու կարողության վերաբերյալ: Եթե մենք եզրահանգում ենք, որ առկա է էական անորոշություն, մեզանից պահանջվում է մեր աուդիտորական եզրակացությունում ուշադրություն հրավիրել ֆինանսական հաշվետվությունների համապատասխան բացահայտումներին, կամ, եթե այդ բացահայտումները բավարա չեն, ձևափոխել մեր կարծիքը: Մեր եզրահանգումները հիմնված են մինչև մեր աուդիտորական եզրակացության ամսաթիվը ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա: Այնուամենայնիվ, ապագա դեպքերը կամ հանգամանքները կարող են հանգեցնել Ընկերության կողմից անընդհատության հիմունքով գործունեության իրականացման դադարեցմանը:
- գնահատում ենք ֆինանսական հաշվետվությունների ընդհանուր ներկայացումը, կառուցվածքը և բովանդակությունը, ներառյալ՝ բացահայտումները և գնահատում ենք, թե արդյոք ֆինանսական հաշվետվությունները ներկայացնում են իրենց հիմքում ընկած գործառնություններն ու իրադարձություններն այնպիսի ձևով, որը թույլ է տալիս ապահովել ճշմարիտ ներկայացում:

Ի թիվս այլ հարցերի, մենք տեղեկացնում ենք կառավարման օղակներում գտնվող անձանց աուդիտի պլանավորված շրջանակի և ժամկետների, աուդիտի ընթացքում հայտնաբերված նշանակալի հարցերի, ներառյալ՝ ներքին հսկողությանը վերաբերող նշանակալի թերությունների մասին:

Այս անկախ աուդիտորական եզրակացության ներկայացման հիմք հանդիսացող աուդիտի իրականացման համար պատասխանատու գործընկերն է՝

Տիգրան Գասպարյան

Ղեկավար գործընկեր, «ԲԵՅ-ՓԻ-ԷՄ-ՋԻ ԱՐՄԵՆԻԱ» ՍՊԸ-ի տնօրեն

KPMG Armenia LLC

«ԲԵՅ-ՓԻ-ԷՄ-ՋԻ ԱՐՄԵՆԻԱ» ՍՊԸ
21 փետրվարի 2022թ.

**Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն
առ 31 դեկտեմբերի 2021թ.**

հազ. դրամ	Ծնթգ.	31 դեկտեմբերի 2021թ.	31 դեկտեմբերի 2020թ.
Ակտիվներ			
Հիմնական միջոցներ	12	221,640,266	185,322,290
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ	23	2,091,375	2,293,015
Ոչ նյութական ակտիվներ		221,637	341,668
Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվների համար	14	2,524,890	1,674,467
Այլ ոչ ընթացիկ ակտիվներ		3,771	4,104
Ոչ ընթացիկ ակտիվներ		226,481,939	189,635,544
Պաշարներ	13	11,138,298	10,602,212
Ընթացիկ հարկային ակտիվներ		-	1,030,821
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	15	31,246,631	27,842,121
Կանխավճարներ	14	3,970,311	174,695
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների	16	5,440,348	4,944,470
Ընթացիկ ակտիվներ		51,795,588	44,594,319
Ընդամենը ակտիվներ		278,277,527	234,229,863
Սեփական կապիտալ			
Բաժնետիրական կապիտալ	17	18,654,221	18,654,221
Լրացուցիչ կապիտալ		39,946,077	39,946,077
Զբաղիված շահույթ		38,078,332	13,740,453
Ընդամենը սեփական կապիտալ		96,678,630	72,340,751
Պարտավորություններ			
Պետական շնորհներ	20	3,163,668	3,286,446
Վարկեր և փոխառություններ	19	102,441,784	62,564,058
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	21	7,987	8,706
Հետաձգված հարկային պարտավորություններ	11	10,884,960	7,517,525
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	19	2,233,834	2,327,899
Ոչ ընթացիկ պարտավորություններ		118,732,233	75,704,634
Պետական շնորհներ	20	244,147	244,146
Վարկեր և փոխառություններ	19	28,204,332	47,850,790
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	21	34,319,461	37,995,887
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	19	98,724	93,655
Ընթացիկ պարտավորություններ		62,866,664	86,184,478
Ընդամենը պարտավորություններ		181,598,897	161,889,112
Ընդամենը սեփական կապիտալ և պարտավորություններ		278,277,527	234,229,863

Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվություն 2021թ. համար

հազ. դրամ	Ծնթգ.	2021թ.	2020թ.
Հասույթ	6	216,596,118	192,491,925
Գնված էլեկտրաէներգիա	7	(146,721,788)	(132,064,847)
Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայության վճարներ	8	(4,634,574)	(8,108,606)
Աշխատավարձ		(20,421,616)	(19,620,060)
Մաշվածություն և ամորտիզացիա		(12,959,175)	(11,221,885)
Վերանորոգում և սպասարկում		(1,014,581)	(1,158,986)
Օգտագործված պաշարներ		(2,072,388)	(1,766,514)
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի արժեզրկումից կորուստներ	22	(148,275)	(183,409)
Այլ եկամուտ		581,012	896,821
Այլ ծախսեր	9	(6,287,229)	(5,212,616)
Գործառնական գործունեության արդյունքներ		22,917,504	14,051,823
Ֆինանսական եկամուտ	10	10,883,647	12,837
Ֆինանսական ծախսեր	10	(6,339,599)	(17,107,824)
Զուտ ֆինանսական եկամուտ/(ծախսեր)		4,544,048	(17,094,987)
Շահույթ/(վնաս) նախքան հարկումը		27,461,552	(3,043,164)
Շահութահարկի գծով ծախս	11	(3,123,673)	(1,533,350)
Շահույթ/(վնաս) և ընդամենը համապարփակ եկամուտ/(վնաս) տարվա համար		24,337,879	(4,576,514)

Այս ֆինանսական հաշվետվությունները հաստատվել են ղեկավարության կողմից 2022թ. փետրվարի 21-ին և ստորագրվել են վերջինիս անունից:

Կարեն Հարությունյան
Գլխավոր տնօրեն

Նաիրի Ադամյան
Գլխավոր հաշվապահ

**Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին
հաշվետվություն 2021թ. համար**

հազ. դրամ	Բաժնետիրական կապիտալ	Լրացուցիչ կապիտալ	Զբաղիված շահույթ	Ընդամենը սեփական կապիտալ
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2020թ.	18,654,221	39,946,077	18,316,967	76,917,265
Ընդամենը համապարփակ վնաս				
Վնաս տարվա համար	-	-	(4,576,514)	(4,576,514)
Ընդամենը համապարփակ վնաս տարվա համար	-	-	(4,576,514)	(4,576,514)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2020թ.	18,654,221	39,946,077	13,740,453	72,340,751
 Մնացորդը առ 1 հունվարի 2021թ.	18,654,221	39,946,077	13,740,453	72,340,751
Ընդամենը համապարփակ եկամուտ				
Վնաս տարվա համար	-	-	24,337,879	24,337,879
Ընդամենը համապարփակ եկամուտ տարվա համար	-	-	24,337,879	24,337,879
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2021թ.	18,654,221	39,946,077	38,078,332	96,678,630

Դրամական հոսքերի մասին հաշվետվություն 2021թ. համար

հազ. դրամ	Ծնթյուն	2021թ.	2020թ.
Դրամական հոսքեր գործառնական գործունեությունից			
Շահույթ/(վնաս) տարվա համար		24,337,879	(4,576,514)
Ճշգրտումներ հետևյալ հոդվածների գծով.			
Մաշվածություն և ամորտիզացիա		12,959,175	11,221,885
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի արժեզրկումից կորուստներ	22	148,275	183,409
Վնաս հիմնական միջոցների օտարումից	9	624,410	361,208
Պաշարների արժեքի նվազեցում		(24,882)	(3,674)
Պետական շնորհների ամորտիզացիայի հակադարձում		(240,248)	(240,143)
Զուտ ֆինանսական (եկամուտ)/ծախսեր	10	(4,544,048)	17,094,987
Շահութահարկի գծով ծախս	11	3,123,673	1,533,350
Փոփոխություններ հետևյալ հոդվածներում.			
Պաշարներ		(511,204)	(609,666)
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր		(4,564,897)	(2,763,853)
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր		3,755,413	2,139,721
Դրամական հոսքեր գործառնական գործունեությունից՝ նախքան շահութահարկի և տոկոսների վճարումը			
		35,063,546	24,340,710
Վճարված շահութահարկ		-	(1,398,202)
Գործառնական գործունեությունից ստացված զուտ դրամական հոսքեր			
		35,063,546	22,942,508
Դրամական հոսքեր ներդրումային գործունեությունից			
Հիմնական միջոցների ձեռքբերում		(60,907,541)	(34,848,369)
Ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերում		(57,475)	(62,694)
Մուտքեր հիմնական միջոցների վաճառքից		15,341	2,508
Ստացված տոկոսներ		3,699	12,837
Ներդրումային գործունեության համար օգտագործված զուտ դրամական հոսքեր			
		(60,945,976)	(34,895,718)
Դրամական հոսքեր ֆինանսավորման գործունեությունից			
Մուտքեր փոխառություններից		211,372,752	161,528,202
Փոխառությունների մարում		(178,430,383)	(144,494,245)
Վճարված տոկոսներ		(5,360,136)	(4,915,767)
Վարձակալության գծով պարտավորությունների դիմաց վճարումներ		(88,996)	(88,997)
Ֆինանսավորման գործունեությունից ստացված զուտ դրամական հոսքեր			
		27,493,237	12,029,193
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների զուտ աճ			
		1,610,807	75,983
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները առ 1 հունվարի		4,944,470	4,319,294
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների հետևանքները դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների համար		(1,114,929)	549,193
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները առ 31 դեկտեմբերի			
	16	5,440,348	4,944,470

2021թ. ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Ծանոթագրություն	Էջ	Ծանոթագրություն	Էջ
1. Հաշվետու կազմակերպություն	11	16. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	21
2. Հաշվապահական հաշվառման հիմունքներ	11	17. Կապիտալ և պահուստներ	21
3. Փունկցիոնալ և ներկայացման արժույթ	12	18. Կապիտալի կառավարում	22
4. Գնահատումների և դատողությունների օգտագործում	12	19. Վարկեր և փոխառություններ	22
5. Ծղրտված շահույթը նախքան տոկոսների վճարումը, հարկումը, մաշվածության և ամորտիզացիայի մասհանումները (EBITDA)	13	20. Պետական շնորհներ	25
6. Հասույթ	13	21. Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	26
7. Գնված էլեկտրաէներգիա	16	22. Իրական արժեք և ռիսկերի կառավարում	26
8. Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայությունների վճարներ	16	23. Վարձակալություն	33
9. Այլ ծախսեր	16	24. Կապիտալ հանձանություններ	34
10. Զուտ ֆինանսական եկամուտ/(ծախսեր)	17	25. Պայմանական դեպքեր	35
11. Ծահութահարկ	17	26. Կապակցված կողմերի բացահայտումներ	35
12. Հիմնական միջոցներ	19	27. Զափման հիմունքներ	37
13. Պաշարներ	20	28. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասեր	37
14. Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվների համար	20	29. Դեռևս չկիրառվող նոր ստանդարտներ և մեկնաբանություններ	48
15. Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	20		

1. Հաշվետու կազմակերպություն

(ա) Կազմակերպչական կառուցվածքը և հիմնական գործունեությունը

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ն (Ընկերություն) Հայաստանի Հանրապետությունում գրանցված փակ բաժնետիրական ընկերություն է:

Ընկերության իրավաբանական հասցեն է՝ Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան 0047, Արմենակյան փ. 127ա:

Ընկերության հիմնական գործունեությունն է էլեկտրաէներգիայի գնումը, էլեկտրաէներգիայի կարգավորվող բաշխումը և էլեկտրաէներգիայի մատակարարումը կենցաղային և արդյունաբերական սպառողներին՝ Հայաստանի Հանրապետությունում: Ընկերությունն ունի Հայաստանի Հանրապետության տարածքում էլեկտրաէներգիայի բաշխման բացառիկ լիցենզիա: Էլեկտրաէներգիայի վաճառքի և գնման սակագները սահմանվում են Հայաստանի Հանրապետության Հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի (ՀԾԿ) կողմից:

2021թ. և 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերությունը պատկանում է «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ-ին (70%) և «Լիորմանդ Հոլդինգս» ՍՊԸ-ին (30%):

Ընկերության վերջնական վերահսկող անձն է պրն. Սամվել Կարապետյանը: Կապակցված կողմերի հետ գործարքների մանրամասները ներկայացված են Ծանոթագրություն 26-ում:

(բ) Հայաստանի գործարար միջավայրը

Ընկերությունն իր գործունեությունն իրականացնում է Հայաստանում: Հետևաբար, Ընկերության գործունեության վրա ազդեցություն են ունենում Հայաստանի տնտեսությունը և ֆինանսական շուկան, որոնց բնորոշ են զարգացող շուկայի հատկանիշներ: Իրավական, հարկային և օրենսդրական համակարգերը շարունակում են զարգանալ, սակայն կարող են ունենալ տարբեր մեկնաբանություններ և ենթակա են համախափի փոփոխությունների, ինչը, այլ իրավական և ֆինանսական խոչընդոտների հետ մեկտեղ, լրացուցիչ բարդություններ է ստեղծում Հայաստանում գործող կազմակերպությունների համար: Բացի այդ, 2020թ. սեպտեմբերին Լեռնային Ղարաբաղում վերսկսված զինված հակամարտությունը, որին հաջորդեց հրադադարի մասին համաձայնագիրը Լեռնային Ղարաբաղի վիճելի տարածքների շուրջ, և COVID-19 համավարակն ավելի մեծացրեցին Հայաստանի Հանրապետությունում գործունեություն իրականացնելու պայմանների հետ կապված անորոշությունը:

Ֆինանսական հաշվետվություններն արտացոլում են Ընկերության գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա Հայաստանի գործարար միջավայրի ազդեցության ղեկավարության գնահատականը: Այսպես գործարար միջավայրը կարող է տարբերվել ղեկավարության գնահատականից:

2. Հաշվապահական հաշվառման հիմունքներ

(ա) Համապատասխանության հավաստում

Այս ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ) պահանջների համաձայն:

(բ) Անընդհատություն

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության ընթացիկ պարտավորությունները գերազանցում էին ընթացիկ ակտիվները 11,071,076 հազար դրամով: Այնուամենայնիվ, 2021թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար Ընկերության շահույթը և գործառնական գործունեությունից ստացված դրամական հոսքերը կազմել են համապատասխանաբար 24,337,879 հազար դրամ և 35,063,546 հազար դրամ, և ղեկավարությունն ակնկալում է, որ Ընկերությունն առաջիկա տարիներին շահույթ կստանա և կստեղծի բավարար դրամական հոսքեր ՀԾԿ-ի կողմից հրապարակված սակագների ձևավորման մեթոդաբանության հիման վրա՝ պարտավորությունները ժամանակին մարելու համար: Բացի այդ, Ընկերությանն անմիջականորեն հասանելի են ֆինանսական միջոցներ (տես Ծանոթագրություն 22 (գ) (iii)՝ վարկային գծերի չօգտագործված մաս և տարելվերջից հետ ստացված նոր վարկեր):

Հաշվի առնելով վերը նշված փաստերը՝ ղեկավարությունը գտնում է, որ չկա էական անորոշություն անընդհատության հիմունքով գործունեությունը շարունակելու ընկերության կարողության հետ կապված:

3. Ֆունկցիոնալ և ներկայացման արժույթ

Հայաստանի Հանրապետության ազգային արժույթը ՀՀ դրամն է («դրամ»), որը ընկերության ֆունկցիոնալ արժույթն է և այս ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացման արժույթը: Ֆինանսական ամբողջ տեղեկատվությունը ներկայացված է դրամով՝ հազարների ճշտությամբ, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ նշվում է այլ տեղեկատվություն:

4. Գնահատումների և դատողությունների օգտագործում

Ֆինանսական հաշվետվությունները ՖՀՄՍ պահանջներին համապատասխան պատրաստելու համար ղեկավարությունից պահանջվում է կատարել դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ, որոնք ազդեցություն ունեն հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման, ինչպես նաև ակտիվների, պարտավորությունների, եկամուտների և ծախսերի ներկայացված գումարների վրա: Փաստացի արդյունքները կարող են տարբերվել այդ գնահատումներից:

Գնահատումները և հիմքում ընկած ենթադրությունները շարունակաբար վերանայվում են: Հաշվապահական հաշվառման գնահատումների վերանայումները ճանաչվում են այն ժամանակաշրջանում, որում վերանայվել են, և այն ապագա ժամանակաշրջաններում, որոնց վրա կարող են ազդեցություն ունենալ:

Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման ընթացքում կատարված այն կարևոր դատողությունների վերաբերյալ տեղեկատվությունը, որոնք նշանակալի ազդեցություն ունեն ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված գումարների վրա, ներկայացված է հետևյալ ծանոթագրություններում:

- Ծանոթագրություն 22 (գ)՝ առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով պահուստի չափում,
- Ծանոթագրություն 28 (ը) (iii)՝ հիմնական միջոցների օգտակար ծառայության ժամկետներ:

Իրական արժեքի չափում

Ակտիվի կամ պարտավորության իրական արժեքը չափելիս ընկերությունը հնարավորության սահմաններում օգտագործում է դիտելի շուկայական տվյալները: Իրական արժեքները դասակարգվում են ըստ իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակների՝ հիմք ընդունելով գնահատման մեթոդներում օգտագործված ելակետային տվյալները, ինչպես ներկայացված է ստորև:

- 1-ին մակարդակ. նույնական ակտիվների կամ պարտավորությունների համար գործող շուկայում գնանշված գները (չճշգրտվող):
- 2-րդ մակարդակ. 1-ին մակարդակում ներառված գնանշված գներից տարբեր ելակետային տվյալները, որոնք ակտիվի կամ պարտավորության համար դիտելի են կամ ուղղակիորեն (այսինքն՝ որպես գներ), կամ անուղղակիորեն (այսինքն՝ գներից ստացվող):
- 3-րդ մակարդակ. ակտիվի կամ պարտավորության գծով ելակետային տվյալներ, որոնք հիմնված չեն դիտելի շուկայական տվյալների վրա (ոչ դիտելի ելակետային տվյալներ):

Եթե ակտիվի կամ պարտավորության իրական արժեքը չափելու համար օգտագործված ելակետային տվյալները կարող են դասակարգվել իրական արժեքի հիերարխիայի տարբեր մակարդակներում, ապա իրական արժեքի չափումն որպես մեկ ամբողջություն դասակարգվում է իրական արժեքի հիերարխիայի այն նույն մակարդակում, որտեղ դասակարգվում են ամենացածր մակարդակի տվյալները, որոնք նշանակալի են ամբողջ չափման համար:

Իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակների միջև փոխանցումներն ընկերությունը ճանաչում է այն հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում, որի ընթացքում տեղի է ունեցել փոփոխությունը:

Իրական արժեքի չափման ժամանակ կատարվող ենթադրությունների վերաբերյալ լրացուցիչ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 22-ում՝ ֆինանսական գործիքների հետ կապված:

5. Ծճգրտված շահույթը նախքան տոկոսների վճարումը, հարկումը, մաշվածության և ամորտիզացիայի մասհանումները (EBITDA)

Ղեկավարությունը ներկայացրել է տեղեկատվություն ճշգրտված EBITDA-ի վերաբերյալ, քանի որ հսկում է այս ցուցանիշը և գտնում է, որ այն տեղին է Ընկերության ֆինանսական արդյունքների մասին պատկերացում կազմելու համար: Ծճգրտված EBITDA-ն հաշվարկվում է ճշգրտելով տարվա շահույթը՝ բացառելու համար հարկման, զուտ ֆինանսական ծախսերի, մաշվածության, ամորտիզացիայի, արժեզրկումից կորուստների/արժեզրկման հակադարձման, շնորհների ամորտիզացիայի, այլ հատուցումների և այլ ոչ գործառնական կորուստների ազդեցությունը:

Ծճգրտված EBITDA-ն ֆինանսական արդյունքների գնահատման սահմանված ցուցանիշ չէ ՖՀՄՍ համաձայն: Ընկերության կողմից կիրառվող ճշգրտված EBITDA-ի սահմանումը կարող է չհամապատասխանել այլ կազմակերպությունների կողմից կիրառվող նույն վերնագրով ցուցանիշին և դրա հետ կապված բացահայտումներին:

հազ. դրամ	Ծնթգ.	2021թ.	2020թ.
Շահույթ/(վնաս) և ընդամենը համապարփակ եկամուտ/(վնաս) տարվա համար		24,337,879	(4,576,514)
Շահութահարկի գծով ծախս	11	3,123,673	1,533,350
Շահույթ/(վնաս) նախքան շահութահարկով հարկումը		27,461,552	(3,043,164)
<i>Ծճգրտումներ հետևյալ հոդվածների գծով</i>			
- Չուտ ֆինանսական ծախսեր	10	(4,544,048)	17,094,987
- Մաշվածություն	12, 23	12,781,669	11,067,589
- Ամորտիզացիա		177,506	154,296
- Պետական շնորհների ամորտիզացիայի հակադարձում		(240,248)	(240,143)
- Առևտրական և այլ դերիտորական պարտքերի արժեզրկումից կորուստ		148,275	183,409
- Նվիրատվություններ	9	673,057	670,516
- Վճարված այլ հատուցումներ		61,667	68,971
- Վնաս հիմնական միջոցների օտարումից	9	624,410	361,208
Ծճգրտված EBITDA՝ ըստ ՖՀՄՍ համաձայն պատրաստված ֆինանսական հաշվետվությունների		37,143,840	26,317,669

6. Հասույթ

(ա) Հասույթի ուղղություններ

Ընկերությունը հասույթը հիմնականում ստանում է էլեկտրաէներգիայի կարգավորվող բաշխումից և վաճառքից: Հասույթի այլ աղբյուրները ներառում են էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքներից ստացվող եկամուտը:

հազ. դրամ	2021թ.	2020թ.
Հասույթ բաժանորդների հետ պայմանագրերից	214,696,949	191,101,699
Այլ հասույթ		
Էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքներ	1,899,169	1,390,226
Ընդամենը հասույթ	216,596,118	192,491,925

2021թ-ին բաժանորդների հետ պայմանագրերից ստացված հասույթի անը համադրելի ժամանակաշրջանի համեմատությամբ պայմանավորված է վաճառված էլեկտրաէներգիայի ծավալի մոտ 7.2% աճով և վաճառված էլեկտրաէներգիայի միջին սակագների մոտ 5.1% աճով:

(բ) Բաժանորդների հետ պայմանագրերից հասույթի մանրամասնեցում

Ստորև բերվող աղյուսակում բաժանորդների հետ պայմանագրերից հասույթը ներկայացված է ըստ հիմնական աշխարհագրական շրջանների, ծառայությունների հիմնական տեսակների, բաժանորդների տեսակների և հասույթի ճանաչման ժամկետների:

Գեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար հազ. դրամ	Իրավաբանական անձիք		Բնակչություն		Ընդամենը	
	2021թ.	2020թ.	2021թ.	2020թ.	2021թ.	2020թ.
Էլեկտրաէներգիայի վաճառքի հիմնական աշխարհագրական շրջաններ						
Երևան	54,026,637	47,191,292	37,221,518	33,951,324	91,248,155	81,142,616
Սյունիք	21,176,129	19,854,024	3,078,715	3,004,576	24,254,844	22,858,600
Կոտայք	13,797,668	10,032,602	8,256,599	7,692,777	22,054,267	17,725,379
Արարատ	13,543,064	12,556,839	7,587,776	6,984,702	21,130,840	19,541,541
Արմավիր	7,679,604	6,317,153	7,227,073	6,716,916	14,906,677	13,034,069
Լոռի	8,828,831	8,002,511	4,317,053	4,362,151	13,145,884	12,364,662
Ծիրակ	3,223,857	2,955,469	4,062,842	3,920,233	7,286,699	6,875,702
Գեղարքունիք	2,787,963	2,665,352	3,234,172	3,334,631	6,022,135	5,999,983
Արագածոտն	2,880,435	2,491,228	2,799,613	2,694,756	5,680,048	5,185,984
Տավուշ	2,487,252	2,076,320	2,156,475	2,065,787	4,643,727	4,142,107
Վայոց Ձոր	1,086,252	939,560	1,086,629	1,042,408	2,172,881	1,981,969
Այլ	2,150,167	249,088	625	-	2,150,792	249,087
	133,667,859	115,331,438	81,029,090	75,770,261	214,696,949	191,101,699
Ծառայությունների հիմնական տեսակները						
Էլեկտրաէներգիայի վաճառք	133,667,859	115,331,438	81,029,090	75,770,261	214,696,949	191,101,699
Էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքներ	743,014	561,102	1,156,155	829,124	1,899,169	1,390,226
	134,410,873	115,892,540	82,185,245	76,599,385	216,596,118	192,491,925
Հասույթի ճանաչման ժամկետներ						
Ժամանակի ընթացքում փոխանցված ծառայություններ	134,410,873	115,892,540	82,185,245	76,599,385	216,596,118	192,491,925
Հասույթ բաժանորդների հետ պայմանագրերից	134,410,873	115,892,540	82,185,245	76,599,385	216,596,118	192,491,925

(գ) Պայմանագրերի գծով մնացորդներ

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն բաժանորդների հետ պայմանագրերի գծով դեբիտորական պարտքերի և պայմանագրի գծով պարտավորությունների վերաբերյալ:

հազ. դրամ	Ծնթգ.	31 դեկտեմբերի 2021թ.	31 դեկտեմբերի 2020թ.
«Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի» կազմում ներառված դեբիտորական պարտքեր	15	26,155,294	24,133,222
Պայմանագրի գծով պարտավորություններ	21	(3,130,355)	(2,593,251)

Պայմանագրի գծով պարտավորությունները վերաբերում են էլեկտրական ցանցին միացնելու համար բաժանորդներից ստացված 2,800,533 հազար դրամ գումարով կանխավճարներին (2020թ-ին՝ 2,066,028 հազար դրամ), որոնց գծով հասույթը ճանաչվում է էլեկտրաէներգիայի մատակարարման պայմանագրի ժամկետի ընթացքում, և էլեկտրաէներգիայի մատակարարման համար բաժանորդներից ստացված 329,822 հազար դրամ գումարով կանխավճարներին (2020թ-ին՝ 527,223 հազար դրամ):

Ժամանակաշրջանի սկզբում պայմանագրի գծով պարտավորությունների կազմում ճանաչված 1,899,169 հազար դրամ գումարը ճանաչվել է որպես հասույթ 2021թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար:

Չի տրամադրվել տեղեկատվություն 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այն չկատարված կատարման պարտականությունների վերաբերյալ, որոնց սկզբնապես ակնկալվող տևողությունը կազմում է մեկ տարի կամ պակաս, ինչպես թույլատրվում է ՖՀՄՍ 15-ով:

(դ) Կատարման պարտականություններ և հասույթի ճանաչման քաղաքականություն

Հասույթը չափվում է բաժանորդի հետ պայմանագրում սահմանված հատուցման հիման վրա: Ընկերությունը ճանաչում է հասույթը, երբ բաժանորդին է փոխանցում ապրանքի կամ ծառայության նկատմամբ հսկողությունը:

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն բաժանորդների հետ պայմանագրերի կատարման պարտականությունների բնույթի և կատարման ժամկետների, այդ թվում՝ վճարման նշանակալի պայմանների և հասույթի ճանաչման համապատասխան քաղաքականության վերաբերյալ:

Ծառայության տեսակը	Կատարման պարտականությունների բնույթը և կատարման ժամկետները, ներառյալ՝ վճարման նշանակալի պայմանները	Հասույթի ճանաչման քաղաքականություն
Էլեկտրա-էներգիայի վաճառք	Ընկերությունը պարտավորվում է բաժանորդներին մատակարարել էլեկտրաէներգիա, և ծախսած էլեկտրաէներգիայի դիմաց վճարները որոշվում են բաժանորդի կողմից ամսվա ընթացքում սպառած էլեկտրաէներգիայի քանակության հիման վրա: Վճարման պայմանները սահմանված են ՀՀ Հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի («ՀԾԿՀ») կողմից սահմանված «Էլեկտրական էներգիայի մատակարարման և օգտագործման կանոններով» (ԷՄՕԿ), համաձայն որոնց Ընկերությունը պետք է հանրությանը հասանելի միջոցներով տեղադրի էլեկտրաէներգիայի սպառման վերաբերյալ տեղեկատվությունը (ամսական սպառած քանակությունը և վճարման ենթակա ընդհանուր գումարը) յուրաքանչյուր բաժանորդի համար մինչև հաշվետու ամիսը հաջորդող ամսվա 10-ը, որից հետո բաժանորդը պարտավոր է կատարել կանխիկ վճարում 7-օրյա ժամկետում: Չեղչեր չեն տրամադրվում:	Բաժանորդները միաժամանակ ստանում և սպառում են էլեկտրաէներգիայի մատակարարման օգուտները՝ էլեկտրաէներգիայի մատակարարմանը գույքահետ, և Ընկերությունը ծառայության նկատմամբ հսկողությունը փոխանցում է ժամանակի ընթացքում, այդ իսկ պատճառով, իր կատարման պարտականությունը կատարում է և հասույթը ճանաչում է ժամանակի ընթացքում: Փոփոխում հատուցումը, որն իրենից ներկայացնում է սպառված էլեկտրաէներգիայի քանակության և գործող սակագների արտադրյալը, որոշվում է յուրաքանչյուր օրացուցային ամսվա վերջում վերցված հաշվիչների ցուցմունքների հիման վրա:
Էլեկտրական ցանցին միացում	Ընկերությունն իրականացնում է բաժանորդներին էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքներ: Վճարման պայմանները սահմանված են ՀՀ Հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի («ՀԾԿՀ») կողմից սահմանված «Էլեկտրական էներգիայի մատակարարման և օգտագործման կանոններով», համաձայն որոնց միացման վճարի 50%-ը վճարվում է որպես կանխավճար, իսկ մնացած մասը վճարվում է միացման աշխատանքներն ավարտելուց հետո: Յուրաքանչյուր նախագծի տևողությունը կախված է ցանցի լարվածությունից և չի գերազանցում 270 օրը՝ Կարգավորողի կողմից սահմանված առավելագույն ժամկետը:	Էլեկտրական ցանցին միացման աշխատանքների ընթացքում բաժանորդներին ապրանքների կամ ծառայությունների փոխանցում տեղի չի ունենում և, այդ իսկ պատճառով, դրանք դիտարկվում են որպես պայմանագրի կնքման հետ կապված գործողություններ: Այսպիսով, հասույթը ճանաչվում է էլեկտրաէներգիայի մատակարարման պայմանագրի ժամկետի ընթացքում: Ստացված կանխավճարները ներառվում են պայմանագրի գծով պարտավորությունների կազմում:

7. Գնված էլեկտրաէներգիա

հազ. դրամ	2021թ.	2020թ.
Էլեկտրաէներգիա բաշխման համար	102,664,504	82,635,949
Առկա հզորություն	44,057,284	49,428,898
	146,721,788	132,064,847

Առկա հզորությունն իրենից ներկայացնում է կարճ ժամանակահատվածում էլեկտրաէներգիայի պահանջարկը բավարարելու համար պահանջվող արտադրական հզորությունը:

8. Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայությունների վճարներ

հազ. դրամ	2021թ.	2020թ.
Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայություններ	2,747,474	6,116,531
Կարգավորողից ստացվող այլ ծառայություններ	1,887,100	1,992,075
	4,634,574	8,108,606

Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման ծառայությունների վճարները սահմանվում են ՀԾԿՀ-ի կողմից տարեկան կտրվածքով:

9. Այլ ծախսեր

հազ. դրամ	2021թ.	2020թ.
Էլեկտրաէներգիայի հաղորդման և այլ ծառայություններ	955,786	833,768
Հավաքագրման դիմաց գանձումներ և բանկային վճարներ	835,078	859,693
Նվիրատվություններ	673,057	670,516
Վնաս հիմնական միջոցների օտարումից	624,410	361,208
Հարկեր, բացառությամբ շահութահարկի	603,024	552,148
Մասնագիտական ծառայություններ	401,299	279,484
Տրանսպորտային ծախսեր	372,021	111,730
Աշխատակիցների այլ հատուցումներ	251,938	218,938
Կապի ծառայություն	234,051	222,561
Անվտանգության ծառայություն	205,051	197,247
Վարձակալության գծով ծախսեր	202,203	200,995
Տույժեր և տուգանքներ	192,055	63,873
Գովազդի ծախսեր	121,804	113,468
Գործուղման ծախսեր	41,468	43,899
Ներկայացուցչական ծախսեր	29,191	15,731
Այլ	544,793	467,357
	6,287,229	5,212,616

10. Զուտ ֆինանսական եկամուտ/(ծախսեր)

հազ. դրամ	2021թ.	2020թ.
Արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով հաշվարկված տոկոսային եկամուտ	3,699	12,837
Ընդամենը տոկոսային եկամուտ ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվներից	3,699	12,837
Զուտ օգուտ/(կորուստ) փոխարժեքային տարբերություններից	10,879,948	(11,274,414)
Ֆինանսական եկամուտ/(ծախսեր)	10,879,948	(11,274,414)
Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական պարտավորություններ – տոկոսային ծախս	(6,187,734)	(5,833,410)
Այլ	(151,865)	-
Ֆինանսական ծախսեր	(6,339,599)	(5,833,410)
Ծախսերում կամ վնասում ճանաչված գույք ֆինանսական եկամուտ/(ծախսեր)	4,544,048	(17,094,987)

11. Ծահույթահարկ

(ա) Ծախսերում կամ վնասում ճանաչված գումարներ

Ընկերությունը շահութահարկը վճարում է 18% դրույքաչափով (2020թ-ին՝ 20%):

հազ. դրամ	2021թ.	2020թ.
Ընթացիկ հարկի գծով ծախս		
Նախորդ տարիներում պակաս ներկայացված	(243,762)	-
Հետաձգված հարկի գծով ծախս		
Ժամանակավոր տարբերությունների առաջացում և հակադարձում	3,367,435	1,533,350
Ընդամենը ծախս շահութահարկի գծով	3,123,673	1,533,350

Հարկի արդյունավետ դրույքաչափի համադրում

	2021թ.		2020թ.	
	հազ. դրամ	%	հազ. դրամ	%
Ծախսեր/(վնաս) նախքան շահութահարկով հարկումը	27,461,552	100	(3,043,164)	100
Ծախսերահարկ՝ հաշվարկված հարկի կիրառելի դրույքաչափով	4,943,079	18	(547,770)	18
Նախորդ տարիներում պակաս ներկայացված	243,762	1	-	-
Չվազեցվող ծախսեր*	-	-	2,081,120	(68)
Չհարկվող եկամուտ*	(2,063,168)	(8)	-	-
	3,123,673	11	1,533,350	(50)

* Չհարկվող եկամուտը և չվազեցվող ծախսերը հիմնականում ներառում են համապատասխանաբար գույք օգուտը և կորուստը փոխարժեքային տարբերություններից, որոնք համարվում է չհարկվող/չվազեցվող եկամուտ/ծախս ՀՀ հարկային օրենսդրության համաձայն:

(բ) Ճանաչված հետաձգված հարկային ակտիվներ և պարտավորություններ

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները վերագրելի են հետևյալ հոդվածներին՝

հազ. դրամ	Ակտիվներ		Պարտավորություններ		Զուտ	
	2021թ.	2020թ.	2021թ.	2020թ.	2021թ.	2020թ.
Հիմնական միջոցներ	-	-	13,769,959	9,220,127	13,769,959	9,220,127
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ	-	-	376,447	412,743	376,447	412,743
Ոչ նյութական ակտիվներ	(86,859)	(90,471)	-	-	(86,859)	(90,471)
Պաշարներ	322,950	-	-	118,651	322,950	118,651
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	(1,244,644)	(732,060)	-	-	(1,244,644)	(732,060)
Այլ ակտիվներ	(15,279)	(16,193)	-	-	(15,279)	(16,193)
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	(615,512)	(304,983)	-	-	(615,512)	(304,983)
Վարկեր և փոխառություններ	250,335	(92,258)	-	-	250,335	(92,258)
Հաջորդ ժամանակաշրջան փոխանցված հարկային վնաս	(1,452,575)	(562,152)	-	-	(1,452,575)	(562,152)
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	(419,862)	(435,879)	-	-	(419,862)	(435,879)
Զուտ հարկային (ակտիվներ)/ պարտավորություններ	(3,261,446)	(2,233,996)	14,146,406	9,751,521	10,884,960	7,517,525

(գ) Հետաձգված հարկի մնացորդների փոփոխություններ

Հետաձգված հարկի մնացորդների բոլոր փոփոխությունները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում:

12. Հիմնական միջոցներ

հազ. դրամ	Հոդ, շենքեր և կառույցներ	Փոխարդող հարմարանքներ	Սարքավորումներ	Փոխարդմիջոցներ	Անավարտ շինարարություն	Համակարգչային սարքավորումներ, տնտեսական գույք	Ընդամենը
Սկզբնական արժեք							
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2020թ.	38,913,437	224,877,849	188,870,545	7,429,063	6,829,935	24,811,865	491,732,694
Ավելացումներ	55,995	63,112	-	-	37,513,078	154,512	37,786,697
Փոխանցումներ	1,005,785	17,354,447	11,419,849	43,886	(36,466,682)	6,642,715	-
Օտարումներ	(12,762)	(256,514)	(191,281)	-	-	(725,231)	(1,185,788)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2020թ.	39,962,455	242,038,894	200,099,113	7,472,949	7,876,331	30,883,861	528,333,603
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2021թ.	39,962,455	242,038,894	200,099,113	7,472,949	7,876,331	30,883,861	528,333,603
Ավելացումներ	283,220	91,604	355,069	-	45,307,122	3,552,569	49,589,584
Փոխանցումներ	2,539,682	19,323,128	17,399,653	3,390,229	(45,074,698)	2,422,006	-
Օտարումներ	(76,627)	(130,971)	(792,325)	(32,544)	-	(1,266,700)	(2,299,167)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2021թ.	42,708,730	261,322,655	217,061,510	10,830,634	8,108,755	35,591,736	575,624,020
Մաշվածություն							
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2020թ.	(24,686,639)	(167,371,940)	(128,030,054)	(4,802,121)	(33,145)	(7,986,308)	(332,910,207)
Փոխանցումներ	(1,526)	(272)	(23,947)	1,196	-	24,549	-
Տարվա մաշվածություն	(623,321)	(4,828,279)	(3,838,029)	(546,375)	-	(1,087,946)	(10,923,950)
Օտարումներ	5,294	202,504	186,573	-	-	428,473	822,844
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2020թ.	(25,306,192)	(171,997,987)	(131,705,457)	(5,347,300)	(33,145)	(8,621,232)	(343,011,313)
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2021թ.	(25,306,192)	(171,997,987)	(131,705,457)	(5,347,300)	(33,145)	(8,621,232)	(343,011,313)
Փոխանցումներ	(113)	1,806	(22,304)	1,173	-	19,438	-
Տարվա մաշվածություն	(667,881)	(5,708,174)	(4,292,503)	(558,887)	-	(1,352,584)	(12,580,029)
Օտարումներ	6,318	92,027	718,902	20,017	-	770,324	1,607,588
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2021թ.	(25,967,868)	(177,612,328)	(135,301,362)	(5,884,997)	(33,145)	(9,184,054)	(353,983,754)
Հաշվահրապարակային արժեք							
Առ 1 հունվարի 2020թ.	14,226,798	57,505,909	60,840,491	2,626,942	6,796,790	16,825,557	158,822,487
Առ 31 դեկտեմբերի 2020թ.	14,656,263	70,040,907	68,393,656	2,125,649	7,843,186	22,262,629	185,322,290
Առ 31 դեկտեմբերի 2021թ.	16,740,862	83,710,327	81,760,148	4,945,637	8,075,610	26,407,682	221,640,266

(ա) Ապահովություն

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 8,491,761 հազար դրամ (2020թ-ին՝ 9,681,229 հազար դրամ) հաշվեկշռային արժեքով հիմնական միջոցները գրավադրված են ՀՀ կառավարությունից ստացված վակերի դիմաց (Ծանոթագրություն 19):

13. Պաշարներ

հազ. դրամ	2021թ.	2020թ.
Գործառնական պաշարներ	10,521,439	9,930,906
Ծինարարական նյութեր և պահեստամասեր	340,267	299,953
Այլ	276,592	371,353
	11,138,298	10,602,212

14. Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվների համար

հազ. դրամ	2021թ.	2020թ.
Ոչ ընթացիկ		
Այլ	2,524,890	1,674,467
	2,524,890	1,674,467
Ընթացիկ		
Կանխավճար նախագծման ծառայությունների և շինարարական աշխատանքների համար	3,965,527	169,911
Այլ	4,784	4,784
	3,970,311	174,695

Մնացորդի ընթացիկ մասն իրենից ներկայացնում է կապակցված կողմին վճարված կանխավճարն էլեկտրաէներգիայի հսկողության և հաշվառման ավտոմատացված համակարգերի նախագծման, կառուցման և ներդրման համար:

15. Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր

հազ. դրամ	2021թ.	2020թ.
Իրավաբանական անձիք	18,266,116	15,987,721
Բնակչություն	12,176,473	12,321,024
Այլ դեբիտորական պարտքեր	1,708,966	2,199,335
Առևտրական դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման գծով պահուստ	(4,287,295)	(4,175,523)
Այլ դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման գծով պահուստ	(491,434)	(430,330)
Փոխառությունների և դեբիտորական պարտքերի դասում ներառված առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի	27,372,826	25,902,227
Ստացվելիք այլ հարկեր	20,394	20,508
Ստացվելիք ԱԱՀ	3,181,986	1,694,728
Տրված կանխավճարներ	671,425	224,658
Ընդամենը առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	31,246,631	27,842,121

16. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

հազ. դրամ	2021թ.	2020թ.
Բանկային հաշիվների մնացորդներ (ընթացիկ հաշիվներ)	4,624,027	3,980,727
Կանխիկը ճանապարհին	816,321	963,743
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում և դրամական հոսքերի մասին հաշվետվությունում	5,440,348	4,944,470

Տոկոսադրույքի ռիսկին Ընկերության ենթարկվածության վերաբերյալ տեղեկատվությունը և ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների զգայնության վերլուծությունը ներկայացված են Ծանոթագրություն 22-ում:

17. Կապիտալ և պահուստներ

(ա) Բաժնետիրական կապիտալ

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հայտարարված, թողարկված և ամբողջությամբ վճարված բաժնետիրական կապիտալը բաղկացած է 246,423 սովորական բաժնետոմսից՝ 75,700 դրամ անվանական արժեքով (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 246,423 բաժնետոմսից՝ 75,700 դրամ անվանական արժեքով):

Սովորական բաժնետոմսերի սեփականատերերն իրավունք ունեն ժամանակ առ ժամանակ ստանալ հայտարարված շահաբաժինները և քվեարկել Ընկերության բաժնետերերի ժողովներում՝ մեկ բաժնետոմս՝ մեկ ձայն սկզբունքով:

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ երկու մայր կազմակերպությունները գրավադրել էին Ընկերության բաժնետիրական կապիտալում 100% բաժնեմասը (2020թ-ին՝ 100%) բանկային վարկի դիմաց (Ծանոթագրություն 19):

(բ) Շահաբաժիններ

Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն՝ Ընկերության բաշխման ենթակա պահուստները սահմանափակվում են Ընկերության ՖՀՄՍ համաձայն պատրաստված ֆինանսական հաշվետվություններում գրանցված չբաշխված շահույթի մնացորդով: 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության կողմից շահաբաժիններ չեն հայտարարվել (2020թ-ին շահաբաժիններ չէին հայտարարվել):

(գ) Լրացուցիչ կապիտալ

Լրացուցիչ կապիտալը վերաբերում է հետևյալին.

- 7,207,484 հազար դրամ գումարով հատկացում 2002թ-ին հարկերի և պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների հետ կապված պետական բյուջե վճարվելիք գումարների ապահովման արդյունքում,
- 824,310 հազար դրամ գումարով հատկացում 2002թ-ին ՀՀ կառավարությունից ստացված օգուտների (տարբեր կրեդիտորական պարտքեր հաշվանցելու իրավունքի) հետ կապված,
- 31,239,613 հազար դրամ գումարով հատկացում 2002թ-ին Էլեկտրաէներգիա բաշխող չորս պետական տարածաշրջանային ընկերությունների դեբիտորական և կրեդիտորական պարտքերը փոխանցելու ժամանակ,
- 7,513,477 հազար դրամ և 200,449 հազար դրամ գումարով հատկացումներ համապատասխանաբար 2015թ-ին և 2014թ-ին սկզբնապես իրական արժեքով ճանաչված կապակցված կողմերից ստացված փոխառությունների հետ կապված,
- 3,343,323 հազար դրամ և 3,695,983 հազար դրամ գումարով բաշխումներ կապակցված կողմերից ստացված փոխառությունների համապատասխանաբար 2017թ-ի և 2016թ-ին վաղաժամ մարման հետ կապված:

18. Կապիտալի կառավարում

Ընկերությունը չունի կապիտալի կառավարման ձևակերպված քաղաքականություն, սակայն ղեկավարությունը ձգտում է ապահովել կապիտալի բավարար բազա՝ Ընկերության գործառնական և ռազմավարական պահանջները բավարարելու համար: Դա իրագործվում է դրամական միջոցների արդյունավետ կառավարման, Ընկերության հասույթի և շահույթի շարունակական հսկողության և հիմնականում վարկերի ու փոխառությունների միջոցով ֆինանսավորվող երկարաժամկետ ներդրումային ծրագրերի միջոցով: Ձեռնարկելով այս քայլերն Ընկերությունը նպատակ ունի կայունացնել շահույթի անը:

Ստորև ներկայացված է Ընկերության պարտքի և սեփական կապիտալի հարաբերակցությունը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ:

հազ. դրամ	2021թ.	2020թ.
Ընդամենը պարտավորություններ	181,598,897	161,889,112
Հանած՝ դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները	5,440,348	4,944,470
Զուտ պարտքը	176,158,549	156,944,642
Ընդամենը սեփական կապիտալ	96,678,630	72,340,751
Զուտ պարտքի և սեփական կապիտալի հարաբերակցությունը առ 31-ը դեկտեմբերի	1.82	2.17

Տարվա ընթացքում կապիտալի կառավարման նկատմամբ կիրառվող Ընկերության մոտեցումը չի փոփոխվել:

Ընկերության կապիտալի նկատմամբ կիրառելի չեն արտաքին մարմինների պահանջներ:

19. Վարկեր և փոխառություններ

Այս ծանոթագրությունում ներկայացված է տեղեկատվություն ամորտիզացված արժեքով չափվող Ընկերության տոկոսակիր վարկերի և փոխառությունների պայմանագրային պայմանների վերաբերյալ: Տոկոսադրույքի, արժույթային և իրացվելիության ռիսկերին Ընկերության ենթարկվածության վերաբերյալ առավել մանրամասն տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 22-ում:

հազ. դրամ	2021թ.	2020թ.
Ոչ ընթացիկ պարտավորություններ		
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	97,709,477	52,153,406
Գրավով ապահովված վարկեր ՀՀ կառավարությունից	4,732,307	5,411,425
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	-	4,999,227
	102,441,784	62,564,058
Ընթացիկ պարտավորություններ		
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	26,983,271	15,179,285
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	1,067,890	31,587,867
Գրավով ապահովված վարկեր ՀՀ կառավարությունից	148,658	1,079,125
Գրավով չապահովված փոխառություններ այլ ընկերություններից	4,513	4,513
	28,204,332	47,850,790
Ընդամենը տոկոսակիր պարտավորություններ	130,646,116	110,414,848

(ա) Պայմանները և մարման ժամանակացույցը

Ստորև ներկայացված են վարկերի և փոխառություններ համար գործող պայմանները և մարման ժամկետները:

հազ. դրամ	Արժույթ	Անվանակ. տոկոսադր.	Մարման տարի	31 դեկտեմբերի 2021թ.		31 դեկտեմբերի 2020թ.	
				Անվանակ. արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք	Անվանակ. արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	ԱՄՆ դոլար	5.50%	2022	-	-	3,658,578	3,658,578
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	ՀՀ դրամ	9.99%	2022	-	-	7,624,628	7,624,628
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	ԱՄՆ դոլար	5.85%	2022	-	-	2,169,442	2,169,442
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	ԱՄՆ դոլար	5.25%	2022	-	-	1,987,036	1,987,036
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	ԱՄՆ դոլար	5.50%	2022	-	-	5,229,094	5,229,094
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	Եվրո	5.00%	2022	1,067,890	1,067,890	-	-
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	ՀՀ դրամ	9.00%	2023	-	-	5,007,975	5,007,975
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	Եվրո	5.50%	2021	-	-	10,910,341	10,910,341
Գրավով չապահովված փոխառություններ այլ ընկերություններից	ՀՀ դրամ	0.01	Ցպահանջ	4,513	4,513	4,513	4,513
Գրավով ապահովված վարկեր ՀՀ կառավարությունից	Յեն	1.80%	2022-2029	5,782,114	4,556,533	7,956,392	6,088,758
Գրավով ապահովված վարկեր ՀՀ կառավարությունից	Յեն	1.80%	2022-2039	528,951	324,432	678,924	401,792
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	ԱՄՆ դոլար	Libor+ 3.95%	2022-2025	11,248,914	11,163,356	16,618,019	16,448,149
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	ԱՄՆ դոլար	Libor+ 3.85%	2022-2031	16,857,836	16,648,267	-	-
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	ԱՄՆ դոլար	Libor+ 3.95%	2022-2027	6,631,270	6,514,010	7,871,693	7,699,049
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	ԱՄՆ դոլար	Libor+ 3.95%	2022-2025	11,249,167	11,156,842	16,616,699	16,438,591
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	ԱՄՆ դոլար	Libor+ 2.75%	2021	-	-	1,111,811	1,084,111
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	ԱՄՆ դոլար	Libor+ 2.75%	2021	-	-	1,389,764	1,355,138
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	Եվրո	Euribor+ 3.95%	2022-2026	5,566,717	5,482,072	8,038,074	7,890,396
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	Եվրո	Euribor+ 3.95%	2022-2027	6,399,069	6,352,117	8,639,955	8,563,465
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	Եվրո	Euribor+ 3.95%	2022-2026	5,484,917	5,447,804	7,919,958	7,853,792
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	ԱՄՆ դոլար	Libor+ 3.85%	2022-2031	33,717,842	33,260,980	-	-
Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	ԱՄՆ դոլար	Libor+ 3.85%	2022-2030	28,921,280	28,667,300	-	-
Ընդամենը վարկեր և փոխառություններ				133,460,480	130,646,116	113,432,896	110,414,848

Միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից ստացված գրավով ապահովված վարկերի դիմաց գրավադրված է Ընկերության բաժնետոմսերի 100%-ը (տես Ծանոթագրություն 17):

ՀՀ կառավարությունից ստացված գրավով ապահովված վարկերի դիմաց գրավադրված են 8,491,761 հազար դրամ գումարով հիմնական միջոցները (2020թ-ին՝ 9,081,521 հազար դրամ) (տես Ծանոթագրություն 12 (ա)):

(բ) Պարտավորությունների փոփոխությունների և ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի համադրում

հազ. դրամ	Պարտավորություններ		Ընդամենը
	Վարկեր և փոխառություններ	Վարձակալության գծով պարտավորություններ	
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2021թ.	110,414,848	2,421,554	112,836,402
Փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված			
Մուտքեր փոխառություններից	211,372,752	-	211,372,752
Փոխառությունների մարում	(178,430,383)	-	(178,430,383)
Վարձակալության գծով պարտավորություններ դիմաց վճարումներ	-	(88,996)	(88,996)
Ընդամենը փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված	32,942,369	(88,996)	32,853,373
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների հետևանքներ	(12,602,640)	-	(12,602,640)
Այլ փոփոխություններ			
Պարտավորությունների հետ կապված փոփոխություններ			
Տոկոսային ծախս	5,974,455	213,279	6,187,734
Վճարված տոկոսներ	(5,146,857)	(213,279)	(5,360,136)
Այլ փոփոխություններ	(936,059)	-	(936,059)
Ընդամենը պարտավորությունների հետ կապված այլ փոփոխություններ	(108,461)	-	(108,461)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2021թ.	130,646,116	2,332,558	132,978,674

հազ. դրամ	Պարտավորություններ		Ընդամենը
	Վարկեր և փոխառություններ	Վարձակալության գծով պարտավորություններ	
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2020թ. Փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված	81,153,415	2,373,832	83,527,247
Մուտքեր փոխառություններից	161,528,202	-	161,528,202
Փոխառությունների մարում	(144,494,245)	-	(144,494,245)
Վարձակալության գծով պարտավորություններ դիմաց վճարումներ	-	(88,997)	(88,997)
Ընդամենը փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված	17,033,957	(88,997)	16,944,960
Արտաբյուջայի փոխարժեքի փոփոխությունների հետևանքներ Այլ փոփոխություններ	11,847,728	-	11,847,728
<i>Պարտավորությունների հետ կապված փոփոխություններ</i>			
Տոկոսային ծախս	5,620,654	212,756	5,833,410
Վճարված տոկոսներ	(4,703,011)	(212,756)	(4,915,767)
Այլ փոփոխություններ	(537,895)	136,719	(401,176)
Ընդամենը պարտավորությունների հետ կապված այլ փոփոխություններ	379,748	136,719	516,467
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2020թ.	110,414,848	2,421,554	112,836,402

20. Պետական շնորհներ

հազ. դրամ	2021թ.	2020թ.
Ոչ ընթացիկ		
Օգուտ ՀՀ կառավարությունից ցածր տոկոսադրույքով ստացված վարկից	3,000,153	3,233,800
Այլ	163,515	52,646
	3,163,668	3,286,446
Ընթացիկ		
Օգուտ ՀՀ կառավարությունից ցածր տոկոսադրույքով ստացված վարկից	237,540	237,529
Այլ	6,607	6,617
	244,147	244,146
Ընդամենը պետական շնորհներ	3,407,815	3,530,592

21. Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր

հազ. դրամ	2021թ.	2020թ.
Ոչ ընթացիկ		
Կրեդիտորական պարտքեր կապակցված կողմերից գնված հիմնական միջոցների գծով	7,987	8,706
	7,987	8,706
Ընթացիկ		
Առևտրական կրեդիտորական պարտքեր	19,166,161	18,563,553
Կրեդիտորական պարտքեր գնված հիմնական միջոցների գծով	6,987,673	13,561,525
Բաժանորդներից ստացված կանխավճարներ	3,130,355	2,593,251
Salaries and wages	1,729,134	1,601,194
Արձակուրդի պահուստ	1,109,958	1,132,506
Վճարվելիք այլ հարկեր	513,890	390,873
Այլ	1,682,290	152,985
	34,319,461	37,995,887
Ընդամենը առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	34,327,448	38,004,593

Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքերի հետ կապված արժույթային և իրացվելիության ռիսկերին Ընկերության ենթարկվածության վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 22-ում:

22. Իրական արժեք և ռիսկերի կառավարում

(ա) Հաշվապահական հաշվառման դասակարգումներ և ֆինանսական գործիքների իրական արժեք

Բոլոր ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների գնահատված իրական արժեքը մոտավորապես համապատասխանում է վերջիններիս հաշվեկշռային արժեքին:

(բ) Իրական արժեքի չափում

Իրական արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքներ

Տեսակը	Գնահատման մեթոդը	Նշանակալի ոչ դիտելի ելակետային տվյալները
Վարկեր և փոխառություններ	Չեղջված դրամական հոսքերի մեթոդ	Կիրառելի չեն
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ*	Չեղջված դրամական հոսքերի մեթոդ	Կիրառելի չեն

* Այլ ֆինանսական պարտավորությունները ներառում են վարկերը և փոխառությունները, առևտրական կրեդիտորական պարտքերը և վարձակալության գծով պարտավորությունները (2020թ-ին ներառում էին վարկերը և փոխառությունները, առևտրական կրեդիտորական պարտքերը և վարձակալության գծով պարտավորությունները):

(գ) Ֆինանսական ռիսկերի կառավարում

Ֆինանսական գործիքներն օգտագործելիս Ընկերությունը ենթարկվում է հետևյալ ռիսկերին.

- պարտքային ռիսկ (տես Ծանոթագրություն 22 (գ) (ii)),
- իրացվելիության ռիսկ (տես Ծանոթագրություն 22 (գ) (iii)),
- շուկայական ռիսկ (տես Ծանոթագրություն 22 (գ) (iv)):

(i) Ռիսկերի կառավարման հիմունքներ

Ղեկավարությունը պատասխանատու է Ընկերության ռիսկերի կառավարման համակարգի կազմակերպման և հսկողության համար: Ղեկավարությունը կանոնավոր կերպով հաշվետվություններ է ներկայացնում Տնօրենների խորհրդին իր աշխատանքի վերաբերյալ:

Ընկերության ռիսկերի կառավարման քաղաքականության նպատակն է բացահայտել և վերլուծել այն ռիսկերը, որոնց ենթարկվում է Ընկերությունը, սահմանել ռիսկերի համապատասխան սահմանաչափեր և հսկողության մեխանիզմներ, ինչպես նաև հսկել ռիսկերի մակարդակները և դրանց համապատասխանությունը սահմանված սահմանաչափերին: Ռիսկերի կառավարման քաղաքականությունը և ընթացակարգերը կանոնավոր կերպով վերանայվում են՝ շուկայական պայմանների և Ընկերության գործունեության փոփոխություններն արտացոլելու նպատակով: Դասընթացների և կառավարման ստանդարտների և ընթացակարգերի միջոցով Ընկերությունը նպատակ ունի ստեղծել հսկողության կանոնակարգված և գործող համակարգ, որտեղ բոլոր աշխատակիցները հստակ պատկերացում ունեն իրենց դերերի և պարտականությունների մասին:

(ii) Պարտքային ռիսկ

Պարտքային ռիսկը ֆինանսական կորուստ կրելու ռիսկն է, երբ բաժանորդը կամ ֆինանսական գործիքի պայմանագրային կողմը չի կատարում իր պայմանագրային պարտականությունները: Պարտքային ռիսկն առաջանում է հիմնականում բաժանորդներից ստացվելիք դեբիտորական պարտքերի հետ կապված:

Ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը ներկայացնում է առավելագույն ենթարկվածությունը պարտքային ռիսկին:

Ստորև ներկայացված են շահույթում կամ վնասում ֆինանսական ակտիվների գծով ճանաչված արժեզրկումից կորուստները:

հազ. դրամ	2021թ.	2020թ.
Բաժանորդների հետ պայմանագրերից առաջացած առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով արժեզրկումից կորուստ	111,772	187,856
Այլ դեբիտորական պարտքերի արժեզրկումից կորուստ/ (արժեզրկման հակադրաձում)	36,503	(4,447)
	148,275	183,409

Առևտրական դեբիտորական պարտքեր

Պարտքային ռիսկին Ընկերության ենթարկվածությունը հիմնականում կախված է յուրաքանչյուր բաժանորդի բնութագրերից: Ընկերությունում չի գործում ձևակերպված քաղաքականություն, որը կպահանջեր վերլուծել յուրաքանչյուր նոր բաժանորդի վճարունակությունը: Ընկերությունը չի պահանջում գրավ առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով, ինչպես նաև չի պահանջում կանխավճար վաճառքից առաջ: Ընկերությունը սովորաբար դադարեցնում է էլեկտրաէներգիայի մատակարարումը բաժանորդի կողմից վճարումներ չկատարելու դեպքում:

Պարտքային ռիսկը վերահսկելիս բաժանորդները խմբավորվում են ըստ իրենց պարտքային ռիսկի բնութագրերի՝ ըստ բնակչություն կամ իրավաբանական անձ դասակարգման և պարտքերի ժամկետայնության և վերլուծվում են ժամկետանց վճարումների տեսանկյունից:

Առևտրական դեբիտորական պարտքերի հետ կապված պարտքային ռիսկին իր ենթարկվածությունը սահմանափակելու համար Ընկերությունը ֆիզիկական և իրավաբանական անձ հանդիսացող բաժանորդների համար վճարման առավելագույն ժամկետ է սահմանել մեկ ամիսը:

Ստորև ներկայացված է դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ պարտքային ռիսկին ենթարկվածությունն առևտրական դեբիտորական պարտքերի հետ կապված՝ ըստ պայմանագրային կողմերի տեսակների:

հազ. դրամ	Հաշվեկշռային արժեք	
	2021թ.	2020թ.
Բնակչություն	14,997,733	12,805,255
Իրավաբանական անձիք	11,157,561	11,327,967
	26,155,294	24,133,222

Ընկերության բաժանորդներից ոչ մեկը չունի արտաքին պարտքային վարկանիշ: Ընկերության բաժանորդների մեծամասնությունը համագործակցում է Ընկերության հետ ավելի քան 15 տարի՝ 2002թ-ին վերջինիս հիմնադրումից ի վեր, և Ընկերությունն էլեկտրաէներգիայի բաշխման և մատակարարման ծառայությունների լիցենզիա ունեցող միակ ընկերությունն է:

Ակնկալվող պարտքային կորուստների գնահատում բաժանորդների համար

Ընկերությունն օգտագործում է պահուստավորման մատրից բոլոր բաժանորդներից ստացվելիք առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստները չափելու համար, որը ներառում է մեծ թվով փոքր գումարով մնացորդներ:

Կորստի մակարդակը հաշվարկվում է «roll rate» մեթոդով, որը հիմնված է այն հավանականության վրա, որ դեբիտորական պարտքը կանցնի ժամկետանցությունից մինչև դուրս գրումը հաջորդական փուլերով: «Roll rate»-երը հաշվարկվում են առանձին հիմունքով տարբեր սեգմենտներում պարտքային ռիսկին ենթարկվածության համար՝ հիմք ընդունելով պարտքային ռիսկի հետևյալ ընդհանուր բնութագիրը՝ բաժանորդի տեսակը (իրավաբանական կամ ֆիզիկական անձ):

Ստորև բերվող աղյուսակներում ներկայացված է տեղեկատվություն 2021թ. և 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ պարտքային ռիսկին ենթարկվածության և բաժանորդներից ստացվելիք առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստների վերաբերյալ:

31 դեկտեմբերի 2021թ.				
հազ. դրամ	Կորստի միջին կշռված մակարդակ	Համախառն հաշվեկշռային արժեք	Կորստի պահուստ	Պարտքային առումով արժեզրկված
Ընթացիկ (ոչ ժամկետանց)	0.3%	25,185,515	74,765	Ոչ
1-30 օր ժամկետանց	9.4%	323,746	30,337	Ոչ
31-90 օր ժամկետանց	17.1%	253,607	43,474	Ոչ
91-180 օր ժամկետանց	27.3%	190,954	52,107	Այո
181-365 օր ժամկետանց	40.9%	346,089	141,443	Այո
Ավելի քան 365 օր ժամկետանց	95.2%	4,142,678	3,945,169	Այո
		30,442,589	4,287,295	

31 դեկտեմբերի 2020թ.				
հազ. դրամ	Կորստի միջին կշռված մակարդակ	Համախառն հաշվեկշռային արժեք	Կորստի պահուստ	Պարտքային առումով արժեզրկված
Ընթացիկ (ոչ ժամկետանց)	0.3%	22,674,924	74,713	Ոչ
1-30 օր ժամկետանց	6.8%	521,126	35,527	Ոչ
31-90 օր ժամկետանց	12.9%	350,984	45,309	Ոչ
91-180 օր ժամկետանց	20.0%	271,600	54,252	Այո
181-365 օր ժամկետանց	30.7%	427,770	131,417	Այո
Ավելի քան 365 օր ժամկետանց	94.4%	4,062,341	3,834,305	Այո
		28,308,745	4,175,523	

Կորստի մակարդակները հաշվարկվում են փաստացի պարտքային կորուստ կրելու վերջին երեք տարիների փորձի հիման վրա: Հաշվի առնելով առևտրական դեբիտորական պարտքերի մնացորդների կարճաժամկետ բնույթը (մինչև 30 օր), Ընկերությունը չի ներառում ապագայամետ տեղեկատվությունն ակնկալվող պարտքային կորուստների հաշվարկում:

Առևտրական դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման գծով պահուստի փոփոխություններ

Ստորև ներկայացված են առևտրական դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման գծով պահուստի փոփոխությունները տարվա ընթացքում:

հազ. դրամ	2021թ.	2020թ.
Մնացորդը առ 1 հունվարի	4,175,523	3,987,669
Կորստի պահուստի գուտ վերաչափում	111,772	187,856
Դուրսգրում	-	(2)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	4,287,295	4,175,523

Ընկերությունը դուրս է գրում ավելի քան երեք տարի ժամկետանց առևտրական դեբիտորական պարտքերը:

Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերությունն ուներ 5,440,348 հազար դրամ գումարով կանխիկ ճանապարհին և բանկային հաշիվների մնացորդներ (2020թ-ին՝ 4,944,470 հազար դրամ), որն իրենից ներկայացնում է առավելագույն ենթարկվածությունը պարտքային ռիսկին այս ակտիվների գծով: Ընկերության դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների մեծ մասը պահվում է «Moody's» վարկանիշային գործակալության Ba3 վարկանիշով հայկական բանկերում, և Ընկերությունը չի ակնկալում, որ բանկերը չեն կատարի իրենց պարտականությունները:

Ընկերության գնահատմամբ ընթացիկ հաշիվների գծով արժեզրկումից կորուստ չի ճանաչվել հիմնականում վերջիններիս կարճաժամկետայնության պատճառով:

(iii) Իրացվելիության ռիսկ

Իրացվելիության ռիսկը ենթադրում է, որ Ընկերությունը կունենա դժվարություններ ֆինանսական պարտավորությունների հետ կապված իր պարտականությունները կատարելիս, որոնք մարվելու են դրամական միջոցներ կամ այլ ֆինանսական ակտիվ տրամադրելով: Իրացվելիության ռիսկի կառավարման հարցում Ընկերության մոտեցումն է ապահովել, որքանով հնարավոր է, բավարար իրացվելիություն սովորական և արտասովոր պայմաններում պարտավորությունները սահմանված ժամկետներում կատարելու համար՝ առանց անընդունելի կորուստներ կրելու կամ Ընկերության հեղինակությունը վտանգելու:

Ընկերությունն ապահովում է ցպահանջ դրամական միջոցների այնպիսի չափի առկայություն, որը բավարար կլինի ակնկալվող գործառնական ծախսերը, այդ թվում՝ ֆինանսական պարտականությունների սպասարկման ծախսերը ծածկելու համար: Այս պարագայում հաշվի չի առնվում առանձնահատուկ հանգամանքների հնարավոր ազդեցությունը, որոնք հնարավոր չէ ողջամտորեն կանխատեսել, օրինակ՝ բնական աղետները:

Բացի այդ, Ընկերությունն ունի հետևյալ վարկային գծերը.

- Գրավով չապահովված վարկային գիծ 13,000,000 հազար դրամի չափով (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 17,000,000 հազար դրամ):
- Ընկերությունը չունի գրավով չապահովված վարկային գիծ եվրոյով (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 20,000 հազար եվրո):
- Գրավով չապահովված վարկային գիծ 20,950 հազար ԱՄՆ դոլարի չափով (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 14,950 հազար ԱՄՆ դոլար):

Ենթարկվածությունն իրացվելիության ռիսկին

Ստորև ներկայացված է ֆինանսական պարտավորությունների պայմանագրային մնացած մարման ժամկետները հաշվետու ամսաթվի դրությամբ: Ներկայացված են համախառն և չգեղջված գումարները, որոնք ներառում են գնահատված տոկոսների վճարումները:

31 դեկտեմբերի 2021թ.

հազ. դրամ Ֆինանսական պարտավորություններ	Հաշվեկշռ. արժեք	Պայմանագրային դրամական հոսքեր						
		Ընդամենը	Ցպահանջ	Մինչև 2 ամիս	2-12 ամիս	1-2 տարի	2-5 տարի	Ավելի քան 5 տարի
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	1,067,890	1,067,890	-	1,067,890	-	-	-	-
Գրավով չապահովված փոխառություններ այլ ընկերություններից	4,513	4,513	4,513	-	-	-	-	-
Գրավով ապահովված վարկեր	4,880,965	6,837,630	-	454,339	450,074	890,634	2,589,420	2,453,163
ՀՀ կառավարությունից Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	124,692,748	147,364,632	-	4,484,047	13,315,120	23,988,562	57,827,016	47,749,887
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	29,573,245	29,782,763	8,286,011	19,535,810	1,743,435	-	-	217,507
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	2,332,558	6,373,406	-	50,529	252,728	300,064	763,029	5,007,056
	162,551,919	191,430,834	8,290,524	25,592,615	15,761,357	25,179,260	61,179,465	55,427,613

31 դեկտեմբերի 2020թ.

հազ. դրամ Ֆինանսական պարտավորություններ	Հաշվեկշռ. արժեք	Պայմանագրային դրամական հոսքեր						
		Ընդամենը	Ցպահանջ	Մինչև 2 ամիս	2-12 ամիս	1-2 տարի	2-5 տարի	Ավելի քան 5 տարի
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	36,587,094	38,109,555	-	18,831,115	13,379,352	449,930	5,449,158	-
Գրավով չապահովված փոխառություններ այլ ընկերություններից	4,513	4,513	4,513	-	-	-	-	-
Գրավով ապահովված վարկեր	6,490,550	8,176,161	-	486,285	481,669	953,429	2,773,334	3,481,444
ՀՀ կառավարությունից Գրավով ապահովված վարկեր միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից	67,332,691	75,149,963	-	3,603,824	14,438,676	16,292,121	35,090,755	5,724,587
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	33,887,963	34,107,760	12,882,328	19,264,881	1,792,589	-	-	167,962
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	2,421,554	6,906,970	-	50,366	251,909	303,257	806,352	5,495,086
	146,724,365	162,454,922	12,886,841	42,236,471	30,344,195	17,998,737	44,119,599	14,869,079

Չի ակնկալվում, որ մարման ժամկետների վերլուծությունում ներառված դրամական հոսքերը կարող են առաջանալ նշվածից նշանակալիորեն ավելի վաղ կամ նշանակալիորեն տարբեր գումարներով:

(iv) Ծուկայական ռիսկ

Ծուկայական ռիսկն Ընկերության եկամտի կամ ֆինանսական գործիքների արժեքի տատանման ռիսկն է շուկայական գների, օրինակ՝ արտարժույթի փոխարժեքների, տոկոսադրույքների և բաժնետոմսերի գների փոփոխությունների հետևանքով: Ծուկայական ռիսկի կառավարման նպատակն է կառավարել և հսկել շուկայական ռիսկին ենթարկվածությունը և պահպանել այն ընդունելի սահմանաչափերում՝ միաժամանակ ապահովելով ռիսկի դիմաց եկամտաբերության օպտիմալացումը:

Ընկերությունը չի կիրառում հեջի հաշվառում շահույթի կամ վնասի փոփոխականությունը կառավարելու համար:

Արժույթային ռիսկ

Ընկերությունը ենթարկվում է արժույթային ռիսկին իր ֆունկցիոնալ արժույթից տարբեր արժույթներով արտահայտված փոխառությունների հետ կապված: Այս գործառնություններն հիմնականում իրականացվում են ԱՄՆ դոլարով, եվրոյով և ճապոնական յենով:

Ստորև ներկայացված է Ընկերության ենթարկվածությունն արժույթային ռիսկին:

հազ. դրամ	ԱՄՆ դոլարով արտահայտ- ված 2021թ.	Եվրոյով արտահայտ- ված 2021թ.	Յենով արտահայտ- ված 2021թ.	ԱՄՆ դոլարով արտահայտ- ված 2020թ.	Եվրոյով արտահայտ- ված 2020թ.	Յենով արտահայտ- ված 2020թ.
Վարկեր և փոխառություններ	(107,410,755)	(18,349,883)	(4,880,965)	(56,069,188)	(35,217,994)	(6,490,550)
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	3,458,453	1,107,467	-	2,610,494	1,343,190	-
Համախառն ենթարկվածություն	(103,952,302)	(17,242,416)	(4,880,965)	(53,458,694)	(33,874,804)	(6,490,550)

Տարվա ընթացքում կիրառվել արտարժույթի հետևյալ փոխարժեքները.

ՀՀ դրամով	Միջին փոխարժեք		Սփոթ փոխարժեքը հաշվետու ամսաթվի դրությամբ	
	2021թ.	2020թ.	2021թ.	2020թ.
1 ԱՄՆ դոլար	503.2	489.31	480.14	522.59
1 եվրո	595.18	559.30	542.61	641.11
1 ճապոնական յեն	4.58	4.59	4.17	5.06

Չգայնության վերլուծություն

Ստորև ներկայացված դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ՀՀ դրամի փոխարժեքի ողջամտորեն հնարավոր աճը (նվազումը) ԱՄՆ դոլարի, եվրոյի, ճապոնական յենի նկատմամբ կազդեր արտարժույթով արտահայտված ֆինանսական գործիքների չափման վրա և նախքան հարկումը շահույթի կամ վնասի վրա ստորև ներկայացված գումարների չափով: Վերլուծությունն իրականացնելիս ենթադրվում է, որ մյուս բոլոր փոփոխականները, մասնավորապես տոկոսադրույքները, կմնան անփոփոխ:

հազ. դրամ

	Աճ Շահույթ կամ վնաս	Նվազում Շահույթ կամ վնաս
31 դեկտեմբերի 2021թ.		
ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% փոփոխություն ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ	10,395,230	(10,395,230)
ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% փոփոխություն եվրոյի նկատմամբ	1,724,242	(1,724,242)
ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% փոփոխություն յենի նկատմամբ	488,097	(488,097)
31 դեկտեմբերի 2020թ.		
ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% փոփոխություն ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ	5,345,869	(5,345,869)
ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% փոփոխություն եվրոյի նկատմամբ	3,387,480	(3,387,480)
ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% փոփոխություն յենի նկատմամբ	649,055	(649,055)

Տոկոսադրույքի ռիսկ

Տոկոսադրույքների փոփոխություններն ազդեցություն են ունենում հիմնականում վարկերի և փոխառությունների վրա՝ փոխելով կամ դրանց իրական արժեքը (ֆիքսված տոկոսադրույքով պարտք) կամ ապագա դրամական հոսքերը (փոփոխուն տոկոսադրույքով պարտք): Ղեկավարությունը չի կիրառում ֆիքսված կամ փոփոխուն տոկոսադրույքների նկատմամբ ընկերության ենթարկվածությունը որոշող ձևակերպված քաղաքականություն: Այնուամենայնիվ, նոր վարկերի կամ փոխառությունների դեպքում ղեկավարությունը հիմնվում է իր դատողությունների վրա որոշելու համար, թե որ տոկոսադրույքը՝ ֆիքսված թե փոփոխուն, ավելի բարենպաստ կլինի ընկերության համար մինչև մարման ժամկետն ակնկալվող ժամանակաշրջանի ընթացքում:

Ենթարկվածությունը տոկոսադրույքի ռիսկին

Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ ընկերության տոկոսակիր ֆինանսական գործիքների տոկոսադրույքների կառուցվածքը հետևյալն էր.

հազ. դրամ

	Հաշվեկշռային արժեք	
	2021թ.	2020թ.
Ֆիքսված տոկոսադրույքով գործիքներ		
Ֆինանսական պարտավորություններ	(8,285,926)	(45,503,711)
Ֆինանսական ակտիվներ	3,159,359	2,613,754
	(5,126,567)	(42,889,957)
Փոփոխուն տոկոսադրույքով գործիքներ		
Ֆինանսական պարտավորություններ	(124,692,748)	(67,332,691)
	(124,692,748)	(67,332,691)

Մասնավորապես, ֆիքսված տոկոսադրույքով ֆինանսական պարտավորությունները ներառում են 5,953,368 հազար դրամ ընդհանուր գումարով ֆիքսված տոկոսադրույքով բանկային վարկերը, որոնց հետ կապված բանկերը հնարավորություն ունեն վերանայել տոկոսադրույքը ՀՀ ԿԲ-ի կողմից սահմանված հիմնական տոկոսադրույքի փոփոխության դեպքում, և Ընկերությունը հնարավորություն ունի կամ համաձայնվել վերանայված տոկոսադրույքի հետ, կամ մարել վարկն անվանական արժեքով՝ առանց տուգանքի:

Իրական արժեքի գգայնության վերլուծություն ֆիքսված տոկոսադրույքով գործիքների համար

Ընկերությունը չի հաշվառում ֆիքսված տոկոսադրույքով ֆինանսական գործիքները որպես շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող կամ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով իրական արժեքով չափվող: Այդ իսկ պատճառով, հաշվետու ամսաթվի դրությամբ տոկոսադրույքների փոփոխությունն ազդեցություն չէր ունենա շահույթի կամ վնասի կամ սեփական կապիտալի վրա:

Դրամական միջոցների գգայնության վերլուծություն փոփոխուն տոկոսադրույքով գործիքների համար

Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ տոկոսադրույքների ողջամտորեն հնարավոր փոփոխությունը 100 բազիսային կետով կավելացներ (կնվազեցներ) շահույթը կամ վնասը (առանց հարկերի) ստորև ներկայացված գումարների չափով: Այս վերլուծությունն իրականացնելիս ենթադրվում է, որ մյուս բոլոր փոփոխականները, մասնավորապես արտարժույթի փոխարժեքները, կմնան անփոփոխ:

հազ. դրամ

	Շահույթ կամ վնաս	
	100 բլ ան	100 բլ նվազում
2021թ.		
Փոփոխուն տոկոսադրույքով գործիքներ	(1,022,481)	1,022,481
Դրամական հոսքերի գգայնություն (զուտ)	(1,022,481)	1,022,481
2020թ.		
Փոփոխուն տոկոսադրույքով գործիքներ	(552,128)	552,128
Դրամական հոսքերի գգայնություն (զուտ)	(552,128)	552,128

23. Վարձակալություն

(ա) Վարձակալության պայմանագրեր, որտեղ Ընկերությունը հանդես է գալիս որպես վարձակալ

Ընկերությունը վարձակալում է հողատարածք էլեկտրական ենթակայանների համար, գրասենյակային շենքեր և պահեստներ, տրանսպորտային միջոցներ և սարքավորումներ: Վարձակալության ժամկետը սովորաբար կազմում է 99 տարի հողատարածքի համար և 1-ից 15 տարի՝ մնացած վարձակալված օբյեկտների համար: Այս բոլոր վարձակալությունները դասակարգվել են որպես գործառնական վարձակալություններ՝ ՀՀ ՍՄ 17-ի համաձայն:

Բոլոր վարձակալված հողատարածքների վարձավճարները կախված են կամ հիմքում ընկած ակտիվների կադաստրային արժեքից, կամ հավասար են հողի հարկի գումարին, որոնք չեն արտացոլում շուկայական վարձավարների փոփոխությունները, ուստի ամսական վարձավճարները ներառված չեն վարձակալության գծով պարտավորության հաշվարկում:

Վարձակալված գրասենյակային շենքերի և պահեստների մեծամասնության համար սկզբնական պայմանագրային ժամկետը լրացել է, ներկայումս այս օբյեկտները վարձակալվում են անորոշ ժամկետով, և այդ վարձակալությունը ցանկացած պահի կարող է չեղյալ համարվել կողմերից յուրաքանչյուրի կողմից՝ այդ մասին մյուս կողմին 3 ամիս առաջ ծանուցելով (ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի դրույթների համաձայն): Վարձակալությունները համարվում են կարճաժամկետ, քանի որ Ընկերությունը չի կատարել վարձակալված օբյեկտների նշանակալի բարելավումներ, և, հետևաբար, չեն գանձվում էական տույժեր այդ պայմանագրերը դադարեցնելու դեպքում: Ընկերությունը որոշել է չճանաչել օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ և վարձակալության գծով պարտավորություններ կարճաժամկետ վարձակալությունների հետ կապված:

Տրանսպորտային միջոցների և սարքավորումների մեծ մասի պայմանագրով սահմանված վարձակալության ժամկետը կազմում է 1-ից 3 տարի: Այս վարձակալություններն իրենցից ներկայացնում են կարճաժամկետ վարձակալություններ և/կամ փոքրաթիվ ակտիվների վարձակալություններ: Ընկերությունը որոշել է չճանաչել օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ և վարձակալության գծով պարտավորություններ այս վարձակալությունների հետ կապված:

Ստորև ներկայացված է այն վարձակալությունների մասին տեղեկատվությունը, որոնց շրջանակում Ընկերությունը հանդես է գալիս որպես վարձակալ:

(i) Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ

հազ. դրամ	Հիմնական միջոցներ
2021թ.	
Մնացորդը առ 1 հունվարի	2,293,015
Տարվա մաշվածության գումար	(201,640)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	2,091,375
հազ. դրամ	Հիմնական միջոցներ
2020թ.	
Մնացորդը առ 1 հունվարի	2,299,947
Տարվա մաշվածության գումար	(143,639)
Ավելացումներ օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներին	136,707
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	2,293,015

(ii) Ծախսերում կամ վնասում ճանաչված գումարներ

հազ. դրամ	2021թ.	2020թ.
Վարձակալության գծով պարտավորությունների գծով տոկոսներ	213,279	212,756
Կարճաժամկետ վարձակալություններին վերաբերող ծախսեր	191,548	200,995
	404,827	413,751

(iii) Դրամական հոսքերի մասին հաշվետվությունում ճանաչված գումարներ

հազ. դրամ	2021թ.	2020թ.
Ընդամենը դրամական միջոցների արտահոսք վարձակալությունների գծով	302,275	301,753

(բ) Վարձակալության պայմանագրեր, որտեղ Ընկերությունը հանդես է գալիս որպես վարձատու

Ընկերությունը վարձակալությամբ հանձնում է իր հենասյունների, սարքավորումների և տրանսպորտային միջոցների մի փոքր մասը: Բոլոր վարձակալությունները դասակարգվում են որպես գործառնական վարձակալություններ վարձատուի տեսանկյունից:

24. Կապիտալ հանձնառություններ

Ընկերությունը կնքում է նոր բաժանորդներին էլեկտրական ցանցին միացնելու մի շարք պայմանագրեր: 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այս պայմանագրերի գծով հանձնառությունները կազմում էին 2,513,709 հազար դրամ (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 2,509,142 հազար դրամ):

25. Պայմանական դեպքեր

(ա) Ապահովագրություն

Հայաստանի Հանրապետությունում ապահովագրական ծառայությունների ոլորտը զարգացման փուլում է, և ապահովագրության շատ տեսակներ, որոնք լայնորեն տարածված են այլ երկրներում, դեռ չեն կիրառվում Հայաստանում: Ընկերությունն ամբողջովին չի ապահովագրել իր հիմնական միջոցները և սարքավորումները, այն ապահովագրված չէ նաև գործունեության ընդհատումից և երրորդ կողմերի նկատմամբ պարտավորություններից, որոնք կարող են առաջանալ գույքին կամ շրջակա միջավայրին վնաս հասցնելուց՝ Ընկերության տարածքում տեղի ունեցած պատահարների կամ վերջինիս գործունեության հետևանքով: Քանի դեռ Ընկերությունը չունի համապատասխան ապահովագրական ծածկույթ, գոյություն ունի ռիսկ, որ որոշակի ակտիվների կորուստը կամ ոչնչացումը կարող է զգալի անբարենպաստ ազդեցություն ունենալ Ընկերության գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա:

(բ) դատական վարույթներ

Ղեկավարությունը գտնում է, որ Ընկերությունը ներգրավված չէ այնպիսի դատական վարույթներում կամ այլ հայցերում, որոնք կարող են էական ազդեցություն ունենալ Ընկերության գործունեության արդյունքների կամ ֆինանսական վիճակի վրա:

(գ) Պայմանական հարկային պարտավորություններ

Հայաստանի հարկային համակարգը, լինելով համեմատաբար նոր, բնորոշվում է օրենսդրության, պաշտոնական պարզաբանումների և դատական որոշումների հաճախակի փոփոխություններով, որոնք երբեմն հստակ չեն, հակասական են, ինչը ենթադրում է տարբեր մեկնաբանություններ: Հարկերը ենթակա են ստուգման և ուսումնասիրության հարկային մարմինների կողմից, որոնք իրավասու են սահմանել տույժեր և տուգանքներ: Հարկային օրենսդրության խախտման դեպքում հարկային մարմիններն իրավասու չեն առաջադրել հարկերի գծով լրացուցիչ պարտավորություններ, տույժեր կամ տուգանքներ, եթե խախտման ամսաթվից անցել է երեք տարի:

Այս հանգամանքները Հայաստանում կարող են առաջացնել այլ երկրների ռիսկերի համեմատ շատ ավելի մեծ ռիսկեր: Ղեկավարությունը գտնում է, որ համապատասխանաբար է ճանաչել հարկային պարտավորությունները՝ Հայաստանի կիրառելի հարկային օրենսդրության, պաշտոնական հայտարարությունների և դատական որոշումների իր մեկնաբանությունների հիման վրա: Այնուամենայնիվ, համապատասխան իրավասու մարմինները կարող են ունենալ այլ մեկնաբանություններ, և հետևանքները կարող են էական լինել այս ֆինանսական հաշվետվությունների համար, եթե իրավասու մարմիններին հաջողվի գործադրել իրենց մեկնաբանությունները:

26. Կապակցված կողմերի բացահայտումներ

(ա) Մայր կազմակերպություն և վերջնական վերահսկող կողմ

Ընկերության անմիջական մայր կազմակերպությունը «Տաշիր Կապիտալ» ՓԲԸ-ն է, որը նաև Ընկերության վերջնական մայր կազմակերպությունը:

Ընկերության վերջնական վերահսկող անձն է պրն. Սամվել Կարապետյանը:

Ընկերության անմիջական մայր կազմակերպությունը չի հրապարակում ֆինանսական հաշվետվություններ:

(բ) Գործարքներ առանցքային ղեկավար անձնակազմի հետ

(i) Առանցքային ղեկավար անձնակազմի վարձատրությունը

Տարվա ընթացքում առանցքային ղեկավար անձնակազմը ստացել է ստորև ներկայացված վարձատրությունը, որը ներառված է «Անձնակազմի գծով ծախսեր» հոդվածում:

հազ. դրամ	2021թ.	2020թ.
Աշխատավարձ և պարգևավճարներ	1,015,817	827,610

(ii) Գործարքներ առանցքային ղեկավար անձնակազմի հետ

Ստորև ներկայացված են առանցքային ղեկավար անձնակազմի հետ գործարքների ընդհանուր գումարները և մնացորդները:

հազ. դրամ	Գործարքի գումարը դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար		Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	
	2021թ.	2020թ.	2021թ.	2020թ.
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	(93,872)	(94,329)	(1,046,311)	(1,048,667)

(գ) Այլ գործարքներ կապակցված կողմերի հետ

հազ. դրամ	Գործարքի գումարը դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար		Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	
	2021թ.	2020թ.	2021թ.	2020թ.
Վաճառված էլեկտրաէներգիա Համատեղ հսկողության ներքո գտնվող և բաժնետերերի հետ կապակցված կազմակերպություններ	522,615	231,308	47,841	20,256
Վաճառված ապրանքներ Համատեղ հսկողության ներքո գտնվող կազմակերպություններ	82,405	66,065	400	63,221
Գնված էլեկտրաէներգիա Համատեղ հսկողության ներքո գտնվող և բաժնետերերի հետ կապակցված կազմակերպություններ	(60,191,979)	(29,754,515)	(4,308,956)	(6,344,873)
Կանխավճար ապրանքների և ծառայությունների համար Համատեղ հսկողության ներքո գտնվող և բաժնետերերի հետ կապակցված կազմակերպություններ	4,068,151	-	3,970,311	174,695
Գնված ապրանքներ և ծառայություններ Համատեղ հսկողության ներքո գտնվող և բաժնետերերի հետ կապակցված կազմակերպություններ	(13,692,625)	(16,387,404)	(236,728)	(6,621,147)

27. Չափման հիմունքներ

Ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են սկզբնական արժեքի հիմունքով:

28. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասեր

Ստորև ներկայացված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը կիրառվել է հետևողականորեն այս ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացված բոլոր ժամանակաշրջանների համար:

(ա) Հասույթ

Բաժանորդների հետ պայմանագրերին վերաբերող ընկերության հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության մասին տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 6-ի (դ) կետում:

(բ) Պետական շնորհներ

Պետական շնորհները սկզբնապես ճանաչվում են որպես հետաձգված եկամուտ՝ իրական արժեքով, երբ կա հիմնավոր հավաստիացում, որ շնորհները ստացվելու են և որ ընկերությունը բավարարելու է դրանց կցված պայմանները: Պետական շնորհները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում որպես այլ եկամուտ սխտեմատիկ հիմունքով ակտիվի օգտակար ծառայության ընթացքում:

(գ) Ֆինանսական եկամուտ և ֆինանսական ծախսեր

Ընկերության ֆինանսական եկամուտը և ֆինանսական ծախսերը ներառում են.

- տոկոսային եկամուտը,
- տոկոսային ծախսը,
- փոխարժեքային տարբերություններից առաջացող օգուտը կամ կորուստը ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների գծով:

Տոկոսային եկամուտը կամ ծախսը ճանաչվում է՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

Արդյունավետ տոկոսադրույքն այն դրույքն է, որը ֆինանսական գործիքի ակնկալվող ժամկետի համար գնահատված ապագա դրամական վճարումները կամ մուտքերը զեղչում է ճիշտ մինչև՝

- ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեք կամ
- ֆինանսական պարտավորության ամորտիզացված արժեք:

Տոկոսային եկամուտը կամ ծախսը հաշվարկելիս արդյունավետ տոկոսադրույքը կիրառվում է ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքի (եթե ակտիվը պարտքային առումով արժեզրկված չէ) կամ պարտավորության ամորտիզացված արժեքի նկատմամբ:

(դ) Արտարժույթով գործառնություններ

Արտարժույթով գործառնությունները վերահաշվարկվում են դրամի գործառնության ամսաթվի փոխարժեքով:

Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ արտարժույթով դրամային ակտիվները և պարտավորությունները վերահաշվարկվում են դրամի այդ օրվա փոխարժեքով: Դրամային հոդվածների հետ կապված արտարժույթով գործառնությունների գծով օգուտը կամ կորուստը իրենից ներկայացնում է տարբերություն ժամանակաշրջանի սկզբի դրությամբ ֆունկցիոնալ արժույթով արտահայտված, ժամանակաշրջանի համար արդյունավետ տոկոսադրույքով հաշվարկված տոկոսների և վճարումների մասով ճշգրտված ամորտիզացված արժեքի և հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ գործող փոխարժեքով վերահաշվարկված ֆունկցիոնալ արժույթով արտահայտված ամորտիզացված արժեքի միջև:

Սկզբնական արժեքով չափվող արտարժույթով ոչ դրամային հոդվածները վերահաշվարկվում են գործառնության ամսաթվի փոխարժեքով: Արտարժույթի վերափոխարկումից առաջացող տարբերությունները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում:

(ե) Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումներ

Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումների գծով պարտականությունները չափվում են առանց զեղչման և ծախսագրվում են համապատասխան ծառայությունը մատուցելիս: Պարտավորությունը ճանաչվում է այն գումարի չափով, որն ակնկալվում է վճարել որպես կարճաժամկետ դրամական միջոցների տեսքով պարգևավճար, եթե Ընկերությունն ունի ներկա իրավական կամ կառուցողական պարտականություն այդ գումարը վճարել որպես աշխատակցի անցյալ ծառայության արդյունք և կարող է արժանախավատորեն գնահատել պարտականությունը:

(զ) Հարկում

Ծախսառեսուցիչ բաղկացած է ընթացիկ և հետաձգված հարկերից: Ծախսառեսուցիչ ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում, բացառությամբ այն մասի, որը վերաբերում է ուղղակիորեն սեփական կապիտալում կամ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում ճանաչված հոդվածներին:

(i) Ընթացիկ հարկ

Ընթացիկ հարկը հարկի այն գումարն է, որն ակնկալվում է վճարել կամ ստանալ տարվա հարկվող եկամտի կամ վնասի գծով՝ կիրառելով հարկի այն դրույքները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ, և ներառում է նախորդ տարիների համար վճարման ենթակա հարկի գծով ճշգրտումները:

(ii) Հետաձգված հարկ

Հետաձգված հարկը ճանաչվում է ֆինանսական հաշվետվություններում արտացոլվելու նպատակով որոշվող ակտիվների ու պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքների և հարկային նպատակների համար օգտագործվող գումարների միջև ժամանակավոր տարբերությունների գծով: Հետաձգված հարկ չի ճանաչվում այն ժամանակավոր տարբերությունների գծով, որոնք առաջանում են ակտիվների կամ պարտավորությունների սկզբնական ճանաչման ժամանակ բիզնեսի միավորում չհանդիսացող գործարքի արդյունքում, որն ազդեցություն չունի ո՛չ հաշվապահական և ո՛չ հարկվող շահույթի կամ վնասի վրա:

Հետաձգված հարկային ակտիվ ճանաչվում է չօգտագործված հարկային վնասների, չօգտագործված հարկային զեղչերի և նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների գծով այն չափով, որով հավանական է, որ Ընկերությունն ապագայում կունենա հարկվող շահույթ, որի դիմաց դրանք կարող են օգտագործվել: Հետաձգված հարկային ակտիվները վերանայվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և նվազեցվում են այն չափով, որով այլևս հավանական չէ, որ համապատասխան հարկային օգուտը կիրացվի:

Հետաձգված հարկը չափվում է օգտագործելով հարկի այն դրույքաչափերը, որոնք ակնկալվում է, որ կկիրառվեն ժամանակավոր տարբերությունների նկատմամբ վերջիններս հակադարձելիս՝ հիմք ընդունելով այն օրենքները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

Հետաձգված հարկի չափումն արտացոլում է այն հարկային հետևանքները, որոնք կառաջանան կախված այն եղանակից, որով Ընկերությունը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում ակնկալում է փոխհատուցել կամ մարել իր ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքները:

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցվում են, եթե Ընկերությունը տվյալ պահին ունի ունի ընթացիկ հարկային ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցելու իրազործելի իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք և հետաձգված հարկային ակտիվներն ու հետաձգված հարկային պարտավորությունները վերաբերում են շահութահարկին, որը գանձվում է նույն հարկային մարմնի կողմից նույն հարկատուից կամ տարբեր հարկատուներից, որոնք մտադիր են կամ մարել ընթացիկ հարկային պարտավորությունները և ակտիվներ գուտ հիմունքով, կամ միաժամանակ իրացնել հարկային ակտիվները և մարել հարկային պարտավորությունները:

(Է) Պաշարներ

Պաշարները չափվում են ինքնարժեքից և իրացման գույտ արժեքից նվազագույնով: Պաշարների ինքնարժեքը որոշվում է «առաջինը մուտք՝ առաջինը ելք» սկզբունքով և ներառում է պաշարների ձեռքբերման, արտադրության կամ վերամշակման ծախսումները և պաշարները ներկայիս վայր և առկա վիճակի բերելու հետ կապված բոլոր այլ ծախսումները:

Իրացման գույտ արժեքը սովորական գործունեության ընթացքում վաճառքի գնահատված գինն է՝ հանած համալրման և վաճառքը կազմակերպելու համար անհրաժեշտ գնահատված ծախսումները:

(Ը) Հիմնական միջոցներ

(i) Ճանաչում և չափում

Հիմնական միջոցների միավորները չափվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված մաշվածությունը և արժեզրկումից կորուստները:

Սկզբնական արժեքը ներառում է ակտիվի ձեռք բերմանն ուղղակիորեն վերագրելի ծախսումները: Մեփական ուժերով կառուցված ակտիվների սկզբնական արժեքը ներառում է նյութերի և աշխատուժի գծով ծախսումները, նախանշած նպատակներով օգտագործման համար աշխատանքային վիճակի բերելու հետ ուղղակիորեն կապված ցանկացած այլ ծախսումները, հիմնական միջոցների ապատեղակայման և քանդման, ինչպես նաև դրանց զբաղեցրած տեղանքի վերականգնման ծախսումները և կապիտալացված փոխառության ծախսումները: Ձեռքբերված համակարգչային ծրագիրը, որը հանդիսանում է համապատասխան սարքավորման ֆունկցիոնալության անբաժանելի մասը, կապիտալացվում է որպես սարքավորման մաս:

Եթե հիմնական միջոցի միավորը բաղկացած է օգտակար ծառայության տարբեր ժամկետ ունեցող նշանակալի մասերից, այդ մասերը հաշվառվում են որպես հիմնական միջոցների առանձին միավորներ (հիմնական բաղադրիչներ):

Հիմնական միջոցի միավորի օտարումից ստացված օգուտը և վնասը որոշվում է համեմատելով օտարումից ստացված մուտքերը հիմնական միջոցի հաշվեկշռային արժեքի հետ և ճանաչվում են գույտ հիմունքով «Այլ եկամուտ/Այլ ծախս» հոդվածում՝ շահույթում կամ վնասում:

(ii) Հետագա ծախսումներ

Հետագա ծախսումները կապիտալացվում են, երբ հավանական է, որ Ընկերություն կհոսեն այդ ծախսումների հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտները:

Հիմնական միջոցների ամենօրյա սպասարկման ծախսումները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ կատարմանը գույզընթաց:

(iii) Մաշվածություն

Հիմնական միջոցների միավորների մաշվածության հաշվարկը սկսվում է դրանց տեղադրման և շահագործման հանձնելու պահից, իսկ սեփական ուժերով կառուցված ակտիվների դեպքում՝ վերջիններիս կառուցումն ավարտելու և շահագործման հանձնելու պահից: Մաշվածությունը հաշվարկվում է ակտիվի սկզբնական արժեքի հիման վրա՝ հանած դրա գնահատված մնացորդային արժեքը:

Մաշվածությունը որպես կանոն ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում գծային մեթոդով հիմնական միջոցների յուրաքանչյուր մասի օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետի ընթացքում, քանի որ այս մեթոդն առավել ճիշտ է արտացոլում ակտիվի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտների ստացման մոդելը: Հողատարածքի գծով մաշվածություն չի հաշվարկվում:

Ստորև ներկայացված են հիմնական միջոցների նշանակալի մասերի օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետներն ընթացիկ և համադրելի ժամանակաշրջանների համար:

- հող, շենքեր և կառույցներ	45-50 տարի
- փոխադրող հարմարանքներ	25 տարի
- սարքավորումներ	25 տարի
- փոխադրամիջոցներ	8 տարի
- համակարգչային սարքավորումներ, տնտեսական գույք	3-8 տարի

Մաշվածության հաշվարկման մեթոդները, օգտակար ծառայության ժամկետները և մնացորդային արժեքները վերանայվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և անհրաժեշտության դեպքում՝ ճշգրտվում:

(թ) Ֆինանսական գործիքներ

(i) Ծանաչում և սկզբնական չափում

Առևտրական դեբիտորական պարտքերը սկզբնապես ճանաչվում են սկզբնավորման ժամանակ: Մյուս բոլոր ֆինանսական ակտիվները և ֆինանսական պարտավորությունները սկզբնապես ճանաչվում են, երբ Ընկերությունը դառնում է գործիքի պայմանագրային կողմ:

Ֆինանսական ակտիվը (եթե այն առևտրական դեբիտորական պարտք չէ, որը չի պարունակում նշանակալի ֆինանսավորման բաղադրիչ) կամ ֆինանսական պարտավորությունը սկզբնապես չափվում է իրական արժեքով՝ գումարած, շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող հոդվածի դեպքում, գործարքի գծով այն ծախսումները, որոնք ուղղակիորեն վերագրելի է ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության ձեռքբերմանը կամ թողարկմանը: Նշանակալի ֆինանսավորման բաղադրիչ չպարունակող առևտրական դեբիտորական պարտքը սկզբնապես չափվում է գործարքի գնով:

(ii) Դասակարգում և հետագա չափում

Ֆինանսական ակտիվներ

Սկզբնական ճանաչման պահին ֆինանսական ակտիվը դասակարգում է որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող կամ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող:

Ֆինանսական ակտիվները չեն վերադասակարգվում սկզբնական ճանաչումից հետո, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ Ընկերությունը փոխում է ակտիվների կառավարման իր բիզնես մոդելը, որի դեպքում փոփոխության ազդեցությունը կրող բոլոր ֆինանսական ակտիվները վերադասակարգվում են բիզնես մոդելի փոփոխությանը հաջորդող առաջին հաշվետու ժամանակաշրջանի առաջին օրը:

Ֆինանսական ակտիվը չափվում է ամորտիզացված արժեքով, եթե բավարարում է ստորև ներկայացված երկու պայմանները և նախորոշված չէ որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող.

- ակտիվը պահվում է այնպիսի բիզնես մոդելի շրջանակում, որի նպատակն է պահել ակտիվները պայմանագրային դրամական հոսքերը հավաքելու համար և
- ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները որոշակի ամսաթվերին առաջացում են դրամական հոսքեր, որոնք միայն մայր գումարի և չմարված մայր գումարի գծով հաշվարկված տոկոսների վճարումներ են:

Բոլոր ֆինանսական ակտիվները, որոնք չեն դասակարգվում որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող, ինչպես ներկայացված է վերը, կամ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով իրական արժեքով չափվող, չափվում են իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով: Սկզբնական ճանաչման պահին Ընկերությունը կարող է անշրջելիորեն նախորոշել ֆինանսական ակտիվը, որն այսպես բավարարում է ամորտիզացված արժեքով չափվելու պահանջները, որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող, եթե դա կվերացնի կամ նշանակալիորեն կնվազեցնի հաշվառման անհամապատասխանությունը, որը հակառակ դեպքում կառաջանար:

Ֆինանսական ակտիվներ. Բիզնես մոդելի գնահատում

Ընկերությունը պորտֆելի մակարդակով գնահատում է այն բիզնես մոդելի նպատակը, որի շրջանակում պահվում է ակտիվը, քանի որ այս գնահատումը լավագույնս արտացոլում է գործունեությունը կառավարելու և ղեկավարությանը տեղեկատվություն տրամադրելու եղանակը: Այդ դեպքում դիտարկվում է հետևյալ տեղեկատվությունը.

- պորտֆելի համար սահմանված քաղաքականությունը և նպատակները և այդ քաղաքականության աշխատանքը գործնականում: Մասնավորապես, արդյոք ղեկավարության ռազմավարության նպատակն է ապահովել պամանագրով նախատեսված դրամական հոսքերի ստացումը կամ իրացնել դրամական հոսքերն ակտիվների վաճառքի միջոցով:
- բիզնես մոդելի (և այդ բիզնես մոդելում պահվող ֆինանսական ակտիվների) վրա ազդող ռիսկերը և այդ ռիսկերի կառավարման եղանակը:
- նախորդ ժամանակաշրջաններում ֆինանսական ակտիվների վաճառքների հաճախականությունը, ծավալը և ժամկետները, այդ վաճառքների պատճառները և ապագա վաճառքների հետ կապված ակնկալիքները:

Ֆինանսական ակտիվների փոխանցումը երրորդ կողմերին այնպիսի գործարքներում, որոնք չեն բավարարում ապաճանաչման պայմանները, չի դիտարկվում որպես վաճառք այս նպատակի համար, և Ընկերությունը շարունակում է ճանաչել այդ ակտիվները:

Ֆինանսական ակտիվներ. Գնահատում, թե արդյոք պայմանագրային դրամական հոսքերը հանդիսանում են միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ

Այս գնահատման նպատակների համար «մայր գումարը» սահմանվում է որպես ֆինանսական ակտիվի իրական արժեք սկզբնական ճանաչման պահին: «Տոկոսը» բաղկացած է փողի ժամանակային արժեքի և որոշակի ժամանակահատվածում չմարված մայր գումարի հետ կապված պարտքային ռիսկի և փոխատվության հետ առնչվող այլ հիմնական ռիսկերի և ծախսերի (օրինակ՝ իրացվելիության ռիսկի և վարչական ծախսերի) համար փոխհատուցումից, ինչպես նաև շահույթի մարժայից:

Գնահատելիս, թե արդյոք պայմանագրային դրամական հոսքերը հանդիսանում են միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ, Ընկերությունը դիտարկում է գործիքի պայմանագրային պայմանները: Այս դեպքում գնահատվում է, թե արդյոք ֆինանսական ակտիվը պարունակում է այնպիսի պայմանագրային պայման, որը կարող է այնպես փոխել պայմանագրային դրամական հոսքերի ժամկետները կամ գումարը, որ ֆինանսական ակտիվը չբավարարի այդ պայմանը: Այս գնահատումն իրականացնելիս Ընկերությունը դիտարկում է հետևյալը.

- պայմանական դեպքերը, որոնք կարող են փոխել դրամական հոսքերի գումարը կամ ժամկետները,
- վաղաժամ մարման և ժամկետի երկարաձգման պայմանները,
- պայմանները, որոնք սահմանափակում են Ընկերության պահանջը որոշակի ակտիվներից առաջացող դրամական հոսքերով (օրինակ՝ առանց ռեգրեսի իրավունքի ֆինանսական ակտիվ):

Վաղաժամ մարման պայմանը համապատասխանում է միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարում հանդիսանալու չափանիշին, եթե վաղավճարման գումարն ըստ էության իրենից ներկայացնում է մայր գումարի և չմարված մայր գումարի գծով տոկոսների չվճարված գումարները, որոնք կարող են ներառել պայմանագրի վաղաժամ դադարեցման համար ողջամիտ փոխհատուցում:

Ֆինանսական ակտիվներ. Հետագա չափում, օգուտներ և կորուստներ

Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվները հետագայում չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Ամորտիզացված արժեքը նվազեցվում է արժեզրկումից կորուստների չափով: Տոկոսային եկամուտը, փոխարժեքային տարբերություններից առաջացող օգուտը և վնասը և արժեզրկումը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում: Ապաճանաչումից առաջացող օգուտը կամ կորուստը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Ֆինանսական պարտավորություններ. Դասակարգում, հետագա չափում, օգուտներ և կորուստներ

Ֆինանսական պարտավորությունները դասակարգվում են որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող և հետագայում չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Տոկոսային ծախսը և փոխարժեքային տարբերություններից առաջացող օգուտը և վնասը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում: Ապաճանաչումից առաջացող ցանկացած օգուտը կամ կորուստը նույնպես ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

(iii) Ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների փոփոխում

Ֆինանսական ակտիվներ

Եթե ֆինանսական ակտիվի պայմանները փոփոխվում են, Ընկերությունը գնահատում է, թե արդյոք փոփոխված ակտիվի դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են: Եթե դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են («նշանակալի փոփոխություն»), ապա սկզբնական ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները համարվում են ուժը կորցրած: Այս դեպքում սկզբնական ֆինանսական ակտիվն ապաճանաչվում է և ճանաչվում է նոր ֆինանսական ակտիվ՝ իրական արժեքով:

Ընկերությունն իրականացնում է փոփոխության նշանակալի լինելու քանակական և որակական գնահատում, այսինքն, գնահատում է, թե արդյոք սկզբնական ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվում են փոփոխված կամ փոխարինված ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերից: Ընկերությունը գնահատում է փոփոխության նշանակալի լինելը դիտարկելով քանակական և որակական գործոնները հետևյալ հերթականությամբ՝ որակական գործոններ, քանակական գործոններ, որակական և քանակական գործոնների համատեղ ազդեցություն: Եթե դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են, ապա սկզբնական ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները համարվում են ուժը կորցրած: Այս գնահատումն իրականացնելիս Ընկերությունը կիրառում է ֆինանսական պարտավորությունների ապաճանաչման համար օգտագործված ուղեցույցին նմանատիպ ուղեցույց:

Ընկերությունը եզրահանգում է, որ փոփոխությունը նշանակալի է հետևյալ որակական գործոնների հիման վրա.

- ֆինանսական ակտիվի արժույթի փոփոխություն,
- գրավի կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների փոփոխություն,
- ֆինանսական ակտիվի պայմանների այնպիսի փոփոխություն, որը հանգեցնում է միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ հանդիսանալու չափանիշի հետ անհամապատասխանությանը (օրինակ՝ փոխարկման պայմանի ներառում):

Եթե ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող փոփոխված ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր չեն, փոփոխությունը չի հանգեցնում ֆինանսական ակտիվի ապաճանաչմանը: Այս դեպքում, Ընկերությունը վերահաշվարկում է ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը և համախառն հաշվեկշռային արժեքի ճշգրտումից առաջացող գումարը ճանաչում է որպես փոփոխությունից օգուտ կամ կորուստ՝ շահույթի կամ վնասի կազմում: Ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը վերահաշվարկվում է որպես վերաբանակցված կամ փոփոխված պայմանագրային դրամական հոսքերի ներկա արժեք, որոնք զեչվում են ֆինանսական ակտիվի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով: Ցանկացած կրած ծախսում կամ վճար ճշգրտում է փոփոխված ֆինանսական ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը և ամորտիզացվում է փոփոխված ֆինանսական ակտիվի մնացած ժամկետի ընթացքում:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Ընկերությունն ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունը, երբ փոխվում են վերջինիս պայմանները և երբ փոփոխված պարտավորության դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են: Այս դեպքում փոփոխված պայմանների հիման վրա ճանաչվում է նոր ֆինանսական պարտավորություն՝ իրական արժեքով: Մարված ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքի և փոփոխված պայմաններով նոր ֆինանսական պարտավորության արժեքի տարբերությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Եթե փոփոխությունը (կամ փոխանակումը) չի հանգեցնում ֆինանսական պարտավորության ապաճանաչմանը, Ընկերությունը կիրառում է այն հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը, համաձայն որի ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը ճշգրտվում է, երբ փոփոխությունը չի հանգեցնում ֆինանսական ակտիվի ապաճանաչման, այսինքն, Ընկերությունը ճանաչում է փոփոխության (կամ փոխանակման) արդյունքում առաջացող ֆինանսական պարտավորության ամորտիզացված արժեքի ճշգրտումը շահույթում կամ վնասում փոփոխության (կամ փոխանակման) ամսաթվի դրությամբ:

Գոյություն ունեցող ֆինանսական պարտավորությունների դրամական հոսքերի փոփոխությունները չեն դիտարկվում որպես փոփոխություն, եթե բխում են գոյություն ունեցող պայմանագրային պայմաններից, օրինակ՝ բանկերի կողմից ֆիքսված տոկոսադրույքների փոփոխությունները ՀՀ ԿԲ-ի հիմնական տոկոսադրույքի փոփոխությունների արդյունքում, եթե վարկային պայմանագրով բանկերն իրավունք ունի կատարել նման փոփոխություն և Ընկերությունը հնարավորություն ունի կամ համաձայնվել վերանայված տոկոսադրույքի հետ, կամ մարել վարկն անվանական արժեքով՝ առանց տուգանքի: Տոկոսադրույքի փոփոխությունը մինչև ընթացիկ շուկայական տոկոսադրույքը Ընկերությունը հաշվառում է կիրառելով լողացող տոկոսադրույքով ֆինանսական գործիքների համար գործող ուղեցույցը: Սա նշանակում է, որ արդյունավետ տոկոսադրույքը ճշգրտվում է առաջընթաց:

Ընկերությունն իրականացնում է փոփոխության նշանակալի լինելու քանակական և որակական գնահատում՝ դիտարկելով որակական գործոնները, քանակական գործոնները և որակական և քանակական գործոնների համատեղ ազդեցությունը: Ընկերությունը եզրահանգում է, որ փոփոխությունը նշանակալի է հետևյալ որակական գործոնների հիման վրա.

- ֆինանսական պարտավորության արժույթի փոփոխություն,
- գրավի կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների փոփոխություն,
- փոխարկման հնարավորության ներառում,
- ֆինանսական պարտավորության ստորադասության փոփոխություն:

Քանակական գնահատման համար պայմանները նշանակալիորեն տարբեր են, եթե նոր պայմաններով դրամական հոսքերի զեղչված ներկա արժեքը, ներառյալ վճարված վճարները զուտ ստացված վճարներով և զեղչված սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով, նվազագույնը 10 տոկոսով տարբերվում է սկզբնական ֆինանսական պարտավորության մնացած դրամական հոսքերի զեղչված ներկա արժեքից: Եթե փոխանակումը կամ պայմանների փոփոխումը չի հաշվառվում որպես մարում, ապա ցանկացած կրած ծախսում կամ վճար ճշգրտում է պարտավորության հաշվեկշռային արժեքը և ամորտիզացվում փոփոխված պարտավորության մնացած ժամկետի ընթացքում:

(iv) Ապաճանաչում

Ֆինանսական ակտիվներ

Ընկերությունն ապաճանաչում է ֆինանսական ակտիվն այն դեպքում, երբ ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները կորցնում են իրենց ուժը, կամ երբ փոխանցում է դրամական հոսքեր ստանալու իրավունքներն այնպիսի գործարքում, որում փոխանցվում են ֆինանսական ակտիվի սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, կամ որում Ընկերությունը ոչ փոխանցում, ոչ էլ պահպանում է սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն և հատույցները և չի պահպանում ֆինանսական ակտիվի նկատմամբ հսկողությունը:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Ընկերությունն ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունն այն դեպքում, երբ իր պայմանագրային պարտականությունները կատարվում են, կամ չեղյալ են համարվում, կամ ուժը կորցնում են: Ընկերությունը նաև ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունը, երբ փոփոխվում են վերջինիս պայմանները և երբ փոփոխված պարտավորությունից առաջացող դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են, որի դեպքում փոփոխված պայմանների հիման վրա ճանաչվում է նոր ֆինանսական պարտավորություն՝ իրական արժեքով:

Ֆինանսական պարտավորության ապահովման ժամանակ մարված ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքի և վճարված հատուցման (ներառյալ՝ փոխանցված ցանկացած ոչ դրամային ակտիվները կամ ստանձնած պարտավորությունները) միջև տարբերությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

(v) **Հաշվանցում**

Ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցվում են և ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ներկայացվում է զուտ գումարն այն և միայն այն դեպքում, երբ Ընկերությունը տվյալ պահին ունի գումարները հաշվանցելու իրագործելի իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք և մտադիր է կամ հաշվարկն իրականացնել զուտ հիմունքով, կամ իրացնել ակտիվը և մարել պարտավորությունը միաժամանակ:

(ժ) **Բաժնետիրական կապիտալ**

Սովորական բաժնետոմսեր

Սովորական բաժնետոմսերը դասակարգվում են որպես սեփական կապիտալ: Սովորական բաժնետոմսերի թողարկմանն ուղղակիորեն վերագրելի լրացուցիչ ծախսումները ճանաչվում են որպես սեփական կապիտալի նվազեցում՝ առանց հարկերի:

(ի) **Արժեզրկում**

(i) **Ոչ ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ**

Ֆինանսական գործիքներ

Ընկերությունը ճանաչում է կորստի պահուստ ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվներից ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով:

Ընկերությունն առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով կորստի պահուստը չափում է ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներին հավասար գումարով:

Երբ Ընկերությունը որոշում է, թե արդյոք տեղի է ունեցել ֆինանսական ակտիվի գծով պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ սկզբնական ճանաչումից ի վեր և երբ գնահատում է ակնկալվող պարտքային կորուստները, այն դիտարկում է ողջամիտ և հիմնավորված տեղեկատվությունը, որը տեղին է և հասանելի առանց անհարկի ծախսումների կամ ջանքերի: Գնահատումը ներառում է քանակական և որակական տվյալները, ինչպես նաև Ընկերության անցյալ ժամանակաշրջանների փորձի և պարտքի հիմնավորված գնահատման վրա հիմնված վերլուծությունը: Այսպես, ամեն տեղեկատվությունը չի ներառում ֆինանսական ակտիվների կարճաժամկետ բնույթի պատճառով:

Ընկերությունը ենթադրում է, որ տեղի է ունեցել ֆինանսական ակտիվի գծով պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ, եթե այն ավելի քան 30 օր ժամկետանց է:

Ընկերությունը համարում է, որ ֆինանսական ակտիվի գծով տեղի է ունեցել պարտագանցում, եթե՝

- հավանական չէ, որ բաժանորդն ամբողջությամբ կկատարի պարտքի հետ կապված իր պարտականություններն Ընկերության նկատմամբ, կամ
- ֆինանսական ակտիվն ավելի քան 365 օր ժամկետանց է:

Ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներն այն ակնկալվող պարտքային կորուստներն են, որոնք առաջանում են բոլոր հնարավոր պարտագանցման դեպքերից ֆինանսական գործիքի ակնկալվող ժամկետի ընթացքում:

Առավելագույն ժամկետը, որը դիտարկվում է ակնկալվող պարտքային կորուստները չափելիս, պայմանագրի առավելագույն ժամկետն է, որի ընթացքում կազմակերպությունը ենթարկված է պարտքային ռիսկին:

Ակնկալվող պարտքային կորուստների չափում

Ակնկալվող պարտքային կորուստներն իրենցից ներկայացում են պարտքային կորուստների հավանականությամբ կշռված պարտքային կորուստների գնահատականը: Պարտքային կորուստները չափվում են որպես բոլոր դրամական պակասուղների ներկա արժեք (պայմանագրին համապատասխան Ընկերությանը հասանելիք դրամական հոսքերի և Ընկերության կողմից ակնկալվող ստացվելիք դրամական հոսքերի միջև տարբերությունը):

Առևտրական դեբիտորական պարտքերի կարճ ժամկետի պատճառով ակնկալվող պարտքային կորուստները չեն գեղջվում:

Պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվներ

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Ընկերությունը գնահատում է ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվները պարտքային առումով արժեզրկված լինելու տեսանկյունից: Ֆինանսական ակտիվը պարտքային առումով արժեզրկված է, երբ տեղի են ունեցել մեկ կամ մի քանի դեպքեր, որոնք բացասական ազդեցություն ունեն այդ ֆինանսական ակտիվի գնահատված ապագա դրամական հոսքերի վրա:

Ֆինանսական ակտիվի պարտքային առումով արժեզրկված լինելու ապացույցներից են հետևյալ դեպքերի վերաբերյալ դիտելի տվյալները.

- բաժանորդի նշանակալի ֆինանսական դժվարությունները,
- պայմանագրի խախտումը, ինչպիսին է՝ պարտագանցումը կամ ավելի քան 90 օր ժամկետանց դառնալը,
- Ընկերության կողմից փոխառության կամ փոխատվության պայմանների այնպիսի վերանայումը, որն Ընկերությունը այլ պայմաններում չէր դիտարկի,
- հավանականությունը, որ բաժանորդը կսննկանա կամ այլ կերպ ֆինանսապես կվերակազմակերպվի:

Ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով պահուստի ներկայացում ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում

Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվների գծով կորստի պահուստը նվազեցվում է այդ ակտիվների համախառն հաշվեկշռային արժեքից:

Դուրսգրում

Ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը դուրս է գրվում, երբ Ընկերությունը չունի ֆինանսական ակտիվի ամբողջությամբ կամ կամ դրա մի մասը փոխհատուցելու հիմնավոր ակնկալիք: Իր բաժանորդների համար Ընկերությունը կիրառում է համախառն հաշվեկշռային արժեքը դուրս գրելու քաղաքականություն ֆինանսական ակտիվի ավելի քան երեք տարի ժամկետանց լինելու դեպքում՝ հիմք ընդունելով նմանատիպ ակտիվների գծով գումարների փոխհատուցման անցյալ ժամանակաշրջանների փորձը: Ընկերությունը չի ակնկալում դուրսգրված գումարների էական փոխհատուցում: Այնուամենայնիվ, դուրսգրված ֆինանսական ակտիվները կարող են դեռևս հանդիսանալ կատարողական գործողությունների առարկա՝ հասանելի գումարների փոխհատուցման հետ կապված Ընկերության ընթացակարգերի հետ համապատասխանությունն ապահովելու համար:

(ii) Ոչ ֆինանսական ակտիվներ

Ընկերության ոչ ֆինանսական ակտիվների, բացառությամբ պաշարների, հաշվեկշռային արժեքը վերանայվում է յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ՝ որոշելու համար, թե արդյոք առկա է որևէ հայտանիշ, ըստ որի ակտիվը կարող է արժեզրկված համարվել: Եթե որևէ այդպիսի հայտանիշ առկա է, ապա գնահատվում են ակտիվի փոխհատուցվող գումարը:

Արժեզրկման ստուգման նպատակով ակտիվները, որոնց արժեզրկումը հնարավոր չէ գնահատել անհատական հիմունքով, խմբավորվում են ակտիվների փոքրագույն խմբերի, որոնք շարունակական օգտագործման արդյունքում առաջացնում են այլ ակտիվներից կամ ակտիվների խմբերից կամ դրամաստեղծ միավորից մեծապես անկախ դրամական միջոցների ներհոսքեր:

Ակտիվի կամ դրամաստեղծ միավորի փոխհատուցվող գումարը որոշվում է որպես հետևյալ երկու մեծություններից առավելագույնը. օգտագործման արժեք և իրական արժեք՝ հանած վաճառքի ծախսումները: Օգտագործման արժեքը գնահատելիս գնահատված ապագա դրամական հոսքերը գեղջվում են մինչև իրենց ներկա արժեքը՝ օգտագործելով գեղջման մինչև հարկումը դրույքը, որն արտացոլում է փողի ժամանակային արժեքի ընթացիկ շուկայական գնահատումները և ակտիվին կամ դրամաստեղծ միավորին հատուկ ռիսկերը:

Արժեզրկումից կորուստ ճանաչվում է, երբ ակտիվի կամ նրա դրամաստեղծ միավորի հաշվեկշռային արժեքը գերազանցում է գնահատված փոխհատուցվող գումարը:

Արժեզրկումից կորուստները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում: Դրամաստեղծ միավորի (միավորների խմբի) ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը նվազեցնելու նպատակով արժեզրկումից կորուստը բաշխվում է համամասնորեն:

Նախորդ ժամանակաշրջաններում ճանաչված արժեզրկումից կորուստները գնահատվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ՝ բացահայտելու համար, թե առկա է արդյոք որևէ հայտանիշ, ըստ որի արժեզրկումից կորուստը հնարավոր է, որ այլևս գոյություն չունի կամ նվազել է: Արժեզրկումից կորուստը հակադարձվում է, եթե տեղի են ունեցել փոփոխություններ փոխհատուցվող գումարը որոշելիս օգտագործված գնահատականներում: Արժեզրկումից կորուստը հակադարձվում է միայն այն չափով, որքանով ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը չի գերազանցում այն հաշվեկշռային արժեքը, որը որոշված կլինի (առանց համապատասխան մաշվածության կամ ամորտիզացիայի), եթե արժեզրկումից կորուստ ճանաչված չլինի:

(i) Պահուստներ

Պահուստը ճանաչվում է, երբ Ընկերությունը՝ որպես անցյալ դեպքերի արդյունք, ներկա պահին ունի իրավական կամ կառուցողական պարտականություն, որը հնարավոր է արժանահավատորեն գնահատել, և հավանական է, որ այդ պարտականությունը մարելու համար կպահանջվի տնտեսական օգուտների արտահոսք: Պահուստները որոշվում են գեղջելով ակնկալվող ապագա դրամական հոսքերը գեղջման մինչև հարկումը դրույքով, որն արտացոլում է փողի ժամանակային արժեքի ընթացիկ շուկայական գնահատումները և այդ պարտավորությանը հատուկ ռիսկերը: Չեղչի գծով ծախսը ճանաչվում է որպես ֆինանսական ծախս:

(ii) Վարձակալություն

(i) Ընկերությունը՝ որպես վարձակալ

Ընկերությունը ճանաչում է օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվ և վարձակալության գծով պարտավորություն վարձակալության մեկնարկի ամսաթվի դրությամբ: Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվը սկզբնապես չափվում է սկզբնական արժեքով, որը ներառում է վարձակալության գծով պարտավորության սկզբնական գումարը՝ ճշգրտված վարձակալության մեկնարկի ամսաթվին կամ դրանից առաջ կատարված վարձավճարների մասով, գումարած կրած սկզբնավորման ցանկացած ուղղակի ծախսումները և հիմքում ընկած ակտիվի ապատեղակայման և քանդման, կամ վերջինիս վերականգնման, կամ դրա զբաղեցրած տեղանքի վերականգնման գնահատված ծախսումները՝ հանած ստացված ցանկացած վարձակալության խրախուսումները:

Հետագայում օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի մաշվածությունը հաշվարկվում է գծային հիմունքով՝ վարձակալության մեկնարկի ամսաթվից մինչև ժամկետի ավարտը, եթե վարձակալությամբ Ընկերությանը չի փոխանցվում հիմքում ընկած ակտիվի սեփականության իրավունքը վարձակալության ժամկետի ավարտին, կամ եթե ակտիվի օգտագործման իրավունքի արժեքը չի արտացոլում, որ Ընկերությունը կիրառորձի գնման օպցիոնը: Այդ դեպքում օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի մաշվածությունը հաշվարկվում է հիմքում ընկած ակտիվի օգտակար ծառայության ընթացքում, որը որոշվում է նույն հիմունքով, որը կիրառվում է հիմնական միջոցների համար: Բացի այդ, օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվը պարբերաբար նվազեցվում է արժեզրկումից կորուստների չափով, վերջիններիս առկայության դեպքում, և ճշգրտվում է վարձակալության գծով պարտավորության որոշ վերաչափումների մասով:

Վարձակալության գծով պարտավորությունը սկզբնապես չափվում է այն վարձավճարների ներկա արժեքով, որոնք չեն վճարվել մեկնարկի ամսաթվին՝ զեղչված վարձակալությամբ ենթադրվող տոկոսադրույքով, կամ Ընկերության լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքով, եթե այդ դրույքը չի կարելի հեշտությամբ որոշել: Որպես կանոն, Ընկերությունը որպես զեղչման դրույք կիրառում է լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքը:

Ընկերությունը որոշում է լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքը, հիմք ընդունելով տարբեր արտաքին ֆինանսական աղբյուրներից ստացված տոկոսադրույքները, և կատարում է որոշ ճշգրտումներ արտացոլելու համար վարձակալության պայմանները և վարձակալված ակտիվի տեսակը:

Վարձակալության գծով պարտավորության չափման մեջ ներառվում են հետևյալ վարձավճարները.

- հաստատուն վճարումները, ներառյալ՝ ըստ էության հաստատուն վճարումները,
- վարձակալության փոփոխում վճարումները, որոնք կախված են ինդեքսից կամ դրույքից, և որոնք սկզբնապես չափվել են՝ կիրառելով մեկնարկի ամսաթվին գործող ինդեքսը կամ դրույքը,
- գումարները, որոնք, ինչպես սպասվում է կվճարվեն մնացորդային արժեքի երաշխիքի ներքո և
- գնման օպցիոնի իրագործման գինը, եթե Ընկերությունը խելամտորեն համոզված է, որ կիրագործի այդ օպցիոնը, վարձավճարներն օպցիոնով նախատեսված նորացման ժամանակաշրջանի համար, եթե Ընկերությունը խելամտորեն համոզված է, որ կիրագործի այդ երկարաձգման օպցիոնը, ինչպես նաև վարձակալությունը դադարեցնելու հետ կապված տուգանքները, եթե Ընկերությունը խելամտորեն համոզված է, որ վաղաժամ չի դադարեցնի վարձակալությունը:

Վարձակալության գծով պարտավորությունը չափվում է ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Այն վերաչափվում է, եթե առկա է ապագա վարձավճարների փոփոխություն՝ որպես ինդեքսի կամ դրույքի փոփոխության արդյունք, առկա է մնացորդային արժեքի երաշխիքի շրջանակներում վճարման ենթակա գումարների Ընկերության գնահատականի փոփոխություն, եթե Ընկերությունը փոխում է գնման, երկարաձգման կամ դադարեցման օպցիոնն իրագործելու իր գնահատականը, կամ եթե առկա է վերանայված ըստ էության հաստատուն վարձավճար:

Եթե վարձակալության գծով պարտավորությունը վերաչափվում է այս եղանակով, կատարվում է համապատասխան ճշգրտում օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի գծով, կամ գրանցվում է շահույթում կամ վնասում, եթե օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը նվազեցվում է մինչև զրո:

Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվները, որոնք չեն համապատասխանում ներդրումային գույքի սահմանմանը, Ընկերությունը ներկայացնում է հիմնական միջոցների կազմում, իսկ վարձակալության գծով պարտավորությունները՝ վարկերի և փոխառությունների կազմում՝ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում:

Ընկերությունը որոշել է չճանաչել օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ և վարձակալության գծով պարտավորություններ փոքրարժեք ակտիվների և կարճաժամկետ վարձակալությունների, այդ թվում՝ փոխադրամիջոցների վարձակալության համար: Այս վարձակալությունների հետ կապված վարձավճարներն Ընկերությունը ճանաչում է գծային հիմունքով վարձակալության ժամկետի ընթացքում:

29. Դեռևս չկիրառվող նոր ստանդարտներ և մեկնաբանություններ

Մի շարք նոր ստանդարտներ գործում են 2021թ. հունվարի 1-ին կամ հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար, և թույլատրվում է այդ ստանդարտների վաղաժամ կիրառումը: Այնուամենայնիվ, այս ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս Ընկերությունը վաղաժամ չի կիրառել նոր կամ փոփոխված ստանդարտները:

(ա) Անբարենպաստ պայմանագրեր. Պայմանագրի կատարման ծախսումներ (ՀՀՄՍ 37 փոփոխություններ)

Փոփոխությունները հստակեցնում են, թե որ ծախսումներն է Ընկերությունը ներառում պայմանագրի կատարման ծախսումները որոշելիս՝ պայմանագրի անբարենպաստ լինելը գնահատելու համար: Փոփոխությունները գործում են 2022թ. հունվարի 1-ին կամ հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար՝ փոփոխություններն առաջին անգամ կիրառելու ամսաթվի դրությամբ առկա պայմանագրերի համար: Սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ փոփոխությունների կիրառման կուտակային հետևանքը ճանաչվում է որպես չբաշխված շահույթի կամ սեփական կապիտալի այլ բաղադրիչների սկզբնական մնացորդի ճշգրտում՝ ըստ կիրառելիության: Համադրելի տեղեկատվությունը չի վերահաշվարկվում: Ընկերությունը որոշել է, որ առկա բոլոր պայմանագրերը կավարտվեն մինչև փոփոխությունների ուժի մեջ մտնելը:

(բ) Մեկ գործարքից առաջացած ակտիվներին և պարտավորություններին վերաբերող հետաձգված հարկ (ՀՀՄՍ 12 փոփոխություններ)

Փոփոխությունները սահմանափակում են սկզբնական ճանաչման ժամանակ կիրառվող բացառության շրջանակը՝ բացառելու համար այն գործարքները, որոնք առաջացնում են հավասար և հաշվանցվող ժամանակավոր տարբերություններ, օրինակ՝ վարձակալության և շահագործումից հանելու պարտավորությունների դեպքում: Փոփոխությունները գործում են 2023թ. հունվարի 1-ին կամ հետո սկսվող տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանների համար: Վարձակալությանը և շահագործումից հանելու պարտավորություններին վերաբերող հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները պետք է ճանաչվեն ներկայացված ամենավաղ համադրելի ժամանակաշրջանի սկզբից՝ ցանկացած կուտակային հետևանքը ճանաչելով որպես չբաշխված շահույթի կամ սեփական կապիտալի այլ բաղադրիչների ճշգրտում այդ ամսաթվի դրությամբ: Բոլոր մյուս գործարքների համար փոփոխությունները կիրառվում են այն գործարքների նկատմամբ, որոնք տեղի են ունենում ներկայացված ամենավաղ ժամանակաշրջանի սկզբից հետո:

Փոփոխությունների կիրառումն ազդեցություն չի ունենա Ընկերության ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

(գ) Այլ ստանդարտներ

Ստորև ներկայացված նոր կամ փոփոխված ստանդարտներն ըստ ակնկալիքների նշանակալի ազդեցություն չեն ունենա Ընկերության ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

- COVID-19 հետ կապված զիջումներ վարձակալության գծով 2021թ. հունիսի 30-ից հետո ընկած ժամանակաշրջանների համար (ՖՀՄՍ 16-ի փոփոխություններ)
- ՖՀՄՍ տարեկան կատարելագործումներ, 2018-2020թթ. ժամանակաշրջան
- Հիմնական միջոցներ. Մուտքեր նախքան նպատակային օգտագործումը (ՀՀՄՍ 16-ի փոփոխություններ)
- Ֆինանսական հաշվետվությունների հայեցակարգային հիմունքներին հղումներ (ՖՀՄՍ 3-ի փոփոխություններ)
- Պարտավորությունների դասակարգում ընթացիկ և ոչ ընթացիկ պարտավորությունների (ՀՀՄՍ 1-ի փոփոխություններ)
- ՖՀՄՍ 17 «Ապահովագրության պայմանագրեր» և ՖՀՄՍ 17 «Ապահովագրության պայմանագրեր» փոփոխություններ
- Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության բացահայտում (ՀՀՄՍ 1-ի և ՖՀՄՍ վերաբերյալ գործանական առաջարկներ 2 փոփոխություններ)
- Հաշվապահական հաշվառման գնահատումների սահմանում (ՀՀՄՍ 8-ի փոփոխություններ)